

TOTALREGNSKAP FOR REINDRIFTSNÆRINGEN

Regnskap 2017 og budsjett 2018

RAPPORT NR. 31/2018

12.12.2018

Forord

Mandatet til Økonomisk utvalg for reindriften er gitt ved instruks fastsatt av Landbruksdepartementet 16. juli 1993. Utvalgets oppgave er å fremstille et økonomisk grunnlagsmateriale som danner utgangspunkt for forhandlingene om en næringsavtale mellom Staten og reindriftnæringen.

Totalregnskapet for reindriftnæringen, som legges frem i denne rapporten, viser en oversikt over de samlede verdiene som er skapt i næringen ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital. Regnskapet viser altså samlede inntekter, kostnader og resultat for hele reindriftnæringen i Norge. I tillegg til regnskap for 2017 legger utvalget også frem et budsjett for 2018.

Utvalget har medregnet denne rapporten lagt frem 40 totalregnskap for reindriften siden 1980. Til sammen gir disse regnskapene oversikt over reindriftnæringens økonomi i perioden 1975-2017.

Ved siden av å legge frem materiale som viser det økonomiske resultatet for reindriftnæringen totalt, er det også utvalgets oppgave å gi oversikt over utviklingen for de enkelte reinbeiteområdene. For Finnmarks vedkommende er reinbeiteområdene delt opp i regioner.

I tillegg er det egne kapitler i rapporten som presenterer henholdsvis reindriftnæringens, de langsiktige utviklingstrekkene for reindriften (fra 2008 til 2017), husholdsinntekter for familier som driver reindrift, samt vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene.

Landbruksdirektoratet, avdeling reindrift, er sekretariat for utvalget.

Desember 2018
Lars Johan Rustad

Sammendrag

Sammendrag av reindriftens totalregnskap i perioden 2014-17, og endring fra 2016 til 2017 (1 000 kroner), samt budsjett 2018 (1 000 kroner)

Regnskaps- poster	Regnskapstall				Endring	Budsjett 2018
	2014	2015	2016	2017		
Produksjonsbaserte inntekter:	128 344	176 103	173 076	156 702	-16 374	173 315
Kjøtt og biprodukter	122 767	153 898	146 398	113 989	-32 409	137 835
Bonus				8 187		3 988
Endring i livdyrverdien	-28 587	-9 661	-12 660	-6 609	6 051	-9 643
Binæringsinntekter	6 861	7 252	10 510	13 516	3 005	13 516
Andre prod.bas. innt. ¹	27 303	24 614	28 828	27 620	-1 208	27 620
Statstilskudd:	76 361	84 933	103 915	107 205	3 291	90 122
Ordinære tilskudd	58 043	63 151	81 502	86 154	4 652	70 191
Andre tilskudd	12 065	14 215	13 141	10 426	-2 715	11 135
Ekstraordinære tilskudd	-	1 835	1 090	950	-141	298
Tilskudd til binæringer	889	1 443	768	700	-68	718
Verdiskapningsprogram	687	75	1 014	793	-221	181
Tiltak mot radioaktivitet	281	167	-	-	-	909
Konfl.demp. tiltak rovvilt	4 396	5 491	6 400	8 183	1 783	6 691
Erstatninger:	72 419	77 062	68 193	75 062	6 869	72 464
Tap av rein	66 550	63 850	61 783	68 501	6 719	63 736
Arealinngrep	5 869	13 212	6 411	6 561	150	8 728
Sum inntekter:	277 124	338 099	345 184	338 969	-6 215	335 901
Kostnader:						
Siidaandelens kostnader	171 500	188 279	203 845	171 965	-31 880	176 331
Felleskostnader	27 915	24 496	32 083	35 419	3 336	36 318
Kostnader i tamreinlag	9 301	10 346	10 747	8 100	-2 648	8 305
Sum kostnader:	208 716	223 121	246 675	215 484	-31 191	220 954
Vederlag til arbeid og kap.	68 408	114 978	98 509	123 486	24 977	114 947
Renter på lånt kapital	14 309	12 704	11 324	11 583	258	11 597
Vederlag til arbeid og EK						
Totalt (1 000 kr)	54 099	102 274	87 185	111 903	24 718	103 350
Per årsverk (kr)	56 397	107 621	95 221	119 172	23 951	113 198
Per siidaandel (kr)	94 527	178 080	151 442	192 273	40 831	178 497
Sum årsverk	959	950	916	939	23	913
Antall siidaandeler ²	572	574	576	582	6	579
<i>Vederlag til arb. og egenkapital eks. erstatninger for arealinngrep</i>						
Totalt (1 000 kr)	48 230	89 062	80 774	105 342	24 568	94 622
Per årsverk (kr)	50 278	93 718	88 181	112 185	24 004	103 638
Per siidaandel (kr)	84 272	155 074	140 232	181 000	40 768	163 423

¹ Posten omfatter arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter.

² Antall årsverk for reindrift i tamreinlagene (41 i 2017) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

Totalregnskapet viser en økning i resultatmålene fra 2016 til 2017. Vederlag til arbeid og egenkapital øker fra 87,2 mill. kroner i 2016 til 111,9 mill. kroner i 2017 (+24,7 mill. kroner). Målt per årsverk øker vederlag til arbeid og egenkapital fra 95 221 kroner i 2016 til 119 172 kroner i 2017, og målt per siidaandel øker vederlag til arbeid og egenkapital fra 151 442 kroner i 2016 til 192 273 kroner i 2017.

Sum produksjonsbaserte inntekter reduseres fra 173,1 mill. kroner i 2016 til 156,7 mill. kroner i 2017 (-16,4 mill. kroner). Det er en reduksjon i kjøttinntektene på 32,4 mill. kroner, mens den totale livdyrverdien reduseres med 6,6 mill. kroner.

Postene andre produksjonsbaserte inntekter reduseres med 1,2 mill. kroner fra 2016, mens posten binæringsinntekter øker med 3,0 mill. kroner.

Sum statstilskudd økes fra 103,9 mill. kroner i 2016 til 107,2 mill. kroner i 2017 (+3,3 mill. kroner). Økningen kan i stor grad knyttes til posten Ordinære tilskudd (+4,7 mill. kroner).

Posten Andre tilskudd reduseres med 2,7 mill. kroner og posten Konfliktdempende tiltak rovvilt økes med 1,8 mill. kroner i forhold til 2016. De øvrige tilskuddene har kun små endringer.

Erstatningene for tap av rein økes fra 61,8 mill. kroner i 2016 til 68,5 mill. kroner i 2017 (+6,7 mill. kroner), og erstatningene for arealinngrep økes fra 6,4 mill. kroner i 2016 til 6,6 mill. kroner i 2017 (+0,2 mill. kroner).

Totalt sett gir dette en reduksjon i de samlede inntektene fra 345,2 mill. kroner i 2016 til 339,0 mill. kroner i 2017 (-6,2 mill. kroner).

Siidaandelens kostnader reduseres fra 203,8 mill. kroner i 2016 til 172,0 mill. kroner i 2017 (-31,8 mill. kroner) og felleskostnadene økes fra 32,1 mill. kroner i 2016 til 35,4 mill. kroner i 2017 (+3,3 mill. kroner). Tamreinlagenes kostnader reduseres fra 10,7 mill. kroner i 2016 til 8,1 mill. kroner i 2017 (-2,6 mill. kroner).

I sum gir dette en reduksjon i de totale kostnadene fra 246,7 mill. kroner i 2016 til 215,5 mill. kroner i 2017 (-31,2 mill. kroner).

Renter på lånt kapital øker fra 11,3 mill. kroner i 2016 til 11,6 mill. kroner i 2017 (+0,3 mill. kroner).

Rovvilttapene påvirker resultatet av driften i de fleste reinbeiteområdene. Oppgitte rovvilttap utgjør 89 prosent av de oppgitte totale tapene av rein i 2016/17 (2015/16: 87 prosent). I 2016/17 ble det utbetalt erstatninger for 29 prosent av de omsøkte rovvilttapene (2015/16: 29 prosent).

Antall siidaandeler i samisk reindrift er økt med 4 i forhold til 2016 og er på 541. Reintallet ble redusert fra 217 000 i 2016 til 215 000 i 2017 (-2 000 dyr).

Budsjett 2018

Budsjett for 2018 bygger i hovedsak på innrapporterte slaktedata fra registrerte slakterier per november 2018, anslag fra slakteriene over hvor mye som forventes slaktet ut året, og regnskapstall per november.

Ut fra de opplysninger man i november satt inne med, forventes det at kjøttinntektene vil gå opp på grunn av at man forventer et økt slakteuttak.

Det budsjetteres med en reduksjon i statstilskuddene og erstatningene. Erstatningsutbetalinger for rein tatt av rovvilt baserer seg på beregnede tall, regnet ut fra et gjennomsnitt av de tre foregående år, på lik linje med beregninger for arealinngrep og øvrig tap av rein i trafikken.

De totale kostnadene og rentekostnadene i 2018 forventes å være på omtrent samme nivå som i 2017, men noe justert for generell prisendring.

Med utgangspunkt i de forutsetningene som ligger til grunn for Økonomisk utvalgs budsjett, er vederlag til arbeid og egenkapital beregnet til 103,4 mill. kroner i 2018. Dette representerer en reduksjon på 8,5 mill. kroner fra 2017. Endring i samlet livdyrverdi er da inkludert.

Čoahkkáigeassu

Boazodoalu oppalašrehketdoalu čoahkkáigeassu áigodagas 2014-17, ja rievdamat 2016 gitta 2017 rádjái (1 000 kr), ja 2018 bušeahtta (1 000 kr)

Rehketdoallo- boasttat	Rehketdoallologut				Rievdadus	Bušeahtta 2018
	2014	2015	2016	2017		
Buvttadandietnasat:	128 344	176 103	173 076	156 702	-16 374	173 315
Biergu ja lassibuktagat	122 767	153 898	146 398	113 989	-32 409	137 835
Bonus				8 187		3 988
Ealloárvvu rievdan	-28 587	-9 661	-12 660	-6 609	6 051	-9 643
Lassiealáhus dietnasat	6 861	7 252	10 510	13 516	3 005	13 516
Eará buvttadandietnasat ¹	27 303	24 614	28 828	27 620	-1 208	27 620
Stáhtadoarjja:	76 361	84 933	103 915	107 205	3 291	90 122
Dábálaš doarjagat	58 043	63 151	81 502	86 154	4 652	70 191
Eará doarjagat	12 065	14 215	13 141	10 426	-2 715	11 135
Earenoamášdoarjagat	-	1 835	1 090	950	-141	298
Doarjagat lassiealáhusaide	889	1 443	768	700	-68	718
Árvoháhkkanprográmma	687	75	1 014	793	-221	181
Doarjagat radioakt. vuostá	281	167	-	-	-	909
Riidoeast. doaim. borasp	4 396	5 491	6 400	8 183	1 783	6 691
Buhtadusat:	72 419	77 062	68 193	75 062	6 869	72 464
Boazomassimat	66 550	63 850	61 783	68 501	6 719	63 736
Areálasisabahkkemat	5 869	13 212	6 411	6 561	150	8 728
Supmi sisaboadut:	277 124	338 099	345 184	338 969	-6 215	335 901
Golut:						
Siidaosiid golut	171 500	188 279	203 845	171 965	-31 880	176 331
Oktasašgolut	27 915	24 496	32 083	35 419	3 336	36 318
Boazoservviid golut	9 301	10 346	10 747	8 100	-2 648	8 305
Supmi golut:	208 716	223 121	246 675	215 484	-31 191	220 954
Buhtadus barggu ja kapitála ovddas	68 408	114 978	98 509	123 486	24 977	114 947
Reanttut lonejun kap. ovddas	14 309	12 704	11 324	11 583	258	11 597
Buhtadus barggu ja ieškap. ovddas						
Oktiibuot (1 000 kr)	54 099	102 274	87 185	111 903	24 718	103 350
Juohke jahkedoaimmas (kr)	56 397	107 621	95 221	119 172	23 951	113 198
Juohke siidaoasis (kr)	94 527	178 080	151 442	192 273	40 831	178 497
Galle jahkedoaimma	959	950	916	939	23	913
Galle siidaoasi ²	572	574	576	582	6	579

¹ Boastta sisttisoallá bargodietnasiid, láigodietnasiid ja eará doaimmadietnasiid.

² Boazoservviid jahkedoaimmat (41 jahkedoaimma 2017) leat lasihuvvon sámi boazodoalu siidaosiid lohku.

Oppalašrehketdoallu čájeha ahte boadusmihtut leat lassánan 2016 rájes 2017 rádjái. Buhtadus barggu ja iežaskapitála ovddas lassána 87,2 milj. ruvnnos 2016 gitta 111,9 milj. ruvdnui 2017 (+24,7 milj. ruvno). Go mihtida ovttaskas jahkedoaimmaid mielde, de lassána buhtadus barggu ja iežaskapitála ovddas 95 221 ruvnnos 2016 gitta 119 172 ruvdnui 2017, ja go mihtida ovttaskas siidaosiid mielde, de lassána buhtadus barggu ja iežaskapitála ovddas 151 441 ruvnnos 2016 gitta 192 273 ruvdnui 2017.

Buvttadandietnasat supmi unnu 173,1 milj. ruvnnos 2016 gitta 156,7 milj. ruvdnui 2017 (-16,4 milj. ruvno). Biergodietnasat unnot 32,4 milj. ruvnnuin, ja ealihanbohccuid oppalaš árvu njiedja 6,6 milj. ruvdnui.

Eará buvttadandietnasiid boasta unnu 1,2 milj. ruvnnuin 2016, ja lassidietnasiid boasta ges lassána 3,0 milj. ruvnnuin.

Stáhtadoarjaga supmi lassána 103,9 milj. ruvnnos 2016 gitta 107,2 milj. ruvdnui 2017 (+3,3 milj. ruvno). Lassáneapmi čadno earenoamážiid Dábálaš doarjagiid bosttii (+4,7 milj. ruvno).

Eará doarjagiid boasta unnu 2,7 milj. ruvnnuin ja riidoeastadeaddji doaimmat boraspiriid hárrái lassána 1,8 milj. ruvnnuin 2016 ektui. Eará doarjagat leat unnán rievdan.

Boazomassimiid buhtadusat lassánit 61,8 milj. ruvnnos 2016 gitta 68,5 milj. ruvdnui 2017 (+6,7 milj. ruvno), ja areálasisabahkkemiid buhtadusat lassánit 6,4 milj. ruvnnos 2016 gitta 6,6 milj. ruvdnui 2017 (+0,2 milj. ruvno).

Oktiibuot unnot oppalaš dietnasat 345,2 milj. ruvnnos 2016 gitta 339,0 milj. ruvdnui 2017 (-6,2 milj. ruvno).

Siidaosiid golut leat unnon 203,8 milj. ruvnnos 2016 172,0 milj. ruvdnui 2017 (-31,8 milj. ruvno) ja oktasašgolut lassánit 32,1 ruvnnos 2016 gitta 35,4 ruvdnui 2017 (+3,3 milj. ruvno). Boazoserviid golut unnot 10,7 milj. ruvnnos 2016 gitta 8,1 milj. ruvdnui 2017 (-2,6 milj. ruvno).

Oktiibuot mearkkaša dat ahte ollislaš golut unnot 246,7 milj. ruvnnos 2016 gitta 215,5 milj. ruvdnui 2017 (-31,2 milj. ruvno).

Reantu lonejuvvon kapitálas lassána 11,3 milj. ruvnnos 2016 11,6 milj. ruvdnui 2017 (+0,3 milj. ruvno).

Boraspirevahágiin lea stuora mearkkašupmi doaimma bohtosiidda eanas boazodoalloguovlluin. Diedihuvvon boraspirevaháгат dahket 89 proseanta oppalaš diedihuvvon boazomassimiin 2016/17 (2015/16: 87 proseanta). 2016/17 máksoje buhtadusat 29 proseanta ovddas diedihuvvon boraspirevahágiin (2015/16: 29 proseanta).

Siidaosiid lohku sámi boazoguohtonguovlluin lea lassánan njeljiin siidaosiin 2016 ektui ja leat dál 541 siidaosi. Boazolohku njiejai 217 000 bohccos 2016 215 000 bohccui 2017 (-2000 bohcco).

Bušeahhta 2018

2018 bušeahhta lea ráhkaduvvon raporterejuvvon njuovvandieđuid vuodul maid registrerejuvvon njuovahagat leat dieđihan skábmamánu 2018, dás man olu vurdet njuovvat jagi loahpageahčái, ja skábmamánu rehketoalu vuodul.

Daid dieđuid vuodul mat skábmamánu leat dieđihuvvon, vurdojuvvojit biergodietnasat lassánit go vurdet eambo njuovvamiid.

Stáhtadoarjagat ja buhtadusat bušetterejuvvojit unnut. Boraspirebuhtadusat rehkenastojuvvojit meroštallon loguid vuodul, golmma mañemus jagi gaskameari vuodul, seamma ládje go areálasisabahkkemiid ovddas ja muđui vuddjojuvvon bohccuid ovddas.

Muđui navdojuvvojit oppalaš golut ja reantogolut 2018 bissut sullii seamma dásis go 2017, muhto dasa lasihuvvo dábálaš haddegoargjun.

Daid eavttuid vuodul mat leat Ekonomalaš lávdegotti bušeahhta vuodđun, lea buhtadus barggu ja iežaskapitála ovddas meroštallon šaddat 103,4 milj. ruvnno 2018. Diet lea 8,5 milj. ruvnno unnit go 2017. Ealihanbohccuid oppalaš árvu lea dás mielde.

Innhold

Forord	1
Sammendrag	3
Čoahkkáigeassu	6
Innhold	9
1. Økonomisk utvalg	11
1.1 Mandat	11
1.2 Medlemmer og sekretariat	11
1.3 Utvalgets arbeid	11
2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken	13
2.1 Reindriftspolitiske mål	13
2.2 Reindriftspolitiske virkemidler	14
3. Grunnlag og forutsetninger	16
3.1 Prinsipper	16
3.2 Materiale og metode	16
4. Totalregnskap 2017 og budsjett 2018	24
4.1 Produksjonsbaserte inntekter	24
4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader	36
4.3 Erstatninger	44
4.4 Kostnader	47
4.5 Kapitalforhold	58
4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler	61
4.7 Sammendrag av totalregnskapet	62
4.8 Budsjett 2018	71
Tilleggsinformasjon	75
5. Nærmere om reindrifftsavtalen	76
5.1 Innledning	76
5.2 Reindrifftsavtalen 2018/2019	77
5.3 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme	78
5.4 Reindriftens utviklingsfond	80
5.5 Kostnadssenkende og direkte tilskudd	84
6. Langsiktige utviklingstrekk for reindrifften	93
6.1 Kjøttinntekter	93
6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet	97
6.3 Rovvilt	99
6.4 Erstatninger	103
6.5 Kostnader	104
6.6 Vederlag til arbeid og egenkapital	106
6.7 Markedsforhold	108
7. Husholdsinntekter for reindrifftsfamilier	113
7.1 Inntekter utenfor reindrifftsnaeringen	113
7.2 Strukturutvikling og sysselsetting	116
8. Vurderinger av materialet	129
8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene	129
8.2 Generelle vurderinger	155
Vedlegg	158
1. Tabeller	158

2. Tabelloversikt	161
3. Figuroversikt.....	164
4. Kart over reinbeiteområdene	168
5. Ordforklaringer.....	171

1. Økonomisk utvalg

1.1 Mandat

Ifølge hovedavtalen for reindriftsnæringen mellom Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) og staten ved Landbruksdepartementet av 26. februar 1993, skal det føres forhandlinger om en løpende reindriftsavtale. Landbruksdepartementet har 16. juli 1993, i medhold av hovedavtalen, fastsatt nærmere instruks for Økonomisk utvalg for reindriften. Utvalgets mandat fremgår av instruksens § 1, der det heter:

"Utvalget skal legge frem et økonomisk grunnlagsmateriale for reindriften som utgangspunkt for forhandlingene mellom Staten ved Landbruksdepartementet og reindriftsnæringen ved Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) om en næringsavtale for reindriften.

Utvalget har ansvaret for å fremskaffe nødvendige opplysninger, og tilrettelegge materialet for avtalepartene. Materialet skal gi en oversikt over den økonomiske situasjonen i næringen, herunder hovedtrekk i utviklingen, både for den enkelte driftsenhet, distrikter, tamreinlag, områder og for næringen som helhet."

1.2 Medlemmer og sekretariat

Partene oppnevner to medlemmer hver til utvalget. Landbruks- og matdepartementet oppnevner i tillegg en leder etter samråd med NRL. Funksjonstiden er 4 år, og følger Reindriftsstyrets funksjonstid. Økonomisk utvalg ble første gang oppnevnt i januar 1977. Økonomisk utvalg har følgende sammensetning for perioden 2018-2021:

- Lars Johan Rustad (leder), avdelingsleder, Norsk institutt for bioøkonomi
- Marit Meløy, instituttleder, Samisk høgskole
- Katarina Påve Gaup, reineier, Norske Reindriftsamers Landsforbund
- Morten Floor, fagdirektør, Landbruks- og matdepartementet
- Per Mathis Oskal, reineier, Norske Reindriftsamers Landsforbund

Varamedlemmer:

- Per John Anti, reineier, Norske Reindriftsamers Landsforbund
- Gina Grøtte Skarland, seniorrådgiver, Landbruks- og matdepartementet

Landbruksdirektoratet er sekretariat for utvalget.

1.3 Utvalgets arbeid

Utvalgets oppgave er å legge frem et materiale som viser det samlede økonomiske resultatet for reindriftsnæringen totalt og regionalt. I tillegg skal utvalget beregne det økonomiske resultatet og utviklingen for de enkelte reinbeiteområder. For Finnmarks vedkommende er reinbeiteområdene delt opp i regioner.

Rapporten inneholder også egne kapitler som presenterer henholdsvis reindriftsavtalen, langsiktige utviklingstrekk for reindriften fra 2008 til 2017, husholdsinntekter for reindriftsfamilier, samt utviklingstrekk for de enkelte reinbeiteområdene.

2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken

De reindriftspolitiske målene bygger i dag i hovedsak på St.meld. nr. 28 (1991-1992) – *En bærekraftig reindrift*, Meld. St. nr. 9 (2011-2012) *Velkommen til bords* og Meld. St. nr. 32 (2016-2017) *Reindrift - Lang tradisjon – unike muligheter*. De økonomiske virkemidlene fremgår av de årlige reindriftsavtalene, mens de juridiske virkemidlene er gitt i Lov om reindrift (reindriftsloven) av 15. juni 2007 nr. 40.

2.1 Reindriftspolitiske mål

Den 5. april 2017 la regjeringen frem Melding til Stortinget nr. 32 *Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter*. Denne stortingsmeldingen om reindriftspolitikken er den første meldingen om reindrift på 25 år. Fram til meldingen ble behandlet i Stortinget var det St. meld. nr. 28 (1991-1992) *En bærekraftig reindrift*, og Innst. S. nr. 167 (1991-1992) som trakk opp målene og retningslinjer for reindriftspolitikken.

I den nye meldingen vises det til at økologisk bærekraftig drift og økt produksjon danner grunnlaget for de unike mulighetene i reindriften. I meldingen presenteres strategier og tiltak for at næringen bedre skal kunne utnytte sitt potensiale i en rasjonell og markedsorientert retning. Reindriftens inntekter skal i størst mulig grad skapes ved å selge etterspurte produkter og tjenester til markedet. Dette vil sikre grunnlaget for den unike næringen og kulturbæreren som reindriften er. Dette er hovedbudskapet i meldingen.

Delmålene om en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift som ble fastsatt gjennom Stortingets behandling av St. meld. nr. 28 (1991-1992) er videreført i den nye meldingen. Imidlertid tydeliggjøres prioriteringen av økologisk bærekraft, og det understrekes at økologisk bærekraft er en grunnleggende forutsetning for å ivareta reindriftskulturen framover, og for utvikling av næringen og potensialet for økt lønnsomhet.

Ved behandling av meldingen gav Stortinget i all hovedsak sin tilslutning til de tiltakene som var foreslått i meldingen. Flertallet var enige med regjeringen om at det er behov for å endre formålsparagrafen i reindriftsloven slik at økologisk bærekraft prioriteres. De mener at det er viktig at det i tillegg gjennomføres et arbeid med å definere innholdet i de tre delmålene økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft. Videre var flertallet positive til forslaget om å innføre obligatorisk individmerking av rein, men det ble påpekt at en elektronisk individmerking ikke må erstatte den tradisjonelle øremerkingen. Stortingets flertall var også positive til en offentliggjøring av siidaandelens reintall internt i næringen.

Når det gjelder dyrevelferd og tap støtter flertallet regjeringens tiltak for å hindre spredning av sykdommen Chronic Wasting Disease (CWD). Videre påpekte flertallet at det må sikres erstatningsfôr i år med vanskelige beiteforhold. Når det gjelder tap av rein til rovvilt ba flertallet om at det gjøres en ny gjennomgang av rovdyr- og beiteprioriterte områder. Flertallet understreket at tilfeller av rovdyrtaap må begrenses og erstattes fullt ut når det forekommer. Med dette som utgangspunkt ba flertallet regjeringen om raskt å bidra til at rovdyr- og rovfuglproblemenes reduseres i et samspill mellom myndigheter og næringen.

Tilgang på nødvendige arealer er en sentral forutsetning for at reindriftsnæringen skal få økt sin produksjon og lønnsomhet. Komiteens flertall støtter at det prioriteres midler over reindrifftsavtalen til forskningsprosjekter for mer kunnskap om ulike arealinngreps innvirkning på reindriften. Flertallet finner det positivt at det jobbes aktivt for å bygge opp kompetanse hos reinbeitedistriktene om plan- og bygningsloven, samt at det bygges opp kompetanse om reindrift og reindrifftsrettigheter hos fylkeskommuner og kommuner. Flertallet var også positive til videreføring av arbeidet med å få helhetlige og dynamiske kart over reindriftens arealbruk, og viste til at disse kartene vil være konfliktforebyggende og gi forutsigbarhet.

2.2 Reindriftspolitiske virkemidler

Reindriften er regulert gjennom reindrifftsloven av 15. juni 2007. Loven konstituerer ikke reindrifftsretten, men gir en nærmere definisjon av innholdet i disse rettighetene, samt en regulering og styring av utøvelsen. Dette innebærer at reindriftens rettsstilling ikke er uttømmende regulert gjennom loven. Loven må suppleres med rettigheter ervervet gjennom sedvane, alders tids bruk med videre. I reindrifftsloven legges det opp til en større grad av egenforvaltning av interne forhold i reindriftsnæringen enn hva som har vært tilfelle tidligere. Det arbeidsmessige fellesskapet siida utgjør et viktig element i bestemmelsene om intern organisering.

Formålet med reindrifftsloven (§ 1) er å legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindrifftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig. For å nå disse målene skal loven gi grunnlag for en hensiktsmessig organisering og forvaltning av reindriften. Reindriften skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv i samsvar med Grunnlovens § 108 og folkerettens regler om urbefolkning og minoriteter. Loven skal videre bidra til sikring av reindrifftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriftens viktigste ressursgrunnlag.

Ansvar for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindrifftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene. Utenfor det samiske reinbeiteområdet skal loven legge forholdene til rette for en økologisk og økonomisk bærekraftig utnyttning av reinbeiteressursene i de områder der reindrift foregår. Det påpekes for øvrig at det er en rekke juridiske styringsverktøy ved siden av reindrifftsloven som har betydning for reindriften. Herunder nevnes plan- og bygningsloven, naturmangfoldloven, energiloven, fjelloven og Finnmarksloven.

Historisk har man omtalt reindrifftsretten som en kollektiv rett. Dette innebærer at det er samene som har ervervet en rett til å drive reindrift på de arealer hvor det fra gammelt av har vært utøvet slik bruk. Det er reindriftssamene som etnisk gruppe som er bærere av denne rettigheten, og ikke enkeltpersoner eller mindre grupperinger innenfor dette kollektivet. Den enkelte har en andel i den kollektive rett, og ikke eksklusive rettigheter som nyter særskilt vern internt. Dette utgangspunktet vil i dag måtte nyanseres. I den senere tid har det innenfor reindrifftsretten skjedd en relativt stor rettsutvikling knyttet til rettigheter. Både rettspraksis, arbeidet med rammebetingelser i reindriften og arbeidet frem mot en ny lov viser klart at siidaer kan etablere særskilte rettigheter over den grunn de disponerer. Reindrifftsloven har en rekke bestemmelser som klargjør og fremhever at det skal tas hensyn til etablerte rettigheter.

Stortinget godkjente 1. juni 1993 den gjeldende hovedavtalen for reindrift (St.prp. nr. 66 (1992-1993)), og ga Landbruksdepartementet (nå Landbruks- og matdepartementet) fullmakt til å forhandle med Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) om ettårige avtaler for reindriftnæringen. Reindriftsavtalen er, ved siden av reindriftsloven, det viktigste operative redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindriftspolitikken. Gjennom reindriftsavtalen bestemmes bruken av de *økonomiske virkemidlene*, blant annet ut fra reindriftslovens intensjon og bestemmelser. Dette skal bidra til at utviklingen går i retning av de målene som Stortinget har fastsatt.

Det vises til kapittel 5 for nærmere omtale av reindriftsavtalen.

Ut over de nevnte virkemidlene viser Økonomisk utvalg også til gjeldende konsultasjonsavtale mellom statlige myndigheter og Sametinget. Som urfolk har samene rett til å bli konsultert i saker som angår dem. Denne retten er nedfelt i ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige saker, artikkel 6. Konvensjonen ble ratifisert av Norge 19. juni 1990. I «Avtale om prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget» er det fastsatt nærmere prosedyrer for hvordan konsultasjonene med Sametinget skal foregå. Ved kongelig resolusjon 1. juli 2005 ble det stadfestet at de avtalte prosedyrene skal gjelde for hele statsforvaltningen. Statlige myndigheter kan også ifølge denne avtalen ha en plikt til å konsultere med andre samiske interesser i tillegg til Sametinget. Dette gjelder særlig i saker som direkte berører samiske næringer, slik som reindriften, og kan blant annet være i forbindelse med utarbeidelse av verneplaner, etablering av energiltak, samt ved leting og utvinning av mineraler innenfor reinbeiteområdene. Konsultasjoner med reindriften vil blant annet bidra til å få frem nødvendig kunnskap om hvordan slike tiltak vil virke inn på reindriften.

3. Grunnlag og forutsetninger

3.1 Prinsipper

Totalregnskapet for reindriften viser en oversikt over verdiene som skapes i næringen ved utnyttelse av produksjonsfaktorene arbeid og kapital. Kalenderåret er utgangspunkt for beregningene. På grunn av ulik periodisering er opplysninger om slakteuttak i totalregnskapet ikke direkte sammenlignbare med tilsvarende opplysninger i ressursregnskap for reindriftsnæringen, som tar utgangspunkt i driftsår.

Publikasjonen er inndelt i åtte kapitler. I hovedoversikten i kapittel 4 er regnskap for 2017 sammenlignet med regnskapene for de fire foregående år. Budsjett for 2018 presenteres i kapittel 4.8. Kapittel 5 omhandler reindriftsavtalen, med spesiell vekt på tilskuddsordningene. I kapittel 6 presenteres langsiktige utviklingstrekk for reindriften fra 2008 til 2017. Kapittel 7 omhandler husholdsinntekter og strukturelle forhold, mens kapittel 8 gir en vurdering av utviklingen både totalt og i de ulike reinbeiteområdene – i hovedsak på bakgrunn av nøkkeltall fra kapitlene 4, 6 og 7.

Næringens kjøttinntekter omfatter førstehåndssalg og hjemmeforbruk av ikke foredlede produkter av rein slik som kjøtt, innmat, skinn, gápmasat og gevir. Inntektene korrigeres for endringer i den samlede livdyrverdien. I tillegg til inntektene fra salg av ikke foredlede reinprodukter, er binæringsinntekter, andre produksjonsbaserte inntekter, statstilskudd og erstatninger med på inntektssiden i totalregnskapet.

På kostnadssiden inngår næringens bruk av varer og tjenester fra andre sektorer. Posten er inndelt i siidaandelens kostnader, distriktenes kostnader (felleskostnader) og kostnader i tamreinlag.

Resultatmålet som beregnes viser vederlag til arbeid og kapital. Arbeid består av næringsutøvernes egen arbeidskraft og leid arbeid. Utgifter til leid arbeid tas derfor ikke med under kostnader. Ved å gjøre fradrag for renter på lånt kapital, fremkommer vederlag til arbeid og egenkapital. Resultatet beregnes samlet for næringen, per årsverk og per siidaandel.

Som hovedregel er alle beregninger som ligger til grunn for fremstillingen gjort uten forkortelser og med flere desimaler enn det som fremkommer i tabellene. Dette innebærer at det i enkelte tabeller ikke er nøyaktig samsvar mellom del- og totalsummer. Totaltallene er basert på originaldata og er således korrekte.

3.2 Materiale og metode

Generelt

Gruppering av tallmaterialet

Datamaterialet er i hovedsak gruppert etter reinbeiteområder. Selv om Polmak/Varanger ikke er et ensartet område har en på bakgrunn av ulike driftsforhold valgt å splitte Øst-Finnmark reinbeiteområde inn i Polmak/Varanger og Karasjok. Delingen er først og fremst begrunnet

med et ønske om å skille ut Karasjok, slik at dette sognet kan sammenlignes med Vest-Finnmark reinbeiteområde. Fra og med 2006 til og med 2015 er resultatene fra Karasjok splittet opp i to soner: Karasjok øst og Karasjok vest, resultatene fra Vest-Finnmark er delt opp i tre soner: Kautokeino øst, Kautokeino midt og Kautokeino vest. Denne splittingen er gjort i kapittel 4 og kapittel 5.5. Årsaken til dette er ønske om å fremstille sammenlignbare resultater over tid i allerede eksisterende soner innenfor disse områdene som er store og har ulike driftsformer.

Tidsangivelse

Datamaterialet i totalregnskapet er i hovedsak knyttet til kalenderår, men tallmateriale som er hentet fra reineiernes Melding om reindrift gjelder for driftsåret. Et driftsår varer fra 1. april (inngående beholdning) til 31. mars påfølgende år (utgående beholdning). I totalregnskapet brukes foregående driftsårs korrigerede utgående beholdning som utgangspunkt når det gjelder fastsettelse av antall aktive siidaandeler og reintall i kalenderåret. Dette betyr at antall aktive siidaandeler og korrigert reintall per 31. mars i driftsåret 2016/17 gir henholdsvis antall aktive siidaandeler og reintall i kalenderåret 2017.

Produksjonsbaserte inntekter

Priser

I utarbeidelsen av totalregnskapet har det tidligere vært bruttopris fra slakteriene som ble lagt til grunn for beregning av kjøttinntektene. Slakteriene skal rapportere månedlig til Landbruksdirektoratet, og rapporten skal blant annet inneholde brutto- og nettopris per skrott.

Årsaken til at totalregnskapet baserte seg på bruttopris, var at slakte- og eventuelt fraktkostnadene ble ført opp som kostnader i totalregnskapets kostnadskapittel. Ved beregning av vederlag til arbeid og egenkapital er kostnadene trukket fra inntektene. Brutttopris består dermed av netto skrottopris med tillegg av slakte- og eventuelle fraktekostnader, eksklusiv merverdiavgift. Nettoprisen er kun skrottopris eksklusiv merverdiavgift.

Fra og med avtaleåret 2016/2017 ble vilkår for beregning av produksjonspremie presisert. Fra og med dette driftsåret er frakt- og slaktekostnader ikke inkludert i den næringspliktige inntekten, og da heller ikke i beregning av produksjonspremien. Dette betyr også at slakteriene endret sine avregningsmetoder til ikke å inkludere slakte- og fraktekostnadene i avregningsbilag til reineierne.

Reineiernes kostnader knyttet til slaktingen fremkommer ikke lengre som en del av næringens totale kostnader. Det blir derfor ikke korrekt å fortsette med beregning av bruttopriser når man ikke har slaktekostnader å trekke fra. Dette gjør at kjøttpriser og -inntekter, fra og med kalenderåret 2016, er beregnet ut fra nettopris. I prinsippet skal det totale vederlaget være upåvirket og dermed sammenlignbart med tidligere år, men fra og med 2016 er det et brudd i både inntekts- og kostnadsseriene.

Det er også et brudd i inntekts- og kostnadsseriene mellom 2008 og 2009. Dette fordi rapporteringene fra slakteriene hadde flere feil i årene 2006 – 2009. Dette gav utslag på gjennomsnittlige priser per kg produsert kjøtt. Den største feilfaktoren var varierende plassering av brutto- og nettopriser (i feltene på rapporteringsfilene). Det ble også brukt ulike definisjoner av brutto- og nettopriser, og i noen tilfeller ga dobbeltførte frakt- og

slaktekostnader for høy bruttopris. Tre av de daværende største slakteriene har hatt feil, og i 2009 sto disse alene for 72 prosent av den totale slaktingen.

Konsekvensene av feilrapporteringene er at gjennomsnittsprisene for årene 2006-2008 er for høye, noe som gir for høye kjøttinntekter. Det totale inntektsbildet for næringen i denne perioden er dermed ikke korrekt. Beregningene ble korrigert for året 2009, og rapporteringen har vært mer konsekvent siden da. Fra og med 2009 er det beregnet reelle brutto gjennomsnittspriser.

Kjøttinntekter

Ut fra de data Økonomisk utvalg har tilgang til, er det ikke mulig å skille ut inntekter fra kjøtt og inntekter fra biprodukter fra de totale kjøttinntektene. Med begrepet biprodukter menes eksempelvis horn, skinn, hjerte, lever og blod. Dette innebærer at betegnelsen kjøttinntekter omfatter inntektene av kjøtt og biprodukter til sammen. Slakterapporter fra registrerte slakteribedrifter danner grunnlag for beregning av offentlig godkjente slakt. Rapportene importeres inn i Landbruksdirektoratets databasesystem «Grunnmur», og herfra genereres all informasjon til tabeller som baserer seg på vekt, pris, alder og kjønn i totalregnskapet.

Utgangspunktet for beregning av privat forbruk og omsetning var frem til 2015 satt til 20 dyr per siidaandel. For tamreinlagene var privat forbruk og omsetning satt til 50 dyr. Fra og med regnskapsåret 2015 gikk man over til å benytte det reelle tallet for privat uttak, da endringer i datasystemet har gjort dette mulig. Tallene hentes fra Melding om reindrift. Privat forbruk og omsetning regnes å ha samme verdi per kg som slakt (voksne dyr) ved registrerte slakterier. Det beregnes gjennomsnittspris ved å dele den totale prisen i det enkelte reinbeiteområde på områdets totale kvantum.

Fra og med 2003 innrapporterte flere av slakteriene priser som inneholdt slakte- og fraktkostnader. Dette hadde sammenheng med endringene i tilskuddsordningene over reindriftsavtalen fra og med driftsåret 2003/2004, herunder særlig innføringen av produksjonspremien og minimumskravet på 50 000 kroner i avgiftspliktig inntekt fra salg av rein i siidaandelinnhaver(ne)s merke for å være tilskuddsberettiget.

Bonus fra slakterier er også en del av reineiers inntekter. Bonus utbetalt i 2017 er basert på slakt i 2016. Bonus er hovedsakelig ikke med som kjøttinntekter i tabeller og figurer, men er med i sammendragstabeller/-figurer i sammendraget, delkapittel 4.7 og 4.8, samt i kapittel 8.

Endring i den samlede livdyrverdien

Ved å korrigere kjøttinntektene for endringer i den samlede livdyrverdien, fremkommer næringens produksjonsinntekter. Endringer i livdyrverdien er et uttrykk for verdien av bestandsendringer, det vil si endringer i reintall, flokksammensetning og dyrevekter, i løpet av en periode. Siden kalenderåret er utgangspunkt for beregningene i totalregnskapet, er det verdien av endringene i den totale livdyrverdien fra 1. januar til 31. desember som er interessant.

Reintall per 1. januar 2017 beregnes på grunnlag av korrigert reintall per 31. mars 2017 (korrigert utgående beholdning i driftsåret 2016/2017) og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars 2017. Reintall per 31. desember 2017 estimeres med utgangspunkt i beregnet korrigert reintall per 31. mars 2018 (beregnet korrigert utgående beholdning i driftsåret 2017/2018) og

slakteuttak fra 1. januar til 31. mars 2018. Endringer i antall og vekt for voksen rein og kalv beregnes separat.

Reintallet per 1. januar varierer fra år til år, både på grunn av reelle endringer i reintallet og på grunn av forskyvning i slaktetidspunkt. Bestandsendringer fra 1. januar til 31. desember i kalenderåret verdsettes til full slakteverdi. Verdiøkning inntektsføres, mens verdinedgang føres til fradrag. Verdiendringer som følge av endret prisnivå påvirker ikke inntektsnivået, da det tas utgangspunkt i samme pris for inngående og utgående beholdning.

Binæringsinntekter

Binæringsinntektene omfatter inntekter fra duodji og utmarksnæringer, og er en integrert del av den samiske reindriftsøkonomien. Et helhetlig bilde av økonomien forutsetter derfor en synliggjøring av disse inntektene. Tallene hentes fra næringsoppagavene.

Andre produksjonsbaserte inntekter

Posten ”Andre produksjonsbaserte inntekter” omfatter leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter. Postene beregnes på grunnlag av det samme materialet som siidaandelens kostnader beregnes ut fra.

Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak i forhold til rovviltskader

Tilskudd med inntektsvirkning

Tilskudd med inntektsvirkning for reindriftnæringen er med i totalregnskapet under betegnelsen inntektsoverføringer. Posten er inndelt i direkte tilskudd, andre tilskudd og ekstraordinære tilskudd.

De direkte tilskuddene gjennom sammenligningsperioden omfatter distriktstilskudd, produksjonspremie, driftstilskudd inkl. etableringstilskudd, kalveslaktetilskudd, tidligslaktetilskudd (til og med 2011), ektefelle- og samboertillegg, samt særskilt tilskudd til siidaandeler i Vest-Finnmark (fra og med 2010 til og med 2012). Det ordinære driftstilskuddet ble avvirket i avtaleåret 2014/2015. Etter dette videreføres kun driftstilskudd for de siidaandeler hvor leder av siidaandelen er under 30 år.

Andre tilskudd gjennom sammenligningsperioden omfatter tilskudd til investeringer (gjerder, bygninger og anlegg), pramming/transport, utdanningsstipend (avviklet over en treårsperiode fra og med 2009), fagbrevordning i reindriften, tiltak konvensjonsbeiter, tilskudd til innløsning av siidaandeler og ekstraordinær satsing på infrastrukturtiltak. Enkelte av tilskuddene er avvirket, men tas med i oversikten fordi det i tabellene framkommer tall knyttet til postene.

Posten ekstraordinære tilskudd har rommet ulike ordninger over tid. Eksempler i denne sammenheng er tap ved ulykker og tilskudd til implementering av bruksregler.

Utbetalte erstatninger over reindriftsavtalen tas med under erstatninger.

Tilskudd til tilleggsnæringer

Sametinget gir tilskudd til næringsutvikling og tilleggsnæringer til reindrift. Et av de prioriterte områdene er å øke omsetningen av lokalmat og videreforedling av lokalmat. Sametinget har også en særskilt satsning på samisk reiseliv og samiske kulturnæringer.

Sametinget har en egen næringsavtale for duodji, som trådte i kraft 1. januar 2006. Over denne avtalen kan Sametinget gi støtte til blant annet til etablererstilskudd, investeringstilskudd og andre utviklingstiltak. Merkevarebygging innenfor duodjinæringen er særlig prioritert.

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskapning

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskapning, tidligere Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat, ble fra 1. januar 2015 utvidet til også å inkludere Reinprogrammet. Reinprogrammet ble gjort operativt fra høsten 2012. Programmet avløste da det tidligere VSP rein. Programmet skal være tilpasset bedriftenes utfordringer. Samtidig skal reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter, inngå.

Tiltak mot radioaktivitet

Etter Tsjernobyl-ulykken ble det satt i verk tiltak for å holde reindriftsutøverne økonomisk skadesløse. For å få tatt ut slaktedyrene når radioaktiviteten er lavest, og før det er nødvendig å sette inn mer kostnadskrevenne tiltak som føring eller kassasjon, gis det kompensasjon for vekttap og merkostnader ved tidlig- og fremskyndet slakting. Det gis også tilskudd til nedføring av slaktedyrr. Refusjoner i forbindelse med kassasjon av slakt inngår i verdien av kjøtt og biprodukter. Fra og med avtaleåret 2015/2016 ble det innført en grenseverdi på 3000Bq/kg reinkjøtt i målt radioaktivitetsnivå fra et representativt utvalg rein for at kompensasjon skal kunne innvilges. Kostnader for reinbeitedistrikter og reieneiere er inkludert i næringens totale kostnader. Økt arbeidsforbruk og eventuelle inntektsvirkninger som følge av dette er inkludert, men ikke spesifisert. Tilskudd til tiltak mot radioaktivitet er med som egen post under statstilskudd.

Forebyggende og konfliktdempende tiltak mot tap av rein til rovvilt

Dagens rovviltforvaltning baserer seg på Stortingsmelding nr. 15 (2003-2004), hvor anbefalingene var at landet skulle deles inn i nye og større forvaltningsregioner uavhengig av fylkes- og kommunegrenser. De fylkesvise rovviltutvalgene ble med bakgrunn i dette erstattet av rovviltnemnder i hver region. For å sikre at det nasjonale ansvaret for levedyktige bestander av rovviltartene blir ivaretatt, har regjeringen fastsatt minimumstall for årlige ynglinger av hver art i den enkelte region. Nærmere om regioninndeling og bestandsmål finnes i rovviltforskriften.

De regionale rovviltnemndene forvalter i dag midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak mot tap av rein til rovvilt. Bruken av midlene skal følge fastsatt forskrift om tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak. Formålet med tilskuddordningen er å sikre iverksettelse av effektive tapsforebyggende tiltak for å begrense de skadene rovvilt kan forårsake på produksjonsdyr. For at tilskuddene skal kunne gis, må det omsøkte tiltaket ha en direkte taps- og skadeforebyggende effekt. De enkelte søknadene behandles av Fylkesmannen og midlene utbetales derfra. Det er dermed fylkesmannen som er vår kilde til tabellene i

publikasjonen. Tilskudd til tiltak ytes både forskuddsvis etter søknad og etterskuddsvis etter mottakers dokumenterte forbruk.

Erstatninger

Erstatninger regnes også som inntekter til næringen. De ordningene som er med i totalregnskapet er erstatninger fra Miljødirektoratet ved rovvilttap, erstatninger over reindriftsavtalen ved omfattende tap av rein, erstatninger fra Jernbaneverket for rein drept av tog og erstatninger fra forsikringsselskapene for rein drept av bil.

Erstatningsbeløpene for rein drept av bil beregnes med utgangspunkt i erstatningssatsene fra Miljødirektoratet og oppgitte trafikktap fra Melding om reindrift¹ – fratrukket det antall rein som er drept av tog og erstattet av Jernbaneverket. Årsaken til at erstatningssatsene fra Miljødirektoratet legges til grunn, er at forsikringsselskapene og Jernbaneverket oppgir at de bruker disse satsene ved beregning av erstatningsbeløp.

Erstatninger for arealinngrep anvendes i hovedsak til dekning av felles kostnader, og beregnes ut fra regnskaper for reinbeitedistrikter og reindriftsfond. Disse erstatningene inntektsføres i en egen post, som omfatter årlige erstatninger, engangserstatninger og renteavkastning fra tidligere innvilgede erstatninger. I de tilfeller der distrikter ikke søker tilskudd får vi ikke inn distriktsregnskap.

Kostnader

Fra og med 2016 er det en endring i beregningene av de totale kostnadene. Dette har sammenheng med presisering av vilkår for produksjonspremie og endring av slakterienes avregninger til reieier. Kostnadene knyttet til frakt- og slakt inkluderes ikke lengre i den næringspliktige inntekten, og framkommer ikke som inntekt på selvangivelser og næringsoppgaver. Slaktekostnadene framkom til og med 2015 som en del av de totale kostnadene. På lik linje med inntektsberegningene, som av samme årsak er endret fra og med 2016, er slaktekostnadene ikke lengre inkludert i kostnadene.

Siidaandelens kostnader

Fra og med 2009 er alle innleverte næringsoppgaver lagt til grunn for beregninger av siidaandelens kostnader. Tidligere ble kostnadene beregnet ut fra et utvalg av næringsoppgaver og selvangivelser. Systemendringer og andre metoder for dataoverføringer har derimot muliggjort et bredere informasjonsgrunnlag.

Felleskostnader

Felleskostnader beregnes på grunnlag av regnskaper fra reinbeitedistrikter og reindriftsfond. For distrikter der regnskap mangler, beregnes totaltallene med utgangspunkt i gjennomsnittskostnader per rein i de øvrige distriktene, og antall rein i de distriktene der regnskap mangler. I tilfeller der dette gir et åpenbart feilaktig bilde av kostnadene, legges tall fra tidligere års regnskap til grunn for de aktuelle distriktene.

¹ *Melding om reindrift post 2.3.1 (tidligere post 3.2.1) "Trafikkdrept rein".*

I tillegg til distrikts- og fondskostnadene er overføringer i forbindelse med pramming av rein tatt med under felleskostnadene.

Tamreinlagenes kostnader

Tamreinlagenes kostnader beregnes med utgangspunkt i samtlige lags regnskaper. Som ellers i totalregnskapet holdes lønnsutgiftene utenfor. Dette har sammenheng med at vederlag til arbeid og egenkapital skal omfatte godtgjørelse for egen og leid arbeidskraft. Som følge av organisasjonsformen, gir dette særlig utslag for tamreinlagene, der lønnsutgiftene til gjetere er en betydelig kostnadspost.

Kapitalforhold

Reindriftsnæringens kapital domineres av en hovedverdi, reinen. Balanseverdi beregnes med utgangspunkt i reintall, flokks sammensetning og livdyrverdi. Sistnevnte beregnes på grunnlag av gjennomsnittlige priser og slaktevekter.

Andre eiendeler (balanseverdi på driftsbygninger, private reindriftsanlegg og maskinelle hjelpemidler) og gjeld beregnes på grunnlag av næringsoppgavene. Som gjeld regnes siidaandelens lån, avbetalingsgjeld og skyldig merverdi- og arbeidsgiveravgift. Kapitalberegningene omfatter ikke eiendeler og gjeld i reinbeitedistrikter, eller i private og offentlige fond.

Sammendrag av totalregnskapet og årsverksberegninger

Sammendrag av totalregnskapet viser sum inntekter, sum kostnader, renter på lånt kapital, antall siidaandeler og antall årsverk. Det beregnes vederlag til arbeid og kapital, og vederlag til arbeid og egenkapital. Disse resultatmålene beregnes både totalt, per siidaandel og per årsverk. Renter på lånt kapital omfatter både næringsgjeld og privatgjeld i siidaandelene.

En arbeidstidsundersøkelse ble igangsatt i 2012 og ferdigstilt i 2013. Undersøkelsen bygde på et spørreskjema som ble sendt ut til alle siidaandelsledere. I spørreskjemaet ble innehaverne bedt om å anslå arbeidsinnsatsen til seg selv, familie og andre som bidro med arbeidskraft i siste driftsår. Svarprosenten var liten, men var større enn ved forrige undersøkelse, som ble gjennomført i 1989, og representerte på en bedre måte hele reindriften. Beregningen tok hensyn til innehavers kjønn og alder, antall reineiere i siidaandelen og reinbeiteområde.

Datagrunnlaget ga også mulighet for å beregne kvinners arbeidsinnsats i reindriften. Beregningen baserte seg på kvinnelige innehavere, felles siidaandeler og kvinnelige ektefeller/samboere. Kvinneandelen blant øvrige medlemmer ble ikke iberegnet. Dette tilsa at den reelle andelen av kvinners totale arbeidsinnsats var noe høyere enn denne beregningen, da innehavere og ektefeller bidro med 80 prosent av arbeidsforbruket og de resterende 20 prosent ble utført av andre medlemmer i siidaandelen.

Reindriftsfradraget

Fra og med skatteåret 2003 ble det innført et fradrag i alminnelig inntekt for skattytere med positiv næringsinntekt fra reindriften. Hensikten med innføringen var å legge til rette for økt produksjon og verdiskaping i næringen. Totalregnskapet er et sektorregnskap hvor resultatmålet er på nivå før skatt. Som følge av dette, og som følge av at den skattemessige

virkingen av reindrifftsfradraget er vanskelig å beregne, er virkingen av reindrifftsfradraget ikke innarbeidet i totalregnskapet.

Reindrifftsfradraget har, fra og med inntekståret 2009, fulgt økningen av jordbruksfradraget.

For 2017 utgjorde fradraget inntil 63 500 kroner pluss 38 prosent av inntekt i reindriffts-næring som overstiger 63 500 kroner opp til et maksimalt fradrag på 166 400 kroner per skatteyter. Dette innebærer at næringsinntekt mellom 0 og 63 500 kroner gir reindrifftsfradrag lik inntekten. Dersom næringsinntekten er mellom 63 500 kroner og 334 289 kroner er fradraget 63 500 kroner pluss 38 prosent av næringsinntekt over 63 500 kroner. Når næringsinntekten er 334 290 kroner eller høyere får man maksimalt fradrag på 166 400 kroner.

Avgiftsfritak ved kjøp av driftsmidler i reindrifften

Fra og med 1. juli 2018 ble det gitt nye regler om fritak for engangsavgift og fradragsrett for merverdiavgift for snøscootere og ATVer til bruk i reindriffts-næringen. Kjøretøy som brukes som driftsmidler i reindriffts-næringen får på denne måte en mer lik avgiftsbehandling som kjøretøy som benyttes som driftsmidler i landbruket for øvrig.

Etter de nye reglene kan virksomheter som driver med reindrifft kjøpe inntil fire eller åtte, avhengig av organisasjonsform, snøscootere eller ATVer per toårsperiode til bruk i reindriffts-næringen uten å betale engangsavgift på disse. De får også fradragsrett for merverdiavgift på inntil fire eller åtte slike kjøretøy per toårsperiode. Fradragsretten gjelder også for merverdiavgift ved reparasjoner og drift av disse kjøretøyene.

Langsiktige utviklingstrekk

Sammenligning av tallmateriale over et lengre tidsrom skaper behov for omregning til faste priser. Da det ikke er utarbeidet egne indekser spesielt tilpasset reindrifften, er konsumprisindeksen nyttet ved alle beregningene.

4. Totalregnskap 2017 og budsjett 2018

Inntektssiden i totalregnskapet består av produksjonsbaserte inntekter, statstilskudd og erstatninger. Under posten produksjonsbaserte inntekter inngår kjøttinntekter, endringer i samlet livdyrverdi, binæringsinntekter og andre produksjonsbaserte inntekter. Kostnadssiden består av siidaandelens kostnader, felleskostnader og kostnader i tamreinlag. I tillegg inngår kapitalkostnader og sysselsetting (antall årsverk og siidaandeler) i totalregnskapet. I det følgende omtales de ulike postene hver for seg. Deretter oppsummeres totalregnskapet for 2017 i kapittel 4.7, mens kapittel 4.8 viser budsjettet for 2018.

4.1 Produksjonsbaserte inntekter

Kjøttinntekter

Samlet slaktekvantum, gjennomsnittspris og verdi for 2017, samt gjennomsnittspris og verdi for 2016, er vist i tabell 4.1.1. For ytterligere omtale av prisutviklingen i kroner per kg henvises det til tabell 4.1.5. Flere detaljer om kjøttinntektene er presentert i vedleggstabellene 1 og 2.

Tabell 4.1.1 Kjøttinntekter i 2017 og 2016 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	Tonn slakt i 2017			2017		2016		
	Slakteri	Privat	Totalt	Kroner per kg	Verdi 1 000 kr	Tonn slakt	Kroner per kg	Verdi 1 000 kr
Polmak/Varanger	141	9	150	74,43	11 170	350	69,21	24 201
Karasjok øst	50	17	68	76,40	5 168	179	72,47	12 959
Karasjok vest	115	24	139	72,58	10 078	195	68,41	13 333
Øst-Finnmark	306	50	357	74,06	26 406	723	69,81	50 500
Kautokeino øst	91	26	117	76,27	8 938	195	67,62	13 216
Kautokeino midt	151	45	196	71,44	13 984	238	59,21	14 092
Kautokeino vest	161	17	179	70,26	12 558	180	60,49	10 888
Vest-Finnmark	403	88	492	72,07	35 434	612	62,24	38 119
Troms	37	14	50	95,92	4 835	70	96,36	6 721
Nordland	58	12	70	80,84	5 659	86	83,09	7 125
Nord-Trøndelag	133	8	142	68,28	9 671	160	65,66	10 486
Sør-Tr./Hedmark	168	8	176	77,07	13 567	184	75,24	13 817
Tamreinlag	223	1	224	82,11	18 416	251	78,32	19 629
Totalt i 2017	1 328	182	1 511	75,46	113 989			
<i>Totalt i 2016</i>						2 085	70,20	146 398

Tabell 4.1.1 viser en reduksjon i de totale kjøttinntektene fra 146 mill. kroner i 2016 til 114 mill. kroner i 2017.

Fra 2016 til 2017 ble slakteuttaket redusert med omtrent 28 prosent, mens gjennomsnittsprisen økte med 7 prosent.

Privat slakt hentes fra melding om reindrift.

Bonus fra slakterier er også en del av reineiers inntekter. Bonus utbetalt i 2017 er basert på slakt i 2016. Tabell 4.1.2 viser utbetalt bonus i 2017.

Tabell 4.1.2 Bonus utbetalt i 2017 basert på slakt i 2016

Reinbeiteområde	Bonus (1 000 kr)
Polmak/Varanger	4 426
Karasjok øst	866
Karasjok vest	203
Øst-Finnmark	5 494
Kautokeino øst	484
Kautokeino midt	840
Kautokeino vest	1 059
Vest-Finnmark	2 383
Troms	0
Nordland	9
Nord-Trøndelag	299
Sør-Tr./Hedmark	-
Tamreinlag	-
Totalt	8 187

Bonus er hovedsakelig ikke med som kjøttinntekter i tabeller og figurer, men er med i sammendragstabeller/-figurer i sammendraget, delkapittel 4.7 og 4.8, samt i kapittel 8.

Antall slakt

Tabell 4.1.3 viser fordelingen av antall dyr slaktet ved registrerte slakterier mellom ulike sesonger i kalenderårene 2015, 2016 og 2017, samt vinterslakt 2018.

Tabell 4.1.3 Fordeling av antall slakt til slakteri mellom ulike sesonger

Reinbeite- område	Kalenderår			Driftsår			Vinterslakt		
	2015	2016	2017	2015/16	2016/17	2017/18	2016	2017	2018
Polmak/Varanger	13 267	15 266	5 921	12 940	14 697	6 040	653	84	203
Karasjok øst	4 511	7 335	2 345	4 512	7 467	2 169	314	446	270
Karasjok vest	7 377	8 070	5 911	7 124	7 772	6 247	814	516	852
Øst-Finnmark	25 155	30 671	14 177	24 576	29 936	14 456	1 781	1 046	1 325
Kautokeino øst	6 941	8 383	4 549	6 540	7 748	4 524	875	241	216
Kautokeino midt	9 901	10 458	8 524	10 218	8 777	8 086	2 434	752	314
Kautokeino vest	11 506	8 447	8 907	10 577	7 586	7 343	2 546	1 685	108
Vest-Finnmark	28 348	27 288	21 980	27 335	24 111	19 953	5 855	2 678	638
Troms	1 472	1 753	1 278	1 436	1 752	1 277	2	1	0
Nordland	2 154	2 365	1 884	2 413	2 170	1 844	367	53	13
Nord-Trøndelag	4 330	5 991	5 298	5 162	4 569	5 044	2 311	895	641
Sør-Tr./Hedmark	7 483	6 747	6 988	7 184	6 387	7 408	1 955	1 595	2 015
Tamreinlag	7 407	8 079	7 428	7 263	7 408	7 384	719	48	4
Totalt	76 349	82 894	59 033	75 369	76 333	57 366	12 990	6 316	4 636

Av tabell 4.1.3 fremgår det at det totale antallet dyr slaktet ved registrerte slakterier reduseres i kalenderåret 2017, i driftsåret 2017/18 og i vinteren 2018, sammenlignet med årene før.

Slakteuttaket på landsbasis har variert mye de siste tre årene. Fra kalenderåret 2016 til 2017 var reduksjonen på om lag 23 900 dyr. På regionalt nivå er det spesielt i Polmak/Varanger og i Karasjok øst den største reduksjonen framkommer. Polmak/Varanger har i 2017 redusert uttaket med 61 prosent sammenlignet med 2016, mens Karasjok øst har redusert sitt uttak fra 2016 til 2017 med 68 prosent.

Reduksjonen i slakteuttak i 2017 skyldes blant annet en vanskelig vår med nedising av beiter som førte til spredning av rein, særlig i Øst Finnmark. Reduksjon i kalveproduksjon samt reduksjon i vinterslakt, som følge av at slakt kom seinere i gang, førte også til reduksjon i slakteuttaket.

Tabellen nedenfor viser hvor stor andel Finnmark har av totalt slakteuttak på landsbasis (slakt levert slakteri).

Tabell 4.1.4 Andel av totalt slakt, og andel vinterslakt

	2017	2016	2015	2014	2013
Slakteandel Finnmark	61 %	70 %	70 %	66 %	69 %
Andel vinterslakt	8 %	17 %	20 %	12 %	15 %

Andel vinterslakt i 2017 utgjør 8 prosent av det totale uttaket, tilsvarende tall for 2016, 2015, 2014 og 2013 var henholdsvis 17 prosent, 20 prosent, 12 prosent og 15 prosent.

Slaktevekter

Tabell 4.1.5 viser utviklingen i gjennomsnittlige slaktevekter for slakt til slakteri, og andelen kalveslakt de fem siste årene. Samlet gjennomsnittsvekt i 2017 er 22,5 kg. For voksne rein er slaktevekten 34,0 kg i gjennomsnitt, og for kalv er slaktevekten 18,8 kg i gjennomsnitt. De totale gjennomsnittsvektene har i sammenligningsperioden vært stabile mellom 22,1 og 22,7 kg.

Slaktevektene er lavest i Finnmark. I 2017 har Finnmark 61 prosent av det totale slakteuttaket i landet, hvorav 79 prosent av denne andelen er kalv. Årsaken til den høye andelen kalveslakt er høyst sannsynlig en kombinasjon av reintallstilpasningen og økningen i kalveslaktetilskuddet. I antall tonn, har Finnmark 56 prosent av det totale uttaket i landet, noe som gjenspeiler lavere slaktevekter i dette området enn områdene for øvrig.

Tabell 4.1.5 Utvikling i gjennomsnittsvекter (slakt til slakteri) i perioden 2013-17 (kg)

Gjennomsnittsvекter	2013	2014	2015	2016	2017
Kalv	19,0	18,7	19,1	19,6	18,8
Voksne	30,7	31,4	32,4	33,3	34,0
Totalt	22,1	22,5	22,1	22,7	22,5
Andel kalv totalt	73 %	71 %	78 %	78 %	76 %
Andel kalv Finnmark	74 %	71 %	81 %	82 %	79 %

Tabell 4.1.6 gir en noe mer detaljert oversikt over slaktevektene for slakt levert til slakteri i 2016 og 2017. Tamreinlagene, Troms og Nordland er de områdene med høyest slaktevekter.

Tabell 4.1.6 Gjennomsnittlige slaktevekter (levert til slakteri) for kalv, voksne dyr og totalt i 2016 og 2017 (kg)

Reinbeiteområde	Gj.sn. slaktevekter kalv			Gj.sn. slaktevekter voksne			Gj.sn. slaktevekter totalt		
	2016	2017	Endring	2016	2017	Endring	2016	2017	Endring
Polmak/Varanger	20,9	19,5	-1,4	33,4	35,3	1,9	22,2	23,8	1,6
Karasjok øst	19,9	18,0	-1,9	30,7	30,7	0,0	21,8	21,5	-0,4
Karasjok vest	17,7	16,8	-0,9	27,5	29,1	1,6	19,5	19,5	0,0
Øst-Finnmark	19,9	18,1	-1,8	30,6	32,2	1,6	21,4	21,6	0,2
Kautokeino øst	17,9	17,9	0,1	29,0	30,9	1,8	19,3	20,0	0,7
Kautokeino midt	16,1	15,5	-0,6	26,1	26,6	0,5	18,9	17,7	-1,2
Kautokeino vest	16,5	15,7	-0,8	27,6	29,7	2,1	19,0	18,1	-0,9
Vest-Finnmark	16,8	16,1	-0,7	27,1	28,5	1,4	19,1	18,4	-0,7
Troms	23,5	23,3	-0,3	41,7	41,2	-0,5	29,5	28,8	-0,7
Nordland	23,0	22,1	-0,9	44,8	46,7	1,9	32,1	30,7	-1,4
Nord-Trøndelag	20,6	20,4	-0,3	35,2	34,7	-0,4	25,3	25,2	-0,1
Sør-Tr./ Hedmark	22,2	20,8	-1,4	35,3	33,6	-1,7	25,6	24,0	-1,6
Tamreinlag	24,7	25,2	0,5	42,5	40,9	-1,6	30,8	30,0	-0,8
Totalt	19,6	18,8	-0,8	33,3	34,0	0,7	22,7	22,5	-0,2

For en mer detaljert fordeling av slaktevektene henvises det til ressursregnskapet.

Priser

En vanskelig markedssituasjon i perioden 2010-2012 bidro til en reduksjon i produsentprisen. Markedsregulerende tiltak iverksatt av avtalepartene, en planmessig gjennomføring av merkenøytrale markedskampanjer fra Markedsutvalget for reinsdyrkjøtt, og økt markedsarbeid fra reinkjøttbransjen bidro til å gjenskape balansen i reinkjøttmarkedet og til at produsentprisen nådde et historisk høyt nivå i 2015. Deler av denne økningen knyttes til at slakteriene økte sine slakte og fraktkostnader betydelig i årene før. Her vises det til at bruttoprisen er prisen for skrott tillagt slaktekostnader, og eventuelle fraktkostnader. Bruttoprisen som reieneierne fører opp i sin næringsoppgave danner grunnlaget for beregningen av produksjonspremien.

Årsaken til at totalregnskapet baserte seg på bruttopris, var at slakte- og eventuelt fraktkostnadene ble ført opp som kostnader i totalregnskapets kostnadskapittel. Ved beregning av vederlag til arbeid og egenkapital er kostnadene trukket fra inntektene. Bruttopris består dermed av skrottopris med tillegg av slakte- og eventuelle fraktkostnader, eksklusiv mva. Nettoprisen er kun skrottopris eksklusiv mva.

Fra og med avtaleåret 2016/2017 ble vilkårene for beregning av produksjonspremien presisert. Fra og med dette driftsåret ble det understreket at frakt- og slaktekostnader ikke skal inkluderes i den næringspliktige inntekten, og da heller ikke i beregning av produksjonspremien. Dette betyr også at slakteriene har endret sine avregningsmetoder til ikke å inkludere slakte- og fraktekostnadene i avregningsbilag til reieneierne.

Reieneiernes kostnader knyttet til slaktingen vil dermed ikke lenger framkomme som en del av reieneiers totale kostnader. Det vil derfor ikke bli korrekt å fortsette med beregning av bruttopriser når man ikke har slaktekostnader å trekke fra. Dette gjør at fra og med kalenderåret 2016 beregnes kjøttinntekter ut fra nettopris. I prinsippet skal det totale vederlaget være upåvirket og dermed sammenlignbart med tidligere år, men fra og med 2016 er det et brudd i både inntekts- og kostnadsseriene.

Tabell 4.1.7 viser prisutviklingen i perioden 2013 til 2017. Det går frem av tabellen at den totale gjennomsnittsprisen (netto) har økt med 5,26 kroner per kg fra 2016 til 2017, og med 27,68 kroner per kg i sammenligningsperioden.

Tabell 4.1.7 Nettoprisutvikling i perioden 2013-17, og endring fra 2016 til 2017 (kroner per kg kjøtt omsatt via slakteri)

Reinbeite-område	Pris 2013	Pris 2014	Pris 2015	Pris 2016	Pris 2017	Endring 2016-17	
						Beløp	Prosent
Polmak/ Varanger	49,79	56,34	59,70	69,21	74,43	5,22	8 %
Karasjok øst	46,54	54,70	57,47	72,47	76,40	3,93	5 %
Karasjok vest	44,25	46,28	53,12	68,41	72,58	4,17	6 %
Øst-Finnmark	47,51	51,78	57,52	69,81	74,06	4,25	6 %
Kautokeino øst	48,62	49,51	56,89	67,62	76,27	8,65	13 %
Kautokeino midt	38,77	49,17	52,29	59,21	71,44	12,23	21 %
Kautokeino vest	43,33	49,08	52,66	60,49	70,26	9,77	16 %
Vest-Finnmark	42,90	49,25	53,76	62,24	72,07	9,83	16 %
Troms	51,57	74,28	88,37	96,36	95,92	-0,44	0 %
Nordland	48,16	59,88	80,91	83,09	80,84	-2,25	-3 %
Nord-Trøndelag	44,98	49,10	62,71	65,66	68,28	2,62	4 %
Sør-Tr./ Hedmark	49,36	66,68	66,21	75,24	77,07	1,83	2 %
Tamreinlag	59,22	68,04	71,80	78,32	82,11	3,79	5 %
Totalt	47,78	53,96	59,08	70,20	75,46	5,26	7 %

Verdi av kjøttproduksjonen

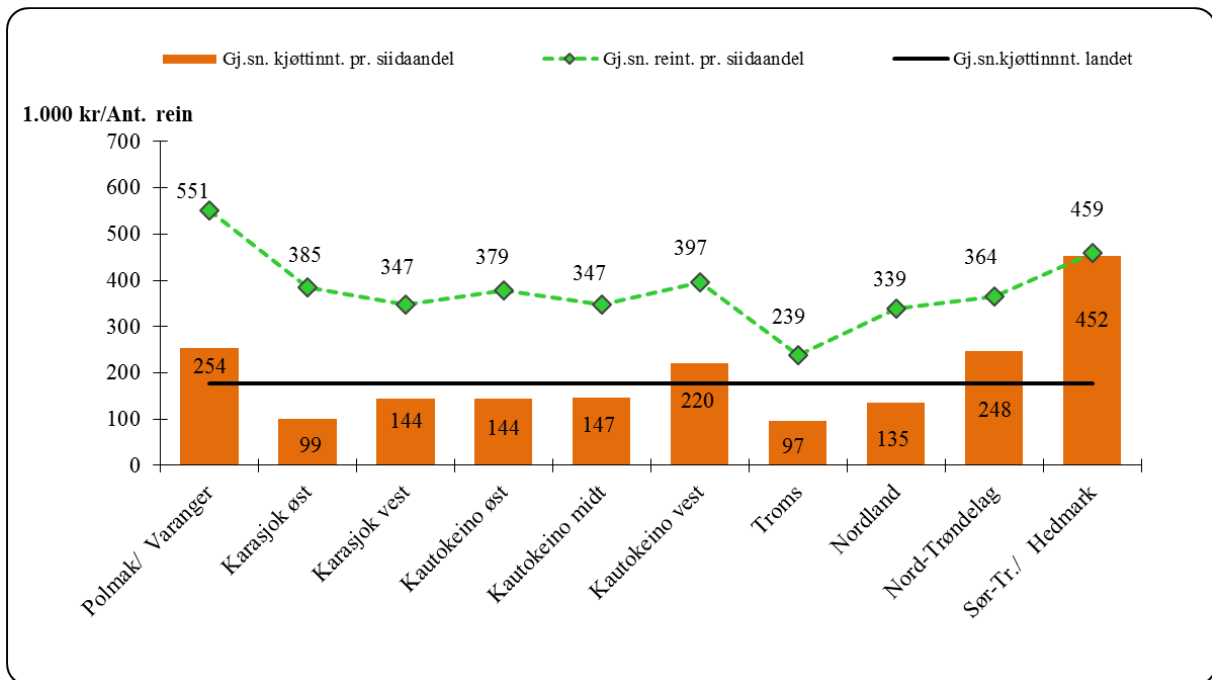
Utviklingen i verdien av den totale kjøttproduksjonen fra og med 2013 fremgår av tabell 4.1.8.

Tabell 4.1.8 Utvikling i verdien av den totale kjøttproduksjonen i perioden 2013-17

Reinbeite-område	Verdi 2013	Verdi 2014	Verdi 2015	Verdi 2016	Verdi 2017	Endring 2016-17	
						Beløp	%
Polmak/Varanger	18 403	12 240	24 839	24 201	11 170	-13 032	-54 %
Karasjok øst	7 329	5 708	8 582	12 959	5 168	-7 791	-60 %
Karasjok vest	11 436	12 062	13 057	13 333	10 078	-3 255	-24 %
Øst-Finnmark	37 168	30 011	46 478	50 500	26 406	-24 094	-48 %
Kautokeino øst	10 419	12 190	13 628	13 216	8 938	-4 278	-32 %
Kautokeino midt	12 802	17 433	17 492	14 092	13 984	-108	-1 %
Kautokeino vest	9 555	11 606	19 231	10 888	12 558	1 670	15 %
Vest-Finnmark	32 654	40 949	50 389	38 119	35 434	-2 747	-7 %
Troms	4 352	5 579	5 847	6 721	4 835	-1 886	-28 %
Nordland	5 317	7 134	7 398	7 125	5 659	-1 466	-21 %
Nord-Trøndelag	7 173	10 642	9 182	10 486	9 671	-815	-8 %
Sør-Tr./Hedmark	14 064	12 221	16 938	13 817	13 567	-250	-2 %
Tamreinlag	13 383	16 231	17 667	19 629	18 416	-1 213	-6 %
Totalt	114 110	122 767	153 898	146 398	113 989	-32 471	-22 %

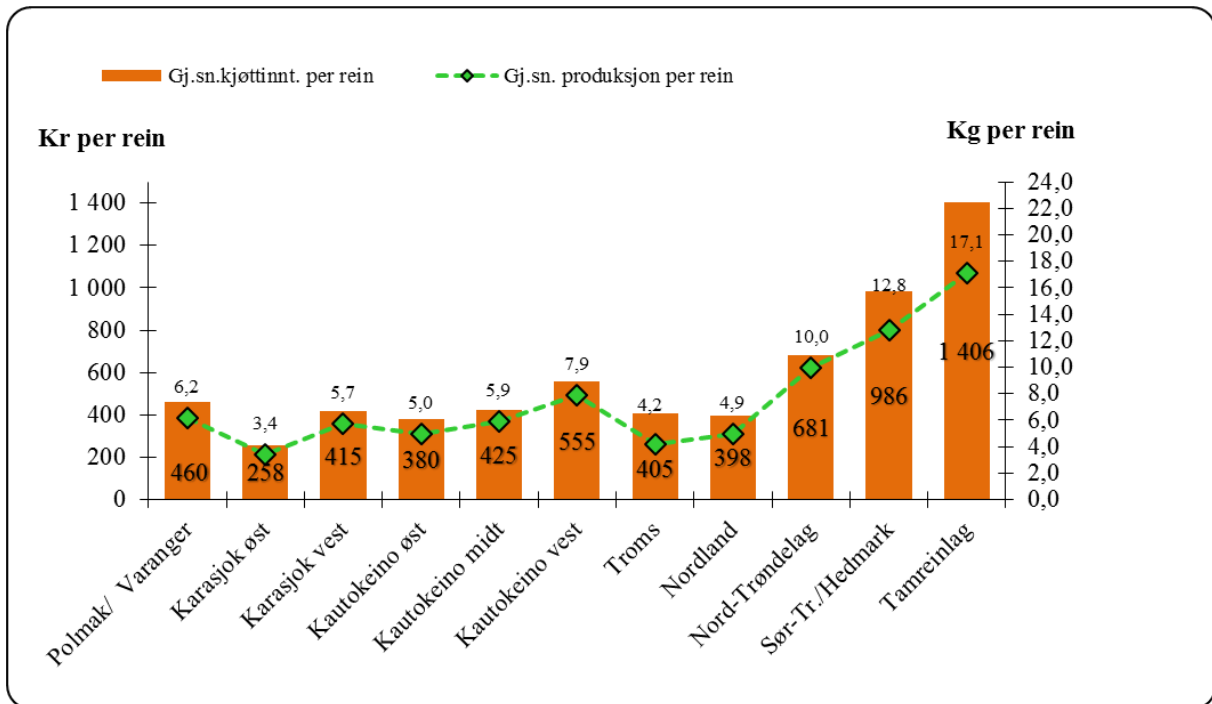
Tabell 4.1.8 viser utviklingen i verdien av den totale kjøttproduksjonen. Fra 2013 til 2015 har den totale verdien vært økende. Slakteuttaket i 2012 og 2013 var tilnærmet likelydende, mens det i 2014 var en liten reduksjon. I 2015 hadde man igjen høyt slakteuttak. I 2016 økte også slakteuttaket, mens verdien av den totale kjøttproduksjonen gikk ned som følge av prisbruddet med overgang til nettoppris. I 2017 er det reduksjon i både slakteuttak og verdien av den totale kjøttproduksjonen.

Figur 4.1.1 viser variasjonen i gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel mellom de ulike reinbeiteområdene/-sonene. Gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel på landsbasis i 2017 var 176 659 kroner.

Figur 4.1.1 Gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel (samisk reindrift) i 2017 (1000 kroner) Kurven viser gjennomsnittlig reintall per siidaandel. Linjen viser gjennomsnittlig kjøttinntekt for den samiske reindriften i hele landet.

I området for samisk reindrift er det for 2017 registrert 541 aktive siidaandeler med rein. Gjennomsnittlig reintall per siidaandel er på 373 dyr i 2017. Karasjok vest, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag/Hedmark har økning i gjennomsnittlig reintall, i øvrige områder er det reduksjon.

Figur 4.1.2 Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein i vårflokk i 2017 (kroner per rein)
Kurven viser produksjon per rein i vårflokk (kg per rein).

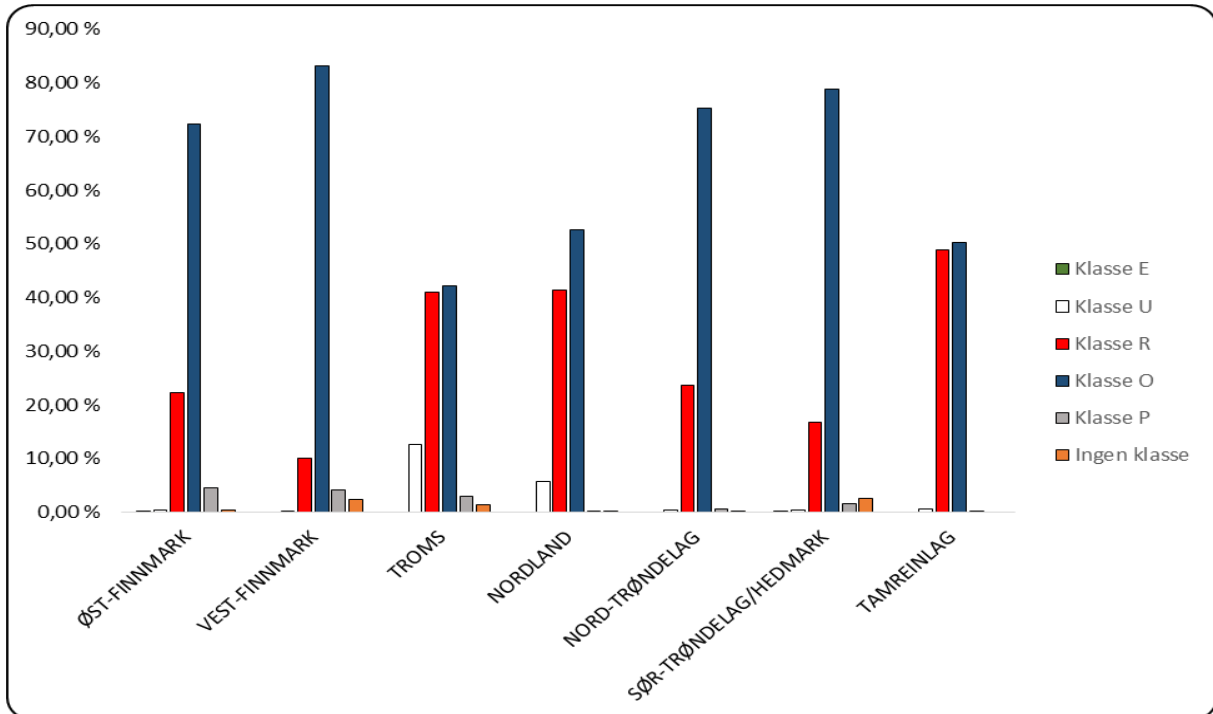
Figur 4.1.2 viser gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein, som varierer mellom 258 kroner i Karasjok øst og 1 406 kroner hos tamreinlagene. Gjennomsnittlig kjøttinntekt per rein for landet er 531 kroner.

Gjennomsnittlig produksjon per rein i vårflokk er 7,0 kg i 2017, noe som er en reduksjon på 2,6 kg fra 2016. Det er stor variasjon mellom både områder og soner. Lavest produksjon per rein har Karasjok øst, Troms og Nordland med henholdsvis 3,4 kg, 4,2 kg og 4,9 kg per rein. Høyest produksjon per rein har tamreinlagene, Sør-Trøndelag/Hedmark og Nord-Trøndelag med henholdsvis 17,1 kg, 12,8 kg. og 10,0 kg per rein. I områdene for øvrig ligger den gjennomsnittlige produksjonen per rein i vårflokk mellom 5,0 – 7,9 kg. Med produksjon menes her summen av slakt til slakteri samt privat forbruk og omsetning. For nærmere omtale av produksjon vises det til Ressursregnskap for reindriftnæringen.

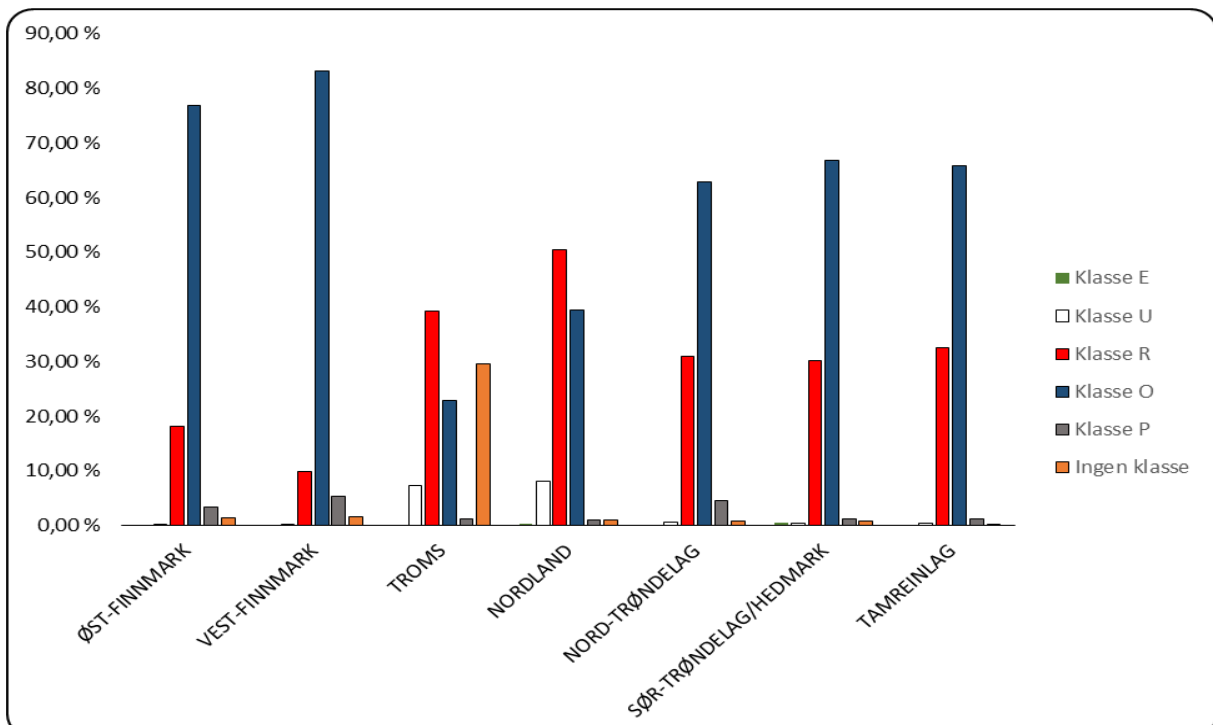
Klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt

Høsten 2015 ble det innført et nytt klassifiseringssystem for reinsdyrkjøtt. Hensikten med systemet er å premiere levering av slakterein med god kjøttfylde. Dette skal stimulere reieneieren til å øke inntjeningen av den enkelte rein. Allerede høsten 2015 så man positive effekter av nytt klassifiseringssystem ved økt slakting av kalv og økt bevissthet om betydning av å levere rein med god kjøttfylde. Samtidig har systemet også bidratt til økt forutsigbarhet og likebehandling når det gjelder fastsetting av klasse for slaktet. I dag er det ikke alle slakterier som betaler pris etter klasse.

Figurene 4.1.3 a) og b) viser fordeling av de ulike kvalitetsklassene i de forskjellige reinbeiteområdene i 2017 og 2016. Klasse E er slakt med eksepsjonell muskelutvikling, klasse U er slakt med svært god muskelutvikling, klasse R er slakt med god muskelutvikling, klasse O er slakt med middels muskelutvikling og klasse P er slakt med lav muskelutvikling.

Figur 4.1.3 a) Fordeling av de ulike klassene i klassifiseringssystemet for reinsdyrkjøtt i 2017.

Figur 4.1.3 b) Fordeling av de ulike klassene i klassifiseringssystemet for reinsdyrkjøtt i 2016.

Figurene viser at alle områdene har størst andel av slakt med kvalitetsklasse O i 2017. I 2016 var det størst andel slakt med klasse O i Finnmark, Trøndelag og tamreinlagene, mens det i Troms og Nordland var størst andel med klasse R.

Analyse av fettgruppe og slaktvekttilvekst indikerer at reinen bryter ned fett- og muskelmasse utover høsten og vinteren, og at det ser ut til å være mest gunstig å slakte på høsten.

Endring i samlet livdyrverdi

Tabell 4.1.8 viser korrigerte reintall per 31. mars i perioden fra 2013 til 2017, og beregnet korrigert reintall per 31. mars 2018. Tallene er avrundet til nærmeste hundre. Tabellen bygger på opplysninger fra Melding om reindrift. Det vises for øvrig til Ressursregnskap for reindriftnæringen når det gjelder oversikter over reintall.

Tabell 4.1.9 Korrigert reintall per 31. mars i perioden 2013-17, og reintall per 31. mars 2018 (avrundet)

Reinbeite- område	2013	2014	2015	2016	2017	2018 (beregnet)
Polmak/Varanger	24 100	23 400	24 100	24 700	24 300	24 100
Karasjok øst	19 700	20 700	19 400	20 700	20 000	20 900
Karasjok vest	31 100	25 600	22 500	23 500	24 300	24 300
Øst-Finnmark	75 000	69 700	65 900	68 900	68 500	69 300
Kautokeino øst	30 800	27 400	21 900	23 200	23 500	23 100
Kautokeino midt	41 500	37 000	34 100	34 200	32 900	31 600
Kautokeino vest	33 800	31 400	23 500	23 500	22 600	22 900
Vest-Finnmark	106 100	95 900	79 400	80 900	79 000	77 600
Troms	12 800	12 500	12 100	12 000	11 900	11 800
Nordland	14 800	14 700	14 500	14 400	14 200	13 800
Nord-Trøndelag	14 100	14 200	14 400	14 200	14 200	14 000
Sør-Tr./Hedmark	13 000	13 100	13 100	13 200	13 800	14 000
Tamreinlag	12 400	12 900	12 500	13 000	13 100	12 900
Totalt	248 200	233 000	212 000	216 600	214 800	213 400

Tabell 4.1.9 viser en reduksjon i reintallet fra 248 200 dyr i 2013 til 213 400 dyr i 2018 (beregnet tall). Reintallsreduksjonen i Finnmark er i all hovedsak en reduksjon som følge av et høyt slakteuttak i perioden 2013-2016. Det henvises her til ressursregnskapet for nærmere omtale.

Tabellene 4.1.10 og 4.1.11 viser verdi- og mengdeberegninger for endringer i den totale livdyrverdien. Reintall per 31. mars ligger til grunn for beregningene. Siden totalregnskapet periodiseres etter kalenderår, er det imidlertid endringene i samlet livdyrverdi fra 1. januar til 31. desember som er interessant. Reintall per 1. januar beregnes på grunnlag av henholdsvis korrigert reintall per 31. mars og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars gjeldende kalenderår. Reintall per 31. desember estimeres på grunnlag av henholdsvis (beregnet) korrigert reintall per 31. mars og slakteuttak fra 1. januar til 31. mars påfølgende kalenderår. Det henvises for øvrig til kapittel 3.2 for nærmere metodebeskrivelse.

Tabell 4.1.10 Produksjon, bestand og verdi i perioden 2013-17

	2013	2014	2015	2016	2017
<i>Slakteuttak (Ant.)</i>					
Slakteri	69 842	63 091	76 349	82 894	59 033
Privat	10 840	10 840	7 846	6 919	5 864
Totalt	80 682	73 931	84 195	89 813	64 897
<i>Bestandsendring</i>	-18 642	-15 466	-1 849	-9 622	-3 143
Totalt antall	62 040	58 465	82 346	80 191	61 754
Tonn slakt	1 873	1 759	1 917	2 085	1 511
<i>Bestandsendring</i>	-505	-430	-122	-192	-89
Totalt tonn	1 368	1 329	1 795	1 893	1 421
Verdi slakt 1 000 kr	114 110	122 767	153 898	146 398	113 989
<i>Bestandsendring</i>	-29 781	-28 587	-9 661	-12 660	-6 609
Total verdi 1 000 kr	84 329	94 180	144 237	133 738	107 380

Tabell 4.1.10 viser at endringene i den samlede livdyrverdien i 2017 utgjør en reduksjon på 3 143 dyr. Målt i slaktekvantum og verdi utgjør endringen en reduksjon på henholdsvis 89 tonn og 6,6 mill. kroner sammenlignet med 2016.

Tabell 4.1.11 Verdi av endring i samlet livdyrverdi for perioden 1. januar - 31. desember i 2016 og 2017

Reinbeiteområde	Antall rein	Tonn	Kroner per kg	2017	2016
				Verdi 1 000 kr	Verdi 1 000 kr
Polmak/Varanger	-49	-22	74,43	-1 642	-1 864
Karasjok øst	718	17	76,40	1 295	-1 008
Karasjok vest	325	11	72,58	800	1 304
Øst Finnmark	994	6	74,06	452	-1 568
Kautokeino øst	-398	-6	76,27	-420	-159
Kautokeino midt	-1 789	-39	71,44	-2 810	-2 951
Kautokeino vest	-1 248	-24	70,26	-1 694	-2 889
Vest Finnmark	-3 435	-69	72,07	-4 924	-5 999
Troms	-162	-5	95,92	-503	-503
Nordland	-504	-20	80,84	-1 640	-653
Nord Trøndelag	-422	-13	68,28	-872	-2 967
Sør Tr./Hedmark	619	19	77,07	1 502	432
Tamreinlag	-233	-8	82,11	-625	-1 402
Totalt	-3 143	-89	75,46	-6 609	-12 660

Det går frem av tabell 4.1.11 at den totale livdyrverdien er redusert med 6,6 mill. kroner i løpet av 2017. Reduksjonen er størst i Vest-Finnmark.

Binæringsinntekter

Duodji, jakt, fiske, bærplukking og liknende er integrerte deler av den samiske reindriften. Et helhetlig bilde av økonomien forutsetter derfor en synliggjøring også av denne delen av næringen.

Tabell 4.1.12 viser samlede binæringsinntekter i samisk reindrift i perioden 2013 til 2017. Tabellen bygger på opplysninger fra selvangivelser og næringsoppgaver.

Tabell 4.1.12 Binæringsinntekter i perioden 2013-17 (1 000 kroner)

Reinbeiteområder	2013	2014	2015	2016	2017
Polmak/Varanger	261	611	186	170	405
Karasjok øst	378	660	925	1 700	453
Karasjok vest	360	1 006	821	1 479	1 914
Øst-Finnmark	999	2 277	1 932	3 349	2 772
Kautokeino øst	475	476	717	317	1 060
Kautokeino midt	1 060	1 172	836	786	1 394
Kautokeino vest	433	567	952	1 265	1 196
Vest-Finnmark	1 967	2 214	2 504	2 368	3 650
Troms	199	217	372	906	3 429
Nordland	215	662	1 088	1 746	1 675
Nord-Trøndelag	259	313	670	294	462
Sør-Tr.lag/Hedmark	1 654	1 177	686	1 847	1 528
Totalt:	5 293	6 861	7 252	10 510	13 516
Totalt i prosent av produksjonsbaserte inntekter:	4,5 %	5,3 %	4,1 %	6,1 %	8,6 %

Det går frem av tabellen at de totale binæringsinntektene har en økning på ca. 3,0 mill. kroner fra 2016. Økningen er spesielt stor i Troms hvor binæringsinntektene øker fra 0,9 mill. kroner i 2016 til 3,4 mill. kroner i 2017.

Tilskudd til tilleggsnæringer, som forvaltes av Sametinget, er omtalt i kap. 4.2.

Andre produksjonsbaserte inntekter

Under posten andre produksjonsbaserte inntekter inngår leieinntekter, provisjonsinntekter og andre driftsrelaterte inntekter. Tabell 4.1.13 gir en oversikt over andre produksjonsbaserte inntekter i 2017, fordelt etter type inntekt.

Tabell 4.1.13 Andre produksjonsbaserte inntekter i 2017 (1 000 kroner)

Reinbeite- område	Leie- inntekter	Andre dr. rel. innt.	Totalt 2017
Polmak/Varanger	62	3 895	3 957
Karasjok øst	58	389	447
Karasjok vest	132	1 310	1 442
Øst-Finnmark	252	5 594	5 846
Kautokeino øst	48	857	905
Kautokeino midt	-	4 384	4 384
Kautokeino vest	-	1 171	1 171
Vest-Finnmark	48	6 412	6 460
Troms	402	2 433	2 834
Nordland	46	5 289	5 335
Nord-Trøndelag	3	4 985	4 987
Sør-Tr./Hedmark	-	2 157	2 157
Totalt	751	26 869	27 620

Tabellen viser at andre produksjonsbaserte inntekter utgjør til sammen 27,6 mill. kroner, som er en reduksjon på 1,2 mill. kroner i forhold til 2016. For nærmere omtale av beregning av inntektene henvises det til kapittel 3.2.

4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader

Tilskudd med inntektsvirkning

Direkte tilskudd og andre tilskudd

Tilskudd med inntektsvirkning tas med i totalregnskapet under betegnelsen inntektsoverføringer. Inntektsoverføringene er fordelt i hovedgruppene direkte tilskudd og andre tilskudd. Til de direkte tilskuddene hører driftstilskudd, etableringstilskudd, produksjonspremie, kalveslaktetilskudd, ektefelle tillegg og distriktstilskudd. Prøveordning Vest-Finnmark er også med i tabellene, men utgikk fra og med 2013.

Andre tilskudd gjennom perioden omfatter ordningene med tilskudd til investeringer (sperre- og arbeidsgjerder, slakteanlegg, gjeterhytter, ekstraordinær satsing på infrastrukturtiltak og livdyrlån), tilskudd til pramming/flytting, fagbrevordning i reindriften, tiltak konvensjonsbeiter, tilskudd til innløsning av siidaandeler (utgått) og tilskudd til feltbarnehager. Begrunnelsen for å ta med tilskudd til innløsning i totalregnskapet, er et ønske om å synliggjøre de totale inntektsoverføringene til næringen.

Inntektsoverføringer i perioden 2013-2017 etter inntektspost, og inntektsoverføringer i 2017 etter inntektspost og reinbeiteområde er vist i tabellene 4.2.1 og 4.2.2. Totale tilskudd i perioden 2013-2017 er presentert i figur 4.2.1. Figurene 4.2.2 og 4.2.3 viser henholdsvis inntektsoverføringer per siidaandel og inntektsoverføringer per kg.

Tabell 4.2.1 viser en økning i direkte tilskudd på 4,6 mill. kroner, og en reduksjon i andre tilskudd på 2,7 mill. kroner fra 2016 til 2017. De totale inntektsoverføringene utgjorde en økning på 1,9 mill. kroner i 2017. Blant de direkte tilskuddene har det i årene fra 2013 vært en betydelig økning i utbetaling av produksjonspremie. Dette kom som en følge av at satsene for beregning av produksjonspremien har vært jevnt stigende, fra 26 prosent i avtaleåret 2012/2013 til 37 prosent i avtaleåret 2016/2017. Kombinasjonen av økte satser, økte priser, en betydelig økning av slaktekostnader og et høyt slakteuttak til og med 2016, som følge av reintallsreduksjoner har medført høyere utbetaling av produksjonspremien.

Tabell 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2013-2017 (1 000 kroner)

Post	2013	2014	2015	2016	2017
Distriktstilskudd	9 964	10 296	10 723	11 988	11 484
Produksjonspremie	18 126	25 518	32 134	41 957	42 111
Driftstilskudd inkl. etableringstilskudd	8 269	7 392	2 802	3 969	4 622
<i>Ordinært</i>	4 199	3 529	-	-	-
<i>Ungdom</i>	1 000	875	1 099	1 340	1 116
<i>Kvinner</i>	925	900	-	-	-
<i>Etablering</i>	2 145	2 088	1 703	2 629	3 506
Kalveslaktetilskudd	11 410	12 419	15 881	22 118	26 849
Ektefelle tillegg	2 539	2 418	1 612	1 469	1 089
Sum direkte tilskudd:	50 308	58 043	63 151	81 502	86 154
Investeringer ¹	3 787	2 558	5 513	5 315	1 434
Pramming/transport	5 901	5 971	5 825	4 655	4 760
Tiltak konvensjonsbeiter	1 661	2 126	1 904	1 897	2 697
Fagbrevordning i reindriften	1 000	960	973	1 274	1 442
Feltbarnehage	-	-	-	4	93
Innløsning av driftsenhet	450	450	-	-	-
Sum andre tilskudd:	13 672	12 065	14 215	13 141	10 426
Totalt:	63 108	70 108	77 366	94 643	96 580

Det henvises for øvrig til vedleggstabell 3 for fordeling av ordinære inntektsoverføringer mellom reinbeiteområdene i perioden 2013-2017, og til vedleggstabell 4 for fordeling av inntektsoverføringer per siidaandel i 2017.

¹ Investeringer i 2013 fordeler seg på gjeterhytter med 1,2 mill. kr. og gjerder/anlegg med 3,5 mill. kr. Gjerder og slakteanlegg gjelder i hovedsak gjerdeanlegg ved Boazurusttet og ved Guorbavuopmi. Investeringer i 2014 omfatter hovedsakelig ekstraordinær satsing på infrastrukturtiltak, spesielt i Øst-Finnmark. Investeringer i 2015 omfatter i hovedsak mange utbedringer og opprustninger av gjerder og slakteanlegg. Investeringer i 2016 omfatter hovedsakelig ekstraordinær satsing på infrastrukturtiltak, spesielt i Vest-Finnmark. Investeringer i 2017 er i hovedsak øvrige reindriftnlegg i Finnmark.

Tabell 4.2.2 gir en oversikt over inntektsoverføringer for 2017 etter inntektspost og reinbeiteområde.

**Tabell 4.2.2 Inntektsoverføringer i 2017 etter inntektspost og reinbeiteområde
(1 000 kroner)**

Tilskudd	Øst- Finnm.	Vest- Finnm.	Troms	Nordland	Nord- Tr.lag	S-Tr/ Hedm.	Tamr. lag	Totalt
Distriktstilskudd	3 361	4 185	1 004	664	719	950	600	11 484
Produksjonspremie	14 074	13 807	1 961	2 328	3 573	4 888	1 480	42 111
Driftstilskudd	1 881	1 839	137	105	426	235	-	4 622
Kalveslaktetilskudd	10 950	8 525	492	611	1 482	2 369	2 421	26 849
Ektefelletillegg	115	435	60	150	120	209	-	1 089
Sum direkte tilskudd	30 381	28 791	3 654	3 858	6 319	8 650	4 501	86 154
Investeringer	587	788	-	-	59	-	-	1 434
Pramming/transport	-	4 760	-	-	-	-	-	4 760
Tiltak konvensjonsbeiter	-	-	1 739	959	-	-	-	2 697
Feltbarnehage	273	777	-	175	175	-	42	1 442
Fagbrevordning	36	33	-	-	24	-	-	93
Sum andre tilskudd	896	6 358	1 739	1 134	258	-	42	10 426
Sum tilskudd 2017	31 277	35 149	5 392	4 992	6 577	8 650	4 543	96 580
<i>Sum tilskudd 2016</i>	<i>28 912</i>	<i>35 816</i>	<i>4 626</i>	<i>5 454</i>	<i>6 449</i>	<i>9 160</i>	<i>4 225</i>	<i>94 643</i>
<i>Sum tilskudd 2015</i>	<i>20 476</i>	<i>30 450</i>	<i>3 632</i>	<i>5 235</i>	<i>5 956</i>	<i>7 739</i>	<i>3 877</i>	<i>77 366</i>
<i>Sum tilskudd 2014</i>	<i>23 156</i>	<i>24 334</i>	<i>4 093</i>	<i>4 085</i>	<i>3 726</i>	<i>8 436</i>	<i>2 278</i>	<i>70 108</i>
<i>Sum tilskudd 2013</i>	<i>19 837</i>	<i>22 317</i>	<i>3 493</i>	<i>4 649</i>	<i>3 818</i>	<i>5 858</i>	<i>3 135</i>	<i>63 108</i>

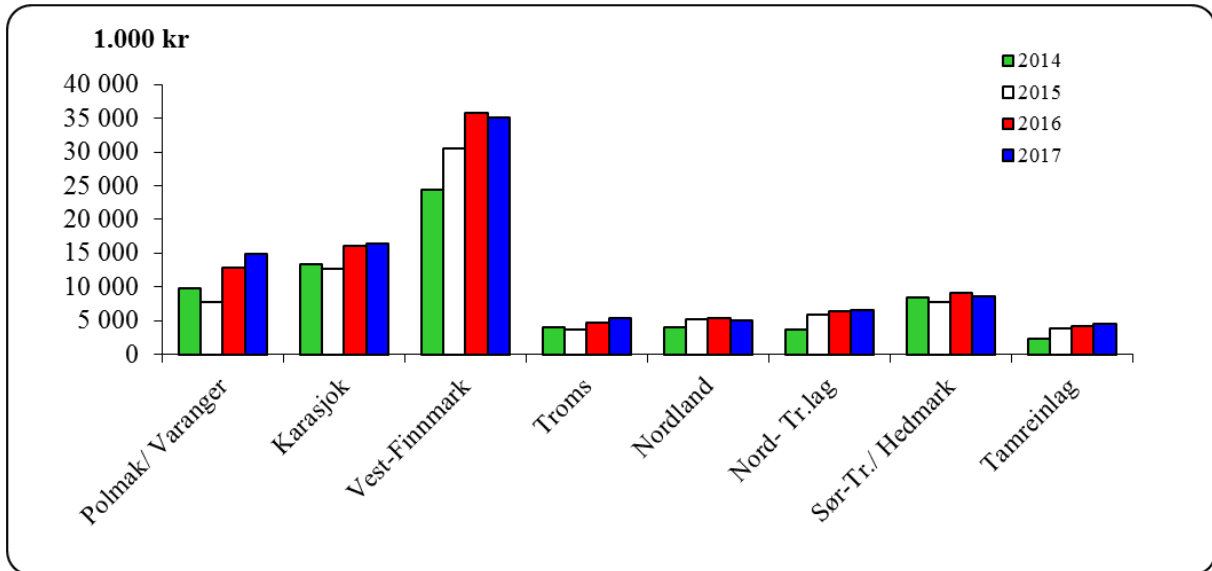
**Tabell 4.2.2 forts. Inntektsoverføringer i Finnmark i 2017 etter inntektspost
(1 000 kroner)**

Tilskudd	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Øst- Finnmark	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest	Vest- Finnmark
Distriktstilskudd	944	704	1 714	3 361	1 144	1 884	1 157	4 185
Produksjonspremie	7 048	2 862	4 164	14 074	4 063	5 158	4 586	13 807
Driftstilskudd	445	791	645	1 881	536	1 217	85	1 839
Kalveslaktetilskudd	6 248	2 169	2 532	10 950	2 819	2 807	2 899	8 525
Ektefelletillegg	55	-30	90	115	15	330	90	435
Sum direkte tilskudd	14 740	6 496	9 145	30 381	8 577	11 397	8 818	28 791
Investeringer	63	-	524	587	73	630	85	788
Pramming/transport	-	-	-	-	2 647	1 674	438	4 760
Feltbarnehage	84	105	84	273	70	294	413	777
Fagbrevordning	24	-	12	36	-	33	-	33
Sum andre tilskudd	171	105	620	896	2 790	2 631	936	6 358
Sum tilskudd 2017	14 911	6 601	9 766	31 277	11 367	14 028	9 754	35 149
<i>Sum tilskudd 2016</i>	<i>12 865</i>	<i>6 084</i>	<i>9 964</i>	<i>28 912</i>	<i>10 809</i>	<i>13 890</i>	<i>11 117</i>	<i>35 816</i>

Tabellen viser at i sammenligningsperioden har tilskuddene totalt økt med 33 mill. kroner, og kalveslaktetilskuddet alene har økt med 15 mill. kroner. Til sammenligning var kalveandelen i

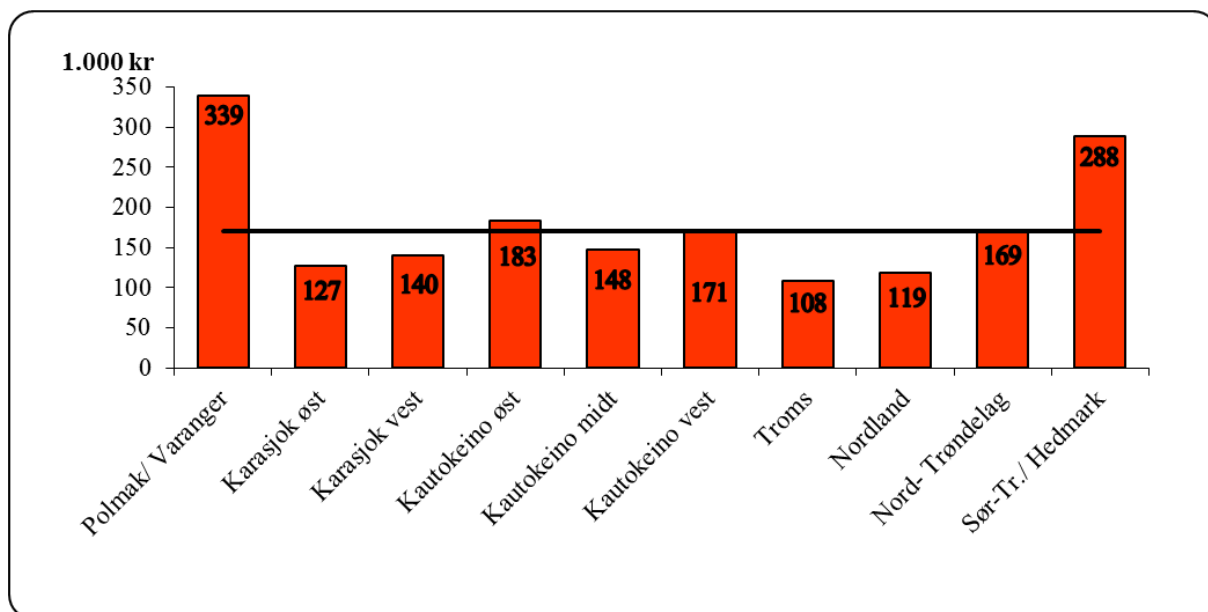
2013 på 73 prosent, og satsen for kalveslaktetilskuddet 275 kroner per kalv slaktet, mens kalveandelen i 2017 var 76 prosent, og satsen for kalveslaktetilskuddet 475 kroner per kalv.

Av tabell 4.2.2 og figur 4.2.1 går det frem at Polmak/Varanger, Karasjok, Troms, Nord-Trøndelag og tamreinlagene har en økning i de totale inntektsoverføringene, mens Vest-Finnmark, Nordland og Sør-Trøndelag/Hedmark har reduksjon sammenlignet med 2016.

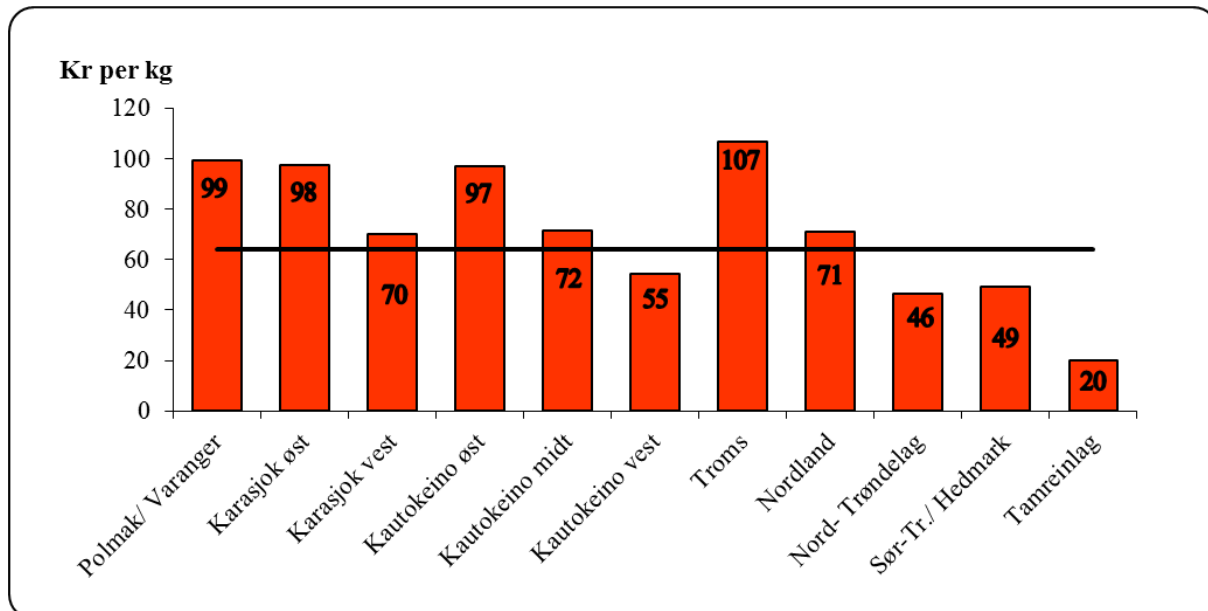
Figur 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2014-2017 (1 000 kroner)

Figur 4.2.2 viser forskjellene mellom reinbeiteområdene når det gjelder overføringer per siidaandel. Gjennomsnittet for alle områder er 170 000 kroner per siidaandel, dette er en økning på 2 000 kroner fra 2016. Figuren viser også at Polmak/Varanger ligger høyest i landet med et gjennomsnitt på 339 000 kroner per andel. Reintall, flokkstruktur, slakteuttak og kravene avtalepartene setter, vil være styrende for hva de enkelte områder får i utbetalinger per siidaandel. Dette gjelder i hovedsak de produksjonsavhengige tilskuddene, samt enkelte ordninger over Reindriften utviklingsfond.

Figur 4.2.2 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer per siidaandel og gjennomsnitt for alle områder i 2017 (1 000 kroner)

Figur 4.2.3 viser 64 kroner i inntektsoverføring per kg kjøtt i landsgjennomsnitt, noe som er en økning på 19 kroner per kg kjøtt sammenlignet med 2016. Siidaandelene i Troms, Polmak/Varanger, Karasjok øst og Kautokeino øst har de høyeste overføringene per siidaandel med henholdsvis 107, 99, 98 og 97 kroner per kg produsert kjøtt. Av de samiske reinbeiteområdene ligger Nord-Trøndelag lavest med 46 kroner per kg produsert kjøtt.

Figur 4.2.3 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer per kg kjøtt i 2017

Ekstraordinære tilskudd

Ekstraordinære tilskudd føres som egen post under statstilskudd. Posten har i sammenligningsperioden rommet flere ulike tiltak:

- I 2010 og 2014 er det ikke utbetalt noen ekstraordinære tilskudd.
- I 2011 omfatter posten tap ved ulykker hos tamreinlagene.

- I 2012 omfatter hoveddelen av utbetalingene støtte til et distrikt i Karasjok for deres arbeid med reintall og beitesoner. Øvrige utbetalinger er knyttet til flere mindre prosjekter, deriblant støtte til materiell for etablering av arbeidsstue og hengebru.
- I 2013 omfatter posten tap av rein ved rasulykke hos et reinbeitedistrikt i Sør-Trøndelag/Hedmark.
- I 2015 omfatter posten tap av rein i rasulykke hos tamreinlagene og i Sør-Trøndelag/Hedmark.
- I 2016 omfatter posten tap av rein ulykker i Nordland og Sør-Trøndelag/Hedmark.
- I 2017 omfatter posten tap av rein i ulykke i Nordland, utvikling av distrikt i Kautokeino øst og utvikling/produksjon av ny type fôr i Kautokeino vest.

Tilskudd til tilleggsnæringer

Sametinget gir tilskudd til næringsutvikling og tilleggsnæringer til reindrift. Et av de prioriterte områdene er å øke omsetningen og videreføring av lokalmat. Sametinget har også en særskilt satsning på samisk reiseliv og samiske kultur næringer.

Sametinget har en egen næringsavtale for duodji, som trådte i kraft 1. januar 2006. Over denne avtalen kan Sametinget gi støtte til blant annet til etablererstilskudd, investeringstilskudd og andre utviklingstiltak. Merkevarerbygging innenfor duodjinæringen er særlig prioritert. Fra og med Reindriftsavtalen 2014/2015 ble overføringen til Sametinget avvirket og etter avvirkningen fører ikke Sametinget lenger en oversikt over hvorvidt tilskuddsmottakere over duodjiavtalen er tilknyttet reindriftnæringen. Denne avtalen er derfor ikke med i tabell 4.2.3 fra og med 2016.

Tabell 4.2.3 Tilskudd til tilleggsnæringer i perioden (1 000 kroner)¹

Reinbeiteområde	2013	2014	2015	2016	2017
Polmak/Varanger	-	79	35	-	-
Karasjok øst	-	54	-	58	-
Karasjok vest	-	505	-	151	250
Øst Finnmark	126	638	35	209	250
Kautokeino øst	-	-	253	-	-
Kautokeino midt	-	144	318	341	190
Kautokeino vest	-	-	386	-	-
Vest Finnmark	538	144	957	341	190
Troms	354	107	69	-	60
Nordland	87	-	382	218	-
Nord Trøndelag	-	-	-	-	-
Sør Tr./Hedmark	-	-	-	-	200
Tamreinlag	-	-	-	-	-
Totalt	1 105	889	1 443	768	700

Tabell 4.2.3 viser at tilskudd til tilleggsnæringer har hatt en reduksjon fra 768 000 kroner i 2016 til 700 000 kroner i 2017.

¹ Til og med 2015 inneholder tabellen tilskudd til næringskombinasjoner.

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskapning

I forbindelse med forhandlingene om reindriftsavtalen for 2012/13 ble Reinprogrammet etablert. Reinprogrammet avløste det tidligere Verdiskapningsprogrammet for reindrift. Hovedformålet med Reinprogrammet var å oppnå mer verdiskapning innen produksjon, kommersialisering og salg av reinkjøtt og biprodukter fra rein. Samtidig inngikk reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften, samt samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter i programmet. Fra og med 01.01.2015 ble Reinprogrammet fasett inn i Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat, nå endret navn til Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskapning. Begge programmene har tilnærmet lik innretning, og man ser at reinkjøttbedriftene har en del å hente på en tettere samordning av programmene. Samordningen er også en oppfølging av regjeringens målsetting om en forenkling av landbruksbyråkratiet.

Tabell 4.2.4 Utbetalinger til reindriftsutøvere over Verdiskapningsprogrammet/Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet (1 000 kroner)

Reinbeite område	2001-2009	2010	2011	2012	2013 ¹	2014 ¹	2015	2016	2017	Tot.
Polmak/Varanger	4 033	397	-	-	-	-	-	-	95	4 525
Karasjok øst ²	3 924	995	410	-	852	-	-	852	-	7 033
Karasjok vest	1 668	-	-	-	-	258	-	-	-	1 926
Øst-Finnmark	9 625	1 392	410	-	852	258	-	852	95	13 484
Kautokeino øst	956	36	-	-	-	-	-	-	32	1 024
Kautokeino midt	519	286	134	228	-	-	-	-	666	1 167
Kautokeino vest	1 763	161	-	36	-	-	-	-	-	1 960
Vest-Finnmark ³	10 852	483	134	264	-	-	-	-	32	11 765
Troms	3 301	39	-	-	-	-	-	-	-	3 340
Nordland	4 127	476	1 254	585	92	-	75	-	-	6 609
Nord-Tr.lag	2 371	114	-	-	-	-	-	162	-	2 647
Sør-Tr. /Hedm.	1 048	326	151	24	-	429	-	-	-	1 978
Tamreinlag	648	-	-	-	-	-	-	-	-	648
Totalt	31 972	2 830	1 949	873	944	687	75	1 014	793	40 471

Bakgrunns materialet til tabell 4.2.4 viser at det i 2004 var utbetalinger på totalt på 11,1 mill. kroner til reindriftsutøvere over Verdiskapningsprogrammet. I de påfølgende år har utbetalingene stadig blitt redusert. Totalt er det utbetalt 40,5 mill. kroner til reindriftsutøvere over programmene siden oppstarten i 2001. Det bevilges også midler til bedrifter som har som formål å øke verdiskapningen i reindriftsnæringen som ikke vises i denne tabellen. Det vises til kapittel 5.4 for nærmere omtale av programmet, og for en oversikt over innvilgede prosjekter.

¹ Reinprogrammet var operativt fom.01.01.2013 til 31.12.2014. Fra 01.01.2015 ble programmet fasett inn i Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat.

² Utbetalingene til Karasjok fra 2001 til 2005 er lagt til Karasjok Øst pga. at soneinndelingen først ble innført i 2006.

³ Utbetalingene til Kautokeino fra 2001 til 2005 er lagt til Vest-Finnmark pga. at soneinndelingen først ble innført i 2006.

Tiltak mot radioaktiv forurensing

I 2017 og 2016 var det ingen utbetalinger til reineiere til tiltak mot radioaktiv forurensing. Dette er på grunn av at målte verdier av radioaktivitet har vært under grensen for iverksettelse av tiltak.

I 2015 var de samlede utbetalingene til reineier til tiltak mot radioaktiv forurensing 167 000 kroner.

Bortsett fra i 2011, har utbetalinger for tiltak mot radioaktivitet blitt redusert de siste årene. Imidlertid varierer forekomsten av radioaktivitet i beitevekster mellom år. Derfor vil utbetalte midler knyttet til tiltak mot radioaktivitet variere.

Vedleggstabell 5 viser de årlige utbetalingene fra 1990-2017. For nærmere omtale av radioaktiv forurensing og økologi vises det til kapittel 6.2.

Forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltskader

Tabell 4.2.6 viser utbetalinger fra fylkesmennene til ulike tiltak mot rovviltskader i reindriften og tabell 4.2.7 viser utbetalingene fordelt på tilskuddsmottaker, begge for kalenderåret 2017. For nærmere omtale av tiltak og tap til rovvilt vises det til kapittel 6 og til Ressursregnskapet for reindriftsnæringen.

Tabell 4.2.5 Forebyggende tiltak mot rovvilt etter tiltakstype i 2017 (1 000 kr)

Reinbeiteområde	Tidlig slakting	Intensiv gjeting og utvidet tilsyn i kalvingsperiode	Foring	Flytting til mindre utsatte områder	Annet	Totalt
Polmak/Varanger	-	120	255	45	-	420
Karasjok øst	-	30	150	-	-	180
Karasjok vest	-	260	200	60	-	520
Øst-Finnmark	-	410	605	105	-	1 120
Kautokeino øst	-	70	69	15	-	154
Kautokeino midt	-	115	199	50	-	364
Kautokeino vest	-	215	244	70	-	529
Vest-Finnmark	-	400	512	135	-	1 047
Troms	-	262	850	20	37	1 168
Nordland	248	592	1 528	884	332	3 585
Nord-Trøndelag	925	-	50	50	63	1 088
Sør-Tr.lag/Hedm.	125	50	-	-	-	175
Totalt 2017	1 298	1 714	3 544	1 194	432	8 183
Totalt 2016	845	1 872	2 108	1 186	389	6 400

Tabell 4.2.6 Forebyggende tiltak mot rovvilt etter tilskuddsmottaker i 2017 (1 000 kr)

Reinbeiteområde	Siidaandel	Siida	Reinbeite distrikt	Totalt
Polmak/Varanger	-	250	170	420
Karasjok øst	-	-	180	180
Karasjok vest	-	520	-	520
Øst-Finnmark	-	770	350	1 120
Kautokeino øst	30	124	-	154
Kautokeino midt	-	140	224	364
Kautokeino vest	30	209	290	529
Vest-Finnmark	60	472	514	1 047
Troms	178	-	991	1 168
Nordland	1 995	194	1 396	3 585
Nord-Trøndelag	550	163	375	1 088
Sør-Tr.lag/Hedm.	-	175	-	175
Totalt 2017	2 783	1 774	3 626	8 183

Det fremgår av tabellene at de samlede bevilgede midlene til forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltsskader er på 8,2 mill. kroner i 2017, noe som er høyere enn fjoråret. Siden 2014 har bevilgningen økt med 3,8 mill. kroner. Dette kan være en direkte følge av at fylkesmennene i større grad har informert reindriften om tilskuddet og mulighetene som ligger her, og derav utløst flere søknader.

Det bevilges også midler til felles tiltak som kommer både landbruket og reindriften til gode. Disse tallene er ikke tatt med i tabellen.

4.3 Erstatninger

Erstatninger er delt i to underposter: erstatning for tap av rein og erstatning for arealinngrep.

Erstatning for tap av rein

Under erstatninger for tap av rein inngår erstatninger fra Miljødirektoratet for tap av rein til rovvilt, erstatninger fra Jernbaneverket for rein drept av tog og *beregnete* erstatninger fra forsikringsselskapene for rein drept i trafikken. Sistnevnte er beregnet med grunnlag i oppgitte tall fra melding om reindrift.

Tabell 4.3.1 Erstatning for tap av rein i perioden 2013-17 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	2013	2014	2015	2016	2017
Polmak/Varanger	7 926	7 682	6 188	4 111	7 660
Karasjok øst	4 710	4 860	4 286	3 673	3 757
Karasjok vest	7 368	7 264	4 637	4 456	6 102
Øst-Finnmark	20 003	19 806	15 111	12 240	17 519
Kautokeino øst	2 025	2 510	2 161	2 044	2 580
Kautokeino midt	5 295	5 188	5 110	5 975	5 435
Kautokeino vest	2 770	2 853	3 236	4 345	3 135
Vest-Finnmark	10 089	10 550	10 507	12 363	11 150
Troms	11 136	10 693	12 095	10 050	11 129
Nordland	13 719	12 673	13 169	14 713	15 934
Nord-Trøndelag	9 226	9 490	8 107	8 541	9 076
Sør-Tr. /Hedmark	3 146	2 377	2 118	3 407	3 202
Tamreinlagene	405	961	2 744	468	491
Totalt	67 725	66 550	63 850	61 783	68 501

Tabell 4.3.1 viser at erstatningsutbetalingene er betydelige. Det er erstatninger fra Miljødirektoratet for tap av rein til rovvilt som står for hovedtyngden, i 2017 utgjorde disse omtrent 97 prosent av de totale erstatningsutbetalingene for tap av rein.

Erstatningstallene var jevnt nedadgående i perioden 2013-2016, mens i 2017 økte erstatninger for tap av rein.

Erstatningsutbetalingene skjer på grunnlag av dokumenterte og sannsynliggjorte skader, der det blant annet blir lagt vekt på om tapet er skjedd i et område hvor det er dokumentert forekomst av rovvilt eller det i flere foregående år er påvist rovvilttap. Dette medfører at utbetalingene varierer mellom de ulike reinbeiteområdene.

Det gjøres oppmerksom på at tapt produksjonspremie knyttet til erstattede rein tatt av rovvilt er inkludert i erstatningsutbetalingene.

Tabell 4.3.2 viser antall erstattede dyr de tre siste årene fordelt på skadevolder, og tabell 4.3.3 viser antall erstattede dyr i 2017 per område, fordelt på skadevolder. Tallene er hentet fra Miljødirektoratets rovbase, Jernbaneloveret og Melding om reindrift.

Tabell 4.3.2 Antall erstattede fordelt på skadevolder i perioden 2015-17

Tapsårsak/skadevolder	2017			2016			2015		
	Kalv	Simle	Okse	Kalv	Simle	Okse	Kalv	Simle	Okse
Gaupe	3 177	1 427	270	3 717	1 372	332	4 186	1 450	292
Jerv	3 721	1 864	400	3 586	1 336	357	3 984	1 190	358
Bjørn	213	41	1	204	43	2	229	28	-
Ulv	29	3	-	5	2	3	96	33	12
Kongeørn	4 584	150	1	4 779	241	3	4 554	180	6
Uspesifisert rovvilt	1 215	270	67	1 353	413	114	1 910	566	126
Tog	13	73	84	28	111	47	45	297	111
Trafikk	176	391	100	176	375	118	179	307	99
Totalt	13 128	4 219	923	13 848	3 893	976	15 183	4 051	1 004

Tabell 4.3.3 Antall erstattede per område i 2017 fordelt på skadevolder

Tapsårsak/skadevolder	Øst-Finm.	Vest-Finm.	Troms	Nordland	Nord-Tr. lag	Sør-Tr.lag	Tamreinlag
Gaupe	1 299	979	590	1 007	877	117	5
Jerv	2 057	1 103	669	1 222	678	205	51
Bjørn	115	14	-	-	126	-	-
Ulv	-	6	-	-	26	-	-
Kongeørn	1 581	1 909	332	303	399	141	70
Uspesifisert rovvilt	33	6	605	489	205	214	-
Tog	-	-	-	145	25	-	-
Trafikk	127	195	84	120	68	72	1
Totalt	5 212	4 212	2 280	3 286	2 404	749	127

For ytterligere informasjon om fordelingen av tap av rein henvises det til vedleggstabell 6.

Erstatning for arealinngrep

Tabell 4.3.4 viser en oversikt over erstatningene for arealinngrep i perioden 2014-2017.

Tabell 4.3.4 Erstatning for arealinngrep i perioden 2013-16 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	2014	2015	2016	2017
Polmak/Varanger	2 802	2 693	209	334
Karasjok øst	304	424	600	447
Karasjok vest	-	-	-	-
Øst-Finnmark	3 106	3 117	809	782
Kautokeino øst	-	160	-	95
Kautokeino midt	36	4 058	-	400
Kautokeino vest	548	3 581	2 550	2 666
Vest-Finnmark	584	7 799	2 550	3 161
Troms	149	-	-	368
Nordland	1 004	1 233	2 456	1 051
Nord-Trøndelag	319	228	596	430
Sør-Trøndelag	708	836	-	769
Sum	5 869	13 212	6 411	6 561
Andel innleverte regnskap i prosent:	67 %	75 %	73 %	75 %

Årlige erstatninger inntektsføres i sin helhet. Forrentningen av oppsparte erstatninger inntektsføres også. Grunnet manglende spesifikasjon i grunnlagsmaterialet kan også renter fra andre oppsparte fond inngå her. Så langt man kan se av regnskapene, brukes midlene i hovedsak til dekning av distriktenes kostnader, men det forekommer også tilfeller der erstatningene utbetales direkte til reieiere for å kompensere reduserte inntekter hos den enkelte.

Det påpekes at distrikts- og fondsregnskapene er bakgrunnsmateriale for arealerstatningene i totalregnskapet. Dette innebærer at eventuelle erstatninger utbetalt direkte til den enkelte ikke er med i oversikten. Det understrekes for øvrig at oversikten over erstatninger for arealinngrep er usikker. Dette skyldes manglende spesifikasjon i grunnlagsmaterialet.

4.4 Kostnader

Siidaandelens kostnader

Siidaandelens kostnader i perioden 2014-2017 er presentert i tabell 4.4.1. Tabell 4.4.2 viser siidaandelens kostnader i 2017 fordelt etter kostnadsart. Kostnadene ble redusert fra 2016 til 2017, og en del av reduksjonen kom som følge av at slakte- og fraktkostnader ikke lenger er inkludert i kostnadene, som beskrevet i kapittel 3.2. Den fulle effekten av denne endringen kom først i 2017, fordi dette er første året siden endringen at alle opplysninger om slakte- og fraktkostnader var tilgjengelige. Hvis vi ser bort fra denne endringen har siidaandelens kostnadene blitt redusert med omtrent 8 prosent.

Tabell 4.4.1 Siidaandelens kostnader i perioden 2014-17 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	2014	2015	2016	2017
Polmak/ Varanger	18 632	29 575	24 692	23 064
Karasjok øst	17 710	18 173	23 008	14 886
Karasjok vest	20 794	18 900	24 188	18 423
Øst-Finnmark	57 136	66 648	71 889	56 373
Kautokeino øst	17 864	16 335	19 024	13 985
Kautokeino midt	24 528	25 863	28 296	26 192
Kautokeino vest	14 828	18 695	17 931	15 524
Vest-Finnmark	57 220	60 894	65 251	55 700
Troms	12 256	16 667	17 270	14 746
Nordland	21 706	21 054	26 906	24 033
Nord-Trøndelag	11 698	11 311	11 475	11 625
Sør-Tr. / Hedmark	11 483	11 705	11 054	9 488
Totalt	171 500	188 279	203 845	171 965

Det fremgår av tabell 4.4.1 at siidaandelens samlede kostnader reduseres med 31,8 mill. kroner i forhold til 2016 (-16 prosent). Karasjok øst, Karasjok vest og Kautokeino øst er de områdene som har størst prosentvis reduksjon, med henholdsvis 35 prosent, 24 prosent og 26 prosent.

Kjøretøy/maskiner og avskrivninger er de postene som utgjør størstedelen av kostnadene for landet sett under ett, med henholdsvis 18 og 20 prosent av de totale kostnadene.

Tabell 4.4.2 Siidaandelens kostnader i 2017 etter kostnadsart (1 000 kroner)

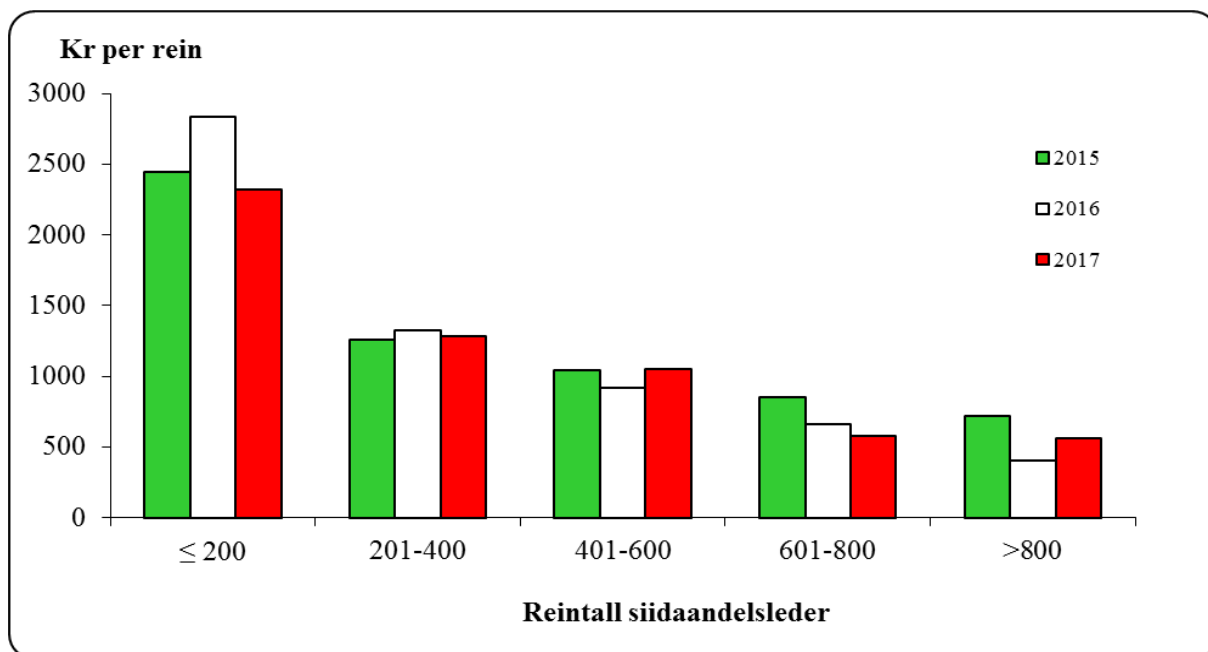
Kostnadsart	Øst-Finm.	Vest-Finm.	Troms	Nordl.	Nord-Tr.lag	Sør-Tr.lag	Totalt 2017
Frakt og transport	209	307	35	97	56	1	705
Varekjøp	6 690	2 560	1 895	7 111	1 088	1 181	20 526
Reiser	1 374	403	204	453	186	172	2 793
Utstyr	8 426	9 911	2 410	3 000	2 067	1 387	27 200
Kjøretøyer og maskiner	9 432	13 037	2 092	2 555	1 531	1 736	30 383
Bygninger og anlegg	1 991	1 801	380	510	482	85	5 249
Avskrivninger	10 426	13 065	2 998	3 720	2 668	1 842	34 719
Strøm, energi	2 768	3 601	539	844	420	378	8 551
Administrasjon	1 503	1 747	419	588	571	234	5 061
Leie	3 233	558	204	1 442	350	258	6 045
Forsikring	1 469	1 514	463	597	345	248	4 635
Salg og reklame	82	87	5	22	85	0	282
Fremmedtjenester	3 395	2 498	1 118	1 969	1 288	1 569	11 837
Provisjonskostnad	-	-	-	-	-	-	-
Diverse	5 375	4 611	1 983	1 125	489	396	13 979
Totalt	56 373	55 700	14 746	24 033	11 625	9 488	171 965

**Tabell 4.4.2 forts. Siidaandelenes kostnader i Finnmark i 2017
fordelt på soner (1 000 kroner)**

Kostnadsart	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest
Frakt og transport	103	14	92	175	86	46
Varekjøp	2 768	1 516	2 406	553	1 612	396
Reiser	291	802	281	41	246	116
Utstyr	3 558	2 334	2 535	2 461	4 743	2 706
Kjøretøyer og maskiner	2 002	2 584	4 846	3 313	6 231	3 493
Bygninger og anlegg	786	599	606	-52	1 129	723
Avskrivninger	4 268	2 996	3 162	2 960	5 716	4 388
Strøm, energi	1 025	689	1 054	1 061	1 518	1 023
Administrasjon	472	419	611	536	736	475
Leie	2 778	134	321	77	298	183
Forsikring	645	494	330	510	652	352
Salg og reklame	47	5	30	63	19	5
Fremmedtjenester	2 801	311	283	536	1 525	436
Provisjonskostnad	-	-	-	-	-	-
Diverse	1 520	1 989	1 867	1 751	1 679	1 181
Totalt	23 064	14 886	18 423	13 985	26 192	15 524

Kostnadene i tabellene 4.4.1 og 4.4.2 er fordelt etter reinbeiteområder og soner. Bakgrunns materialet viser at kostnadene kan variere mer innenfor det enkelte reinbeiteområde enn mellom reinbeiteområdene.

I tillegg til at kostnadene varierer innen og mellom beiteområder, er det også til dels betydelige kostnadsvariasjoner mellom reindriftsutøvere i ulike reintallsgrupper. Figur 4.4.1 gir en oversikt over variasjonen i gjennomsnittlige kostnader per rein fordelt etter siidaandelenes reintall.

Figur 4.4.1 Gjennomsnittlige kostnader (kroner per rein) i perioden 2015-17 etter siidaandelsleders reintall

Det går frem av figur 4.4.1 at siidaandelsledere som har under 200 rein har de klart høyeste kostnadene per rein.

Når det gjelder type kostnader i gruppene, viser bakgrunns materialet at kostnader til kjøretøy og maskiner utgjør den største andelen av de totale kostnader i den minste reintallsgruppen (≤ 200). For de øvrige gruppene og totalt er det avskrivninger som står for hovedtyngden. Det er ikke tatt hensyn til slaktekostnader i tabellen, da disse ikke lar seg fordele på reintall.

Felleskostnader i samisk reindrift/distriktenes kostnader

Utviklingen i felleskostnadene de fire siste årene er fremstilt i tabell 4.4.3. Felleskostnader etter kostnadsart er vist i tabell 4.4.4.

Tabell 4.4.3 Felleskostnader i perioden 2014-17 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	2014	2015	2016	2017
Polmak/Varanger	4 937	3 680	3 513	3 570
Karasjok øst	2 671	1 221	1 957	2 112
Karasjok vest	1 126	515	606	735
Øst-Finnmark	8 734	5 416	6 076	6 417
Kautokeino øst	1 291	569	1 638	2 165
Kautokeino midt	2 985	1 828	2 535	3 033
Kautokeino vest	774	1 062	2 641	3 411
Vest-Finnmark	5 051	3 459	6 814	8 609
Troms	1 804	3 948	5 014	6 250
Nordland	7 378	6 788	8 392	7 969
Nord-Trøndelag	2 362	3 091	3 982	3 157
Sør-Tr. / Hedmark	2 587	1 794	1 804	3 016
Totalt	27 915	24 496	32 083	35 419

Det fremgår av tabell 4.4.3 at de totale felleskostnadene i sammenligningsperioden var lavest i 2015 og høyest i 2017. Det er postene utstyr og reiser som har økt mest fra i fjor, mens postene fremmedtjenester og leie har hatt størst reduksjon.

Felleskostnadene for de ulike områdene kan til dels ha store variasjoner mellom år, og også variasjoner mellom de ulike utgiftspostene mellom år.

For øvrig påpekes det av Økonomisk utvalg at datagrunnlaget for fordeling av felleskostnadene er noe usikkert på grunn av ulik detaljeringsgrad. Det foreligger heller ikke datagrunnlag for alle distrikter alle år. Forskjeller i organisering og regnskapspraksis mellom distrikter kan også føre til forskjellige måter å postere kostnader på.

Tabell 4.4.4 Felleskostnader i 2017 etter kostnadsart (1 000 kroner)

Kostnadsart	Polm./ Var	K-sjok øst	K-sjok vest	Kauto øst	Kauto midt	Kauto vest	Troms	Nord- land	Nord- Tr.lag	S-Tr/ Hedm.
Frakt/transp	426	242	-	11	3	185	436	670	689	124
Varekjøp	358	152	-	25	564	177	3 018	2 056	175	508
Reiser	51	115	77	646	290	108	6	61	4	-
Utstyr	625	5	41	147	234	57	2 091	1 400	549	2 248
Kj.tøy/mas.	387	0	-	-	65	17	163	138	285	-
Bygn/anl.	415	65	1	122	109	30	62	39	76	1
Avskr.	624	125	-	79	302	868	261	435	50	92
Strøm/ener gi	28	-	-	-	-	2	3	21	132	4
Adm.	202	573	151	941	406	640	84	713	49	17
Leie	7	0	4	-	19	1	-	72	524	4
Forsikring	45	31	7	24	22	24	-	29	75	-
Fremmedtj.	150	-	-	84	228	597	-	-	12	18
Diverse	253	803	454	86	792	704	125	2 334	538	1
Totalt	3 570	2 112	735	2 165	3 033	3 411	6 250	7 969	3 157	3 016

Tabell 4.4.4 viser at postene varekjøp (20 prosent), utstyr (21 prosent) og diverse (17 prosent) utgjør de største andelene av felleskostnadene i samisk reindrift i 2017.

Kostnader i tamreinlag

Tamreinlagenes totale kostnader for perioden 2014 til 2017 er vist i tabell 4.4.5.

Differansen på de ulike postene mellom år må tilskrives ulik detaljeringsgrad i grunnlagsmaterialet.

Tabell 4.4.5 Tamreinlagenes totale kostnader i perioden 2013-16 (1 000 kroner)

Kostnader	2014	2015	2016	2017
Frakt og transport	141	159	284	127
Varekjøp	3 688	1 660	1 504	717
Reiser	94	131	143	84
Utstyr	3 379	6 209	5 695	5 136
Kjøretøyer og maskiner	206	168	295	195
Bygninger og anlegg	24	7	90	24
Avskrivninger	805	952	1 235	892
Strøm, energi	-	-	24	-
Administrasjon	-	-	180	-
Leie	866	920	931	800
Forsikring	-	-	124	-
Fremmedtjenester	97	139	155	-
Diverse	-	-	87	124
Totalt	9 301	10 346	10 747	8 100

Som nevnt i kapittel 3.2 holdes lønnsutgiftene utenfor i Totalregnskapet. Dette har sammenheng med at vederlag til arbeid og egenkapital skal omfatte godtgjørelse for egen og leid arbeidskraft. Som følge av organisasjonsformen, gir dette særlig utslag for tamreinlagene, der lønnsutgiftene til gjeterer er en betydelig kostnadspost. I 2017 utgjorde kostnader for arbeidskraft i tamreinlagene i overkant av 10 mill. kroner.

Fordeling av totale kostnader

Tabell 4.4.6 viser reindriftsnæringens totale kostnader, som er summen av siidaandelens kostnader, felleskostnader i samisk reindrift og tamreinlagenes kostnader.

Tabell 4.4.6 Totale kostnader i 2017 etter kostnadsart (1 000 kroner)

Kostnadsart	Øst-Finm.	Vest-Finm.	Troms	Nord-land	Nord-Tr.lag	S-Tr. / Hedmark	Tamrein-lag	Totalt
Frakt og transport	877	507	472	767	745	125	127	3 620
Varekjøp	7 201	3 326	4 914	9 168	1 263	1 690	717	28 278
Reiser	1 618	1 447	210	515	190	172	84	4 235
Utstyr	9 098	10 348	4 501	4 400	2 616	3 634	5 136	39 734
Kjøretøyer og maskiner	9 819	13 118	2 255	2 693	1 816	1 736	195	31 633
Anlegg	2 472	2 062	442	548	558	87	24	6 193
Avskrivninger	11 174	14 314	3 259	4 155	2 718	1 935	892	38 447
Strøm, energi	2 795	3 603	542	865	551	382	-	8 739
Administrasjon	2 428	3 736	503	1 301	620	251	-	8 839
Leie	3 244	578	204	1 514	874	262	800	7 476
Forsikringer	1 552	1 584	463	625	420	248	-	4 893
Salg og reklame	82	87	5	22	85	-	-	282
Fremmedtj.	3 545	3 406	1 118	1 969	1 300	1 587	-	12 925
Diverse	6 885	6 193	2 107	3 458	1 027	397	124	20 191
Totalt	62 790	64 309	20 996	32 002	14 782	12 504	8 100	215 484

Tabell 4.4.6 forts. Totale kostnader i Finnmark i 2017 etter kostnadsart fordelt på soner (1 000 kroner)

Kostnadsart	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautok. øst	Kautok. midt	Kautok. vest
Frakt og transport	529	256	92	186	89	231
Varekjøp	3 126	1 669	2 406	577	2 176	573
Reiser	342	918	358	686	536	225
Utstyr	4 184	2 339	2 575	2 609	4 976	2 763
Kjøretøyer og maskiner	2 389	2 584	4 846	3 313	6 296	3 510
Anlegg	1 201	664	606	70	1 238	754
Avskrivninger	4 892	3 120	3 162	3 039	6 018	5 256
Strøm, energi	1 052	689	1 054	1 061	1 518	1 024
Administrasjon	673	993	762	1 478	1 143	1 115
Leie	2 785	134	325	77	317	184
Forsikringer	690	525	338	534	675	376
Salg og reklame	47	5	30	63	19	5
Fremmedtjenester	2 951	311	283	620	1 753	1 033
Diverse	1 773	2 792	2 320	1 837	2 471	1 884
Totalt	26 634	16 998	19 158	16 150	29 225	18 934

Det går frem av tabell 4.4.6 at postene varekjøp, kjøretøy/maskiner, avskrivninger og utstyr i sum utgjør de største kostnadspostene når en ser på samtlige reinbeiteområder under ett. På grunn av detaljeringsgraden i datagrunnlaget kan imidlertid noe av kostnadene være ført på forskjellige poster over år.

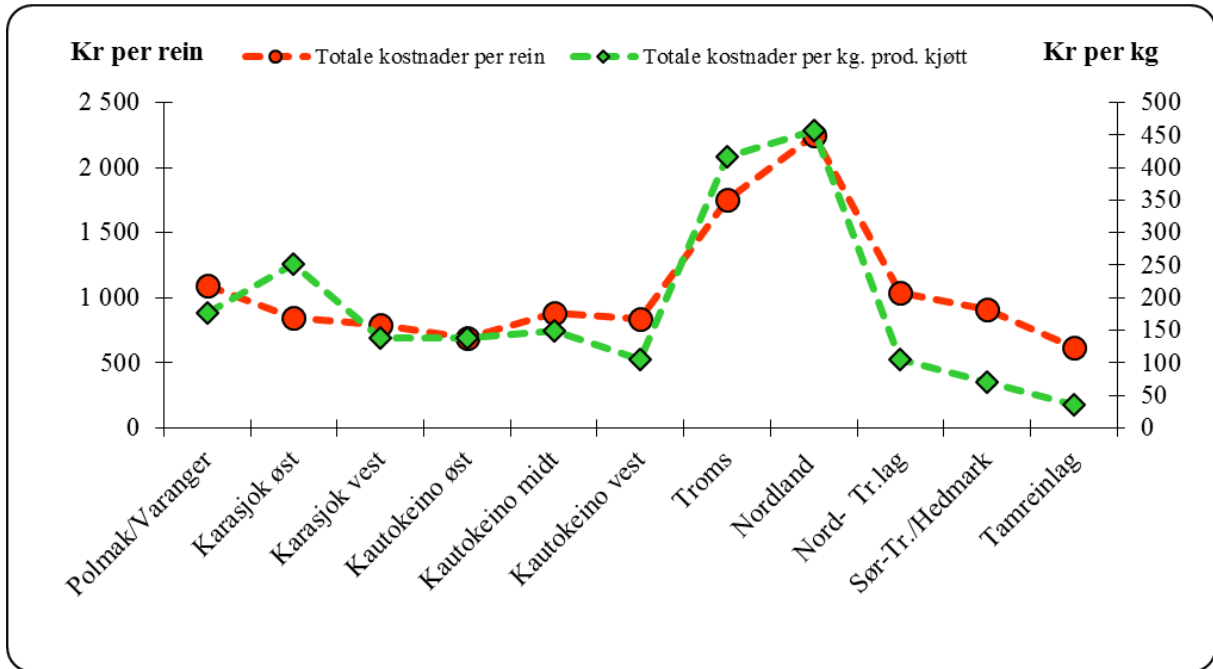
Tabell 4.4.7 viser utviklingen på de ulike kostnadsartene de fire siste årene, totalt for hele landet.

Tabell 4.4.7 Totale kostnader i perioden 2014-17 etter kostnadsart (1 000 kroner)

Kostnadsart	2014	2015	2016	2017
Frakt/transport	5 053	5 630	4 589	3 620
Varekjøp	33 923	36 987	33 824	28 278
Reiser	3 024	3 620	4 325	4 235
Utstyr	30 880	32 994	40 224	39 734
Kjøretøy og mask.	38 291	33 731	38 538	31 633
Bygn./anlegg	4 776	8 412	8 143	6 193
Avskrivninger	35 825	38 958	45 952	38 447
Strøm/energi	8 767	8 481	9 476	8 739
Administrasjon	6 357	6 916	8 504	8 839
Leie	5 872	7 013	8 745	7 476
Forsikringer	4 309	4 750	6 263	4 893
Salg og reklame	1 109	693	689	282
Fremmedtjenester	18 937	20 994	19 440	12 925
Diverse	11 593	13 941	17 963	20 191
Sum	208 716	223 121	246 675	215 484

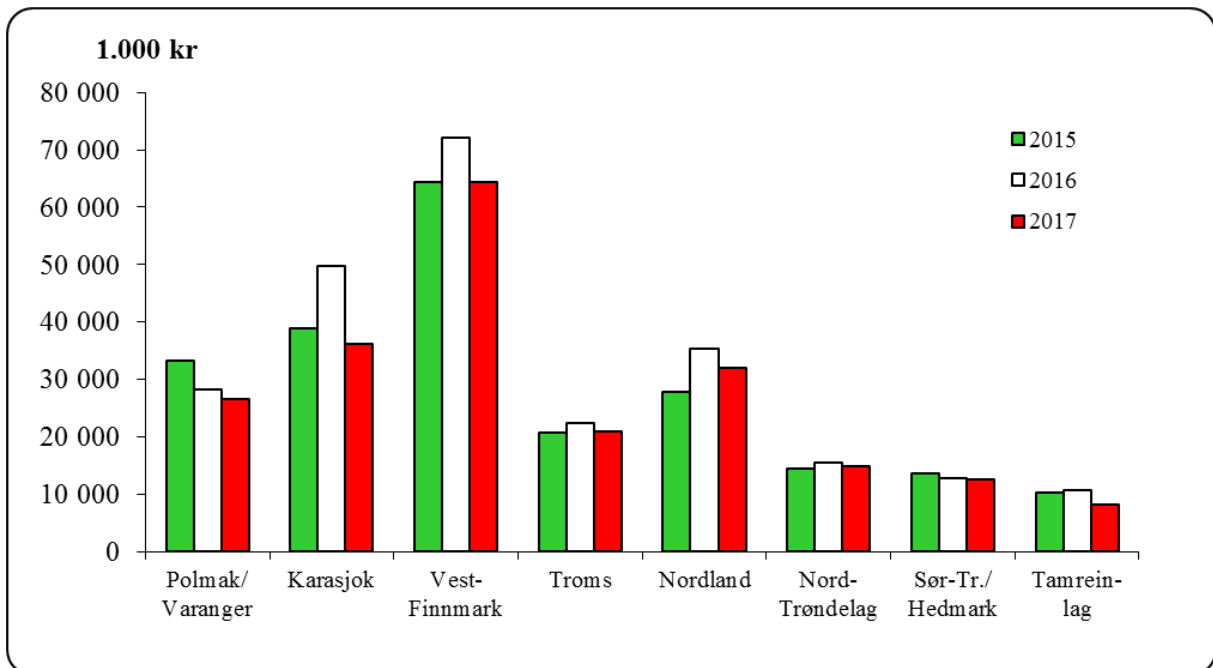
Figur 4.4.2 viser totale kostnader per rein og per kg produsert kjøtt. Det fremgår av figuren at Nordland har de høyeste kostnadene både når det gjelder totale kostnader per rein og totale kostnader per kg produsert kjøtt. De laveste kostnadene per rein har tamreinlagene og Vest Finnmark, mens de laveste totale kostnadene per kg produsert kjøtt har Polmak/Varanger, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag/Hedmark og tamreinlagene.

Totalt har kostnadene i 2017 blitt redusert sammenlignet med året før. Dette kommer blant annet som følge av et lavere slakteuttak, samt at slaktekostnader ikke lengre tas med som en del av kostnadene. Det henvises til kapittel 3.2 for nærmere omtale.

Figur 4.4.2 Totale kostnader (eksklusive renter) per rein og per kg produsert kjøtt i 2017

Figur 4.4.3 viser totale kostnader de tre siste årene.

Figur 4.4.3 Totale kostnader (eksklusive renter) i perioden 2015-17 (1 000 kroner)

Nærmere om kostnadsutviklingen

Tabell 4.4.8 viser utviklingen per kostnadsart for de siste 10 årene. Tabellen viser også hvor stor andel av den totale kostnaden de forskjellige artene representerer. Vi ser i tillegg den totale kostnadsendringen (prosentvis) i perioden 2008-2017.

Tabell 4.4.8 Totale kostnader i perioden 2008-2017 etter kostnadsart (1 000 kroner)

Kostnadsart	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Andel av total i 2017	2008-2017
Frakt/transp	4 972	9 469	6 320	4 198	3 950	5 065	5 051	5 630	4 589	3 620	2 %	-27 %
Varekjøp	11 134	17 243	22 171	25 648	23 126	33 138	33 923	36 987	33 824	28 278	13 %	154 %
Reiser	2 416	1 979	3 708	2 498	2 564	2 590	3 023	3 619	4 325	4 235	2 %	75 %
Utstyr	15 313	19 347	26 155	23 531	28 507	18 784	30 879	32 994	40 224	39 734	18 %	159 %
Kjøretøy og maskiner	26 147	26 411	29 982	27 651	29 419	28 157	38 290	33 730	38 538	31 633	15 %	21 %
Bygn./anlegg	6 172	14 629	8 429	5 687	6 113	4 835	4 775	8 412	8 143	6 193	3 %	0 %
Avskrivn.	24 289	29 220	28 935	30 106	31 322	37 481	35 825	38 959	45 952	38 447	18 %	58 %
Strøm/energi	4 829	5 373	7 404	7 073	6 503	7 526	8 767	8 480	9 476	8 739	4 %	81 %
Administr.	4 340	5 183	7 026	8 678	6 450	5 992	6 357	6 916	8 504	8 839	4 %	104 %
Leie	6 664	4 347	3 865	4 178	3 971	3 063	5 872	7 013	8 745	7 476	3 %	12 %
Forsikringer	2 605	3 305	3 364	3 669	3 373	3 902	4 308	4 750	6 263	4 893	2 %	88 %
Salg og reklame	611	664	600	567	478	773	1 109	692	689	282	0 %	-54 %
Fremmedtjenester	13 141	14 809	17 266	12 532	16 799	18 618	18 937	20 994	19 440	12 925	6 %	-2 %
Provisjon	0	0	11	6	0	0	0	139	0	0	0 %	0 %
Diverse	11 279	7 230	7 472	7 406	11 680	21 423	11 600	13 806	17 963	20 191	9 %	79 %
SUM	133 912	159 209	172 708	163 428	174 255	191 347	208 716	223 121	246 675	215 484	100 %	61 %

Tabellen viser at det gjennom hele perioden er kjøretøy og maskiner, avskrivninger, varekjøp og utstyr som utgjør hoveddelen av de totale kostnadene. Det er også postene utstyr og varekjøp som utgjør den største prosentvise økningen sammenlignet med 2008. Den totale kostnadsøkningen fra 2008 – 2017 er på 61 prosent. Sammenligner vi dette med inntektene i næringen, er tallene som følger (sammenligningstallene er hentet fra tidligere års totalregnskap):

- Reduksjon fra 2008 – 2017 i produksjonsbaserte inntekter: 2,7 prosent
- Reduksjon fra 2008 – 2017 i inntekter fra kjøtt- og biprodukter: 27,9 prosent
- Økning fra 2008 – 2017 i de totale inntektene: 13,6 prosent

Som tidligere nevnt hentes kostnadsopplysningene fra selvangivelser og næringsoppgaver. Økonomisk utvalg har ikke detaljkunnskaper om hvilke prinsipper den enkelte siidaandelsinnehaver legger til grunn ved føring på postene, men forholder oss til tallene vi får utlevert fra Skatteetaten. De enkelte siidaandelsinnehaverne kan ha ulike prinsipper ved regnskapsføringen. Noen av postene i våre tabeller er summert av flere mindre poster. Dette gjelder blant annet postene utstyr og varekjøp.

Tabell 4.4.9 viser utviklingen i postene utstyr og varekjøp for perioden 2010 – 2017. Det gjøres oppmerksom på at det i disse tabellene ikke er foretatt forholdsmessig endring av kostnadene ut fra antall innleverte næringsoppgaver, som det gjøres i tabellene foran, og de er derfor ikke direkte sammenlignbare.

Tabell 4.4.9 Utvikling av kostnader i perioden 2010-17 på postene Varekjøp og Utstyr (1 000 kroner)

Kostnadsgruppe	Varekjøp		Utstyr	
	År/Kostnadsart	Varekostnad	Beholdningsendring av varer	Rep og vedlikehold annet utstyr
2017	23 897	-166	7 644	20 127
2016	24 317	214	19 753	6 657
2015	27 153	200	5 510	15 678
2014	18 953	242	4 629	13 191
2013	11 970	210	3 200	10 192
2012	12 622	123	2 934	9 984
2011	11 586	326	2 513	10 267
2010	10 856	46	2 590	11 065

Slakterienes priser

Nedenfor framkommer en oversikt som viser slakterienes slakte- og fraktekostnader, definert områdevis. Det gjøres oppmerksom på at tallene inneholder en viss grad av usikkerhet fordi fraktekostnadene ikke kan skilles fra selve slaktekostnadene, og at forskjellene dermed kan være innbyrdes skjevfordelt. Tabell 4.4.10 viser slakterienes oppgitte priser til slakt og frakt, per kg produsert kjøtt. Tallene er hentet fra slakterienes rapportering på månedlig slakting, og omfatter både leieslakt og oppkjøp. Tallene er ekskl. mva. Kategorien øvrige slakteri inneholder slakt levert i Finland.

Tabell 4.4.10 Slakterienes priser på slakting, inkl. frakt

	Andel slakt	Pris per kg	Andel slakt	Pris per kg	Andel slakt	Pris per kg
Slakteriadresse	2017		2016		2015	
Øst-Finnmark	22 %	7,5	39 %	14,7	59 %	22,4
Vest-Finnmark	31 %	16,9	23 %	22,3	2 %	20,6
Troms	2 %	24,1	2 %	13,8	3 %	15,4
Nordland	2 %	9,1	2 %	11,4	2 %	12,5
Nord-Trøndelag	11 %	17,3	8 %	13,6	5 %	20,2
Sør-Tr./Hedmark	32 %	11,5	25 %	8,7	28 %	13,9
Øvrige	-	-	-	-	1 %	21,6
Totalt	100 %	13,2	100,0 %	14,7	100,0 %	19,5

Tabellen viser at slaktekostnadene har hatt en reduksjon de siste tre årene.

4.5 Kapitalforhold

Satsene for beregning av balanseverdi for den samlede livdyrverdien er utarbeidet med utgangspunkt i en modell for beregning av veiledende livdyrpriser. Livdyrprisen består av en grunnpris beregnet på grunnlag av gjennomsnittlig kjøttpris og gjennomsnittlige slaktevekter per dyrekategori i de ulike reinbeiteområdene. Til grunnprisen legges et livdyrtilllegg på

25 prosent. Balanseverdier for kalv og voksne dyr beregnes på grunnlag av de kalkulerte livdyrprisene (per dyrekategori) og flokks sammensetningen det enkelte år. Korrigert reintall ligger til grunn for beregning av balanseverdien for livdyrene.

Siidaandelinnehavernes (og eventuelle ektefeller/samboeres) totale gjeld (næringsgjeld, privat gjeld og skyldig merverdiavgift) er grunnlaget for kapitalforhold. Manglende spesifikasjon i grunnlagsmaterialet er årsaken til at total gjeld er valgt som utgangspunkt for beregningene.

En oversikt over siidaandelenes samlede kapitalforhold i 2017 er gitt i tabell 4.5.1. Sammendrag for årene 2014-2017 er vist i tabell 4.5.2.

Tabell 4.5.1 Siidaandelenes samlede kapitalforhold i 2017 (1 000 kroner)

Reinbeite- område	Eiendeler:			Lånegjeld:		Egen- kapital	Egenkap. 2016
	Rein	Annet	Totalt	Kroner	Prosent ¹		
Polmak/Varanger	75 681	28 897	104 577	21 333	20,4 %	83 244	76 888
Karasjok øst	54 661	21 293	75 954	26 472	34,9 %	49 482	54 377
Karasjok vest	59 618	27 983	87 601	33 477	38,2 %	54 123	57 407
Øst-Finnmark	189 960	78 172	268 132	81 283	30,3 %	186 849	188 672
Kautokeino øst	64 557	20 177	84 734	22 581	26,6 %	62 153	55 541
Kautokeino midt	73 149	38 786	111 935	48 789	43,6 %	63 146	51 906
Kautokeino vest	54 943	28 774	83 717	24 850	29,7 %	58 867	48 140
Vest-Finnmark	192 649	87 736	280 385	96 219	34,3 %	184 166	155 587
Troms	54 285	30 644	84 928	34 861	41,0 %	50 067	45 723
Nordland	60 582	21 977	82 560	22 780	27,6 %	59 780	58 050
Nord-Trøndelag	38 981	11 817	50 798	15 479	30,5 %	35 319	35 593
Sør-Tr./Hedmark	41 091	13 353	54 444	16 090	29,6 %	38 354	37 097
Totalt	577 548	243 699	821 247	266 712	32,5 %	554 535	520 722

Den totale gjeldsandelen ligger på 32,5 prosent av sum eiendeler, mens den var på 33,7 prosent i 2016. Til sammenligning kan nevnes at gjeldsandelen i perioden 2004-2013 lå mellom 15,7 prosent og 24,7 prosent. Siidaandelinnehavernes kapital situasjon er i hovedsak stabil med lav gjeld sett i forhold til sammenlignbare næringer, men dette utelukker ikke at enkelte siidaandeler kan ha problemer med den totale gjeldsbelastningen.

Tabell 4.5.2 Siidaandelenes samlede kapitalforhold i perioden 2014-17 (1 000 kroner)

Kapitalforhold	2014	2015	2016	2017
Livdyrverdi	553 730	593 235	526 853	577 548
Andre aktiva	227 155	222 052	258 728	243 699
Sum aktiva	780 884	815 287	785 581	821 247
Gjeld	261 222	254 100	264 859	266 712
Gjeld i %	33,45 %	31,17 %	33,72 %	32,48 %
Egenkapital	519 662	561 187	520 722	554 535

¹ Gjeld i prosent av sum eiendeler

Det fremgår av tabell 4.5.2 at balanseverdien for rein i 2015 var på høyeste nivå i sammenligningsperioden. Økningen kom som en følge av både økte priser og gjennomsnittsvekter. Det henvises til tabell 4.1.5 for oversikt over prisutvikling og 4.1.7 for oversikt over utviklingen i reintall i sammenligningsperioden. Verdien av andre aktiva varierer noe, og var på sitt høyeste i 2016.

Rentekostnader for samisk reindrift og tamreinlag i perioden fra 2014 til 2017 er vist i tabell 4.5.3, og sammendrag for årene 2014 til 2017 for samisk reindrift er vist i tabell 4.5.4.

Tabell 4.5.3 Rentekostnader i perioden 2014-17 (1 000 kroner)

Område	2014	2015	2016	2017
Polmak/Varanger	1 109	1 216	763	1 189
Karasjok øst	1 493	1 602	1 415	929
Karasjok vest	1 306	1 173	1 405	1 377
Øst-Finnmark	3 908	3 990	3 583	3 495
Kautokeino øst	1 709	1 335	1 162	1 252
Kautokeino midt	2 517	2 362	2 071	1 996
Kautokeino vest	1 208	986	912	849
Vest-Finnmark	5 433	4 684	4 145	4 097
Troms	1 644	1 178	1 029	1 153
Nordland	1 202	954	999	904
Nord-Trøndelag	684	655	573	743
Sør-Tr./Hedmark	1 148	958	660	642
Totalt samisk reindrift	14 020	12 419	10 990	11 034
Tamreinlag	289	286	334	549
Totalt	14 309	12 704	11 324	11 583

Det går frem av tabell 4.5.3 at de totale rentekostnadene for 2017 øker i forhold til 2016.

Tabell 4.5.4 Total gjeld, renter og rentesats i samisk reindrift i perioden 2014-17 (1 000 kroner)

	2014	2015	2016	2017
Gjeld	261 222	254 100	264 859	266 712
Renter	14 020	12 419	10 990	11 034
Rentesats	5,37 %	4,89 %	4,15 %	4,14 %

Tabell 4.5.4 viser at fra 2014 til 2017 økte gjelden med 2 prosent. Rentesatsen har i sammenligningsperioden gått ned. Perioden sett under ett synes imidlertid rentesatsen å være noe høy i forhold til sammenlignbare næringer. En årsak til dette er at næringens kapital i hovedsak er bundet opp mot verdien av reinflokkene, og ikke til fast eiendom som gir større sikkerhet for lån, og dermed lavere rentesats.

Tabell 4.5.5 viser den områdevisse fordelingen av antall reindrifftsfradrag for regnskapsåret 2017. Tabellen er basert på opplysninger fra skattemyndighetene, og utvalget består av samtlige siidaandelsledere som har levert næringsoppgave.

Tabell 4.5.5 Prosentvis fordeling av antall oppnådde reindrifftsfradrag for 2017, etter fradragenes størrelse

Reinbeite- område	Fordeling av reindrifftsfradrag (%)		
	< 63 500 kr	63 500 kr- 166 400 kr	≥166 400 kr
Polmak/Varanger	3 %	45 %	53 %
Karasjok øst	22 %	67 %	11 %
Karasjok vest	20 %	61 %	20 %
Øst-Finnmark	15 %	58 %	27 %
Kautokeino øst	32 %	59 %	10 %
Kautokeino midt	29 %	61 %	10 %
Kautokeino vest	23 %	44 %	33 %
Vest-Finnmark	28 %	56 %	16 %
Troms	16 %	51 %	32 %
Nordland	0 %	38 %	63 %
Nord-Tr.lag	6 %	38 %	56 %
Sør-Tr./Hedmark	4 %	21 %	75 %
Totalt 2017	17 %	51 %	32 %
Totalt 2016	20 %	48 %	32 %

Det fremgår av tabell 4.5.5 at i alt 32 prosent av siidaandelslederne i utvalget oppnådde fullt reindrifftsfradrag på 166 400 kroner for regnskapsåret 2017. Andelen siidaandelsledere som oppnådde fullt reindrifftsfradrag var høyest i Sør-Trøndelag/Hedmark (75 prosent).

Totalt reindrifftsfradrag i 2017 var 52,0 mill. kroner (2016: 51,8 mill. kroner).

4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler

Ved beregning av antall årsverk tas det hensyn til antall aktive siidaandeler, utøvers alder, mannlig eller kvinnelig innehaver, om det er felles siidaandel og antall reineiere i siidaandelene utenom innehaver. For nærmere omtale av årsverksberegninger henvises det til kapittel 7.2.

Det beregnede arbeidsforbruket for 2017 er spesifisert i tabell 4.6.1. Ved beregningene er det lagt til grunn at et årsverk er 1 800 timer. Arbeidsforbruket i tamreinlagene beregnes i forhold til et fast antall rein per årsverk.

Tabell 4.6.1 Arbeidsforbruk og antall siidaandeler i 2017

Reinbeite-område	Timer per enhet	Årsverk per enhet	Årsverk totalt	Rein per årsverk	Antall siidaandeler
Polmak/Varanger	1 958	1,09	48	507	44
Karasjok øst	3 309	1,84	96	209	52
Karasjok vest	3 490	1,94	136	179	70
Øst-Finnmark	3 027	1,68	279	245	166
Kautokeino øst	3 013	1,67	104	226	62
Kautokeino midt	3 351	1,86	177	186	95
Kautokeino vest	2 789	1,55	88	256	57
Vest-Finnmark	3 103	1,72	369	214	214
Troms	2 835	1,57	79	152	50
Nordland	3 074	1,71	72	198	42
Nord-Trøndelag	2 375	1,32	51	276	39
Sør-Tr./Hedmark	2 909	1,62	48	284	30
Tamreinlag			41	320	
Totalt	2 990	1,66	939	229	541

Tabell 4.6.1 viser at det i 2017 var totalt 541 aktive siidaandeler. Antall aktive siidaandeler har økt med en i Kautokeino øst og tre i Kautokeino vest siden 2016. Det påpekes at antall siidaandeler er aktive andeler, altså med rein. I publikasjoner tidligere enn 2012 har man lagt til grunn samtlige andeler, også dem uten rein.

Det fremgår videre det var total 939 årsverk i reindriften i 2017. Arbeidsforbruket målt i timer per siidaandel er høyest i Karasjok vest, og lavest i Polmak/Varanger. Differansen er på 1 500 timer. Målt i antall rein per årsverk varierer arbeidsforbruket fra 152 rein i Troms til 507 rein i Polmak/Varanger.

4.7 Sammendrag av totalregnskapet

Sammendrag av reindriften totalregnskap for perioden 2014-17 er vist i tabell 4.7.1. Tabell 4.7.2 viser totalregnskapet for 2017 fordelt etter reinbeiteområder. De enkelte elementene i totalregnskapet er kommentert foran. Her gis derfor bare et kort sammendrag av hovedlinjene i utviklingen.

Tabell 4.7.1 Sammendrag av reindriftens totalregnskap i perioden 2014-17, og endring fra 2016 til 2017 (1 000 kroner)

Regnskapsposter	2014	2015	2016	2017	Endring
Produksjonsbaserte inntekter:	128 344	176 103	173 076	156 702	-16 374
Kjøtt og biprodukter	122 767	153 898	146 398	113 989	-32 409
Bonus				8 187	
Endring i livdyrverdien	-28 587	-9 661	-12 660	-6 609	6 051
Binæringsinntekter	6 861	7 252	10 510	13 516	3 005
Andre prod. baserte inntekter ¹	27 303	24 614	28 828	27 620	-1 208
Statstilskudd:	76 361	84 933	103 915	107 205	3 291
Ordinære tilskudd	58 043	63 151	81 502	86 154	4 652
Andre tilskudd	12 065	14 215	13 141	10 426	-2 715
Ekstraordinære tilskudd	0	1 835	1 090	950	-141
Tilskudd til binæringer	889	0	768	700	-68
Utviklingsprogrammet	687	75	1 014	793	-221
Tiltak mot radioaktivitet	281	167	-	-	-
Konfl. demp. tiltak rovvilt	4 396	5 491	6 400	8 183	1 783
Erstatninger:	72 419	77 062	68 193	75 062	6 869
Tap av rein	66 550	63 850	61 783	68 501	6 719
Arealinngrep	5 869	13 212	6 411	6 561	150
Sum inntekter	277 124	338 099	345 184	338 969	-6 215
Kostnader:					
Siidaandelens kostnader	171 500	188 279	203 845	171 965	-31 880
Felleskostnader	27 915	24 496	32 083	35 419	3 336
Kostnader i tamreinlag	9 301	10 346	10 747	8 100	-2 648
Sum kostnader	208 716	223 121	246 675	215 484	-31 191
Vederlag til arbeid og kapital	68 408	114 978	98 509	123 486	24 977
Renter på lånt kapital	14 309	12 704	11 324	11 583	258
Vederlag til arbeid og egenkapital					
Totalt (1 000 kr.)	54 099	102 274	87 185	111 903	24 718
Per årsverk(kr.)	56 397	107 621	95 221	119 172	23 951
Per siidaandel (kr.)	94 527	178 080	151 442	192 273	40 831
Sum årsverk	959	950	916	939	23
Antall siidaandeler ²	572	574	576	582	6
<i>Vederlag til arbeid og egenkapital, ekskl. erstatninger for arealinngrep</i>					
<i>Totalt (1 000 kr)</i>	48 230	89 062	80 774	105 342	24 568
<i>Per årsverk (kr)</i>	50 278	93 718	88 181	112 185	24 004
<i>Per siidaandel (kr)</i>	84 272	155 074	140 232	181 000	40 768

Tabell 4.7.1 viser en økning i resultatmålene fra 2016 til 2017. Vederlag til arbeid og egenkapital øker fra 87,2 mill. kroner i 2016 til 111,9 mill. kroner i 2017 (+ 24,7 mill. kroner). Målt per årsverk utgjør resultatmålet vederlag til arbeid og egenkapital 119 172 kroner i 2017

¹ Posten omfatter arbeidsinntekter, leieinntekter og andre driftsrelaterte inntekter.

² Antall årsverk for reindrift i tamreinlagene (41 i 2017) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

(2016: 95 221 kroner). Tilsvarende tall per siidaandel i 2017 er 192 273 kroner (2015: 151 442 kroner).

At resultatmålene er på et høyere nivå i 2017 enn i 2016 skyldes blant annet økning i statstilskudd og erstatninger, samt reduserte kostnader.

Variasjoner i reintallet fra år til år, sammenholdt med områdenes priser og gjennomsnittsvekter, skaper endringene i samlet livdyrverdi. For 2017 gir dette en nedgang på 6,6 mill. kroner.

I 2017 var de produksjonsbaserte inntektene på 156,7 mill. kroner, mens de i 2016 var på 173,1 mill. kroner. Totalt er dette en reduksjon på 16 mill. kroner.

Statstilskuddene øker fra 103,9 mill. kroner i 2016 til 107,2 mill. kroner i 2017 (+3,3 mill. kroner). Dette skyldes hovedsakelig en økning i ordinære tilskudd.

Erstatningene øker fra 68,2 mill. kroner i 2016 til 75,1 mill. kroner i 2017, en økning på 6,9 mill. kroner. Økningen kommer som en følge av høyere erstatningsutbetalinger for både arealinngrep og tap av rein.

Totalt sett innebærer dette en reduksjon i sum inntekter fra 345,2 mill. kroner i 2016 til 339,0 mill. kroner i 2017 (-6,2 mill. kroner).

De totale kostnadene i næringen reduseres fra 246,7 mill. kroner i 2016 til 215,5 mill. kroner i 2017.

Tabell 4.7.2 viser totalregnskapet for 2017 fordelt etter reinbeiteområder. Det går frem av tabellen at det er klare nivåforskjeller i resultatene mellom reinbeiteområdene. Vederlag til arbeid og egenkapital for Sør-Trøndelag/Hedmark, som ligger høyest, utgjør 387 618 kroner per årsverk. For Nordland som ligger lavest, viser tilsvarende beregning 60 151 kroner per årsverk.

Tabell 4.7.2 Totalregnskap for 2017 fordelt etter reinbeiteområder (1 000 kroner)

Regnskaps- poster	Øst- Finnmark	Vest- Finnmark	Troms	Nordland	Nord- Trøndelag	Sør-Tr./ Hedmark	Sum samisk	Tamrein- lag	Totalt
Produksjonsbaserte inntekter:	40 971	43 004	10 596	11 039	14 547	18 755	138 911	17 791	156 702
Kjøtt og biprodukter	26 406	35 434	4 835	5 659	9 671	13 567	95 573	18 416	113 989
Bonus	5 494	2 383	0	9	299	0	8 187	0	8 187
Endring i livdyrverdien	452	-4 924	-503	-1 640	-872	1 502	-5 984	-625	-6 609
Binæringsinntekter	2 772	3 650	3 429	1 675	462	1 528	13 516	0	13 516
Andre	5 846	6 460	2 834	5 335	4 987	2 157	27 620	0	27 620
Statstilskudd:	32 742	37 398	6 620	9 213	7 665	9 025	102 663	4 543	107 205
Ordinære tilskudd	30 381	28 791	3 654	3 858	6 319	8 650	81 653	4 501	86 154
Andre tilskudd	896	6 358	1 739	1 134	258	0	10 384	42	10 426
Ekstraordinære tilskudd	0	314	0	636	0	0	950	0	950
Tilskudd til binæringer	250	190	60	0	0	200	700	0	700
Utviklingsprogrammet	95	698	0	0	0	0	793	0	793
Tiltak mot radioaktivitet	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Konfl.demp. tiltak rovvilt	1 120	1 047	1 168	3 585	1 088	175	8 183	0	8 183
Erstatninger:	18 301	14 312	11 497	16 985	9 505	3 972	74 571	491	75 062
Tap av rein	17 519	11 150	11 129	15 934	9 076	3 202	68 010	491	68 501
Arealinngrep	782	3 161	368	1 051	430	769	6 561	0	6 561
Sum inntekter	92 013	94 713	28 713	37 237	31 717	31 751	316 145	22 824	338 969
Kostnader:	0								
Siidaandelens kostnader	56 373	55 700	14 746	24 033	11 625	9 488	171 965	0	171 965
Felleskostnader	6 417	8 609	6 250	7 969	3 157	3 016	35 419	0	35 419
Kostnader i tamreinlag	0	0	0	0	0	0	0	8 100	8 100
Sum kostnader	62 790	64 309	20 996	32 002	14 782	12 504	207 384	8 100	215 484
Vederlag for arbeid og kapital	29 223	30 404	7 717	5 234	16 935	19 247	108 761	14 725	123 486
Renter på lånt kapital	3 495	4 097	1 153	904	743	642	11 034	549	11 583
Vederlag for arbeid og egenk.	0								
Totalt (1.000 kr)	25 729	26 306	6 564	4 331	16 192	18 606	97 727	14 176	111 903
Per årsverk(kr)	92 217	71 291	83 090	60 151	317 481	387 618	109	345 748	119 172
Per siidaandel (kr)	154 992	122 927	131 282	103 116	415 167	620 188	181	0	192 273
Sum årsverk	279	369	79	72	51	48	898	41	939
Ant.siidaandeler	166	214	50	42	39	30	541	0	582
<i>Vederlag for arbeid og egenkapital i 2016:</i>									
Totalt (1.000 kr)	17 664	16 676	4 289	5 541	13 005	18 170	75 346	11 839	87 185
Per årsverk (kr)	61 655	46 993	61 804	82 048	247 264	394 913	85 922	305 938	95 221
Per siidaandel (kr)	106 412	79 409	85 789	131 929	333 454	605 672	140 309	0	151 442
Antall årsverk i 2016	287	355	69	68	53	46	877	39	916
Antall siidaand. i 2016	166	210	50	42	39	30	537	0	576

Endringer i den samlede livdyrverdien fremkommer i hovedsak som følge av endringer i reintall og flokksammensetning. Tabell 4.7.2 viser at disse endringene har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene. I tillegg til at endringer i livdyrverdien har stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene innenfor samme år, har de som tidligere nevnt også avgjørende betydning for endringer i resultatmålene innenfor et område mellom år.

Fra 2016 til 2017 utgjør endringene i samlet livdyrverdi følgende verdiendring i mill. kroner for de ulike reinbeiteområdene:

- **Øst-Finnmark:** +2,0
- **Vest-Finnmark:** +1,1
- **Troms:** 0
- **Nordland:** -1,0
- **Nord-Trøndelag:** +2,1
- **Sør-Trøndelag/Hedmark:** +1,1
- **Tamreinlag:** +0,8

Øst-Finnmark: Vederlag til arbeid og egenkapital økes med om lag 8 mill. kroner. De produksjonsbaserte inntektene reduseres med 14,6 mill. kroner. Statstilskuddene øker med 2,2 mill. kroner. De totale erstatningene reduseres med 5,3 mill. kroner. Totalt reduseres inntektene med 7,2 mill. kroner, og kostnadene reduseres med 15,1 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 166.

Vest-Finnmark: Vederlag til arbeid og egenkapital øker med 9,6 mill. kroner. De produksjonsbaserte inntektene økes fra 41,3 mill. kroner i 2016 til 43,0 mill. kroner i 2017. Statstilskudd øker med 0,7 mill. kroner, og erstatninger reduseres med 0,6 mill. kroner. Samlet gjør dette at de totale inntektene øker med 1,8 mill. kroner. Samtidig reduseres kostnadene med om lag 7,8 mill. kroner sammenlignet med 2016. Antall siidaandeler øker med 4.

Troms: Vederlag til arbeid og egenkapital øker med 2,3 mill. kroner. Dette kommer blant annet som en følge av en økning i statstilskudd og erstatninger på til sammen 2,4 mill. kroner. Kostnadene reduseres med 1,3 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 50.

Nordland: Vederlag til arbeid og egenkapital reduseres med 1,2 mill. kroner. Både de produksjonsbaserte inntektene, statstilskudd og erstatningene reduseres med henholdsvis 4,3 mill. kroner, 0,2 mill. kroner og 0,2 mill. kroner. Samtidig har Nordland redusert både de totale kostnadene og renteutgiftene. Antall siidaandeler er uendret på 42.

Nord-Trøndelag: Vederlaget til arbeid og egenkapital økes med 3,2 mill. kroner. Dette kommer blant annet som følge av en økning i de produksjonsbaserte inntektene på 2,1 mill. kroner. Statstilskuddene og erstatningene øker også litt. Området har redusert sine totale kostnader med 0,7 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 39.

Sør-Trøndelag/Hedmark: Vederlag til arbeid og egenkapital øker med 0,4 mill. kroner. De produksjonsbaserte inntektene og erstatningene øker med til sammen 1 mill. kroner, mens statstilskuddene reduseres med 0,9 mill. kroner fra 2016. Totale kostnader og renter på lånt kapital reduseres med til sammen 0,4 mill. kroner. Antall siidaandeler er uendret på 30.

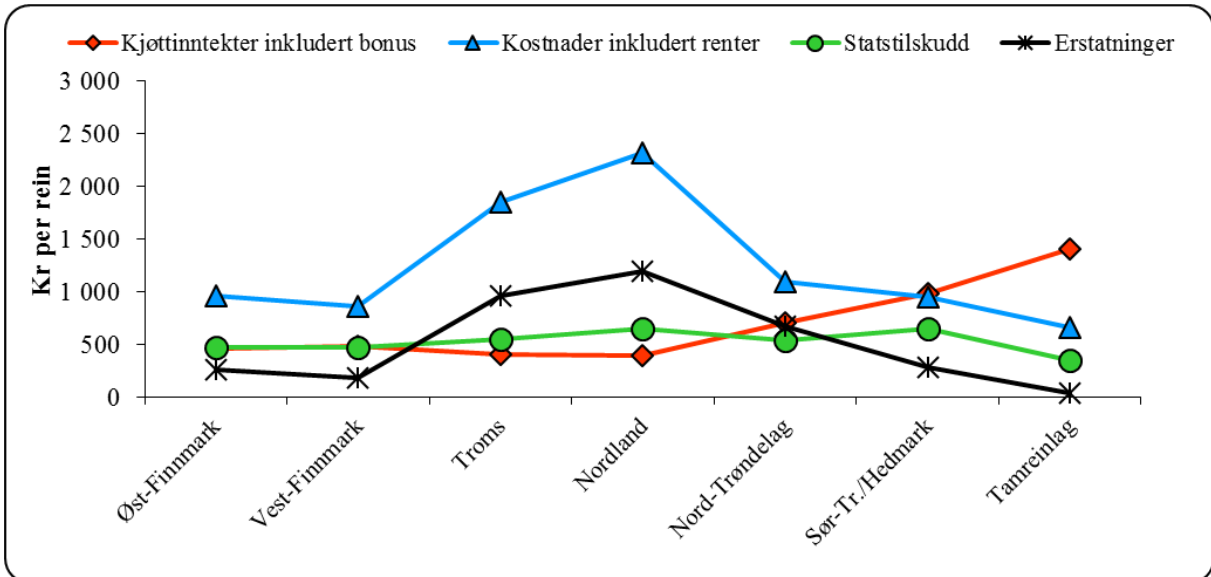
Tamreinlag: Vederlaget til arbeid og egenkapital øker med 2,3 mill. kroner sammenlignet med 2016. De produksjonsbaserte inntektene reduseres med 0,4 mill. kroner. Statstilskudd og erstatninger øker med til sammen 0,3 mill. kroner. Den samlede livdyrverdien øker med 0,8 mill. kroner, kostnadene reduseres med 2,6 mill. kroner. Antall årsverk økes fra 39 til 41.

Tabell 4.7.3. Totalregnskap for 2017 fordelt på soner i Finnmark (1 000 kroner)

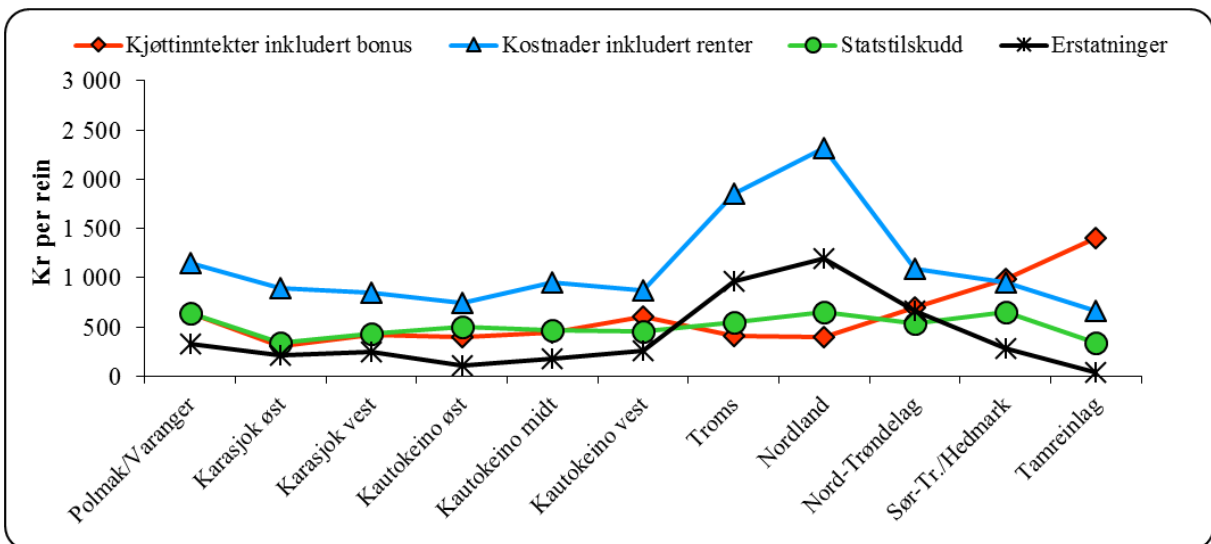
Regnskaps- poster	Polmak/ Varanger	Karasjok øst	Karasjok vest	Kautokeino øst	Kautokeino midt	Kautokeino vest
Produksjonsbaserte inntekter:	18 315	8 228	14 436	10 967	17 793	14 290
Kjøtt og biprodukter	11 170	5 168	10 078	8 938	13 984	12 558
Bonus	4 426	866	203	484	840	1 059
Endring i reinhjordverdien	-1 642	1 295	800	-420	-2 810	-1 694
Binæringsinntekter	405	453	1 914	1 060	1 394	1 196
Andre	3 957	447	1 442	905	4 384	1 171
Statstilskudd:	15 426	6 781	10 536	11 703	15 248	10 447
Ordinære tilskudd	14 740	6 496	9 145	8 577	11 397	8 818
Andre tilskudd	171	105	620	2 790	2 631	936
Ekstraordinære tilskudd	-	-	-	150	-	164
Tilskudd til binæringer	-	-	250	-	190	-
Utviklingsprogrammet	95	-	-	32	666	-
Tiltak mot radioaktivitet	-	-	-	-	-	-
Konfl.demp. tiltak rovvilt	420	180	520	154	364	529
Erstatninger:	7 994	4 204	6 102	2 675	5 835	5 801
Tap av rein	7 660	3 757	6 102	2 580	5 435	3 135
Arealinngrep	334	447	0	95	400	2 666
Sum inntekter	41 735	19 213	31 075	25 344	38 877	30 539
Kostnader:						
Siidaandelens kostnader	23 064	14 886	18 423	13 985	26 192	15 524
Felleskostnader	3 570	2 112	735	2 165	3 033	3 411
Kostnader i tamreinlag	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	26 634	16 998	19 158	16 150	29 225	18 934
Vederlag til arbeid og kapital	15 101	2 215	11 917	9 194	9 652	11 604
Renter på lånt kapital	1 189	929	1 377	1 252	1 996	849
Vederlag til arbeid og egenkapital						
Totalt (1 000 kr.)	13 912	1 286	10 540	7 941	7 656	10 755
Per årsverk(kr.)	289 834	13 395	77 497	76 359	43 255	122 219
Per siidaandel (kr.)	316 182	24 730	150 566	128 086	80 591	188 689
Sum årsverk	48	96	136	104	177	88
Ant.siidaandeler	44	52	70	62	95	57
<i>Vederlag til arbeid og egenkapital i 2016:</i>						
<i>Totalt (1 000 kr)</i>	12 850	-685	5 493	5 403	4 483	6 868
<i>Per årsverk (kr)</i>	273 952	-6 702	39 998	56 302	25 660	81 568
<i>Per siidaandel (kr)</i>	292 048	-13 181	78 467	88 577	47 185	127 184
Antall årsverk i 2016	47	102	137	96	175	84
Antall siidaandeler i 2016	44	52	70	61	95	54

Tabell 4.7.3 viser at det er store forskjeller mellom sonene i Finnmark, både innenfor områdene og mellom områdene. Dette framkommer særlig på vederlagsberegningene per årsverk og per siidaandel.

Figur 4.7.1 viser fordelingen av totalregnskapets hovedposter etter reintall og reinbeiteområde. Det fremgår av figuren at kjøttinntektene per rein er høyest hos tamreinlagene og i Sør-Trøndelag/Hedmark, samt at kostnadene per rein er høyest i Nordland og Troms. Samtidig ser vi at Troms og Nordland ligger høyest når det gjelder erstatninger, og Sør-Trøndelag/Hedmark og Nordland ligger høyest når man beregner statstilskudd per rein.

Figur 4.7.1 Fordeling av totalregnskapets hovedposter i 2017 etter reintall, per område (kroner per rein)

Figur 4.7.2 Fordeling av totalregnskapets hovedposter i 2017 etter reintall, fordelt på soner (kroner per rein)

Tabellene 4.7.4 og 4.7.5 viser henholdsvis vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk og vederlag til arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden fra 2014 til 2017 for de ulike reinbeiteområdene.

Tabell 4.7.4 Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk i perioden 2014-17 (kroner)

Reinbeiteområde	2014	2015	2016	2017
Polmak/Varanger	293 065	234 896	273 952	289 834
Karasjok øst	-47 591	-6 947	-6 702	13 395
Karasjok vest	13 911	55 669	39 998	77 497
Øst-Finnmark	39 697	62 953	61 655	92 217
Kautokeino øst	-40 208	74 203	56 302	76 359
Kautokeino midt	18 330	63 728	25 660	43 255
Kautokeino vest	-68 910	127 047	81 568	122 219
Vest-Finnmark	-18 695	81 174	46 993	71 291
Troms	105 454	30 046	61 804	83 090
Nordland	30 001	92 679	82 048	60 151
Nord-Trøndelag	283 675	287 099	247 264	317 481
Sør-Tr./Hedmark	280 852	304 207	394 913	387 618
Sum samisk reindr.	43 919	89 091	85 922	108 828
Tamreinlag	276 479	375 583	305 938	345 748
Totalt	56 397	107 620	95 221	119 172

Polmak/Varanger skiller seg ut som den sonen i Finnmark som har jevnt positive tall og et godt resultat. Dette skyldes blant annet at de produksjonsbaserte inntektene ligger på et høyt nivå sammenlignet med de øvrige sonene.

Det fremgår også av tabell 4.7.4 at vederlaget har variert mye i perioden, og at det er stor variasjon mellom sonene. Samtidig viser tabellen at samtlige områder, unntatt Nordland og Sør-Trøndelag/Hedmark, har økt vederlaget fra 2016 til 2017.

Tabell 4.7.5 Vederlag til arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden 2014-17 (kroner)

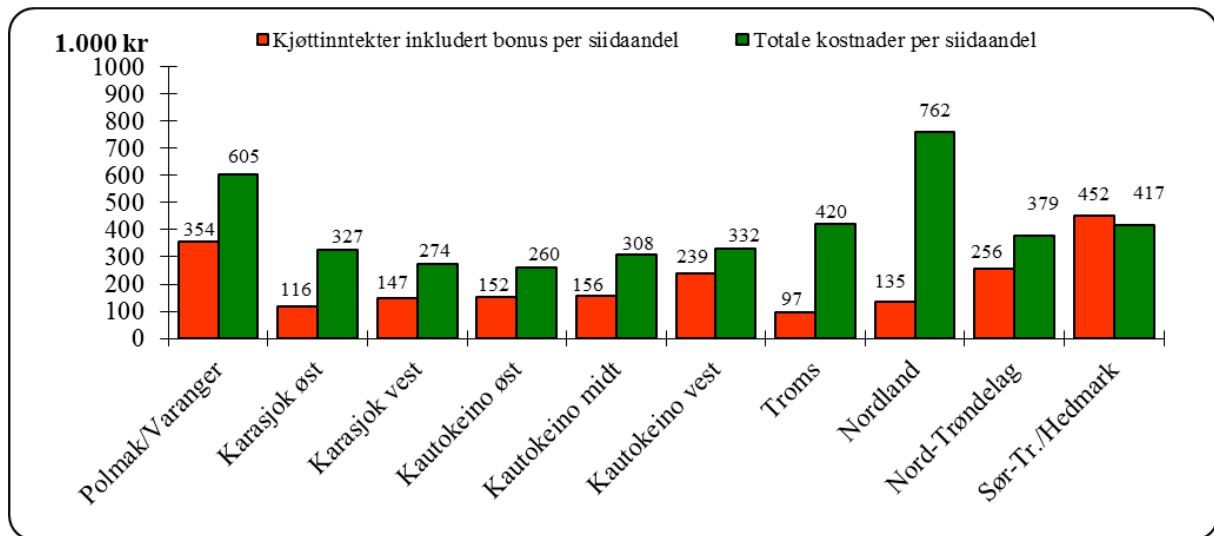
Reinbeiteområde	2014	2015	2016	2017
Polmak/Varanger	335 270	256 250	292 048	316 182
Karasjok øst	-95 265	-13 761	-13 181	24 730
Karasjok vest	28 267	108 157	78 467	150 566
Øst-Finnmark	70 944	109 220	106 412	154 992
Kautokeino øst	-68 836	125 294	88 577	128 086
Kautokeino midt	36 456	126 743	47 185	80 591
Kautokeino vest	-111 676	202 334	127 184	188 689
Vest-Finnmark	-33 892	146 035	79 409	122 927
Troms	163 331	47 573	85 789	131 282
Nordland	50 977	152 258	131 929	103 116
Nord-Trøndelag	384 289	397 522	333 454	415 167
Sør-Tr./Hedmark	450 192	476 590	605 672	620 188
Sum samisk reindrift	75 051	151 713	130 877	167 916
Tamreinlag ¹	276 479	375 583	305 938	345 748
Totalt	94 527	178 078	151 442	192 273

¹ Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk for tamreinlagene.

Tabell 4.7.5 viser at vederlag til arbeid og egenkapital per siidaandel er høyest i 2017 sammenlignet med perioden under ett.

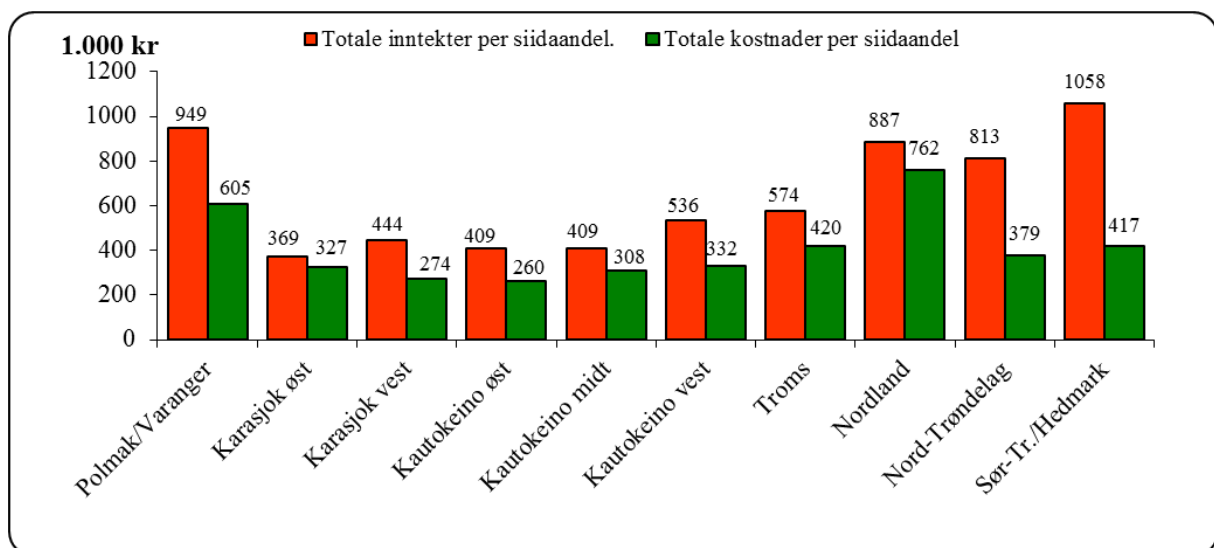
Tabellen viser også at det i Vest-Finnmark har vært store variasjoner i sammenligningsperioden. Spesielt Kautokeino vest har hatt stor endring. Fra 2014 til 2017 har det vært en total økning på 300 365 kroner per siidaandel i sonen.

Figur 4.7.3 viser gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel i forhold til gjennomsnittlige totale kostnader per siidaandel i 2017. Det går frem av figuren at de totale kostnadene per siidaandel er større enn kjøttinntektene per siidaandel i samtlige områder, unntatt Sør-Trøndelag/Hedmark.

Figur 4.7.3 Kjøttinntekter per siidaandel og totale kostnader per siidaandel i 2017 (1 000 kroner)

I figur 4.7.4 er binæringsinntekter, andre produksjonsbaserte inntekter, statstilskudd og erstatninger lagt til på inntektssiden.

Figur 4.7.4 Totale inntekter per siidaandel og totale kostnader per siidaandel i 2017 (1 000 kroner)

4.8 Budsjett 2018

På samme måte som tidligere, er budsjettet i hovedsak basert på foreliggende regnskapstall og opplysninger fra slakteriene. Innledningsvis redegjøres det for bakgrunnen til budsjettallene. Deretter presenteres budsjettet for 2018 i tabell 4.8.1. Budsjettfordelingen på områdenivå, når det gjelder hovedpostene kjøttinntekter, statstilskudd, erstatninger og kostnader, er tatt med i figurene i kapittel 8.1.

Produksjonsbaserte inntekter

Vinterslakt for 2018 er på totalt 4 600 dyr for hele landet.

For 2018 budsjetteres det med et totalt slakteuttak på 41 300 dyr i Finnmark. Dette er inkludert et privat slakteuttak på 4 700 dyr.

For områdene sør for Finnmark legges til grunn et totalt slakteuttak på 36 800 dyr. Dette er inkludert et privat slakteuttak på 1 100 dyr.

Det gjøres oppmerksom på privat uttak også omfatter dyr som er slaktet i utland, og etter Animaliehygieneforskriften.

Slaktetallene påvirkes av de gjeldende værforhold for å gjennomføre budsjettert slaktning.

Med bakgrunn i ovenstående estimeres det at det blir slaktet 78 100 dyr, inkludert et forventet privat uttak på 5 800 dyr, i kalenderåret 2018.

Med utgangspunkt i foreløpige slaktedata for 2018 (uttrekk fra slutten av november 2018), legger utvalget til grunn gjennomsnittlige slaktevekter på henholdsvis 19,2 kg for kalv og 32,9 kg for voksne dyr.

Andelen kalveslakt utgjorde 76 prosent i 2017, mot 78 prosent i de to foregående årene. For 2018 legges det til grunn at andel kalveslakt vil være 82 prosent.

Grunnlag for beregning av totalt kvantum levert til slakteri er gjennomsnittlige slaktevekter for kalv og voksne dyr. Grunnlag for beregning av kvantum til privat forbruk og omsetning er gjennomsnittlig slaktevekt for voksne dyr. Med utgangspunkt i disse gjennomsnittsvektene, budsjettert antall slakt og budsjettert fordeling mellom kalv og voksne dyr, forventes en total produksjon på 1 713 tonn i 2018 (2017: 1 511 tonn). Av totalproduksjonen antas det at 128 tonn vil gå til privat forbruk og omsetning, og at 1 585 tonn vil bli levert til slakteri.

Basert på innrapporterte slaktedata og informasjon fra slakteriene hittil i 2018 anslår utvalget en samlet gjennomsnittspris på 80,47 kroner per kg.

På grunnlag av kvantums- og prisanslagene budsjetteres kjøttinntektene i kalenderåret 2018 til 137,8 mill. kroner (2017: 114,0 mill. kroner).

Binæringsinntekter og andre produksjonsbaserte inntekter forventes å være på samme nivå som i 2017. Det budsjetteres derfor med henholdsvis 13,5 og 27,6 mill. kroner på disse postene.

Livdyrverdien for 2017 beregnes av et gjennomsnitt fra de tre siste årene. Med dette som utgangspunkt legges det til grunn at den beregnede livdyrverdien vil endres negativt med 9,6 mill. kroner i 2018.

Statstilskudd

Statstilskuddene budsjetteres på grunnlag av foreliggende regnskapstall per november 2018. For ordinære tilskudd er det regnskapsført 70,2 mill. kroner i 2018. Dette er en reduksjon på 16,0 mill. kroner fra 2017.

Andre tilskudd budsjetteres med 11,1 mill. kroner Dette er en økning på 0,7 mill. kroner fra 2017.

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og utvikling ser ut til å få en utbetaling til reindriftsutøvere i 2017 på 0,2 mill. kroner. Programmet retter seg mer inn mot bedrifter enn tidligere, og utbetalinger til bedrifter tas ikke med når vi beregner vederlagene i Totalregnskapet.

På bakgrunn av foreliggende regnskapstall budsjetteres det med 0,9 mill. kroner til tiltak mot radioaktivitet i 2018. Det gjøres oppmerksom på at kun postene anlegg, fôring, tap, tidligslakt, kostholdskompensasjon og nedfôring inngår under tiltak mot radioaktivitet. Refusjoner til reineiere i forbindelse med kassasjon av slakt inngår i kjøttinntektene og måling av radioaktivitet inngår i kjøre- og arbeidsinntektene.

For konfliktdempende tiltak til rovvilt budsjetteres det med 6,7 mill. kroner for 2018.

Ut fra forutsetningene overfor budsjetteres summen av statstilskuddene med 90,1 mill. kroner, en reduksjon på 17 mill. kroner fra regnskapsåret 2017.

Erstatninger

Erstatninger for tap av rein til rovvilt og erstatninger for tap av rein i trafikken (tog og bil) beregnes med utgangspunkt i de tre foregående år. Det vil si at det budsjetteres med et gjennomsnitt av de tre foregående årene, vektet opp mot områdenes historiske andel av de forskjellige erstatningsordningene. Erstatninger for arealinngrep budsjetteres også med et gjennomsnitt av de tre foregående årene.

Totalt sett innebærer dette at sum inntektsposter budsjetteres med 326,4 mill. kroner (2017: 339,0 mill. kroner).

Kostnader

De generelle kostnadene forventes i utgangspunktet å være på samme nivå som i 2017, korrigert for prisstigning.

Med dette som utgangspunkt budsjetteres det med 176,3 mill. kroner på posten siidaandelens kostnader. Korrigert for prisstigning budsjetteres det likeledes med 36,3 mill. kroner på posten felleskostnader, samt 8,3 mill. kroner på tamreinlagenes kostnader.

De totale kostnadene budsjetteres da til 221,0 mill. kroner i kalenderåret 2018 (2017: 215,5 mill. kroner).

Den kan forventes en mulig reduksjon i kostnadene i 2018 basert på at det fra 1. juli 2018 er innført avgiftsfritak ved kjøp av driftsmidler i reindriften. Se kapittel 3.2 for nærmere omtale.

Vederlag til arbeid og egenkapital

Med de betingelsene som er gitt ovenfor, er vederlag til arbeid og kapital beregnet til 114,9 mill. kroner, en reduksjon på 8,5 mill. kroner i forhold til regnskap 2017.

Gjeldsbelastningen i 2018 forutsettes å være på samme nivå som året før. Utvalget går derfor ut fra dette ved beregning av rentekostnader. Gitt en forventet gjeldsbelastning og rentenivå, budsjetteres det med rentekostnader for 2018 på 11,6 mill. kroner

Totalt sett innebærer dette en reduksjon i vederlag til arbeid og egenkapital fra 111,9 mill. kroner i 2017 til 103,4 mill. kroner i 2018.

Beregnet arbeidsinnsats for 2018 er 913 årsverk. Med utgangspunkt i disse forutsetningene, er vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk beregnet til 113 198 kroner (2017: 119 172 kroner), og vederlag til arbeid og egenkapital per siidaandel beregnet til 178 497 kroner (2017: 192 273 kroner).

Tabell 4.8.1 Sammen drag av totalregnskapet i perioden 2014-17, budsjett for 2018 og endring fra 2017 til 2018 (1 000 kroner)

Regnskapsposter	2014	2015	2016	2017	Budsjett 2018	Endring
Produksjonsbaserte inntekter:	128 344	176 103	173 076	156 702	173 315	16 613
Kjøtt og biprodukter	122 767	153 898	146 398	113 989	137 835	23 846
Bonus				8 187	3 988	-4 198
Endring i livdyrverdien	-28 587	-9 661	-12 660	-6 609	-9 643	-3 034
Binæringsinntekter	6 861	7 252	10 510	13 516	13 516	-
Andre prod. baserte innt.	27 303	24 614	28 828	27 620	27 620	-
Statstilskudd:	76 361	84 933	103 915	107 205	90 122	-17 084
Ordinære tilskudd	58 043	63 151	81 502	86 154	70 191	-15 963
Andre tilskudd	12 065	14 215	13 141	10 426	11 135	709
Ekstraordinære tilskudd	-	1 835	1 090	950	298	-652
Tilskudd til binæringer	889	-	768	700	718	18
Utviklingsprogrammet	687	75	1 014	793	181	-612
Tiltak mot radioaktivitet	281	167	-	-	909	909
Konfl. demp. tiltak rovvilt	4 396	5 491	6 400	8 183	6 691	-1 492
Erstatninger:	72 419	77 062	68 193	75 062	72 464	-2 598
Tap av rein	66 550	63 850	61 783	68 501	63 736	-4 765
Arealinngrep	5 869	13 212	6 411	6 561	8 728	2 167
Sum inntekter:	277 124	338 099	345 184	338 969	335 901	-3 069
Kostnader:						
Siidaandelens kostnader	171 500	188 279	203 845	171 965	176 331	4 366
Felleskostnader	27 915	24 496	32 083	35 419	36 318	899
Kostnader i tamreinlag	9 301	10 346	10 747	8 100	8 305	206
Sum kostnader:	208 716	223 121	246 675	215 484	220 954	5 470
Vederlag til arbeid og kapital	68 408	114 978	98 509	123 486	114 947	-8 539
Renter på lånt kapital	14 309	12 704	11 324	11 583	11 597	14
Vederlag til arbeid og egenkapital						
Totalt (1 000 kr)	54 099	102 274	87 185	111 903	103 350	-8 553
Per årsverk(kr)	56 397	107 621	95 221	119 172	113 198	-5 974
Per siidaandel (kr)	94 527	178 080	151 442	192 273	178 497	-13 776
Vederlag til arbeid og egenkapital eks erstatning for arealinngrep						
Totalt (1 000 kr)	48 230	89 062	80 774	105 342	94 622	-10 720
Per årsverk (kr)	50 292	93 749	88 181	112 185	103 638	-8 547
Per siidaandel (kr) ¹	84 318	155 160	140 232	181 000	163 423	-17 577
Sum årsverk	959	950	916	939	913	-26
Antall siidaandeler	572	574	576	582	579	-3

¹ Antall årsverk for reindrift i tamreinlagene (39 i 2015, 39 i 2016, 41 i 2017 og 40 i 2018) er lagt til antall siidaandeler i samisk reindrift.

Tilleggsinformasjon

- Kapittel 5: Nærmere om reindriftsavtalen
- Kapittel 6: Langsiktige utviklingstrekk for reindriften
- Kapittel 7: Husholdsinntekter for reindriftsfamilier
- Kapittel 8: Vurderinger av materialet
- Vedlegg:
 1. Tabeller
 2. Tabelloversikt
 3. Figuroversikt
 4. Kart over reinbeiteområdene
 5. Ordforklaring

5. Nærmere om reindrifftsavtalen

I dette kapitlet gis en nærmere beskrivelse av reindrifftsavtalen mellom Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) og staten ved Landbruks- og matdepartementet. Innledningsvis omtales bakgrunnen for og utviklingen av avtalen frem til i dag. Deretter beskrives reindrifftsavtalen for 2018/2019 nærmere. Resten av kapitlet gir en oversikt over reindrifftsavtalen de senere år, med hovedvekt på de største avtalepostene – Reindrifftsens utviklingsfond og Kostnadssenkende og direkte tilskudd.

5.1 Innledning

Reindrifftsavtalen er, ved siden av reindrifftsloven, det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindrifftspolitikken. I forhandlingene om reindrifftsavtalen drøftes sentrale økonomiske spørsmål som knytter seg til utviklingen i næringen, samt at det fastsettes retningslinjer for bruken av de økonomiske virkemidlene. Ved at næringen representert ved Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) er gitt forhandlingsrett med staten, er næringen gitt en særlig mulighet til å utøve avgjørende innflytelse på egen økonomisk situasjon og utvikling. Reindrifftsavtaleforhandlingene gjennomføres etter de bestemmelser som er gitt i gjeldende Hovedavtale for reindrifften. Hovedavtalen ble inngått mellom Staten ved Landbruksdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund den 26. februar 1993. I henhold til avtalens § 2 skal Landbruks- og matdepartementet og NRL føre forhandlinger om en løpende reindrifftsavtale med tiltak som tar sikte på en utvikling av reindriffts-næringen i samsvar med de til enhver tid vedtatte mål og retningslinjer for reindrifftspolitikken.

Fra midten av 1970-tallet til midten av 1980-tallet var det en forholdsvis sterk vekst i overføringene over reindrifftsavtalen. Disse overføringene ga reindrifftsutøverne økt økonomisk trygghet og en mulighet til å videreutvikle reindrifften som næring. Samtidig bidro overføringene til en utilsiktet virkning ved at reintallet økte, og da særlig reintallet i deler av Finnmark. På 1990-tallet sto reintallstilpassingen i Finnmark, men også reintalls- og inntektsfordelingen, sentralt når man drøftet innretningen av de økonomiske virkemidlene over reindrifftsavtalen. Innretningen av de økonomiske virkemidlene viste seg etter hvert ikke å ha den ønskede effekt på reintallstilpassingen.

Fra og med Reindrifftsavtalen 2003/2004 ble tilskuddsordningene derfor lagt vesentlig om. Tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag ble endret fra ordninger som i stor grad var faste beløp per siidaandel, til ordninger som premierer produksjon og verdiskaping. Dette innebærer at mens ordningene tidligere var knyttet opp mot et minstekrav til produksjon (kg), er dagens ordninger knyttet til verdien av det som produseres (kroner). Videre er det rettet oppmerksomhet mot tiltak som skal legge til rette for økt slakting og omsetning av reinkjøtt, ved fortsatt å stimulere til reell markedsrettet produksjon og verdiskaping.

I løpet av den siste femårsperioden har en særlig fremhevet og prioritert næringsrettede tiltak, samt gjennomført en rekke forenklingstiltak i reindrifftsavtalen.

Ved Stortingets behandling av de siste reindrifftsavtalene har en samlet næringskomité støttet opp om regjeringens reindrifftspolitikk. Stortingets behandling har vist at det er bred politisk

enighet i den dreining man har hatt i virkemidlene de senere årene, med vektlegging av næringsretting og tilrettelegging for dem som har reindrift som hovedvirksomhet.

5.2 Reindrifftsavtalen 2018/2019

Rammen for reindrifftsavtalen 2018/2019 er på 123,1 mill. kroner. Dette er en økning på 4,5 mill. kroner fra foregående avtaleår. Bevilgningen for Reindrifftsavtalen 2018/2019 er innarbeidet i statsbudsjettet på ordinær måte gjennom Prop.nr 1 S (2018-2019), Landbruks- og matdepartementet.

Hovedformålet med Reindrifftsavtalen 2018/2019 er å legge til rette for å utvikle reindrifftsneringen som en rasjonell markedsorientert næring som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. I tråd med regjeringsplattformen blir tiltak som støtter opp om økologisk bærekraft prioritert. Gjennom arbeidet med fastsetting av et økologisk bærekraftig reintall er det nå blitt mulig å knytte sammen virkemidlene over reindrifftsavtalen og reindrifftsloven. De fem siste reindrifftsavtalene har støttet opp om de som har fulgt opp vedtakene om reduksjon, mens de som ikke har fulgt reduksjonskravene har ikke fått tilskudd. De produksjonsrettede tilskuddene har blitt prioritert framfor tilskudd som ikke direkte stimulerer til økt slaktning og omsetning. Ved inngåelsen av de siste reindrifftsavtalene er det gjennomført en rekke forenklingstiltak. I tillegg har tiltak som støtter opp om de utøverne som har reindrift som hovedvirksomhet blitt prioritert. Reindrifftsavtalen 2018/2019 har også stor oppmerksomhet omkring disse områdene.

De kostnadssenkende og direkte tilskuddene videreføres med enkelte endringer i satsene. Den totale bevilgningen for de kostnadssenkende og direkte tilskuddene er økt fra 76,7 mill. kroner for avtaleåret 2017/18 (etter vedtatt budsjett for 2018) til 79,1 mill. kroner for avtaleåret 2018/2019.

Avsetning til produksjonspremie reduseres fra 33,5 mill. kroner til 33,0 mill. kroner, satsen videreføres med inntil 34 prosent avgiftspliktig salgsinntekt. Avsetningen til kalveslaktetilskuddet er uendret på 24,0 mill. kroner, satsen økes fra 475 til 500 kroner per slaktet kalv. Det avsettes 2,0 mill. kroner til særskilt driftstilskudd til ungdom, dette er en økning på 0,6 mill. kroner fra 2017/2018. Satsen for driftstilskuddet til ungdom økes fra 25 000 kroner til 40 000 kroner per siidaandel. Etableringstilskudd økes fra 1,9 mill. kroner til 2,6 mill. kroner, satsene videreføres uendret. Ektefelle-/samboertillegget får en liten reduksjon til 1,4 mill. kroner, også her er satsen uendret.

Distriktstilskuddet videreføres med en økning på 4,5 mill. kroner til 16,1 mill. kroner i 2018/19.

Bevilgningen til Reindrifftsens utviklingsfond (RUF) er på 33,9 mill. kroner i avtaleåret 2018/2019. Tildelingsrammen settes lik bevilgningsrammen. Herunder er det lagt opp til konfliktforebyggende tiltak (1,45 mill. kroner), Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet (8,2 mill. kroner), fagbrevordningen (2,0 mill. kroner), markedstiltak (5,0 mill. kroner), pramming (4,5 mill. kroner), lærings- og omsorgsbaserte tjenester (1,27 mill. kroner), drift av nytt klassifiseringssystem (0,75 mill. kroner), fjerning av gammelt gjerdemateriell (1 mill. kroner), videreutvikling av reindrifftsens arealbrukskart (0,3 mill. kroner), beredskapsfond (2 mill. kroner), prosjektet «Framtidsrettet rein- og jordbruksdrift i Hedmark og Trøndelag» (0,5 mill. kroner), reindrifftsaglig medvirkning i regional forvaltning (0,2 mill. kroner), prosjekt for

gjennomgang av tidligere utredninger knyttet til tiltak for å styrke kvinnes stilling i reindrifften (0,2 mill. kroner), frakttilskudd (2 mill. kroner) og tilskudd til rapportering av rein (0,3 mill. kroner). Totalt sett innebærer dette at 4,23 mill. kroner ikke er øremerket av avtalepartene og skal dekke kostnadene til de øvrige ordningene på RUF.

Avsetningene til velferdsordninger videreføres uendret med 2,6 mill. kroner. Organisasjonstilskuddet økes til 7,5 mill. kroner. Av midlene til organisasjonstilskudd er det avsatt 0,2 mill. kroner til HMS-tiltak i reindrifften.

5.3 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme

Tabellene 5.3.1 og 5.3.3 viser fordelingen av henholdsvis reindrifftsavtalens ramme og rammen for post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd* de fem siste avtaleårene. Tabellene 5.3.2 og 5.3.4 viser foreliggende regnskapstall. Det gjøres oppmerksom på at rammefordeling og regnskapstall ikke er direkte sammenlignbare på grunn av forskyvninger i utbetalingstidspunkt. Eksempelvis kan et tilskudd som gjelder for avtaleåret 2017/2018 komme til utbetaling først i regnskapsåret 2019. Dette gjelder blant annet i tilfeller der søknadene er mangelfulle og det kreves tilleggsopplysninger før de kan innvilges.

I tillegg er ikke reindrifftsavtalens ramme en overslagsbevilgning. Dette innebærer at økt slakting som igjen medfører økte utbetalinger av de produksjonsrettede tilskuddene må finne sin inndekning innenfor gitt ramme. Særlig i 2016 og 2017 har utbetalingene av disse tilskuddene vært større enn gitt bevilgning. Merforbruket har i hovedsak blitt dekket inn ved en overføring fra Reindrifftens utviklingsfond. Tilsvarende har et mindreforbruk på de direkte tilskuddsordningene i 2014 og 2015 blitt overført Reindrifftens utviklingsfond for å styrke fondets egenkapital. De bevilgningstall som presenteres i kapittel 5 er de bevilgningstall som er fremforhandlet av avtalepartene, og som Stortinget har bevilget gjennom sin behandling av budsjettproposisjon for det enkelte år. Dette innebærer at de budsjettmessige omfordelingene som avtalepartene har gjort i løpet av året, og som Stortinget har gitt sin tilslutning til enten gjennom behandlingen av reindrifftsavtaleproposisjonen eller i nysalderingen på slutten av budsjettåret, ikke fremkommer i oversikten.

De to største postene i Reindrifftsavtalen er post 51 Reindrifftens utviklingsfond og post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd. Disse to postene omtales nærmere i kapitlene 5.4 og 5.5.

Tabell 5.3.1 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme de fem siste avtaleårene (mill. kroner)

Post	Benevnelse	Ramme 2014/15	Ramme 2015/16	Ramme 2016/17	Ramme 2017/18	Ramme 2018/19
51	Reindrifftens Utviklingsfond	33,7	35,6	31,6	32,8	33,9
72	Organisasjonstilskudd	6,1	6,1	6,1	6,5	7,5
75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	69,1	68,7	74,2	76,7	79,1
79	Velferdsordninger	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6
	Sum	111,5	113,0	114,5	118,6	123,6

Tabell 5.3.2 Utbetalinger over reindriftsavtalens ramme de fire siste årene (mill. kroner)

Post	Benevnelse	Regnskap 2015	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Regnskap 2018*
51	Reindriftens Utviklingsfond	37,7	32,5	43,1	32,7
72	Organisasjonstilskudd	6,1	6,1	6,1	6,5
75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd	65,2	82,6	88,2	69,8
79	Velferdsordninger	2,2	1,9	2,4	2,1
	Sum	111,2	123,1	139,8	111,1

*Regnskapstall per 15.10.2018

Tabellene 5.3.3 og 5.3.4 viser at *Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag* utgjør hoveddelen av post 75.

Tabell 5.3.3 Spesifikasjon av rammen for post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd de fem siste avtaleårene (mill. kroner)

Benevnelse	Ramme 2014/15	Ramme 2015/16	Ramme 2016/17	Ramme 2017/18	Ramme 2018/19
Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag	55,8	55,1	61,0	62,3	63,0
<i>Produksjonspremie</i>	32,7	31,3	29,5	33,5	33,0
<i>Driftstilskudd¹</i>	3,5	4,0	3,3	3,3	4,6
<i>Kalveslaktetilskudd</i>	17,8	18,0	26,6	24,0	24,0
<i>Ektefelle tillegg</i>	1,8	1,8	1,6	1,5	1,4
Distriktstilskudd	10,3	10,3	10,4	11,6	16,1
Frakttilskudd ²	3,0	3,0	2,5	2,5	-
Tilskudd til rapportering av rein ²		0,3	0,3	0,3	-
Totalt post 75	69,1	68,7	74,2	76,7	79,1

Tabell 5.3.4 Spesifikasjon av regnskapet for post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd de fire siste avtaleårene (mill. kroner)

Benevnelse	Regnskap 2015	Regnskap 2016	Regnskap 2017	Regnskap 2018 *
Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag	52,4	69,5	74,6	58,3
<i>Produksjonspremie</i>	32,1	42,0	42,1	32,4
<i>Særskilt driftstilskudd til ungdom</i>	1,1	1,3	1,1	1,4
<i>Etableringstilskudd</i>	1,7	2,6	3,5	4,4
<i>Kalveslaktetilskudd</i>	15,9	22,1	26,8	19,0
<i>Ektefelle tillegg</i>	1,6	1,5	1,1	1,1
Distriktstilskudd	10,7	12,0	11,5	10,7
Frakttilskudd	1,7	1,0	1,9	0,7
Tilskudd til kjønns- og aldersfastsetting	0,2	0,1	0,2	0,1
Totalt post 75	65,0	82,6	88,2	69,8

*Regnskapstall per 15.10.2018

¹ Fra og med 2014/15 er bevilgningen på driftstilskuddet kun rettet mot ungdom, og inkluderer også etableringstilskudd for samme gruppe.

² Fra og med 2018/19 er frakttilskudd og tilskudd til rapportering av rein flyttet til RUF.

5.4 Reindrifftsens utviklingsfond

Hovedandelen av bevilgningen på RUF avsettes av avtalepartene til enkelte øremerkede formål. Det resterende av bevilgningen skal dekke de formål som sorterer under RUF, men er i utgangspunktet frie midler underlagt fondet. Økonomisk støtte fra Reindrifftsens utviklingsfond kan innvilges som tilskudd eller lån. Her nevnes reindrifftsanlegg, støtte ved omfattende tap av rein i ulykker og tilskudd til utgifter ved foring og flytting som følge av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite¹. Økonomisk støtte kan også innvilges til andre tiltak, som for eksempel markedsfremmende tiltak, sikring av reindrifftsens beiterett, transport av rein og konfliktforebyggende tiltak. Tabell 5.4.1 gir en oversikt over fordelingen av bevilgningene på fondet de fire siste årene. Enkelte av bevilgningene er gitt av avtalepartene mens andre er RUF-styrets/Landbruksdirektoratets disponeringer på løpende ordninger.

¹ Flytting som følge av manglende konvensjon mellom Norge og Sverige om reinbeite finansieres med overføringer fra kapittel 1142 post 71 Omstillingstiltak for indre Finnmark.

**Tabell 5.4.1 Fordeling av bevilgninger over Reindrifftsens utviklingsfond
2014-2017 (1 000 kroner)**

	2014	2015	2016	2017
Sametingets midler til næringsformål	2 000	-	-	-
Konfliktforebyggende tiltak reindrift/jordbruk	1 450	1 450	1 450	1 450
Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet	8 200	8 200	8 200	5 500
Fagbrevordning	2 000	2 000	2 000	2 000
Markedsfremmende tiltak	5 000	5 000	3 000	4 000
Tiltak konvensjonsbeiter	1 900	2 100	2 300	1 935
Pramming/transport	5 401	5 300	5 483	3 441
Lærings- og omsorgsbaserte tjenester	-	100	1 000	800
Reindrifftsens arealbrukskart	1 500	1 570	-	-
Nasjonalt klassifiseringssystem	-	300	600	600
System for løpende rapportering fra slakteri	-	150	-	-
Infrastrukturtiltak for økt slakt	5 000	3 580	-	-
Forprosjekt metoder for reintelling	-	700	-	-
Tiltak økt internkontroll/selvstyre	-	1 000	-	-
Rein - helten på vidda	-	1 000	-	-
Fjerning gamle og ulovlige gjerder	-	1 800	-	1 000
Kurs i privat slaktning og omsetning	500	-	-	-
Reindriftsfaglig medvirkning	-	-	500	500
Organisasjonsutvikling NRL	-	-	750	750
Tråante 2017 konferanse	-	-	-	1 660
CWD-gjerde	-	-	-	2 100
Trollheimensaken	-	-	-	600
Individmerking av rein	-	-	-	300
Forskning/forskningsformidling	3 500	3 200	3 216	3 679
Kvinnetiltak	1 000	-	61	510
Tråante 2017 torg	-	-	300	-
Feltbarnehager	-	-	4	120
Gjeterhytter	-	350	159	-
Gjerdeanlegg/sperregjerder	3 000	700	1 600	272
Refusjon kursutgifter	70	70	40	100
Administrasjonskost. RUF-styret	130	150	120	100
Administrasjonskost. Økonomisk utvalg	600	600	500	520
Tap av rein i ulykke	1 752	1 200	-	636
Protect sapmi	471	-	-	-
Juridisk bistand	48	-	199	357
Utredning reinslakting	200	-	-	-
Diverse	-	220	381	1 990
Tilsagn totalt:	43 722	40 740	31 863	34 920

Det går frem av tabellen at de tre største postene på fondet, gjennom hele perioden, er postene Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet, Pramming/transport, og Forskning/forskningsformidling.

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindrifftsbasert vekst og verdiskapning

Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindrifftsbasert vekst og verdiskapning, tidligere Utviklingsprogrammet for grønt reiseliv og lokalmat, ble fra 1. januar 2015 utvidet til også å inkludere Reinprogrammet. Reinprogrammet ble gjort operativt fra høsten 2012. Programmet avløste da det tidligere VSP rein. Programmet skal være tilpasset bedriftenes utfordringer. Samtidig skal reiselivsbasert næringsutvikling i reindrifften, samt samarbeidstiltak mellom reindrifften og foredlingsbedrifter, inngå.

Det ble avsatt en bevilgning på 8,2 mill. kroner over reindrifftsavtalen 2017/18 til Utviklingsprogrammet.

Tabell 5.4.2 a) viser en oversikt over innvilgede prosjektsøknader over Reinprogrammet i perioden fra programmet startet opp i 2013 og til avviklingen. Det fremgår av tabellen at det er innvilget totalt 15,7 mill. kroner fordelt på 40 prosjekter. Dette tilsvarer et gjennomsnitt på 393 264 kroner per prosjekt. Av de 40 prosjektene er 13 (33 prosent) lokalisert i Finnmark.

Tabell 5.4.2 Innvilgede prosjektsøknader over Utviklingsprogrammet fra oppstarten og frem til 15.08.2018*

Reinbeite-område	Antall prosjekter	% av ant. prosjekt	Innv. beløp (1 000 kr)	Gj.sn. innv. beløp (kr)
Øst-Finnmark	9	17 %	7 211 500	801 278
Vest-Finnmark	10	19 %	4 847 500	484 750
Troms	7	13 %	2 320 000	331 429
Nordland	4	8 %	1 147 000	286 750
Nord-Trøndelag	3	6 %	2 505 000	835 000
Sør-Tr./Hedmark	5	10 %	3 640 000	728 000
Tamreinlag	-	0 %	-	-
Overgripende/flere områder	14	27 %	7 405 000	528 929
Totalt	52	100 %	29 076 000	559 154

*Regnskapstill per 15.08.2018.

Transport og flytting

Landbruksdirektoratet administrerer på vegne av reindriffts-næringen en avtale med Harstadfirmaet Seaworks AS, om pramming av rein til og fra øyene for sommerbeite. Det geografiske området for ordningen er Vest-Finnmark og Nord-Troms. Nåværende avtale gjelder ut 2018.

Kostnadene ved prammingen har økt betydelig som følge av regulerte døgnpriser, fra 3 mill. kroner i 2003 til 6 mill. kroner i 2014. Med bakgrunn i de betydelige økte kostnader til pramming av rein ble det i forbindelse med forhandlingene om reindrifftsavtalen 2014/15 opprettet en arbeidsgruppe som skulle gjennomgå ordningen med pramming. Gruppen foreslo at reintransport skulle opprettholdes etter samme mønster som før, men at det skulle gjennomføres kostnadsutt i transporten ved at seilingsplanen på høsten skulle avkortes. Dette førte til at kostnadene for pramming gikk ned, og i 2017 lå de på 4,6 mill. kroner.

Forskning og utvikling

Fra og med avtaleåret 2011/12 er det ikke foretatt konkrete avsetninger til forskning og utvikling over Reindriftsavtalen, men lagt opp til at RUF-styret selv avklarer avsetning til formålet. Dette med unntak av enkelte øremerkinger som avklares under forhandlingene om reindriftsavtalen. I 2011/12 ble det øremerket 0,15 mill. kroner til et forskningsprosjekt på Fosen. I 2012/13, 2013/14 og 2014/15 var øremerkingen på henholdsvis 0,3 mill. kroner, 1,0 mill. kroner og 1,0 mill. kroner til finansiering av NRLs andel i prosjektet «Reindriftens hverdag». I avtalen for 2016/17 og 2017/18 er det ikke foretatt konkrete avsetninger.

RUF-styret utarbeidet i 2012 en strategisk plan for bruk av forskningsmidler over reindriftsavtalen for årene 2013-2016. Følgende hovedområder var prioritert i planen: arealbruk, rein/dyrelaterte forhold, bærekraftig utvikling og institusjonelle endringsprosesser, drift og produksjon, samt samfunnsforhold/kulturelle forhold i næringen.

Tabell 5.4.3 Innvilgede prosjektsøknader til forskning og utvikling i perioden 2016-18, antall prosjekter og beløp (1 000 kroner)

Satsningsområde	2016		2017		2018*		Totalt	
	Antall innvilget	Innvilget beløp	Antall innvilget	Innvilget beløp	Antall innvilget	Innvilget beløp	Innvilget beløp	Andel av innvilget
Arealbruk	1	130	2	230	1	100	460	5 %
Rein	3	870	2	1 086	3	1 332	3 288	33 %
Bærekraftig utvikling/endring	2	916	1	695	1	751	2 362	23 %
Drift og produksjon	4	1 011	2	1 277	2	975	3 263	32 %
Samfunnsforhold	1	289	1	391	-	-	680	7 %
Totalt	11	3 216	8	3 679	7	3 158	10 053	100 %

* Foreløpige tall per 23.08.2018

Tabell 5.4.3 gir en oversikt over innvilgede prosjektsøknader i perioden 2016-2018 innenfor hvert av satsningsområdene. Hoveddelen av forskningsmidlene benyttes på drift/produksjon og rein. Det gjøres samtidig oppmerksom på at tallene per år inneholder både pågående prosjekter (over flere år) og nye prosjekter. Dette betyr at et prosjekt kan framkomme som innvilget søknad flere år på rad. Antall innvilgede søknader er dermed noe høyere enn antall prosjekter.

Tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part

I henhold til forskrift om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak i forholdet mellom reindrift og annen berørt part § 1 kan tilskudd bevilges til bygging av gjerder som verner innmarksareal, kulturbeite, plantefelt og bebygde områder mot reinbeite, under forutsetning av at partene er enige om dette. Under spesielle forhold kan det gis tilskudd også til andre tiltak som vil virke konfliktdepende.

Fra og med 2014 er det Fylkesmannen i Sør-Trøndelag som er tilskuddsforvalter. For avtaleåret 2017/18 var avsetningen til konfliktforebyggende tiltak på 1,45 mill. kroner over reindriftsavtalen, og 1,5 mill. kroner over jordbruksavtalen. Avsetningen skal også dekke kostnadene til administrasjon av ordningen.

Tabell 5.4.4 Innvilgede prosjektsøknader til konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og berørt part i perioden 2015-18, antall prosjekter og beløp (1 000 kroner)

Reinbeite- område	2015-2017		2018*		Totalt i perioden	
	Antall innvilget	Innvilget beløp	Antall innvilget	Innvilget beløp	Innvilget beløp	%-vis fordeling
Polmak/Varanger	1	46	1	157	203	5 %
Karasjok	2	153	-	-	153	4 %
Øst-Finnmark	3	199	1	157	356	9 %
Vest-Finnmark	3	175	-	-	175	4 %
Troms	3	575	-	-	575	15 %
Nordland	2	210	-	-	210	5 %
Nord-Trøndelag	5	728	-	-	728	18 %
Sør-Tr./Hedmark	4	931	6	979	1 909	48 %
Tamreinlag	-	-	-	-	-	-
Totalt	20	2 818	7	1 136	3 953	100 %

*Foreløpige tall per 25.09.2018

Tabellen viser at en stor andel av de totale bevilgningene til konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og jordbruk har gått til Sør-Trøndelag/Hedmark.

5.5 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

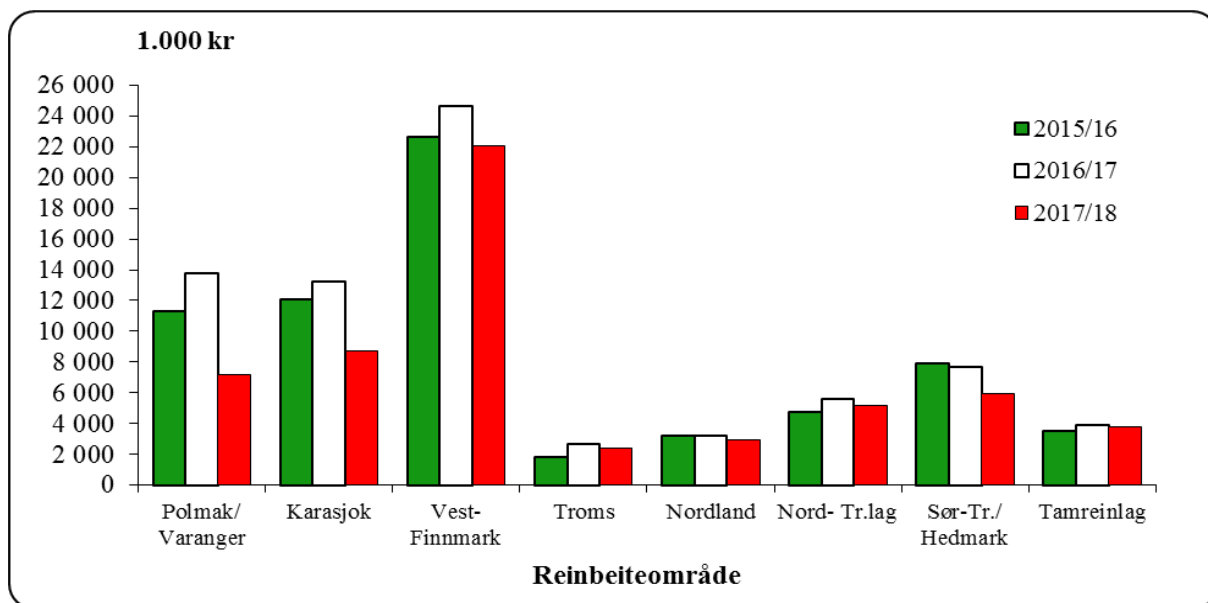
Som vist i tabell 5.3.3 består post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd av underpostene Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag, Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag (distriktstilskudd) og Tilskudd til slakterier (frakttilskudd og rapporteringstilskudd). Disse ordningene omtales nærmere i resten av dette kapitlet.

Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag skal i henhold til forskriftens § 1 bidra til å fremme en bærekraftig reindrift, kvalitet og produktivitet, samt heve inntekten og virke utjevne mellom enheter i næringen. For tilskudd til siidaandeler og tamreinlag i driftsåret 2017/2018 viser figurer og tabeller utbetalinger per 11.10.2018.

Figur 5.5.1 viser resultatet av tilskuddsbehandlingen de tre siste driftsårene. Det fremgår av figuren at tilskuddene ble redusert for alle reinbeiteområdene i 2017/2018.

Det gjøres oppmerksom på at resultatet av tilskuddsbehandlingen for det enkelte driftsår ikke nødvendigvis samsvarer med de faktiske utbetalinger i driftsåret, som følge av forskyvninger i utbetalingstidspunkt.

Figur 5.5.1 Direkte tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de tre siste driftsårene (1 000 kroner)

I det følgende presenteres resultatene av tilskuddsbehandlingen for siste driftsår (2017/2018) mer inngående. Tabell 5.5.1 viser en oversikt over hovedresultatene av tilskuddsbehandlingen for driftsåret 2017/2018.

Tabell 5.5.1 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2017/18 (totalt)

Reinbeiteområde	Totalt		Innvilget		Avslag/ikke søkt
	Antall ¹	%	Antall	%	Antall
Polmak/Varanger	44	8,2 %	42	95 %	2
Karasjok øst	52	9,6 %	34	65 %	18
Karasjok vest	70	13,0 %	59	84 %	11
Øst-Finnmark	166	30,8 %	135	81 %	31
Kautokeino øst	62	11,5 %	44	71 %	18
Kautokeino midt	93	17,3 %	80	86 %	13
Kautokeino vest	56	10,4 %	48	86 %	8
Vest-Finnmark	211	39,1 %	172	82 %	39
Troms	51	9,5 %	26	51 %	25
Nordland	42	7,8 %	28	67 %	14
Nord-Tr.lag	39	7,2 %	36	92 %	3
Sør-Tr/Hedmark	30	5,6 %	26	87 %	4
Totalt	539	100 %	423	78 %	116
Tamreinlag	4	100 %	4	100 %	0

Tabellen viser at 423 av 539 siidaandeler har fått innvilget tilskudd, dette gir et tilslag på 78 prosent for 2017/2018. 100 prosent av søknadene fra tamreinlagene er innvilget. Kategorien avslag/ikke søkt inneholder også søknader som ikke var ferdigbehandlet ved

¹ Antall siidaandeler med rein ved driftsårets begynnelse – dvs. per 01.04.2017

utarbeidelse av tabellen. For ytterligere informasjon om tilslagsprosent henvises det til tabell 5.5.3.

Tabell 5.5.2 gir en mer detaljert oversikt over de innvilgede tilskuddene til siidaandelene for driftsåret 2017/2018, og totalt for 2016/2017. Tabellen viser antall innvilgede tilskudd per område og gjennomsnittlig innvilget beløp per andel for andeler som har fått innvilget tilskudd.

Tabell 5.5.2 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2017/18 (innvilget), og totalt for 2016/17

Reinbeite- område	Produksjonspremie		Kalveslaktetilskudd		Driftstilsk. ungdom ¹	Etablerings- tilskudd ²	Ektefelle- tillegg ³
	Antall	Beløp	Antall	Beløp	Antall	Antall	Antall
Polmak/Varanger	42	111 904	42	49 411	4	4	-
Karasjok øst	34	47 368	34	19 307	8	9	1
Karasjok vest	59	49 976	59	30 577	12	8	2
Øst-Finnmark	135	68 586	135	33 598	24	21	3
Kautokeino øst	44	66 165	40	43 175	5	10	1
Kautokeino midt	80	56 775	77	37 708	13	14	11
Kautokeino vest	48	87 992	48	58 722	4	4	3
Vest-Finnmark	172	67 889	165	45 146	22	28	15
Troms	26	62 019	26	15 858	2	2	6
Nordland	28	67 107	23	24 813	1	4	6
Nord-Tr.lag	36	83 400	36	42 592	5	6	5
Sør-Tr./Hedmark	26	138 551	26	79 819	1	2	5
Totalt	423	73 362	411	40 332	55	63	40
2016/17	439	92 553	438	55 772	47	51	37
Tamreinlag	4	340 000	4	613 106	-	-	-
2016/17	4	370 000	4	605 150	-	-	-

Tabellen viser at det er innvilget 423 produksjonspremier og 411 kalveslaktetilskudd, 55 driftstilskudd til ungdom, 63 etableringstilskudd og 40 ektefelle tillegg.

Tilsvarende viser tabellen at det er innvilget produksjonspremie og kalveslaktetilskudd til fire tamreinlag.

Det har totalt sett vært en reduksjon i utbetaling av produksjonspremie og kalveslaktetilskudd i forhold til driftsåret 2016/2017.

Tabell 5.5.3 viser andel av tilskudd til siidaandeler og tamreinlag som er innvilget de fem siste driftsårene. Det påpekes for øvrig at tilskuddsordningen i perioden har inneholdt ulike delordninger, og at vilkårene for å oppnå tilskudd har endret seg over tid.

¹ Driftstilskudd utbetales med 25 000 kroner i de siidaandelene der leder er under 30 år per 1. januar i driftsåret.

² Etableringstilskudd ved overdragelse av siidaandel til ungdom under 35 år utbetales med 80 000 kroner det første året etter overdragelsen og med 65 000 kroner de to påfølgende år

³ Ektefelle- og samboertillegget utbetales med 30 000 kroner.

Tabell 5.5.3 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de fem siste driftsårene (tilslagsprosent)

Reinbeite- område	Driftsår				
	13/14	14/15	15/16	16/17	17/18
Polmak/Varanger	95 %	95 %	95 %	100 %	95 %
Karasjok øst	67 %	62 %	73 %	73 %	65 %
Karasjok vest	83 %	75 %	81 %	81 %	84 %
Øst-Finnmark	81 %	76 %	83 %	84 %	81 %
Kautokeino øst	72 %	76 %	74 %	74 %	71 %
Kautokeino midt	77 %	76 %	72 %	85 %	86 %
Kautokeino vest	31 %	76 %	91 %	93 %	86 %
Vest-Finnmark	64 %	76 %	77 %	84 %	82 %
Troms	77 %	61 %	64 %	55 %	51 %
Nordland	68 %	69 %	71 %	69 %	67 %
Nord-Tr.lag	92 %	92 %	90 %	92 %	92 %
Sør-Tr./Hedmark	97 %	97 %	97 %	100 %	87 %
Totalt	75 %	76 %	79 %	81 %	78 %
Tamreinlag	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Bakgrunnsmateriale viser at den største årsaken til at siidaandelen ikke oppnår tilskudd, er for lav avgiftspliktig inntekt fra salg av rein i innehavers merke. Totalt er om lag om lag 56 prosent av de som ikke oppnår tilskudd siidaandeler som ikke har søkt. Når det gjelder tamreinlagene, fremgår det av tabell 5.5.3 at tilslagsprosenten har vært 100 prosent gjennom hele sammenligningsperioden.

Tabell 5.5.4 gir en oversikt over avslåtte/manglende søknader om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag for driftsåret 2017/2018. Tabellen viser også hvilke begrunnelser som er gitt for avslaget eller hvorfor det ikke er søkt.

For noen av områdene er det forholdsvis store variasjoner mellom årene. En av årsakene til dette kan være den prosessen man har gått gjennom med reintallsreduksjoner og tilpasning til reduksjonsprosessen. Dette kan ha medført at vilkårene for å oppnå tilskudd ikke har vært tilstede i hele sammenligningsperioden.

Tabell 5.5.4 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2017/18, avslag eller ikke søkt

Reinbeite- område	Antall avslag/ikke søkt	Andel avslag/ikke søkt*	Begrunnelse for avslag, eventuelt ikke søkt på grunn av:			
			§ 2a (1) ¹	§ 2a (2) ²	§ 2a (4) ³	Annet/ukjent
Polmak/Varanger	2	5 %	1	-	-	-
Karasjok øst	18	35 %	6	3	2	-
Karasjok vest	11	16 %	3	5	-	-
Øst-Finnmark	31	19 %	10	8	2	-
Kautokeino øst	18	29 %	1	-	-	11
Kautokeino midt	13	14 %	2	2	1	5
Kautokeino vest	8	14 %	2	-	4	2
Vest-Finnmark	39	18 %	5	2	5	18
Troms	25	49 %	16	-	5	3
Nordland	14	33 %	7	-	2	1
Nord-Tr.lag	3	8 %	2	-	-	-
Sør-Tr./Hedmark	4	13 %	-	3	-	1
Totalt	116	22 %	40	13	14	23
Tamreinlag	-	-	-	-	-	-

*Andel avslag/ikke søkt av antall siidaandeler/tamreinlag med rein

I følge tabell 5.5.4 er det i alt 116 siidaandeler som ved utarbeidelse av tabellen ikke hadde fått innvilget tilskudd. Av disse var det 26 som ikke var ferdigbehandlet, 65 som ikke hadde søkt og 25 som har fått avslag på sine søknader.

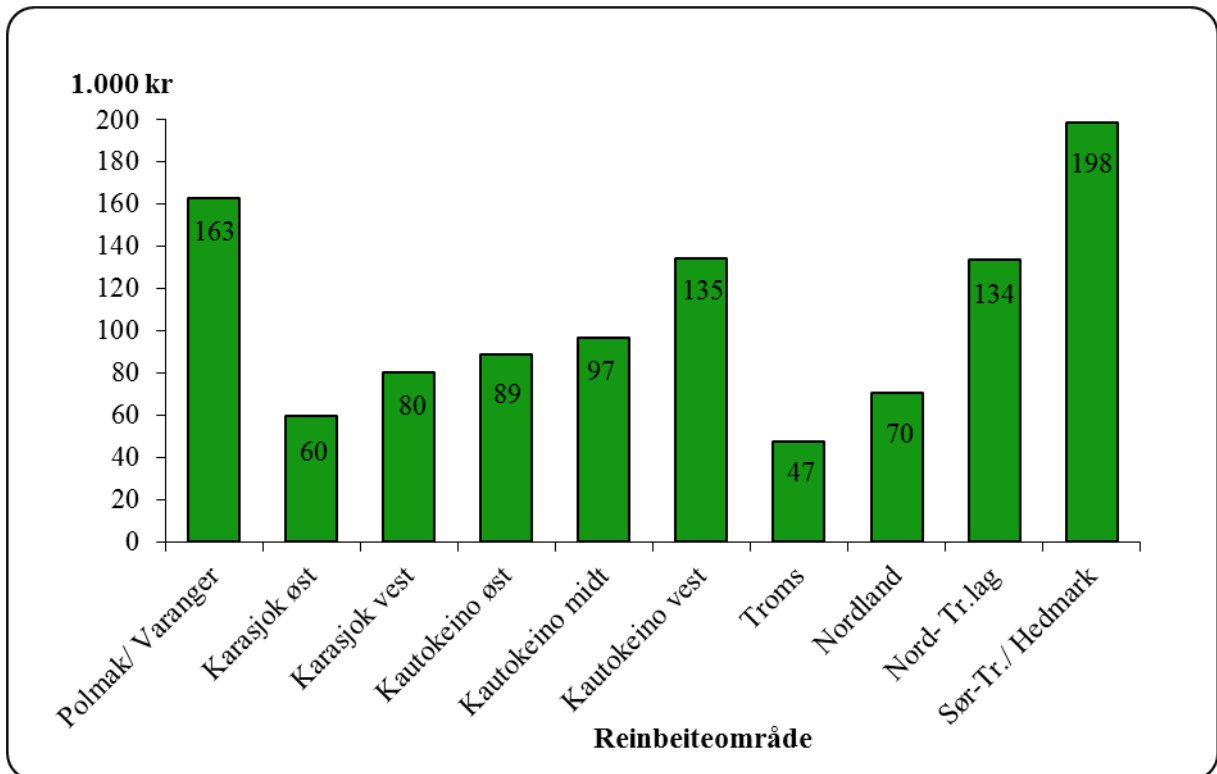
Av disse er 40 avslått/har ikke søkt som følge av at siidaandelen har en avgiftspliktig inntekt fra salg av rein i innehaver(e)s merke på under 50 000 kroner, 13 avslått/ikke søkt som følge av at siidaandelens reintall ikke er i samsvar med godkjente bruksregler, 14 avslått/ikke søkt som følge av at siidaandelsleder mottar alderspensjon og 23 avslått/ikke søkt som følge av ukjente årsaker. Inkludert i tallene er også vedtak som er påklaget.

I figurene 5.5.2 og 5.5.3 er tilskuddene til siidaandeler og tamreinlag for driftsåret 2017/2018 relatert til henholdsvis totalt antall siidaandeler og total kjøttproduksjon per område. Det fremgår av figur 5.5.2 at det er betydelige forskjeller mellom reinbeiteområdene når det gjelder tilskudd per siidaandel.

¹ Avgiftspliktig inntekt fra salg av kjøtt fra rein i eget merke er under 50 000 kroner.

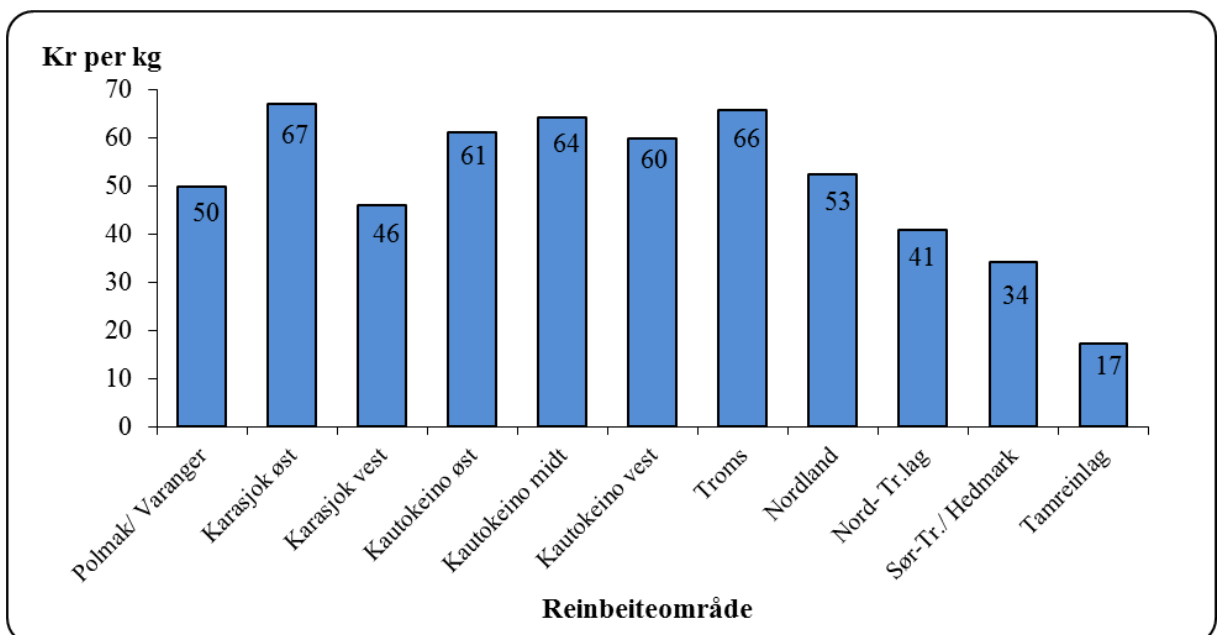
² Reintallet i siidaandelen er ikke i samsvar med reintall fastsatt i godkjente bruksregler.

³ Siidaandelsleder mottar alderspensjon.

Figur 5.5.2 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler driftsåret 2017/2018 (Tall i 1 000 kroner per siidaandel)

Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag er de av tilskuddene til næringen som i størst grad er knyttet til produksjon. Dette innebærer at områder med størst kjøttproduksjon per andel (jf. figur 4.1.1) også oppnår de største tilskuddene per andel. Samtidig innebærer det at tilskuddene per kg produsert kjøtt er noe lavere i disse områdene enn i de øvrige områdene (jf. figur 5.5.3), men her er ikke utslagene like store og heller ikke like entydige.

Figur 5.5.3 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2017/18 (kroner per kg)

Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag

Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag skal i henhold til forskriftens § 1 bidra til økt medansvar for utvikling av reindriften i bærekraftig retning, balanse mellom reintall og beiter, sikring av arealer og økt lønnsomhet, samt for kriseberedskap. Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag omfatter henholdsvis tilskudd til administrasjon, planlegging og ressursforvaltning, særskilt tilskudd til Trollheimen for beiteleie og avsetning for kriseberedskap. Ved sammenligning over år må en også for denne tilskuddsordningen være klar over den betydningen endringer i satser og vilkår for å motta tilskudd har for nivået på utbetalingene. Forskyvninger i utbetalingstidspunkt mellom år har også stor betydning for sammenligningen.

Tabell 5.5.5 gir en oversikt over utbetalte tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag i perioden 2013-2017, og tabell 5.5.6 gir en oversikt over avslåtte/manglende søknader om tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag for driftsåret 2017/2018. Tabellen viser også hvilke begrunnelser som er gitt for avslaget eller hvorfor det ikke er søkt.

Tabell 5.5.5 Utbetalte tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag i perioden 2013-17 (utbetalingsår) (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	2013	2014	2015	2016	2017
Polmak/Varanger	931	914	919	919	944
Karasjok øst	786	702	1 007	872	704
Karasjok vest	1 180	1 540	1 147	2 084	1 714
Øst-Finnmark	2 897	3 156	3 073	3 875	3 361
Kautokeino øst	661	1 123	933	780	1 144
Kautokeino midt	1 662	2 252	1 594	2 359	1 884
Kautokeino vest	531	561	1 016	871	1 157
Vest-Finnmark	2 854	3 936	3 543	4 010	4 185
Troms	858	1 095	997	956	1 004
Nordland	1 184	488	720	580	664
Nord-Tr.lag	905	139	1 060	719	719
Sør-Tr./Hedmark	556	867	700	1 250	950
Tamreinlag	712	615	630	600	600
Totalt	9 964	10 296	10 723	11 988	11 484

Tabell 5.5.6 Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag driftsåret 2017/18, avslag eller ikke søkt

Reinbeite- område	Antall avslag/ikke søkt	Begrunnelse for avslag, eventuelt ikke søkt på grunn av:				
		§ 2a ¹	§ 2b ²	§ 2c ³	§6 (1) ⁴	Annet/ukjent
Polmak/Varanger	-	-	-	-	-	-
Karasjok øst	-	-	-	-	-	-
Karasjok vest	-	-	-	-	-	-
Øst-Finnmark	-	-	-	-	-	-
Kautokeino øst	2	2	-	-	-	-
Kautokeino midt	-	-	-	-	-	-
Kautokeino vest	-	-	-	-	-	-
Vest-Finnmark	2	2	-	-	-	-
Troms	3	-	-	-	-	3
Nordland	4	-	4	-	-	-
Nord-Tr.lag	1	-	1	-	-	-
Sør-Tr./Hedmark	-	-	-	-	-	-
Totalt	10	2	5	-	-	3
Tamreinlag	-	-	-	-	-	-

Tilskudd til slakterier

Tilskudd til slakterier er frakttilskudd og tilskudd for rapportering av slaktet rein. Frakttilskuddet forvaltes i henhold til Forskrift om tilskudd ved frakt av rein i forbindelse med slaktning. Frakttilskuddet skal i henhold til forskriftens § 1 bidra til utjevning av pris på reinkjøtt til reineiere i ulike reinbeitedistrikter og tamreinlag, samt bidra til effektiv slaktning og omsetning av reinkjøtt. Tilskuddet skal også bidra til økt slakteuttak før innflytting til høst- og vinterbeiter. Rapporteringstilskuddet forvaltes i henhold til Forskrift om rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning. Forskriften skal sikre at det foreligger en forvaltningsmessig kontroll av det slakteuttak som kreves for enkelte ordninger over reindrifftsavtalen samt oversikt over lagerbeholdning av reinkjøtt jf. § 1.

Til og med driftsåret 2015/2016 ble tilskuddet beregnet ut fra avstanden mellom slakteplass og fryse-/nedskjæringsanlegg, og fra og med avtaleåret 2013/2014 ble det også gitt tilskudd til frakt av levende rein.

I 2016/2017 var det en endring i forskriften for tilskudd ved frakt av rein. Jf. § 3 kan det gis tilskudd til frakt av levende rein og skrotter i perioden 15. august til og med 31. oktober med en sats på 40 kroner per dyr, og i perioden 1. november til og med 31. mars kan det gis tilskudd til frakt av skrott med en sats på 30 kroner per dyr.

¹ Reinbeitedistriktet/tamreinlaget er ikke i drift.

² Ikke vedtatt distriktsplan.

³ Fylkesmannen har ikke fått oversendt den vedtatte distriktsplanen fra reinbeitedistriktet/tamreinlaget og revisorgodkjent regnskap for foregående år.

⁴ Søkt etter fristen.

Tabell 5.5.7 og 5.5.8 gir en oversikt over resultatene av tilskuddsbehandlingen for tilskudd til slakterier de tre siste driftsårene. Det gjøres oppmerksom på at beløpene ikke samsvarer med faktiske utbetalinger i driftsårene som følge av forskyvninger i utbetalingstidspunkt, og tabellen viser derfor utbetalingene i kalenderåret.

**Tabell 5.5.7 Tilskudd til slakterier de tre siste driftsårene, etter utbetalingsår
(1 000 kroner)**

Fraktsoner	2015	2016	2017
Frakt av skrott 5-200 km	318	77	-
Frakt av skrott 201-300 km	181	77	-
Frakt av skrott >300 km	495	150	-
Frakt av levende rein	749	235	752
Frakt av skrott fra og med 2016/2017	-	460	1 186
Totalt	1 743	1 000	1 938

**Tabell 5.5.8 Tilskudd for rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning, etter
utbetalingsår (1 000 kroner)**

2015	2016	2017
182	137	245

6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften

Kapittel 6 gir en oversikt over de langsiktige utviklingstrekkene for reindriftens økonomi i perioden 2008-2017. Dette materialet setter regnskapstallene for 2017, som er presentert i kapittel 4, inn i en lengre tidsperiode. Det øvrige tallmaterialet som ligger til grunn for presentasjonene i dette kapitlet, er tidligere publisert i de årlige totalregnskapene.

For at tallene skal være sammenlignbare, er alle verdier regnet om til fast pengeverdi ved hjelp av konsumprisindeksen. Inndelingen i kapitlet er kjøttinntekter, statstilskudd, erstatninger, kostnader, resultat (vederlag til arbeid og egenkapital) og markedsforhold.

Slakteriene gjennomførte en omlegging av prisene ved rapportering av slakt fra driftsåret 2002/03, hvor de gikk over fra å rapportere nettopriser til å rapportere bruttopriser. Med bruttopriser menes pris til reineier inkludert slakte- og evt. fraktomkostninger. Fra og med 2016 er det igjen nettoprisen som blir brukt.

For 2009 og 2016 er det brudd i prisbildet, og vi viser til nærmere omtale av dette under avsnitt for pris i kapittel 3.2.

6.1 Kjøttinntekter

Figur 6.1.1 viser kjøttinntektene og prisens utvikling (uten bonus) i perioden 2008-2017. Inntektsøkningen som framkom fra 2005 til 2008 skyldes i all hovedsak høyere pris grunnet opphevelsen av målprisen og at det ikke ble åpnet for import av reinkjøtt til redusert toll i sammenligningsperioden. Samtidig var det i perioden til og med 2008 utført innrapporteringer av for høye bruttopriser fra enkelte av slakteriene. Dette har gitt et feil bilde av prisutviklingen i perioden. Det henvises for øvrig til kapittel 3.2 for nærmere beskrivelse av prisundersøkelsen og feil innrapportering.

Etter et rekordstort slakteuttak de første ukene av slaktesesongen 2009/2010, stoppet slaktingen i Finnmark tilnærmet opp etter oktober. En gjennomgang gjennomført av Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning viser at det var flere årsaker til slaktestoppen. Her nevnes høy pris, finanskrisen, tap av markedsandeler og da særlig innenfor storhusholdningsmarkedet, manglende markedsføring, samt manglende leveringsavtaler og distribusjonsløsninger for å få reinkjøttet ut i butikk.

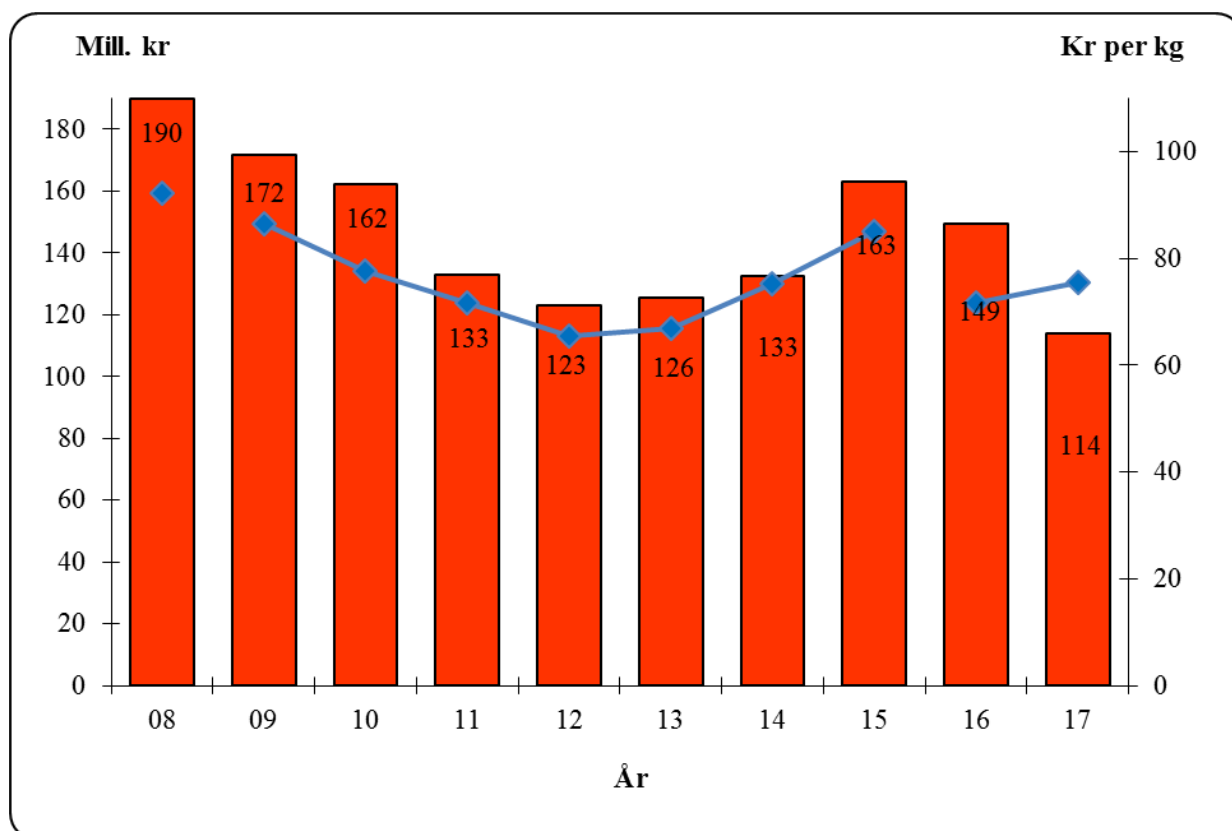
Ved inngangen til slaktesesongen 2010 var situasjonen fortsatt svært vanskelig. Grunnet en vanskelig markedssituasjon og svak likviditet hos slakteriene i Finnmark, fikk mange reineiere i dette området ikke mulighet til slakting.

Utover de problemer reineierne sto overfor knyttet til oppfølging av bruksreglene og faren for at reinen ble sluppet inn på vinterbeitene, ville manglende slakting sette flere reindriftsfamilier i en vanskelig økonomisk situasjon. På bakgrunn av de nevnte forhold var det behov for å sette inn tiltak som omgående la til rette for at reineierne fikk slaktet. Partene ble derfor enige om å etablere en midlertidig reguleringsordning. Den midlertidige

reguleringsordningen bidro til en reduksjon i reinkjøttprisen og å gjenskape markedsbalansen for reinkjøtt.

I 2017 førte en vanskelig vår med nedising av beiter som førte til spredning av rein, samt reduksjon i kalveproduksjon og vinterslakt, til en betydelig reduksjon i slakteuttaket.

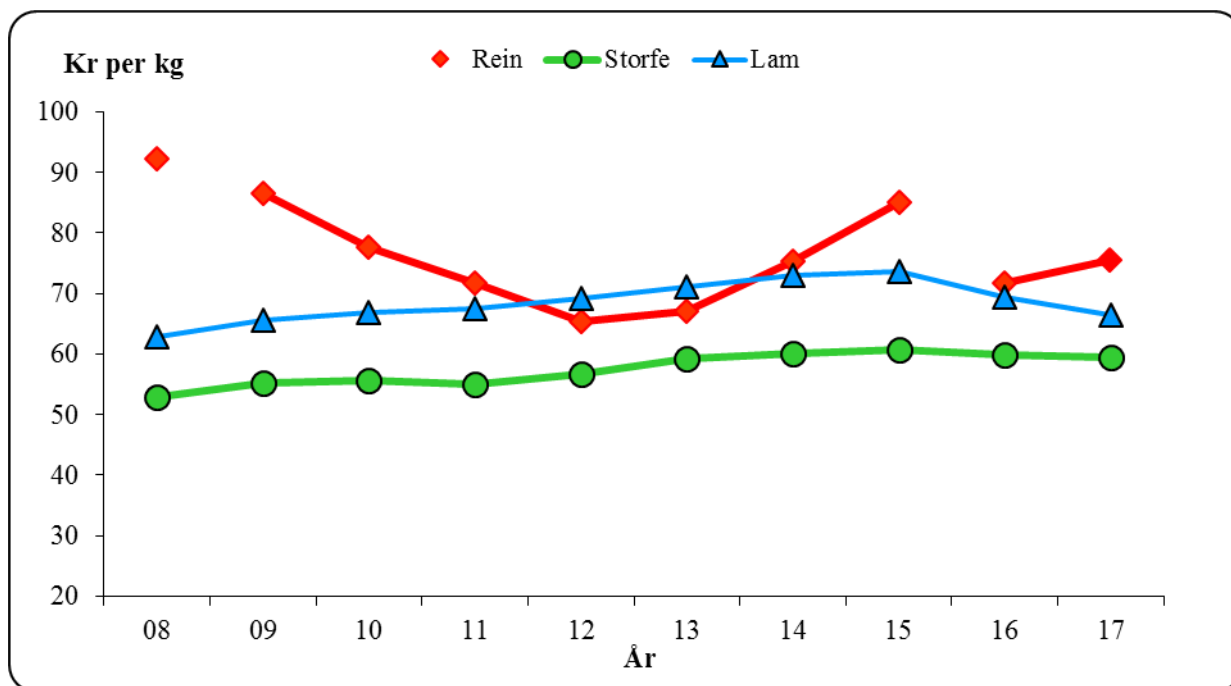
Prisen på reinkjøtt hadde en negativ utvikling til og med 2012. Etter den tid økte prisen og var i 2015 oppe på 80,28 kroner per kg omsatt via slakteri. Dette er en økning på 37,54 prosentpoeng på tre år. Denne prisøkningen sammenholdt med økt slakteuttak førte til en positiv inntektsutvikling. Prisen for 2016 er 70,20 kroner per kg, men dette er som nevnt en nettopris, mens prisene for de foregående årene er bruttopriser. Fra 2016 til 2017 økte prisen til 75,46 kroner per kg.

Figur 6.1.1 Reindriftens kjøttinntekter i perioden 2008-2017 (søylar), sammenholdt med prisutviklingen (produsentpris inklusive tilskudd) (kurve) (2017 kroner)

Priser

Figur 6.1.2 viser produsentpriser eksklusive tilskudd for kjøtt av rein, storfe og lam. Det fremgår av figuren at prisutviklingen for storfe og lam følger omtrent samme tendens, mens prisen for reinkjøtt de siste årene har økt mer. Reinkjøttprisen økte mye til og med 2008, var deretter nedadgående til og med 2012, men har fra og med 2013 igjen vært stigende. Prisutviklingen for reinkjøtt synes å være uavhengig av prisutviklingen for storfe- og lammekjøtt, men mer avhengig av markedsførhold og markedsarbeid.

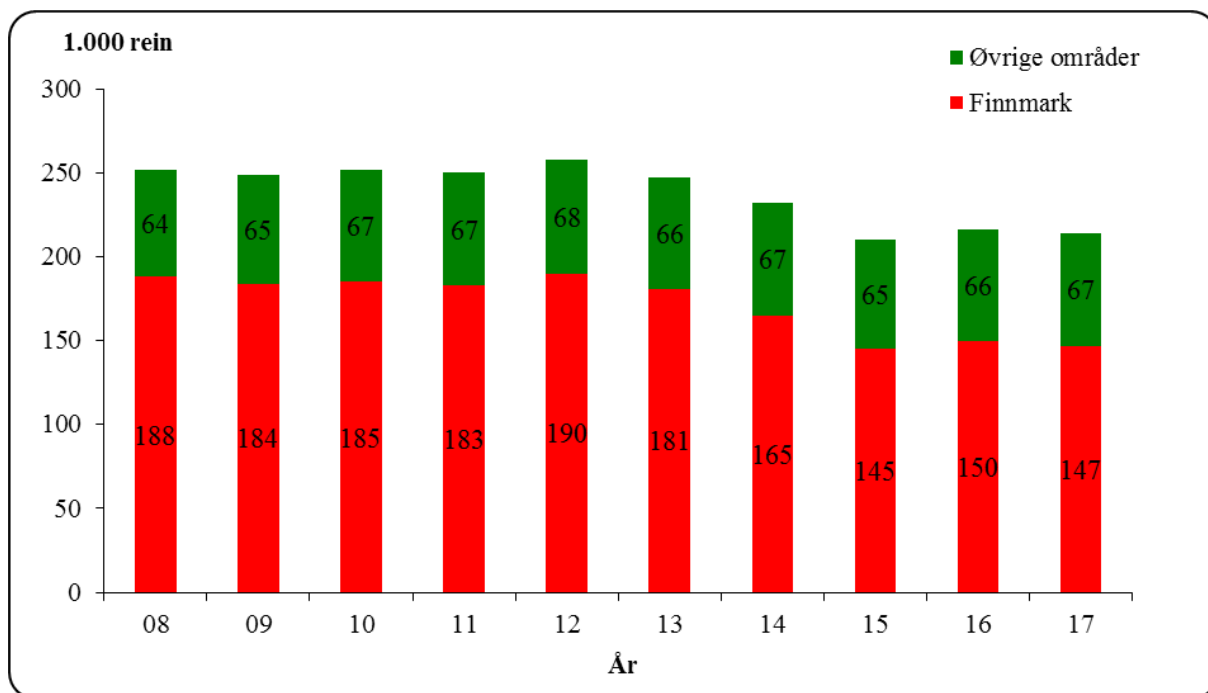

Figur 6.1.2 Produsentpris for kjøtt av rein, storfe og lam, eksklusive tilskudd (2017 kroner)

Produsert kvantum

Figur 6.1.3. viser utvikling av reintallet fra 2008 til 2017. Figuren viser at reintallet har vært tilnærmet stabilt i områdene sør for Finnmark. Reintallet i Finnmark har i større grad variert, med lavest og høyest reintall i henholdsvis 2015 og 2012 i sammenligningsperioden. Svingningen disse årene er et tydelig resultat av arbeidet og prosessene omkring reintallsreduksjonene.

Produktiviteten per rein er et resultat av naturgitte betingelser (vegetasjon, tilgjengelighet, klima osv.), kalvetilgang, annen arealbruk, rovdyrbelastning, beitebelastning og flokkens kjønns- og aldersstruktur. En del av disse faktorene kan utøverne påvirke, enten alene eller i fellesskap.

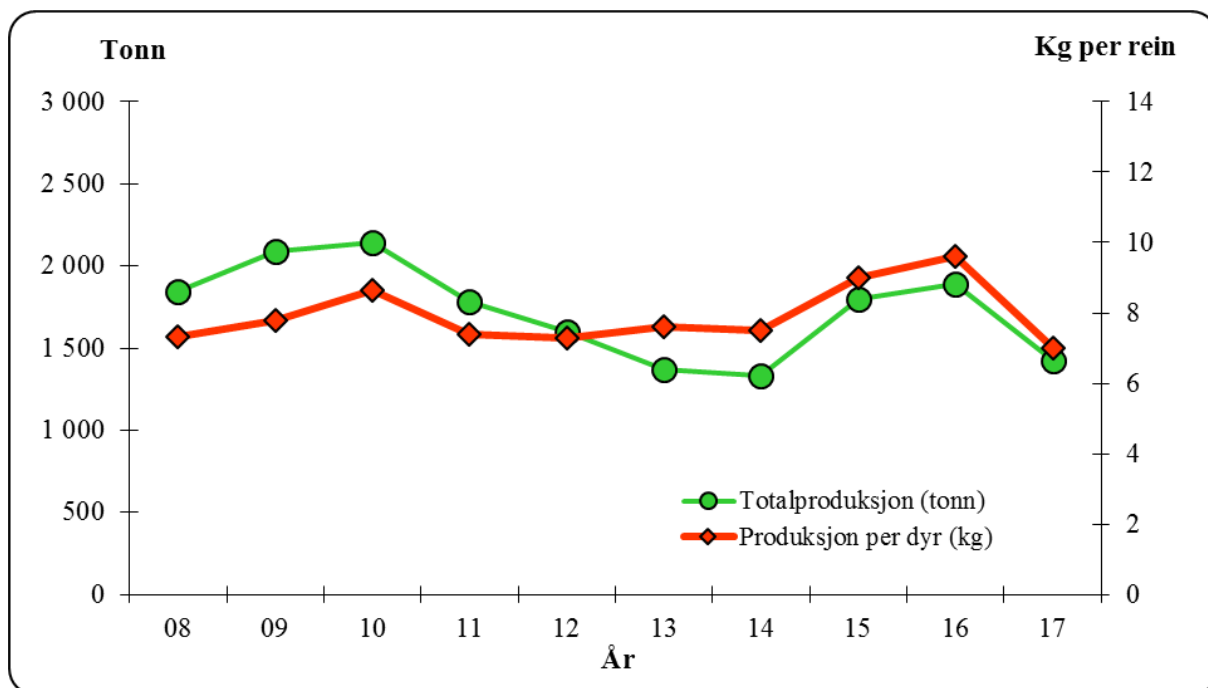

Figur 6.1.3 Utvikling i reintall per 31. mars i perioden 2008-2017 (korrigert reintall)

Et optimalt dyretall i forhold til tilgjengelige beiteressurser er vesentlig for produksjon og utbytte. Både et for høyt og et for lavt dyretall gir en lavere avkastning på lang sikt. På kort sikt er det imidlertid mulig å oppnå gevinst selv ved et for høyt reintall. Dette har sammenheng med at beitene ikke bare har en årlig tilvekst, men også representerer en lagret ressurs. En slik utnyttning bygger da på forbruk av denne "grunnkapitalen".

Med samme beitebelastning kan produktiviteten økes ved endring av reinflokkens kjønns- og alderssammensetning. Det vises til ressursregnskap for reindriftnæringen for nærmere omtale av disse forholdene.

Figur 6.1.4 viser totalproduksjon og produksjon per dyr i vårflokk. Med produksjon menes summen av kjøttproduksjon og endringer i den samlede livdyrverdien.

Figur 6.1.4 Totalproduksjon (tonn) og produksjon per dyr i vårflokk (kg per rein)

Det framgår av figur 6.1.4 at det gjennom hele perioden har vært en varierende produksjonsmengde. Fra 2010 til 2014 var det en jevn reduksjon i totalproduksjonen, mens produksjonen per dyr var relativt stabil. For 2015 hadde både totalproduksjonen og produksjon per dyr en betydelig økning på henholdsvis 35 prosent og 20 prosent fra 2014. Fra 2015 til 2016 økte produksjonen videre med 5 prosent og 7 prosent. I 2017 er det igjen reduksjon i produksjonen. Totalproduksjonen reduseres med 25 prosent, og produksjonen per dyr i vårflokk reduseres med 27 prosent.

6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet

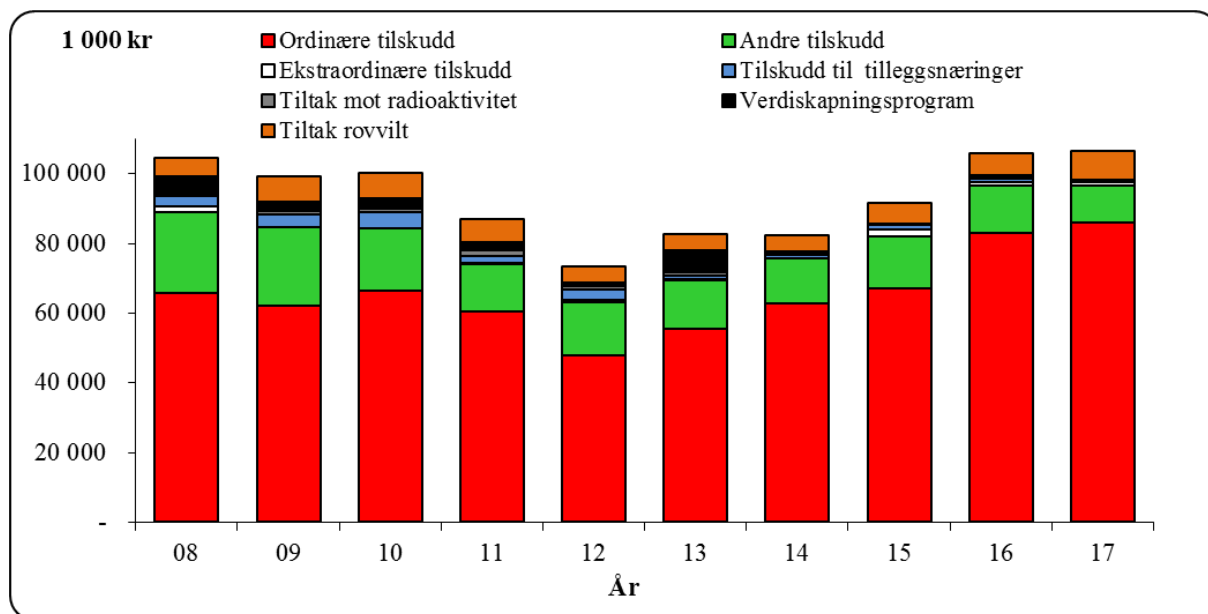
Inntektsoverføringer

I totalregnskapet grupperes de statlige inntektsoverføringene i postene direkte tilskudd, andre tilskudd, ekstraordinære tilskudd, tilskudd til tilleggsnæringer, tilskudd i forbindelse med Utviklingsprogrammet, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovvilt. Posten direkte tilskudd omfatter distriktstilskudd, produksjonspremie, driftstilskudd inkl. etableringstilskudd, kalveslaktetilskudd, særskilt tilskudd for Vest-Finnmark (fra og med driftsåret 2009/2010 til og med 2011/2012) og ektefelle tillegg. Posten andre tilskudd omfatter tilskudd til investeringer, tilskudd til pramming/flytting, tilskudd til tiltak innenfor konvensjonsbeiteområdene, utdanningsstipend (ingen utbetalinger etter 2011), fagbrevordning i reindriften, tilskudd til feltbarnehage og tilskudd til innløsning av siidaandel (ingen utbetalinger etter 2014). Ekstraordinære tilskudd omfatter i hovedsak overføringer i forbindelse med uvanlig store tap.

Figur 6.2.1 viser utviklingen for de totale inntektsoverføringene og for de ulike tilskuddsformene i perioden fra 2008 til 2017, alt oppgitt i 2017 kroner. Det framkommer av figuren at de ordinære tilskuddene har variert en del i perioden, mens gruppen med andre tilskudd har holdt seg relativt stabil. Variasjonen i de direkte tilskuddene kommer nok som en

følge av endringer i ordninger over tid, men også som en følge av variasjoner i slakteuttak og produksjon.

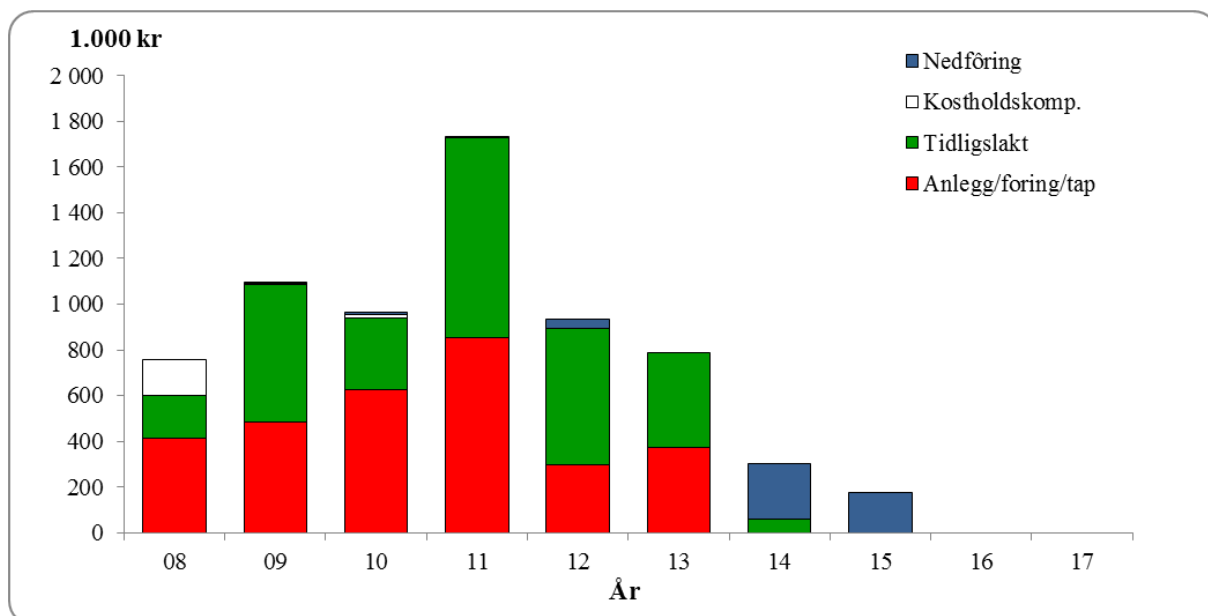
I tillegg til de tilskuddene som er vist i figuren og som regnes å ha direkte inntektsvirkning, kommer ulike midler knyttet til markeds- og pristiltak.

Figur 6.2.1 Tilskudd med inntektsvirkning i perioden 2008-2017 (2017 kroner)

Tiltak mot radioaktiv forurensing

Reindriften ble i 1986 hardt rammet av radioaktiv forurensing etter Tsjernobylulykken. I juli 1986 fattet derfor Regjeringen et prinsippvedtak om at den enkelte produsent skulle holdes økonomisk skadesløs ved gjennomføring av nødvendige skadebegrensende tiltak etter ulykken. Forurensingen rammet særlig hardt områder på Sør-Helgeland og sørover. På bakgrunn av dette er det gitt årlige kompensasjoner til reineiere som gjennomfører tiltak for å redusere radioaktivitetsnivået i reinflokkene. I ordningens funksjonstid har det vært gjort flere endringer. Fra og med 2015 ble tiltakene finansiert over kapittel 1142 i statsbudsjettet.

Figur 6.2.2 Tiltakskostnader mot radioaktivitet i perioden 2008-2017 (2017 kroner)

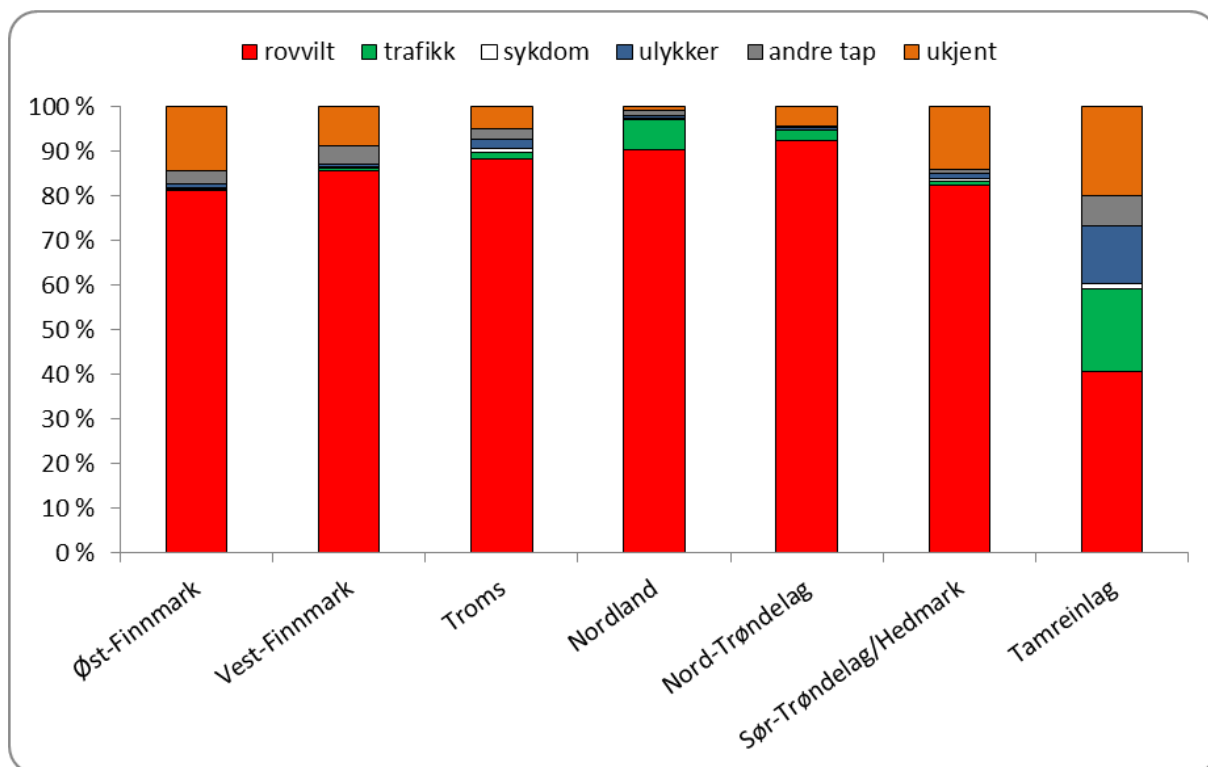
Figur 6.2.2 viser at utbetalingene har vært sterkt nedadgående i siste halvdel av perioden og i 2016 og 2017 var de målte verdier av radioaktivitet under grensen for iverksettelse av tiltak. Økningen i tilskudd i 2011 sammenlignet med øvrige år før og etter, kom som en følge av økte behov til foring og tidligslakt dette året.

6.3 Rovvilt

Oppgitte tap til fredet rovvilt

Det er mange årsaker til at rein tapes, hvorav de viktigste er rovvilt, sykdom, ulykker, tyveri og ugunstige vær- og beiteforhold. I samtlige reinbeiteområder oppgir næringen at rovvilt står for den klart største andelen av de totale tapene. Hovedårsaken til at reindriftnæringen er spesielt utsatt for rovvilttap, er at rein er det eneste beitedyret som finner sin næring i utmark hele året. Dette innebærer at driftsformen i seg selv gir økt tapsrisiko, og det gjør reindriftnæringen spesielt sårbar ved økning i rovviltstammene. Det finnes få tapsforebyggende tiltak som er effektive for reindriften. Tiltakene er ofte kostnadskrevende, og de kommer ofte i konflikt med reindriftnens tradisjonelle driftsmåter. Fremtidens rovviltforvaltning må legge til rette for å opprettholde en bærekraftig reindrift basert på næringens tradisjonelle driftsmåter.

Figur 6.3.1 viser samlede tap av rein i driftsåret 2017/2018 (oppgitte tap) fordelt på tapsårsak. På grunn av at opplysningene er hentet fra Melding om reindrift presenteres de for driftsåret i denne figuren.

Figur 6.3.1 Oppgitte tap av rein i driftsåret 2017/18 fordelt på tapsårsak (prosent)

Av figuren går det fram at rovvilt er hovedårsak til tapene, og andelen oppgitte rovvilttap for reinbeiteområdene samlet er 85 prosent av de oppgitte totale tapene. Det fremgår også av figuren at andelen oppgitte rovvilttap i driftsåret 2017/2018 er størst i Nordland og Nord-Trøndelag, med oppgitt rovvilttap på henholdsvis 91 prosent og 93 prosent av totalt oppgitte tap. Oppgitte totale rovvilttap har økt med 19 prosent de siste tre årene.

Tabell 6.3.1 viser utviklingen i oppgitte rovvilttap i forhold til totale oppgitte tap for driftsårene i perioden 2013/2014-2017/2018.

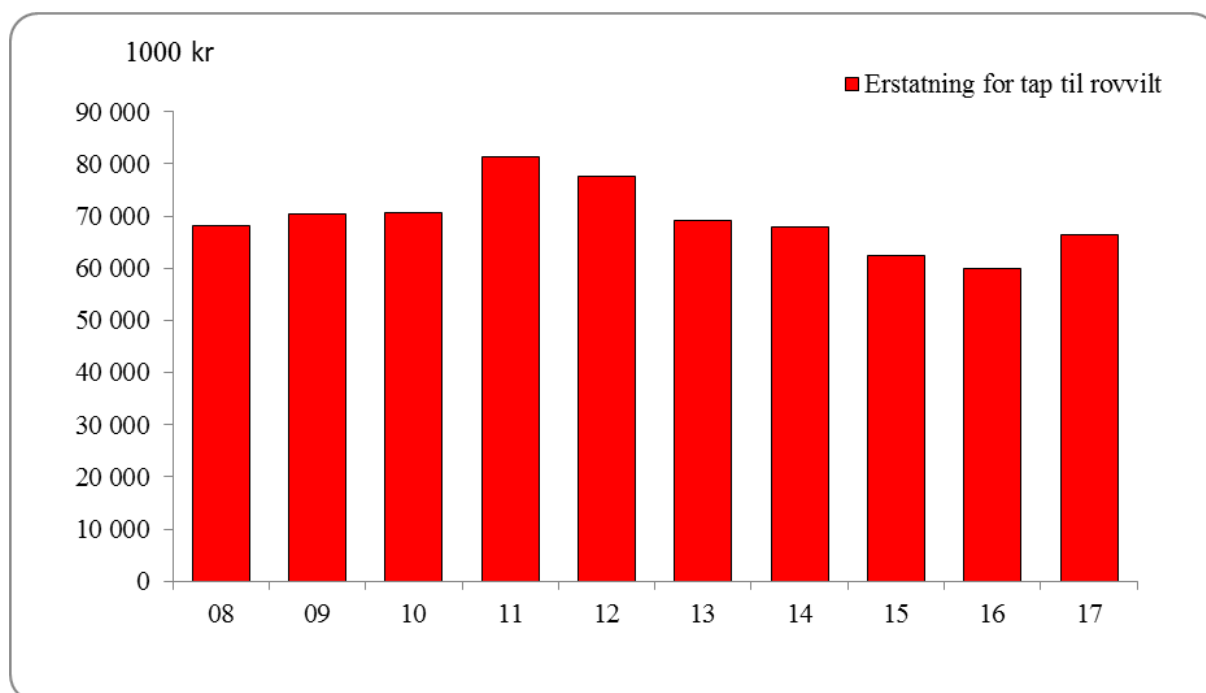
Tabell 6.3.1 Oppgitte rovvilttap i forhold til oppgitte totale tap (prosent)

Reinbeiteområde	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Øst-Finnmark	82 %	84 %	87 %	88 %	81 %
Vest-Finnmark	84 %	83 %	85 %	88 %	86 %
Finnmark	83 %	84 %	86 %	88 %	84 %
Troms	87 %	88 %	90 %	89 %	88 %
Nordland	89 %	90 %	91 %	93 %	91 %
Nord-Trøndelag	93 %	94 %	94 %	94 %	93 %
Sør-Tr./ Hedmark	81 %	79 %	81 %	84 %	82 %
Tamreinlag	56 %	57 %	75 %	53 %	41 %
Totalt	84 %	85 %	87 %	89 %	85 %

Av tabellen framgår det at andelen oppgitte rovvilttap totalt er på 85 prosent av de samlede tapene, en liten reduksjon fra fjoråret.

Erstatningsutbetalinger for rovvilttap

Figur 6.3.2 viser utviklingen i utbetalte rovvilterstatninger fra Miljødirektoratet i den siste tiårsperioden.

Figur 6.3.2 Utbetalte rovvilterstatninger til reindriftsnæringen i perioden 2016-2017 (2017 kroner)

Det går fram av figuren at erstatningsutbetalingene var lavest i sammenligningsperioden i 2016 (59,9 mill. kroner) og høyest i 2011 (81,4 mill. kroner). Det er vanskelig å dokumentere tap av rein til rovvilt, og dokumentasjonskravet er strengt. Dokumentasjonsandelen for rovvilttap er dermed lav. Det er i første rekke sannsynliggjorte tap som erstattes.

Erstatningene økte i perioden før 2008. Dette skyldes økende rovvilttap, men kanskje i enda sterkere grad at dokumentasjon av tap gjennom forskningsprosjekter og utredninger i tapsutsatte områder har gitt økt aksept for sannsynliggjorte tap. Erstatningssatsene har også økt i perioden.

Tabell 6.3.2 viser erstattede rovvilttap i forhold til oppgitte rovvilttap.

Tabell 6.3.2 Erstattede rovvilttap i forhold til oppgitte rovvilttap (prosent)

Reinbeiteområde	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Øst-Finnmark	30 %	16 %	23 %	25 %	33 %
Vest-Finnmark	17 %	17 %	12 %	19 %	16 %
Finnmark	22 %	17 %	16 %	21 %	23 %
Troms	44 %	39 %	42 %	41 %	41 %
Nordland	49 %	47 %	44 %	47 %	42 %
Nord-Trøndelag	51 %	50 %	49 %	48 %	44 %
Sør-Tr./ Hedmark	34 %	42 %	41 %	45 %	35 %
Tamreinlag	35 %	38 %	56 %	51 %	56 %
Totalt	28 %	24 %	24 %	29 %	29 %

Fra og med driftsåret 2014/2015 kunne erstatningsutmålingen ta hensyn til hvorvidt siidaandelen har fulgt opp sine pålegg om forholdsmessig reduksjon av reintallet. Dette er først og fremst aktuelt for siidaandeler i Finnmark. Et ulovlig høyt reintall vil anses som et brudd på reindriftsloven, noe som kan føre til avkortning av rovvilterstatningen. En eventuell avkortning vurderes av fylkesmannen i sin saksbehandling av erstatningssøknadene, men det skal da vurderes hvorvidt det er en årsakssammenheng mellom siidaandelens overtredelse av reindriftsloven og rovvilttapet. Dyr som er dokumentert tapt til rovdyr, skal uansett erstattes fullt ut uten eventuell avkortning.

Tabell 6.3.3 viser en oversikt over rovvilt og antall rein i samisk reindrift i de ulike fylkene. Tallene for rovvilt er hentet fra Rovdata, og de ulike rovdyrene er ulikt fordelt på antall individer, antall familiegrupper, bestandsestimat og antall hekkende par. Tidsanvisningen er også ulik for noen av gruppene. Noen av tallene er estimater eller anslag, mens andre er dyr påvist eller foreløpig dokumentert og kartlagt.

Tabell 6.3.3 Rovvilt og reintall i samisk reindrift

Fylke	Reintall i 2017	Gaupe – antall familiegrupper i 2017	Jerv – bestandsestimat for årene 2015-2017
Finnmark	147 500	-	
Troms	11 900	6	84
Nordland	14 200	6	67
Trøndelag/Hedmark/Møre og Romsdal	28 000	28	123
Sum	201 600	40	274

Tabell 6.3.4 forts. Rovvilt og reintall i samisk reindrift

Fylke	Bjørn – antall individer i 2017	Ulv – antall individer vinteren 2017/2018	Kongeørn – antall hekkende par i perioden 2010-2014
Finnmark	37	-	112
Troms	7	-	127
Nordland	2	-	117
Trøndelag/Hedmark/Møre og Romsdal	79	93	264
Sum	125	93	620

- Gaupe er antall familiegrupper av gaupe påvist før jakt. Tallene er hentet fra NINA rapport 1519 «Antall familiegrupper, bestandsestimat og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2018».
- Jerv er bestandsestimat på antall jerv for årene 2015-2017. Tallene er hentet fra NINA rapport 1319 «Yngleregistreringer av jerv i Norge i 2017».
- Bjørn er antall identifiserte individer. Tallene er hentet fra NINA rapport 1494 «Populasjonsovervåkning av brunbjørn».
- Ulv er antall foreløpige dokumenterte og kartlagte ulv i Norge vinteren 2017/2018, noen av individene har tilhold i både Norge og Sverige. Tallene er hentet fra rapport fra Høgskolen i Innlandet «Ulv i Norge pr. 30. april 2018».

- Kongeørn er anslagsvis antall hekkende par i perioden 2010-2014. Tallene er hentet fra NINA rapport 1158 «Estimering av antall hekkende par kongeørn basert på kjent forekomst i Norge for perioden 2010-2014. Dette er den siste rapporten som er kommet ut for antall hekkende par av kongeørn. Ifølge NINA Minirapport 570 «Kongeørn: Bestands- og habitatmodellering» tilsvarer ett hekkende par 3,16 kongeørn over større områder.

Forebyggende og konfliktdempende tiltak i forhold til rovvilt

Økonomisk utvalg kommenterer her kort de tiltakene som fylkesmannen har gitt økonomisk støtte til siste år. Formålet med tilskuddsordningen er å sikre iverksettelse av effektive tapsforebyggende tiltak for å begrense de skadene rovvilt kan forårsake på produksjonsdyr. Tiltak mot rovvilt er ressurskrevende mht. naturmessige begrensninger, men det er visse typer tiltak som har effekter i perioder av driftsåret. Vinter- og vårperioden er da viktig, og tiltak som har vært gjort i forbindelse med denne perioden er utvidet tilsyn i kombinasjon med foring i området. Jf. tabell 4.2.6 er dette det tiltaket som har hatt mest oppslutning i alle områder, og de som har gitt tilbakemeldinger om tiltaket melder om reduserte tap. Andre gjennomførte tiltak er kalving i gjerde, tidlig slakting, flytting av rein fra kritiske områder og akutte tiltak. Utvidet tilsyn alene skal ikke støttes økonomisk, men kan støttes i kombinasjon med andre tiltak. Til tross for bevilgninger fra myndighetene til rovviltregionene melder fylkesmennene at det burde kommet inn flere søknader om tiltak fra utøverne. For at tilskudd skal kunne gis må det omsøkte tiltaket ha en direkte taps- og forebyggende effekt.

6.4 Erstatninger

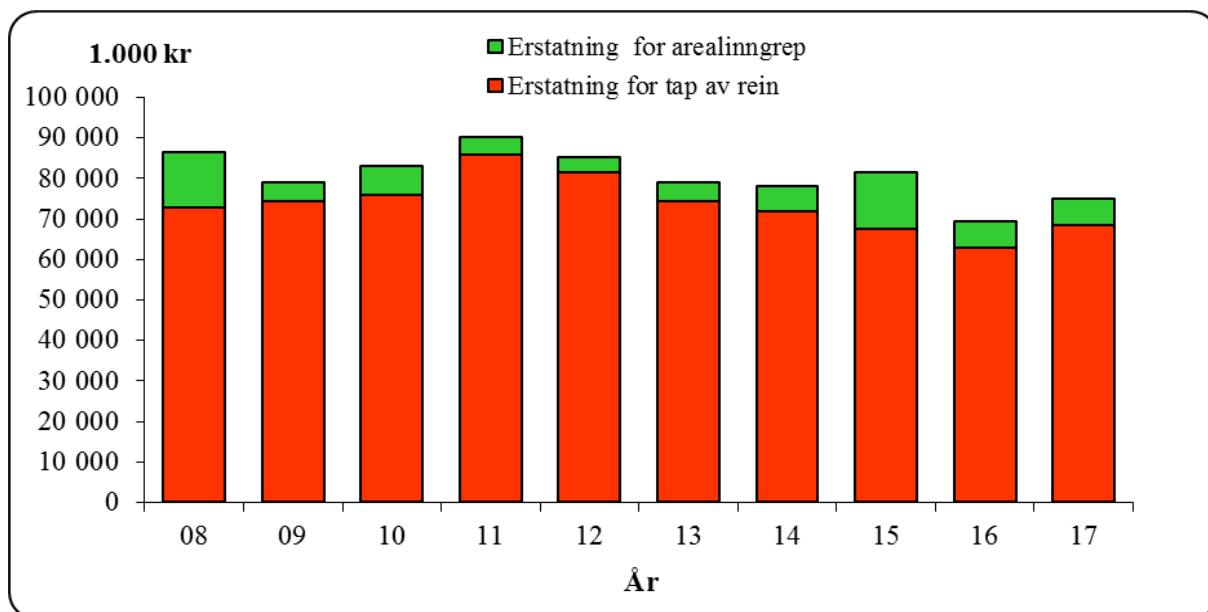
I totalregnskapet grupperes erstatningene i postene erstatninger for tap av dyr og erstatninger for arealinngrep.

Figur 6.4.1 viser utviklingen for erstatningsutbetalingene i perioden fra 2008 til 2017. De totale utbetalingene økte mye i perioden 2006 – 2008, for deretter å stabilisere seg noe på et høyere nivå enn tidligere.

Reduksjonen på de totale erstatningsutbetalingene i 2009 kommer som en følge av lavere utbetalinger for arealinngrep. Det gjøres imidlertid oppmerksom på at tallene er usikre, da andel leverte distriktsregnskap og hvem som leverer disse, varierer fra år til år. Vi ser imidlertid at arealerstatningene har holdt seg forholdsvis stabile i årene etter 2009.

Figuren viser at erstatning for tap av rein utgjør den klart største andelen av de totale erstatningsutbetalingene. Fra 2011 til 2014 var de totale erstatningsutbetalingene nedadgående.

I 2015 økte i erstatningsutbetalingene for arealinngrep, noe som medførte en økning i de totale utbetalingene. I 2016 var det registrert reduksjon i erstatninger for arealinngrep, samt en liten reduksjon i utbetalingene for tap av rein. I 2017 øker erstatningene for tap av rein, mens erstatninger for arealinngrep er på omtrent samme nivå som året før.

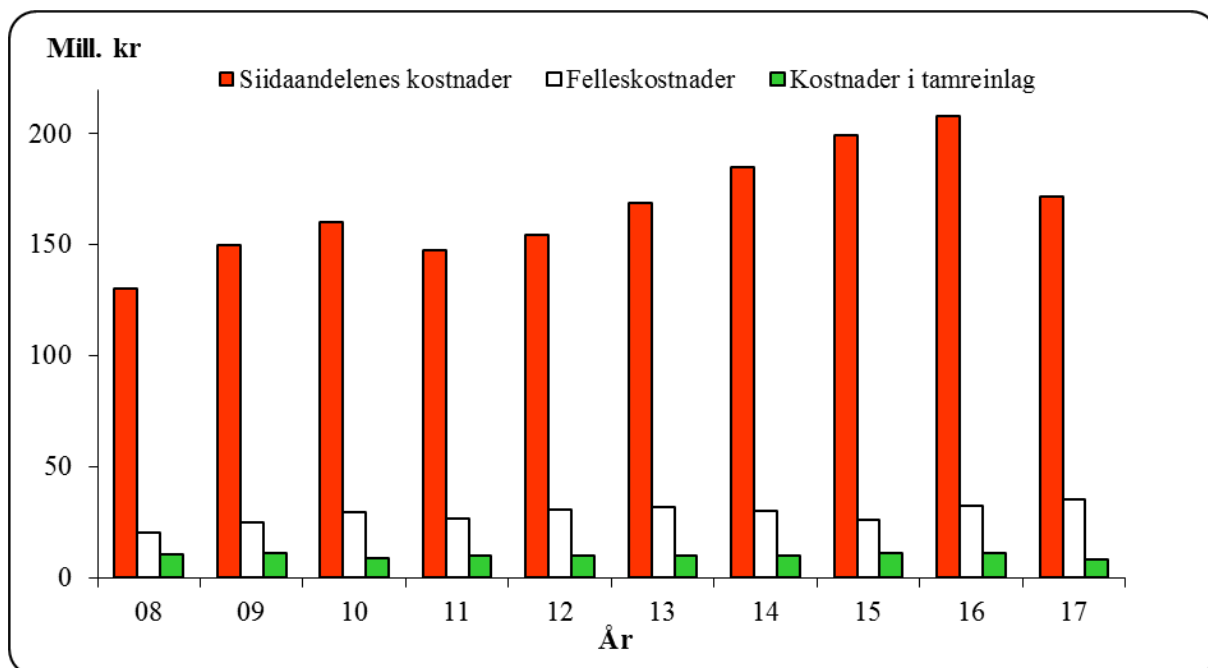

Figur 6.4.1 Erstatninger i perioden 2008-2017 (2017 kroner)

6.5 Kostnader

Totale kostnader

De totale kostnadene er summen av siidaandelenes kostnader, felleskostnader (distrikter, fond mv.) og kostnader i tamreinlag. Figur 6.5.1 viser utviklingen for hver av disse kostnadsgruppene.

Figur 6.5.1 Kostnadsutviklingen i reindriftnæringen i perioden 2008-2017 (2017 kroner)

Utviklingen på siidaandelenes kostnader viser en økning i sammenligningsperioden. I 2017 reduseres kostnadene i forhold til året før. Reduksjonen hos siidaandelene dette året kan i store trekk tilskrives reduksjon i avskrivninger, kjøretøy/maskiner, varekjøp og fremmedtjenester.

Generelt er avskrivninger, kjøretøy/maskiner, utstyr og varekjøp en stor del av kostnadsbildet gjennom hele perioden.

Av områdene/sonene er det Polmak/Varanger (12 prosent), Kautokeino midt (14 prosent) og Nordland (15 prosent) som står for den største andelen av de totale kostnadene. Til sammenligning kan nevnes at Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og tamreinlagene til sammen står for 17 prosent av de totale kostnadene, med henholdsvis 7 prosent, 6 prosent og 4 prosent.

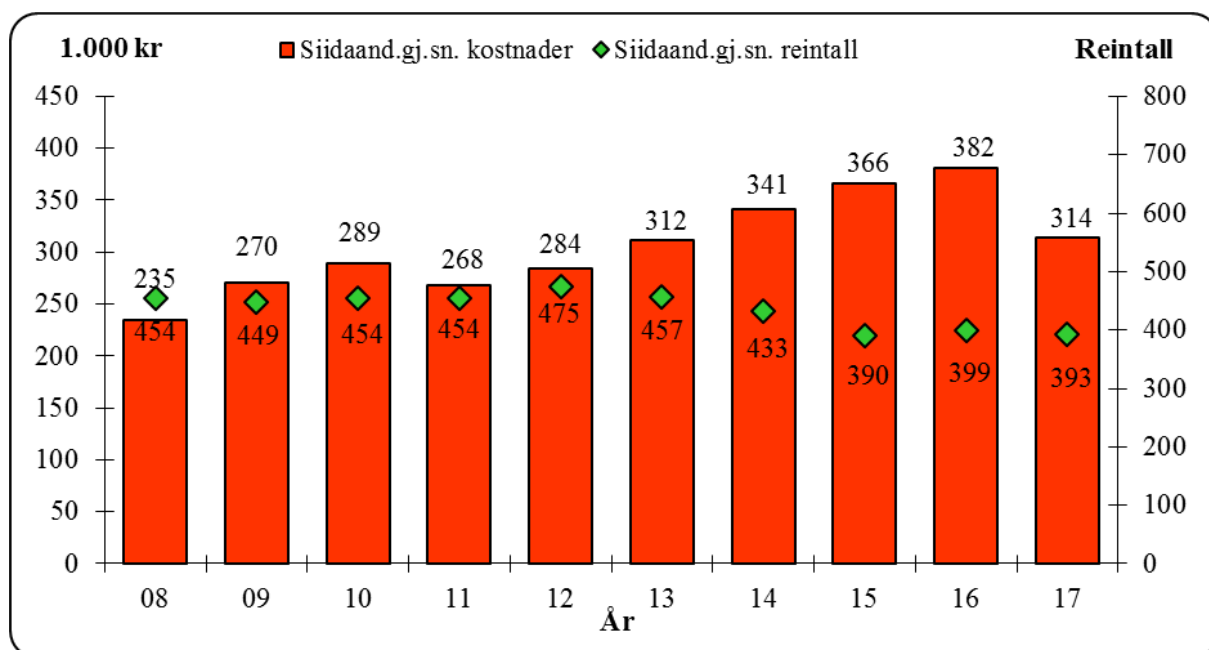
Tamreinlagenes kostnader har variert noe, men omfanget av disse kostnadene er såpass små at det utgjør lite i det totale kostnadsbildet. Ettersom tamreinlagenes kostnader ikke har noen klare fellesnevner og markante endringer, ses det bort fra disse når de totale endringene skal forklares. I det følgende beskrives derfor bare kostnadsutviklingen for siidaandelene og distriktene nærmere.

For regionale forskjeller henvises det til kapittel 4.4.

Siidaandelenes kostnader

Figur 6.5.2 viser siidaandelenes gjennomsnittskostnader målt i faste kroner for perioden 2008-2017. Det fremgår av figuren at i sammenligningsperioden var siidaandelenes gjennomsnittskostnader lavest i 2008 (235 000 kroner), og høyest i 2016 (382 000 kroner).

Figur 6.5.2 viser også at gjennomsnittlig reintall per siidaandel har variert i perioden. Tallet er nå nede på 393 dyr, noe som er det laveste i sammenligningsperioden.

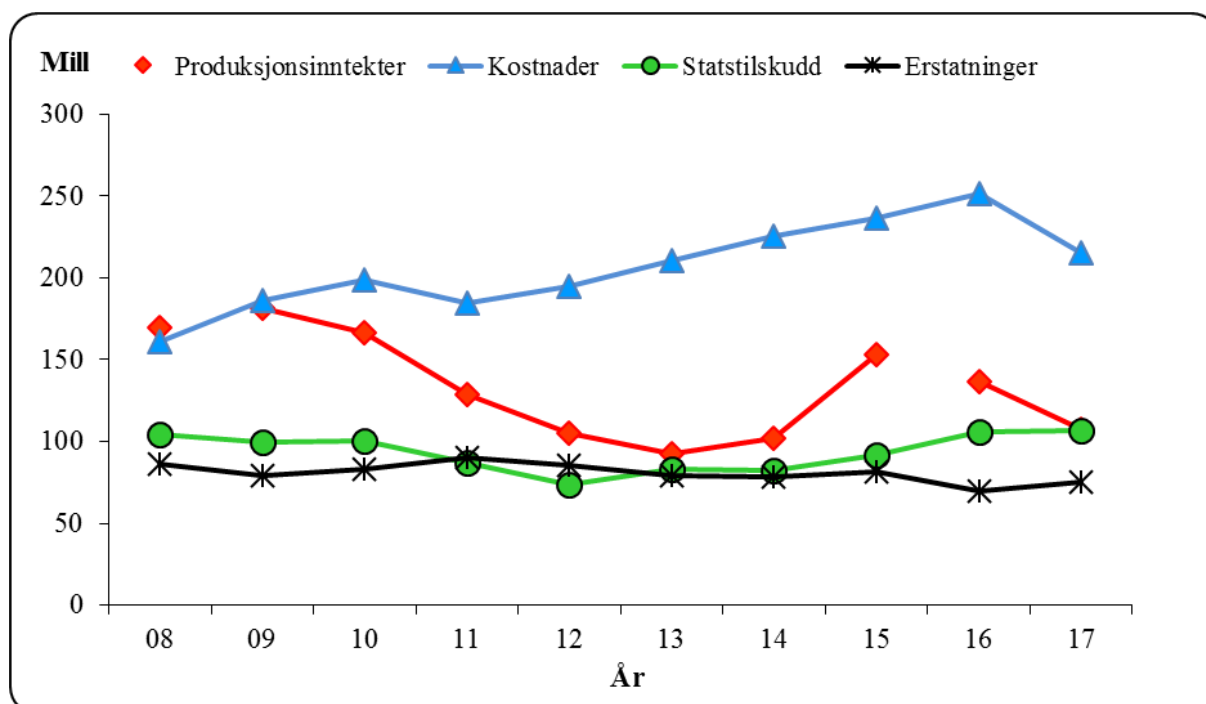
Figur 6.5.2 Utvikling i siidaandelenes gjennomsnittlige kostnader (søyler) (2017 kroner) og siidaandelenes gjennomsnittlige reintall

Felleskostnader

Etableringen av distriktstilskuddet var med på å legge grunnlaget for at distriktene kunne opptre som egne økonomiske enheter med blant annet felles investeringer. Ordningen må ses i sammenheng med avtalepartenes ønske om å stimulere til felles ressursbruk innen reinbeitedistriktene. Distriktenes felleskostnader finansieres nå ved ulike statstilskudd, avgifter til distriktkassen betalt av de ulike eierne og diverse felles fond. Det kan ikke påvises noen sikker sammenheng mellom overføringer og kostnadsnivå innenfor den siste tiårsperioden. Etter en reduksjon i felleskostnadene fra 2010 til 2011, økte de igjen i 2012 og 2013. Fra 2013 til 2015 ble felleskostnadene redusert med 15 prosent, mens de fra 2015 til 2017 økte med 45 prosent.

6.6 Vederlag til arbeid og egenkapital

Figurene 6.6.1 og 6.6.2 viser utviklingen for henholdsvis hovedpostene i reindriftens totalregnskap og vederlag til arbeid og egenkapital i perioden 2008-2017.

Figur 6.6.1 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriftens totalregnskap (2017 kroner) (Produksjonsinntekter er kjøttinntekter korrigert for endringer i livdyrverdien)

Det går frem av figur 6.6.1 at statstilskuddene var jevnt nedadgående til og med 2012. I de påfølgende årene økte statstilskuddene.

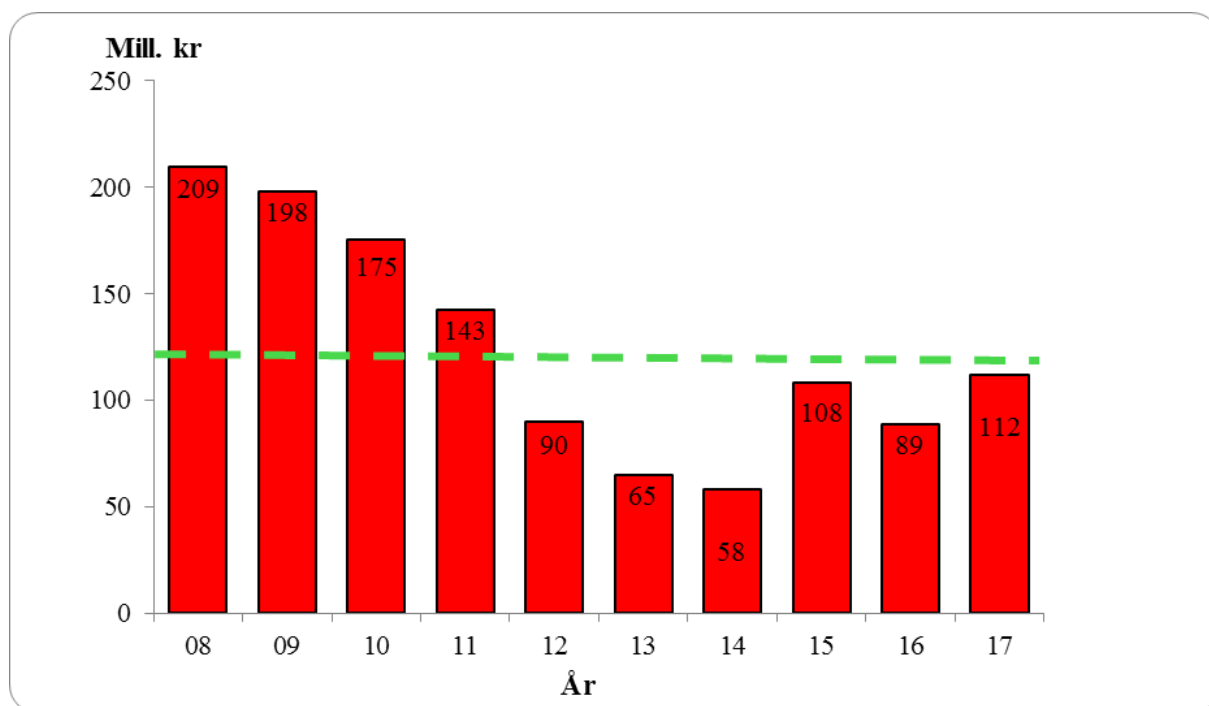
Erstatningene var økende fra 2008 til 2011, mens fra 2011 frem til 2017 har erstatningene i hovedsak blitt redusert.

Kostnadsøkningen fra 2008 til 2010 anses å ha sammenheng med generell prisøkning, og økningen i slaktevolum. I 2011 var det både en reduksjon i slaktekvantum, samt reduserte utgifter på spesielt postene varekjøp og utstyr, som medførte den totale reduksjonen. I 2012

var det en liten økning i slaktekvantum, og kombinert med høyere slaktepriser medførte dette en økning i kostnadene. Bakgrunns materialet viser også at næringen har hatt økte kostnader i 2012 knyttet til utstyr, sammenlignet med tidligere år. For perioden 2013 til 2016 er det en ytterligere økning i kostnadene, blant annet som følge av en økning i varekjøp, kjøretøy og maskiner, samt avskrivninger. I 2017 reduseres kostnadene på lik linje med slakteuttaket.

Produksjonsinntektene – dvs. kjøttinntektene korrigert for endringer i den samlede livdyrverdien – er den av postene i figur 6.6.1 som har variert mest. Det henvises til kapittel 3.2 for nærmere omtale av priser og verdi av kjøttproduksjonen.

Det henvises til kapittel 8 for nærmere omtale av utviklingen i totalregnskapets hovedposter i den siste tiårsperioden.

Figur 6.6.2 Utvikling i vederlag til arbeid og egenkapital. (2017 kroner)

Figur 6.6.2 viser at vederlag til arbeid og egenkapital var på sitt klart høyeste nivå i sammenligningsperioden i 2008. Økningen fra 2005 til 2006 skyldes i hovedsak høye erstatningsutbetalinger, mens man i 2007 og 2008 hadde en forholdsvis stor økning i både kjøttinntektene og erstatninger. Reduksjonen i 2009 har sammenheng med reduksjon i statstilskudd og erstatninger, samtidig som det totale kostnadsnivået har økt. Reduksjonen i 2010 har sammenheng med lavere priser og en vedvarende økning i kostnadene, mens årsaken i 2011 må sies å være lavere slaktekvantum og priser, i tillegg til et derav lavere tilskuddsnivå. I 2012 er vederlaget redusert som følge av reduksjon i samtlige inntektsposter og ny økning i kostnadene. Vederlaget er ytterligere redusert i 2013 på grunn av reduksjon i inntekter og erstatninger, reduksjon i livdyrverdi, samt en betydelig økning i siidaandelens kostnader. I 2014 økte både inntekter og tilskudd, men kostnadene økte tilsvarende og man blir dermed liggende på omtrent samme nivå som i 2013. I 2015 økte vederlaget til arbeid og egenkapital med 85 prosent sammenlignet med 2014. Dette kom som en kombinasjon av økning i både kjøttinntekter, erstatninger og tilskudd. I 2016 er vederlaget redusert med 18 prosent på grunn av reduksjon i kjøttinntektene, inntektene og erstatningene, samt økte kostnader. I 2017 øker vederlag til arbeid og egenkapital som følge av økning i statstilskudd

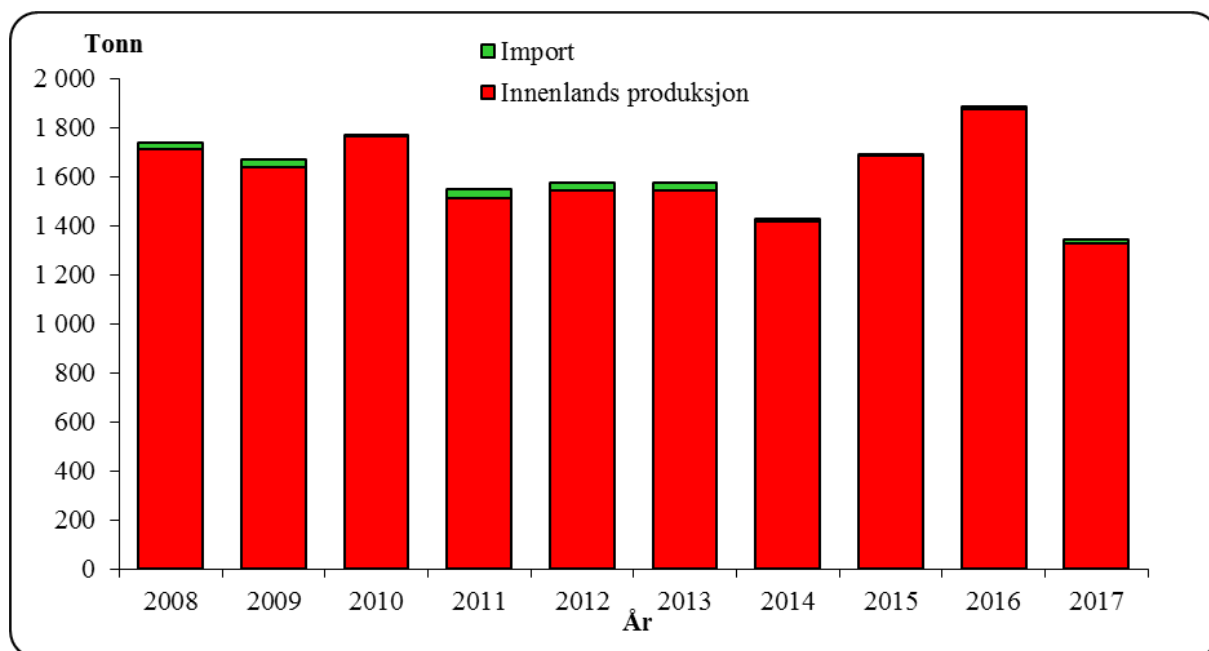
og erstatninger, samt reduserte kostnader. Gjennomsnittlig vederlag til arbeid og egenkapital i perioden er på 125 mill. 2017 kroner.

6.7 Markedsforhold

Produksjon av reinkjøtt utgjør under 1 prosent av den totale produksjonen av rødt kjøtt i Norge. I den siste tiårsperioden er det årlig slaktet mellom 1.300 og 1.900 tonn norsk rein ved registrerte slakterier. All innenlandsk slakting av rein, med unntak av slakt til privat forbruk og omsetning, skjer ved registrerte slakterier. I kalenderåret 2017 var det 15 norske slakterier som innrapporterte slakting av norsk rein. Ingen av den utførte og innrapporterte slaktingen i 2016 og 2017 ble utført ved finske slakteri. I kalenderåret 2015 var det til sammenligning 14 norske slakterier som innrapporterte slakting av norsk rein og 0,7 prosent av den utførte og innrapporterte slaktingen ble utført ved finske slakteri.

Handel med reinkjøtt

Tidvis har tilgangen til innenlandsk produsert reinkjøtt vært mindre enn etterspørselen etter reinkjøtt i det norske markedet. Dette har til tider medført import av reinsdyrkjøtt. Figur 6.7.1 gir en oversikt over importen av reinkjøtt til det norske markedet de ti siste årene.

Figur 6.7.1 Fordeling mellom innenlandsk produksjon (slakt ved registrerte slakterier) og import i perioden 2008-2017 (tonn)

Tabellene 6.7.1 og 6.7.2 viser oversikter over henholdsvis import og eksport i den siste femårsperioden. Opplysningene er hentet fra Statistisk Sentralbyrås (SSB) statistikk over utenrikshandelen.

Tabell 6.7.1 Import av reinkjøtt de fem siste årene – gjelder all import, det vil si import både til full og redusert tollsats (tonn)

Import (tonn)	2013	2014	2015	2016	2017
0106.0010 - Levende rein	1,10	3,50	0,14	5,00	13,61
0208.9021 - Hele og halve skrotter	7,10	3,48	-	-	0,02
0208.9022 - Kjøttstykker med bein	1,03	0,64	1,23	1,10	0,70
0208.9029 - Utbeinet kjøtt	3,05	1,16	0,88	4,42	3,28
0210.9903 - Saltet, tørket, røkt etc.	-	0,10	-	-	-
Totalt	12,28	8,88	2,26	10,52	17,61

Det går frem av tabell 6.7.1 at det i 2017 hovedsakelig er levende rein og utbeinet kjøtt som importerer. Importen er fra Sverige, med unntak av hele og halve skrotter som er importert fra Finland.

Tabell 6.7.2 Eksport av reinkjøtt de fem siste årene (tonn)

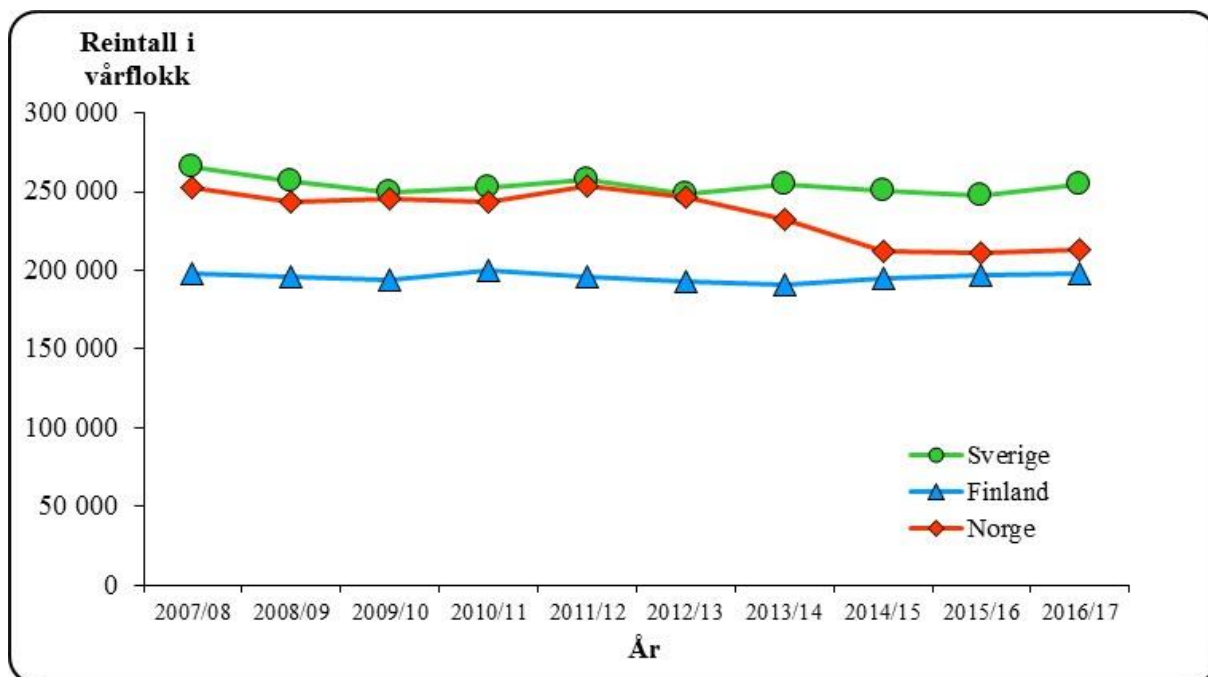
Eksport (tonn)	2013	2014	2015	2016	2017
0106.0010 - Levende rein	15,29	76,32	48,45	-	-
0208.9021 - Hele og halve skrotter	7,49	3,77	1,79	12,31	13,43
0208.9022 - Kjøttstykker med bein	0,00	18,23	0,01	0,11	0,00
0208.9029 - Utbeinet kjøtt	5,03	2,10	0,26	0,61	0,26
0210.9903 - Saltet, tørket, røkt etc.	0,04	-	-	-	-
Totalt	27,86	100,41	50,51	13,02	13,69

Tabell 6.7.2 viser at eksporten av levende rein og reinkjøtt reduseres. Eksporten av levende rein var, ifølge SSB, dyr fraktet til Finland og Storbritannia. I 2016 og 2017 var det ingen eksport av levende rein. Av reinkjøtt bestod eksporten i hovedsak av hele og halve skrotter som ble eksportert til Sverige og Island.

Markedssituasjonen i Sverige og Finland

Tallene for driftsåret 2017/18 var ikke klare innen tidsfristen for ferdigstilling av Totalregnskapet, «Markedssituasjonen i Sverige og Finland» er derfor uendret fra forrige års publikasjon.

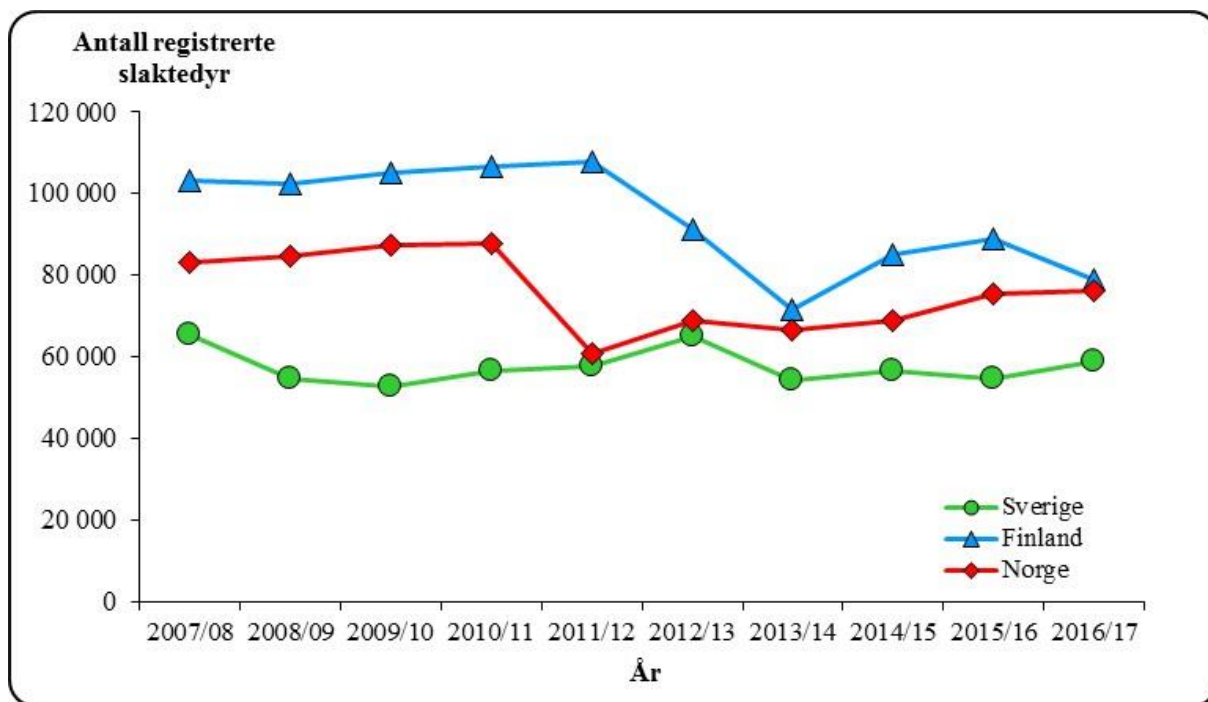
Figurene 6.7.2, 6.7.3 og 6.7.4 gir oversikt over utviklingen av reintall, slaktevolum og pris i våre to naboland den siste tiårsperioden, sammenlignet med tilsvarende tall for Norge. Det påpekes at det kan være forskjeller mellom landene når det gjelder metoder for utarbeidelse av statistikken, som gjør at tallene ikke nødvendigvis er direkte sammenlignbare. Økonomisk utvalg anser likevel at figurene er egnet til å presentere utviklingen innenfor hvert av landene i den siste tiårsperioden, og til å gi en samlet vurdering av tendensene.

Figur 6.7.2 Reintallsutviklingen i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden

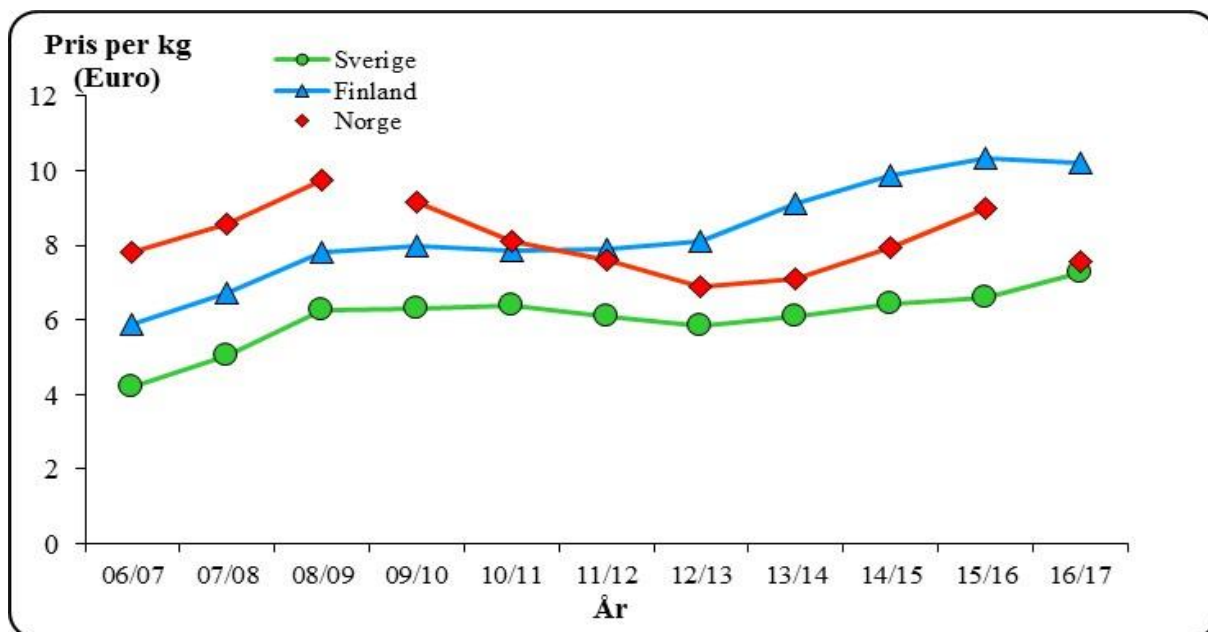
Det fremgår av figur 6.7.2 at Finland har det mest stabile reintallet gjennom hele perioden, og at Sverige ser ut til å ha stabilisert tallet de senere år. Norge har, med bakgrunn i reduksjonsprosessen, en stor reduksjon i reintallet sammenlignet med årene fram til og med 2011/2012.

Figur 6.7.3 viser at utviklingen når det gjelder totalt antall registrerte slaktedyr har vært varierende i perioden fra og med 2011/2012, spesielt i Finland og Sverige. Man ser også at antallet gjennom hele sammenligningsperioden har vært høyere i Finland enn i de to øvrige landene. I Norge ser vi at det i 2011/2012 var en stor reduksjon, og at antall slaktedyr i perioden etter har gått noe opp. Det gjøres oppmerksom på at det kan være variasjoner når det gjelder i hvilken grad slakt til privat forbruk og omsetning blir registrert i de tre landene. Dette har blant annet sammenheng med ulikheter i slakterstruktur og tilskuddsordninger. Konsekvensen er at figur 6.7.3 ikke nødvendigvis gir et fullt ut sammenlignbart bilde av utviklingen.

Figur 6.7.3 Totalt antall registrerte slaktedyr i Sverige, Finland og Norge

Figur 6.7.4 viser pris til reineier i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden – målt i faste 2016-euro. Figuren viser blant annet at spesielt Finland har hatt en positiv utvikling helt siden 2006/2007, og at prisene her de siste årene har vært høyere enn nivået i både Norge og Sverige. Etter en prisøkning i både Norge og Sverige i perioden t.o.m. 2008/2009, har den for Norges del vært nedadgående i perioden etter – helt fram til og med 2012/2013. Vi ser at Sverige følger omtrent samme trend, men at utslagene ikke er fullt så store her. I tillegg til svingninger i markedet, kan prisøkningen og -reduksjonen i Norge imidlertid også ses i sammenheng med endringer når det gjelder avregning fra slakteriene. Rapporteringene derfra har også basert seg på for høye bruttopriser, noe som gir seg utslag i en reduksjon på prisen fra og med driftsåret 09/10. Fra 16/17 reduseres prisen i Norge som følge av at beregningen nå baserer seg på nettopris. Det henvises til kapittel 3.2 for nærmere omtale av prisundersøkelsen og konsekvenser.

Figur 6.7.4 Pris til reineier i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden (pris per kg, 2016-euro)

7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier

7.1 Inntekter utenfor reindriftsnæringen

Mange reindriftsfamilier henter deler av inntekten sin utenfor reindriftsnæringen. Utvalget legger derfor også fram reindriftsfamilienes beregnede totale brutto lønns-, pensjons- og renteinntekter fra andre sektorer, samt deres inntekter fra annen næringsvirksomhet (heretter kalt "sum lønn med videre utenfor reindriften").

Grunnlag for beregningene av de nevnte inntektspostene er datamateriale fra selvangivelser og næringsoppgaver. Disse tar primært sikte på å gi svar på kostnads- og kapitalforhold i næringen.

I beregningene er det skilt mellom siidaandelslederens og ektefellens inntekt. Samboere med felles barn og/eller felles formuesforhold er her regnet som ektefeller.

Mens man tidligere korrigerer sum inntekter i forhold til antall mottatte regnskap, legges nå samtlige utøveres (innehavere og ektefeller) selvangivelser til grunn for beregningene. Gjennomsnittsinntektene er beregnet på grunnlag av antall leverte selvangivelser innenfor hvert reinbeiteområde, mens totaltallene er beregnet i forhold til totalt antall siidaandeler i hvert enkelt reinbeiteområde.

Lønnsinntekter er som hovedregel korrigerer for arbeidsinntekter, som er lønn til reindriftsutøvere som er med i tellekorpene ved tellinger. I tabell 7.1.2 er imidlertid ikke lønnsinntektene korrigerer for arbeidsinntekter. Årsaken til dette er at bakgrunnsmateriale ikke gir grunnlag for å fordele arbeidsinntektene etter siidaandelslederens sivile status (gift/samboende eller ugift).

Tabell 7.1.1 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2017, 2016 og 2013 (1 000 kroner)

Reinbeite- område	Gjennomsnitt per siidaandel			Totalt		
	Hovedeier	Ektefelle	Samlet	2017	2016	2015
Polmak/ Varanger	201	144	344	15 147	19 013	17 687
Karasjok	176	165	341	41 622	50 301	42 807
Øst-Finnmark	183	160	343	56 768	69 314	60 493
Vest- Finnmark	143	218	361	77 618	75 124	77 205
Troms	211	155	367	18 700	21 919	16 921
Nordland	163	191	353	14 844	15 498	13 842
Nord-Tr.lag	133	179	312	12 179	12 630	15 538
Sør-Tr./ Hedmark	162	198	360	10 794	8 279	9 510
Totalt	163	189	352	190 903	202 764	193 510

Tabell 7.1.1 viser at sum lønn m.v. utenfor reindriften utgjør 190,9 mill. kroner i 2017 (202,8 mill. kroner i 2016).

Som i 2015 og 2016 er dermed lønnsinntektene utenom næringen høyere enn kjøttinntektene i reindriftsnæringen, som i 2017 var på 114 mill. kroner. Sum lønn m.v. utenfor reindriften er fordelt med 163 000 kroner for siidaandelsledere og 189 000 kroner for ektefeller. Endringen fra 2016 til 2017 var størst i Sør-Trøndelag/Hedmark som hadde en økning på 30 prosent og Karasjok som hadde en reduksjon på 17 prosent sammenlignet med 2016.

Troms har høyest gjennomsnittlig sum lønn m.v. utenfor næringen for innehaver, mens Sør-Vest-Finnmark har høyest sum lønn m.v. utenfor reindriften for ektefeller. Gjennomsnittlig sum lønn m.v. per siidaandel varierer fra 312 000 kroner i Nord-Trøndelag til 367 000 kroner i Troms.

Tabell 7.1.2 viser en oversikt over gjennomsnittlig sum lønn m.v. utenfor reindriften for innehaver, ektefelle og samlet for siidaandelen for de av innehaverne som har ektefeller, samt for innehavere som ikke har ektefeller.

Tabell 7.1.2 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2017 for siidaandelsledere med ektefeller og siidaandelsledere uten ektefeller (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	Gjennomsnitt per siidaandel			
	Innehavere med ektefeller/samboer			Innehaver uten ektefeller
	Leder	Ektefelle	Samlet	Leder
Polmak/Varanger	297	395	693	145
Karasjok	128	571	699	210
Øst-Finnmark	181	518	699	194
Vest-Finnmark	149	494	644	152
Troms	243	380	623	190
Nordland	187	401	588	141
Nord-Trøndelag	147	333	480	117
Sør-Tr./Hedmark	54	283	337	413
Totalt 2017	159	447	606	176
<i>Totalt 2016</i>	<i>197</i>	<i>437</i>	<i>634</i>	<i>180</i>

Det går frem av tabell 7.1.2 at ektefellene står for den klart største andelen av inntektene som hentes utenfor næringen. Tabellen viser for øvrig at gjennomsnittlige inntekter utenfor reindriften reduseres for innehavere og øker for ektefeller/samboere.

Tabell 7.1.3 Gj.sn sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2017 (1 000 kroner per siidaandel)

Reinbeite- område	Lønn	Pensjoner	Annen næringsinnt.	Renter	Totalt
Polmak/Varanger	285	43	1	15	344
Karasjok	289	38	0	14	341
Øst-Finnmark	289	40	0	14	343
Vest-Finnmark	315	38	1	7	361
Troms	291	63	0	13	367
Nordland	273	72	1	7	353
Nord-Tr.lag	216	75	4	17	312
Sør-Tr./Hedmark	323	25	2	10	360
Totalt	295	45	1	11	352
<i>Prosent</i>	<i>84 %</i>	<i>13 %</i>	<i>0,3 %</i>	<i>3 %</i>	<i>100 %</i>

Tabell 7.1.3 viser at lønn er den største inntektskilden utenfor næringen (84 prosent). Deretter følger pensjoner (13 prosent), renter (3 prosent) og andre næringsinntekter (0,3 prosent). Gjennomsnittlig lønnsinntekt utenfor reindriftsnæringen utgjør 395 000 kroner per siidaandel i samisk reindrift i 2017 (2015: 306 000 kroner).

Siidaandelsleders samlede inntekt utenom næring er fordelt med 76 prosent på lønn, 18 prosent på pensjoner, 0,3 prosent på andre næringsinntekter og 5 prosent på renteinntekter. Den tilsvarende fordelingen for ektefeller er 90 prosent, 8 prosent, 0,3 prosent og 1 prosent. Det er altså en større andel lønnsinntekter blant ektefeller enn blant innehavere.

Tabell 7.1.4 viser en oversikt over fordelingen av kvinnelige og mannlige siidaandelsledere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften. Tabell 7.1.5 viser tilsvarende data for ektefeller. Det gjøres oppmerksom på at pensjoner og renter ikke er medregnet i tabellene 7.1.4 og 7.1.5.

Tabell 7.1.4 Andel kvinnelige og mannlige siidaandelsledere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2017 (prosent)

Reinbeite- område	Kvinner	Menn	Inntekt < 200 000		Inntekt ≥ 200 000	
			Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Polmak/Varanger	92 %	48 %	8 %	80 %	92 %	20 %
Karasjok	95 %	68 %	15 %	82 %	85 %	18 %
Øst-Finnmark	94 %	63 %	13 %	82 %	88 %	18 %
Vest-Finnmark	86 %	70 %	16 %	78 %	84 %	22 %
Troms	73 %	68 %	13 %	73 %	88 %	27 %
Nordland	71 %	54 %	80 %	63 %	20 %	37 %
Nord-Tr.lag	86 %	56 %	17 %	89 %	83 %	11 %
Sør-Tr./Hedmark	100 %	58 %	83 %	93 %	17 %	7 %
Totalt 2017	87 %	65 %	24 %	79 %	76 %	21 %
<i>Totalt 2016</i>	<i>85 %</i>	<i>67 %</i>	<i>24 %</i>	<i>78 %</i>	<i>76 %</i>	<i>22 %</i>

Tabell 7.1.4 viser at 87 prosent av de kvinnelige og 65 prosent av de mannlige siidaandelslederne har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2017. Videre viser tabellen at 24 prosent av de kvinnelige siidaandelslederne som har lønns- og/eller

næringsinntekter utenfor reindriften, tjener under 200 000 kroner. 79 prosent av de mannlige siidaandelslederne som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften, tjener under 200 000 kroner.

Tabell 7.1.5 Andel kvinnelige og mannlige ektefeller og samboere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2017 (prosent)

Reinbeite- område	Kvinner	Menn	Inntekt < 200 000		Inntekt ≥ 200 000	
			Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Polmak/Varanger	89 %	67 %	13 %	75 %	88 %	25 %
Karasjok	97 %	67 %	13 %	50 %	88 %	50 %
Øst-Finnmark	95 %	67 %	13 %	67 %	88 %	33 %
Vest-Finnmark	92 %	100 %	13 %	50 %	87 %	100 %
Troms	88 %	80 %	33 %	50 %	67 %	50 %
Nordland	89 %	100 %	25 %	0 %	75 %	100 %
Nord-Tr.lag	79 %	100 %	27 %	100 %	73 %	0 %
Sør-Tr./Hedmark	89 %	67 %	31 %	100 %	69 %	0 %
Totalt 2017	91 %	81 %	18 %	62 %	82 %	38 %
<i>Totalt 2016</i>	<i>91 %</i>	<i>61 %</i>	<i>21 %</i>	<i>65 %</i>	<i>79 %</i>	<i>35 %</i>

Det går frem av tabell 7.1.5 at 91 prosent av de kvinnelige og 81 prosent av de mannlige ektefellene og samboerne har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2017. Av kvinnene er det 82 prosent som tjener over 200 000 kroner og 18 prosent som tjener under 200 000 kroner, mens hos de mannlige er det 38 prosent som tjener over 200 000 kroner og 62 prosent som tjener under 200 000 kroner. På bakgrunn av tabell 7.1.5 kan en derfor trekke den konklusjonen at ektefellers og samboeres inntekter utenfor reindriftsnæringen er av stor betydning for siidaandelens økonomi. Dette gjelder i særlig grad bidraget fra kvinnelige ektefeller og samboere, ettersom det er en relativt høy andel av kvinnelige ektefeller og samboere som har til dels betydelige lønnsinntekter. Utvalget påpeker at disse inntektene også inneholder næringsinntekter fra duodji når inntekten overstiger 50 000 kroner og det leveres egen næringsoppgave. Da det er vanskelig å skille ut disse, blir de i dette tilfellet regnet som næringsinntekt utenfor reindriften, selv om det i realiteten er inntekt innenfor reindriften.

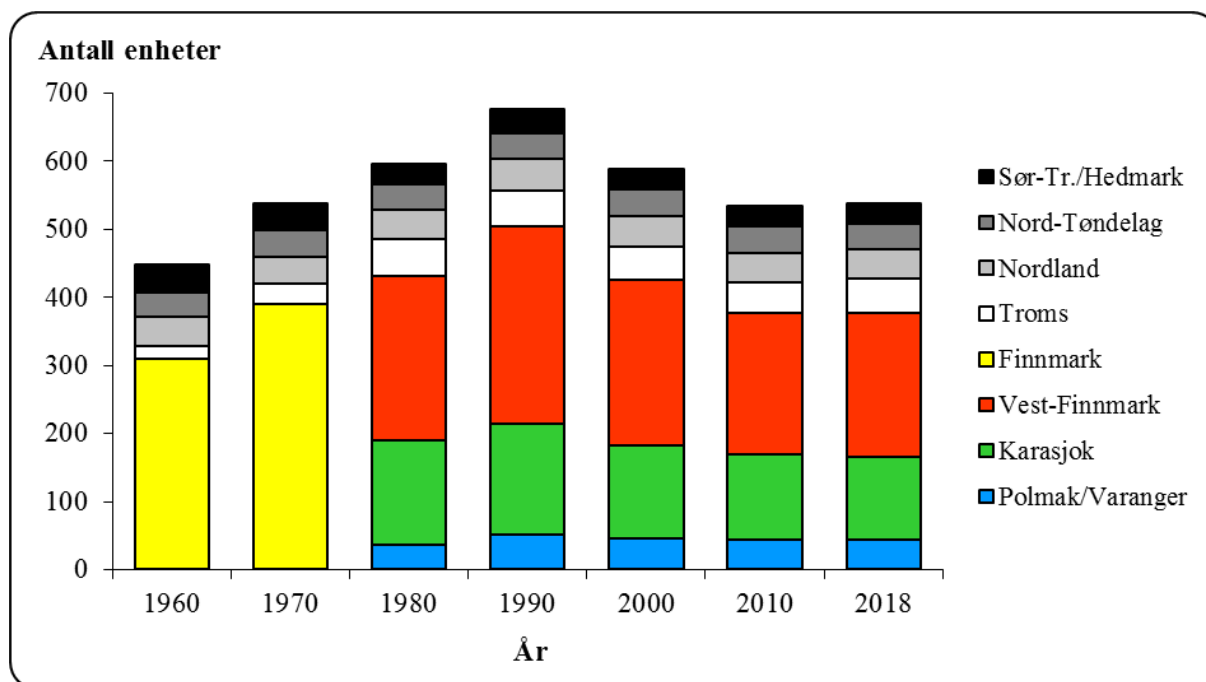
7.2 Strukturutvikling og sysselsetting

Strukturutvikling

Før reindriftsloven av 1978 trådte i kraft, ble begrepet familieenhet anvendt som enhet både i næringsstatistikken (eksempelvis antall rein per familieenhet) og i forvaltningen forøvrig. Dette var imidlertid ikke noe entydig begrep, og definisjonen på familieenhet varierte både over tid og fra reinbeiteområde til reinbeiteområde. Tallmaterialet gir derfor ikke noen presis beskrivelse av befolknings- og sysselsettingsnivået i næringen. Da den forrige reindriftsloven trådte i kraft i 1979, ble driftsenhet innført som grunnenhet. Heller ikke dette begrepet var entydig.

Den langsiktige utviklingen i antall enheter fra 1960 til 2018 er vist i figur 7.2.1. Fram til 1990 inneholder figuren også dem som beholdt sin driftsenhet selv om de hadde sluttet med reindrift. Fra 2000 er enheter med null rein fjernet fra oversikten. Selv om tallmaterialet har sine svakheter, gir det et visst uttrykk for endring i antall enheter. Siden begrepet siidaandel

erstattet begrepet driftsenhet som grunnenhet da den nye reindrifftsloven trådte i kraft i 2007, er dette begrepet brukt når det gjelder tall fra og med 2007.

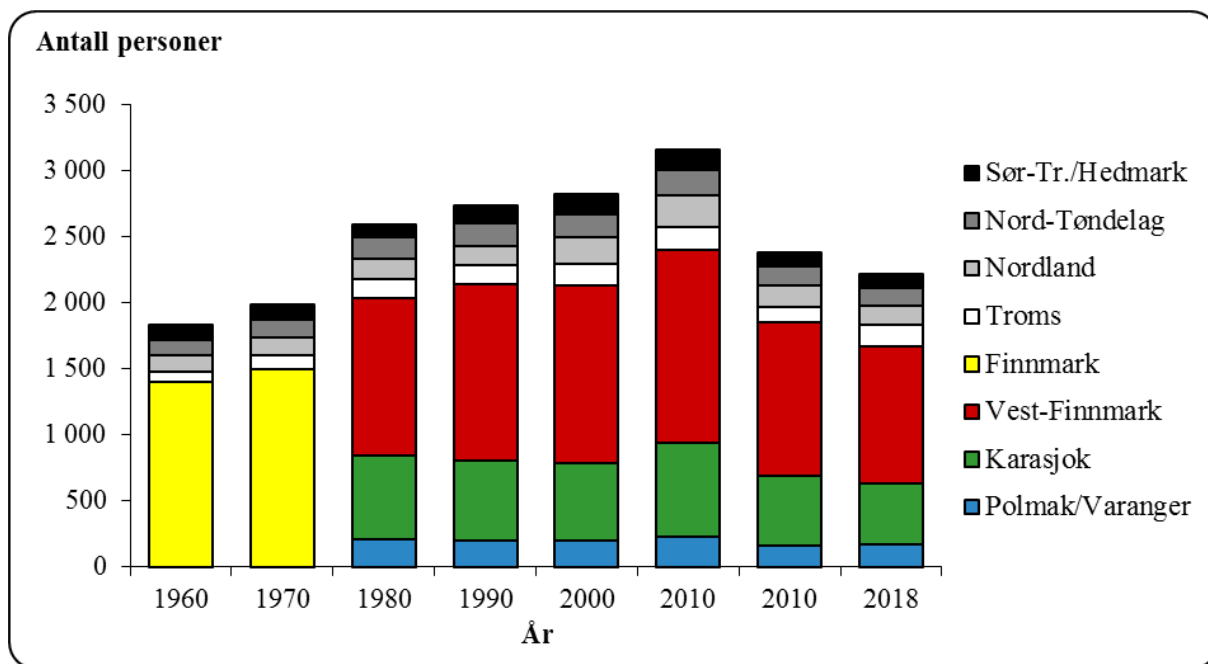
Figur 7.2.1 Antall enheter i samisk reindrift i perioden 1960-2018

I Finnmark økte antallet enheter med 195 fra 1960 til 1990. Fra 1980 til 1990 økte antall enheter i Finnmark med 73. Selv om det var et uttrykt ønske om å begrense etableringen av nye enheter på grunn av ressursituasjonen, hadde man så sent som i perioden 1985 til 1988 en økning på 44 enheter i Finnmark. Det meste av denne økningen var imidlertid en offisiell godkjenning av enheter som i realiteten allerede var etablert i Vest-Finnmark.

Figur 7.2.1 viser at det relativt sett var en sterkere vekst i antall enheter i Troms enn i Finnmark i perioden fra 1960 til 1990. Økningen må ses i sammenheng med overføringen av distrikter fra Nordland fylke til Troms reinbeiteområde. Dette gjaldt distrikter som ligger nord for Vestfjorden.

I tillegg til de refererte tallene var det i 1980-årene et betydelig antall reineiere som ønsket, men ikke fikk registrert egne enheter. En del av disse drev likevel reindrift, for eksempel i foreldrenes siidaandel.

Det usikre bakgrunns materialet gjør at det ikke er mulig å trekke detaljerte konklusjoner ut fra figur 7.2.1. Tallene viser imidlertid at det i perioden fra 1960 til 1990 var en betydelig økning i antall enheter med utkomme fra reindriften. Tendensen til vekst bekreftes også av tallmaterialet for antall personer tilknyttet næringen (jf. figur 7.2.2). I perioden fra 1990 til 1997 var det en til dels sterk reduksjon i antall enheter, mens antall personer knyttet til næringen holdt seg på et stabilt høyt nivå. Reduksjonen i antall enheter frem til 1997 kom særlig i Finnmark – som følge av Omstillingsprogrammet. Etter 1997 økte antallet siidaandeler, i hovedsak som følge av at enheter som hadde vært på omstilling kom tilbake til næringen. Selv om antall enheter nå er under nivået fra 1979, da reindrifftsloven av 1978 trådte i kraft, ligger antall personer i næringen langt over nivået fra den tiden.

Figur 7.2.2 Antall personer i samisk reindrift i perioden 1960-2018

Tallmaterialet for antall personer i reindriften har også sine svakheter. Dette skyldes blant annet at det over tid har vært ulike oppfatninger av hvor stor grad av tilknytning til reindriften som kreves for å bli registrert i oversiktene. En annen forklaringsfaktor i denne sammenheng er at statusen ved å stå oppført i melding om reindrift har variert over tid, på grunn av endringer i virkemidlene. Usikkerheten når det gjelder antall personer er imidlertid mindre enn usikkerheten når det gjelder antall enheter (gjelder spesielt eldre data). Slik forholdene er i dag, er tallmaterialet basert på oversikter fra den enkelte siidaandel/reinbeitedistrikt. Fra og med 2018 er antall personer i figur 7.2.2 personer med rein registrert i melding om reindrift, da dette gir et mer riktig bilde av hvor mange som driver med reindrift. Figuren viser også to søyler for 2010 der søylen med flest personer viser personer registrert i melding om reindrift med og uten rein, mens den andre søylen er personer med rein. I tidligere publikasjoner er tallet personer i siidaandelen med og uten rein.

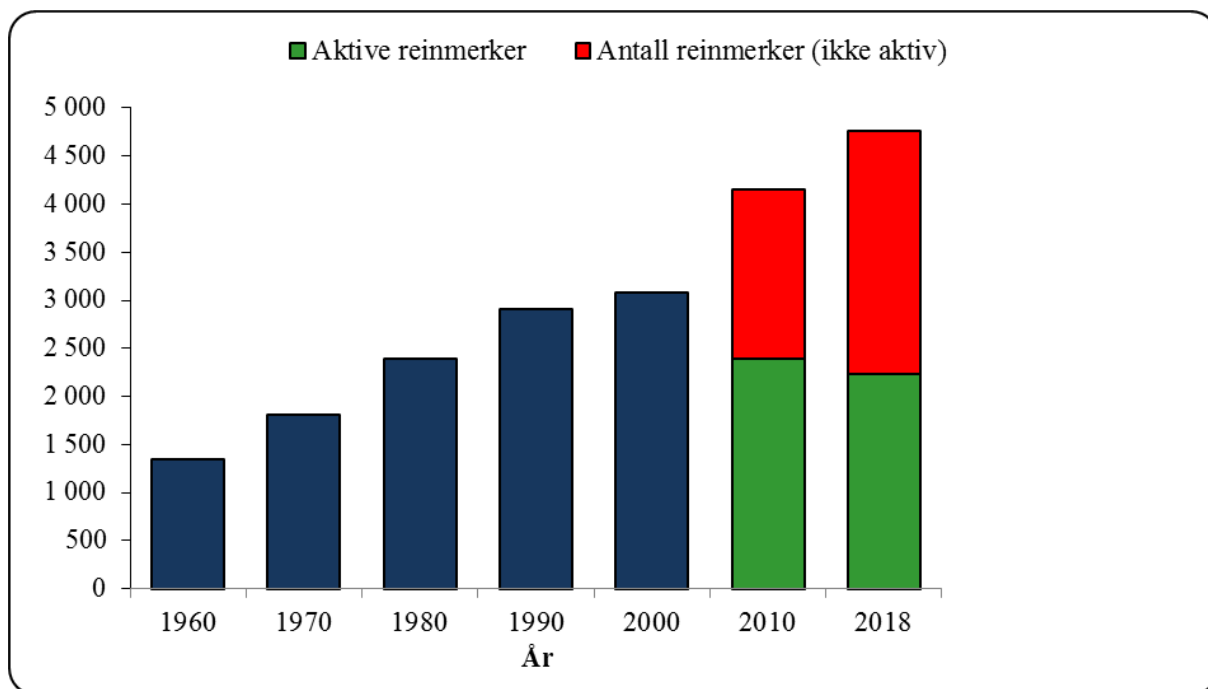
Opplysningene omfatter i hovedsak personer som etter reindriftsloven § 9 har rein i en siidaandel, uavhengig av om reindriften er hovedvirksomheten eller ikke. Dette gjelder i første rekke siidaandelsleder, ektefellen og deres barn. Siidaandelen kan også omfatte rein som tilhører andre, forutsatt at disse oppfyller vilkårene i reindriftsloven § 9. Som hovedregel kan ingen enkeltpersoner eie rein i mer enn en siidaandel.

Tabell 7.2.1 viser utviklingen i antall personer per familieenhet/driftsenhet/siidaandel i de ulike reinbeiteområdene fra 1960 til 2018. På samme måte som i figur 7.2.2 er antall personer i tabellen i 2018 antall personer med rein registrert i melding om reindrift. I 2010 vises to tallserier, den første personer med og uten rein, og den andre med rein.

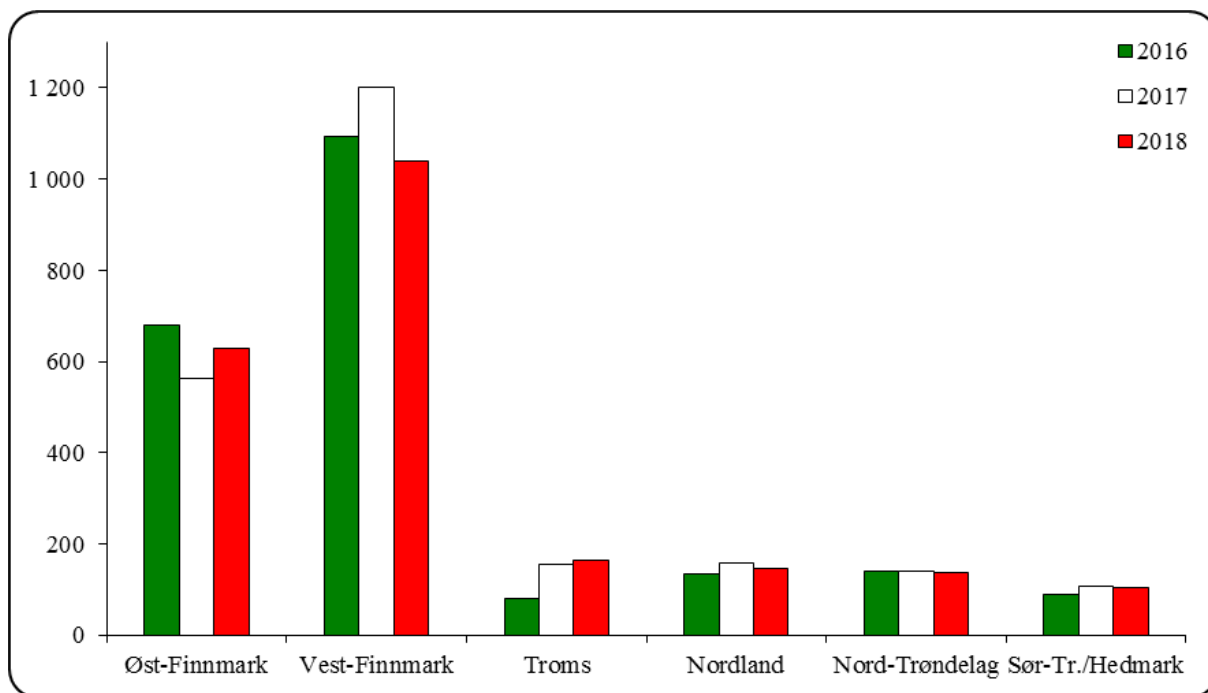
Tabell 7.2.1 Antall personer per enhet (siidaandel/familieenhet)

Reinbeiteområde	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2010	2018
Polmak/Varanger			5,8	3,9	4,4	5,2	3,6	3,9
Karasjok			4,1	3,7	4,5	5,7	4,2	3,8
Vest-Finnmark			4,9	4,6	5,9	7,0	5,6	4,9
Finmark	4,5	3,8	4,7	4,2	5,3	6,3	4,9	4,4
Troms	4,2	3,5	2,8	2,9	3,6	4,0	2,5	3,2
Nordland	2,9	3,5	3,4	3,1	4,5	5,5	3,8	3,5
Nord-Trøndelag	3,4	3,2	4,2	4,4	4,6	4,8	3,7	3,5
Sør-Tr./Hedmark	2,7	3,1	3,3	3,8	4,8	5,2	3,4	3,5
Totalt samisk reindrift	4,1	3,7	4,3	4,0	5,0	5,9	4,5	4,1

Figur 7.2.3 viser antall registrerte reinmerker i perioden 1960 – 2018. Tallene er hentet fra merkeregisteret over reinmerker. Det gjøres oppmerksom på at tallene også inkluderer merker uten rein, og det totale antallet merker er dermed ikke ensbetydende med antall reineiere eller antall aktive merker. Aktive merker er vist i figur 7.2.4. Antall aktive merker i 2018 er 2 227, det vil si med rein registrert på dette merket.

Figur 7.2.3 Antall registrerte reinmerker i perioden 1960-2018

Figur 7.2.4 Antall aktive merker i perioden 2016-2018

Sysselsetting

Metode for beregning av arbeidsforbruk i samisk reindrift bygde lenge på en utvalgsundersøkelse basert på registrerte arbeidsregnskap fra 1987 til 1989. Utvalget har imidlertid ønsket et datagrunnlag som er mer i tråd med dagens arbeidssituasjon i reindriften, og som i sterkere grad synliggjør kvinnenes arbeidsinnsats. En ny arbeidstidsundersøkelse ble derfor igangsatt i begynnelsen av 2012. Undersøkelsen ble ferdigstilt senhøsten 2013, og beregningene i publikasjonene fra og med 2013 er dermed gjort på grunnlag av denne.

Ved beregning av antall årsverk tas det hensyn til antall siidaandeler, utøverens alder, innehavers kjønn, om siidaandelen ledes sammen med ektefelle, samt antall reineiere i siidaandelen.

Reindriften er på mange måter en livsform, noe som også setter sitt preg på det arbeidet som utføres. Det kan mange ganger være vanskelig å måle reell arbeidstid, samt hvordan den enkelte registrerer ventetid og den tiden som går med til å forflytte seg etter flokken. Det er heller ikke tatt hensyn til hvordan omfanget av arbeid i andre næringer påvirker arbeidsinnsatsen i reindriften.

Arbeidsforbruket i tamreinlagene beregnes i forhold som et fast antall rein per årsverk. Det beregnede arbeidsforbruket for 2017/2018 er spesifisert i tabell 7.2.2. Ved beregningene er det lagt til grunn at ett årsverk utgjør 1.800 timer.

Tabell 7.2.2 Beregnet arbeidsforbruk i 2017/2018

Reinbeite-Område	Timer per enhet	Årsverk per enhet	Årsverk totalt	Rein per årsverk
Polmak/Varanger	1 975	1,10	48	499
Karasjok	3 417	1,90	232	195
Øst-Finnmark	3 035	1,69	280	247
Vest-Finnmark	2 932	1,63	344	226
Troms	2 840	1,58	80	146
Nordland	2 973	1,65	69	198
Nord-Trøndelag	2 354	1,31	51	275
Sør-Tr./Hedmark	2 922	1,62	49	287
Tamreinlag			40	320
Totalt gjennomsnitt	2 916	1,62	913	234

Tabell 7.2.2 viser store variasjoner i beregnet arbeidsforbruk mellom reinbeiteområdene. Målt i timer og årsverk per enhet, har Polmak/Varanger det laveste arbeidsforbruket (1 975 timer og 1,10 årsverk) og Karasjok det høyeste (henholdsvis 3 417 timer og 1,90 årsverk).

Beregnet antall årsverk i samisk reindrift i 2017/18 gir et gjennomsnitt på 1,62 årsverk per siidaandel.

Beregnet arbeidsforbruk (antall årsverk) den siste femårsperioden er vist i tabell 7.2.3.

Tabell 7.2.3 Beregnet arbeidsforbruk (antall årsverk) i perioden 2014-18

Reinbeiteområde	2014	2015	2016	2017	2018
Polmak/Varanger	51	50	47	48	48
Karasjok	254	246	239	212	232
Øst-Finnmark	305	297	287	260	280
Vest-Finnmark	380	379	355	369	344
Troms	63	73	69	79	80
Nordland	67	70	68	72	69
Nord-Trøndelag	52	53	53	51	51
Sør-Tr./Hedmark	46	48	46	48	49
Tamreinlag	39	40	39	41	40
Totalt antall årsverk	952	959	916	920	913

Vi ser at antall årsverk i reindriftsnæringen har holdt seg forholdsvis stabilt fra og med 2014. Dette kan ha sammenheng med den nye arbeidstidsundersøkelsen, hvor beregningen som tidligere nevnt baserer seg på flere faktorer og resultatet dermed er blitt mindre utsatt for store variasjoner som følge av enkeltfaktorer. Vi ser imidlertid at det i 2016 var en reduksjon på 43 årsverk sammenlignet med 2015. Dette har sammenheng med en stor reduksjon av reintallet, samt at antall reineiere i siidaandelene er redusert med 10 prosent i forhold til 2015.

Reduksjonen i antall reineiere kan ha flere årsaker. Fra og med driftsåret 13/14 ble det blant annet innført en generell regel om at minst 85 prosent av reintallet i siidaandelen skal innehas av siidaandelens leder eller dens nærmeste familie, for å unngå avkortning i tilskuddsutbetalinger. Dette kan ha medført en endring av eierstrukturen/antall reineiere, og herunder en generell opprydding i strukturen og sammensetningen i siidaandelene. Fra 2017 til 2018 var det en reduksjon på 7 årsverk.

Utviklingen i antall siidaandeler de ti siste årene er vist i tabell 7.2.4. Variasjonen i sammenligningsperioden har selvfølgelig flere årsaker, men i all hovedsak er det beregningsmåten som har vært noe endret. Til og med 2007 har det totale antallet vært iberegnet siidaandeler under avvikling eller etablering, altså andeler uten rein, som i utgangspunktet ikke er aktive enheter. Fra og med 2008 er tallet definert som antall siidaandeler med rein, og tallserien er også korrigert i forhold til tidligere års publikasjoner.

Tabell 7.2.4 Antall siidaandeler i samisk reindrift de ti siste driftsårene

Reinbeiteområde	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Polmak/Varanger	45	44	44	44	44	44	44	44	44	44
Karasjok	125	125	123	122	124	122	122	122	122	122
Øst-Finnmark	170	169	167	166	168	166	166	166	166	166
Vest-Finnmark	209	209	208	207	209	209	209	210	214	211
Troms	43	44	44	48	48	47	48	50	50	51
Nordland	44	44	44	39	39	41	42	42	42	42
Nord-Trøndelag	39	39	39	39	39	39	39	39	39	39
Sør-Tr./Hedmark	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
Totalt samisk reindrift	535	535	532	529	533	532	534	537	541	539

Tabell 7.2.5 viser utviklingen i antall personer i samisk reindrift den siste tiårsperioden. Fra og med 2010 er antall personer i tabellen personer registrert med rein, da dette gir et mer riktig bilde av hvor mange som driver med reindrift. I tidligere publikasjoner viste denne tabellen personer med og uten rein, og det gjør også 2009 og den første 2010 kolonnen i dagens tabell. 2014 mangler da vi ikke har tallmateriale fra dette året.

Tabell 7.2.5 Antall personer i samisk reindrift de ti siste årene

Reinbeiteområde	2009	2010	2010	2011	2012	2013	2015	2016	2017	2018
Polmak/Varanger	233	227	157	162	177	177	168	165	168	170
Karasjok	716	708	528	481	530	528	498	514	472	460
Øst-Finnmark	949	935	685	643	707	705	666	679	640	630
Vest-Finnmark	1 425	1 462	1 170	1 208	1 213	1 213	1 221	1 094	1 200	1 041
Troms	179	175	112	109	115	115	149	79	154	163
Nordland	234	242	166	155	159	159	161	135	159	146
Nord-Trøndelag	200	189	146	145	146	146	145	141	139	137
Sør-Tr./Hedmark	158	156	103	103	99	100	104	90	108	105
Totalt samisk reindrift	3 145	3 159	2 382	2 363	2 439	2 438	2 446	2 218	2 400	2 222

Likestilling i reindriften

Tabell 4.6.1 (under kapittel 4.6) viser det totale antall beregnede årsverk i reindriftnæringen. Etter arbeidstidsundersøkelsen som er beskrevet i kapittel 3.2 har vi særskilt beregnet kvinners innsats og betydning for reindriften. Antall årsverk utført av kvinner framkommer i

tabell 7.2.6 nedenfor. Det gjøres oppmerksom på at beregningene er utført med bakgrunn i kvinnelige innehaveres, samt kvinnelige ektefellers arbeidsinnsats, og at arbeidstiden til andre medlemmer av siidaandelen ikke er iberegnet.

Ved beregning av antall årsverk utført av kvinner tas det hensyn til antall kvinnelige innehavere i felles siidaandel, antall kvinnelige siidandelsinnehavere med ektefelle, om den eventuelle ektefellen selv er aktiv reindriftsutøver, samt antall kvinnelige ektefeller i de siidaandeler som har mannlig innehaver og som ikke er fellesandel.

Det beregnede arbeidsforbruket for kvinner i 2017 er spesifisert i tabell 7.2.6. Ved beregningene er det lagt til grunn at et årsverk er 1.800 timer. Arbeidsforbruket i tamreinlagene beregnes i forhold til et fast antall rein per årsverk. Tabell 7.2.7 viser antall aktive siidaandeler som har kvinnelig innehaver, fordelt etter siidaandelens reintall og siidaandelslederens alder.

Tabell 7.2.6 Arbeidsforbruk for kvinner i 2017

Reinbeite- område	Timer per enhet	Årsverk per enhet	Årsverk totalt	Rein per årsverk	Antall siidaandeler
Polmak/Varanger	488	0,27	11,93	462	44
Karasjok øst	599	0,33	17,30	260	52
Karasjok vest	426	0,24	16,57	275	70
Øst-Finnmark	496	0,28	45,79	318	166
Kautokeino øst	495	0,28	17,06	371	62
Kautokeino midt	421	0,23	22,24	402	95
Kautokeino vest	395	0,22	12,51	395	57
Vest-Finnmark	436	0,24	51,80	390	214
Troms	601	0,33	16,70	198	50
Nordland	509	0,28	11,87	267	42
Nord-Trøndelag	558	0,31	12,09	229	39
Sør-Tr./Hedmark	550	0,31	9,17	345	30
Totalt	490	0,27	147	320	541
<i>Totalt 2016</i>	<i>501</i>	<i>0,28</i>	<i>149</i>	<i>296</i>	<i>537</i>

Tabell 7.2.6 viser at det i 2017 var totalt 147 årsverk utført av kvinner i reindriften. Det fremgår videre at arbeidsforbruket målt i timer per andel er høyest i Troms, og lavest i Kautokeino vest. Differansen er på 206 timer. Målt i antall rein per årsverk (rein med kvinnelig eier) varierer arbeidsforbruket fra 198 rein i Troms til 462 rein i Polmak/Varanger.

Tabell 7.2.7 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2017/2018 med kvinner som innehavere, fordelt etter siidaandelslederens alder og siidaandelens reintall

Reinbeite- Område	Antall enheter	Alder			Reintall			
		< 30	31-50	> 50	<100	101-250	251-600	> 600
Polmak/Varanger	7	1	3	3	-	2	5	-
Karasjok	18	2	9	7	7	7	3	1
Øst-Finnmark	25	3	12	10	7	9	8	1
Vest-Finnmark	23	5	12	6	5	14	4	-
Troms	9	1	5	3	5	4	-	-
Nordland	7	2	3	2	2	4	1	-
Nord-Trøndelag	6	2	3	1	2	2	2	-
Sør-Tr./Hedmark	5	-	3	2	-	1	4	-
Totalt	75	13	38	24	21	34	19	1
<i>Totalt 2016/2017</i>	<i>73</i>	<i>10</i>	<i>37</i>	<i>26</i>	<i>28</i>	<i>24</i>	<i>21</i>	<i>0</i>

Det fremgår av tabell 7.2.7 at det i 2017/2018 er til sammen 75 kvinnelige siidaandelsledere. Dette utgjør 14 prosent av det totale antallet siidaandelsledere. Majoriteten av de kvinnelige innehaverne er mellom 31 og 50 år.

Tabell 7.2.8 viser en tilsvarende oversikt over antall siidaandeler som har mannlig innehaver, mens tabell 7.2.9 viser en oversikt over antall felles siidaandelsledere. Beregningene er basert på data fra Melding om reindrift for driftsåret 2017/2018. Reintall er hentet fra Melding om reindrift. Det gjøres oppmerksom på at noen av disse er innehavere for siidaandeler med 0 rein i beholdningen, og at de dermed ikke er å betegne som aktive siidaandeler, men fortsatt er registrert i systemet. Da totalregnskapet baserer seg på tall ned til sonenivå, velger vi å ikke gå nærmere inn på de enkelte siidaandeler og definere hvorfor reintallet ligger på 0. Dette er imidlertid forklaringen på avviket mellom tabell 7.2.4 Antall siidaandeler og tabell 7.2.6 – 7.2.8: Siidaandeler fordelt på kvinnelige, mannlige og fellesinnehavere.

Tabell 7.2.8 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2017/2018 med menn som innehavere, fordelt etter siidaandelslederens alder og siidaandelens reintall

Reinbeite- område	Antall enheter	Alder			Reintall			
		< 30	31-50	> 50	<100	101-250	251-600	> 600
Polmak/Varanger	28	3	17	8	3	2	20	3
Karasjok	80	18	35	27	6	37	30	7
Øst-Finnmark	108	21	52	35	9	39	50	10
Vest-Finnmark	125	20	70	35	21	54	47	3
Troms	34	3	19	12	6	24	4	-
Nordland	26	1	17	8	8	5	13	-
Nord-Trøndelag	22	4	9	9	2	4	16	-
Sør-Tr./Hedmark	21	1	8	12	-	2	19	-
Totalt	336	50	175	111	46	128	149	13
<i>Totalt 2016/2017</i>	<i>326</i>	<i>42</i>	<i>176</i>	<i>108</i>	<i>45</i>	<i>126</i>	<i>144</i>	<i>11</i>

Tabell 7.2.8 viser at det i 2017/2018 er 336 mannlige siidaandelsledere. Dette utgjør 62 prosent av det totale antallet innehavere. I likhet med de kvinnelige siidaandelslederne, er også hoveddelen av de mannlige innehaverne mellom 31 og 50 år, og de er ledere for siidaandeler med mellom 251 og 600 rein.

Tabell 7.2.9 Antall felles siidaandeler i samisk reindrift i 2017/2018

Reinbeiteområde	Antall enheter	Reintall			
		<100	101-250	251-600	> 600
Polmak/Varanger	9	3	3	3	-
Karasjok	24	5	10	7	2
Øst-Finnmark	33	8	13	10	2
Vest-Finnmark	65	19	27	16	3
Troms	9	1	8	-	-
Nordland	9	1	3	5	-
Nord-Trøndelag	12	-	2	10	-
Sør-Tr./Hedmark	4	-	-	4	-
Totalt	132	29	53	45	5
<i>Totalt 2016/2017</i>	<i>123</i>	<i>27</i>	<i>54</i>	<i>39</i>	<i>3</i>

Tabell 7.2.9 viser at det i 2017/2018 er 132 enheter med felles siidaandel. Dette utgjør 24 prosent av det totale antallet innehavere. Hoveddelen av innehaverne er ledere for siidaandeler med mellom 101 og 250 rein.

Tabell 7.2.10 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2017/2018 etter reineiernes kjønn (prosent)

Reinbeite-område	Fordeling reintall (%)	
	Kvinner	Menn
Polmak/ Varanger	25 %	75 %
Karasjok	20 %	80 %
Øst-Finnmark	22 %	78 %
Vest-Finnmark	23 %	77 %
Troms	25 %	75 %
Nordland	24 %	76 %
Nord-Trøndelag	22 %	78 %
Sør-Tr./Hedmark	22 %	78 %
Totalt	23 %	77 %
<i>Totalt 2016/2017</i>	<i>24 %</i>	<i>76 %</i>

Tabell 7.2.10 viser at 23 prosent av reintallet i 2017/2018 står oppført med kvinner som eiere.

Tabell 7.2.11 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2017/2018 etter reineierens medlemstype (prosent)

Reinbeite- område	Fordeling reintall prosent		
	Innehaver	Ektef./ sambo.	Andre
Polmak/Varanger	69 %	5 %	25 %
Karasjok	76 %	2 %	21 %
Øst-Finnmark	74 %	3 %	23 %
Vest-Finnmark	64 %	6 %	30 %
Troms	71 %	5 %	24 %
Nordland	75 %	6 %	19 %
Nord-Trøndelag	82 %	3 %	15 %
Sør-Tr./Hedmark	79 %	3 %	18 %
Totalt	71 %	5 %	24 %
<i>Totalt 2016/2017</i>	<i>68 %</i>	<i>6 %</i>	<i>26 %</i>

Tabell 7.2.11 viser at siidaandelsledere står oppført som eiere av 71 prosent av reintallet i 2017/2018, mens ektefeller/samboere og andre eier henholdsvis 5 prosent og 24 prosent av reintallet.

Aldersstruktur og fordeling av reintall

Tabell 7.2.12 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift etter reineiers alder (prosent)

Reinbeite- område	2010			2015			2017		
	Alder			Alder			Alder		
	< 30	30-50	> 50	< 30	30-50	> 50	< 30	30-50	> 50
Polmak/Varanger	24 %	38 %	38 %	20 %	41 %	39 %	20 %	45 %	35 %
Karasjok øst	14 %	46 %	40 %	23 %	41 %	36 %	22 %	44 %	33 %
Karasjok vest	24 %	47 %	29 %	25 %	42 %	34 %	27 %	41 %	31 %
Øst-Finnmark	21 %	44 %	35 %	22 %	41 %	36 %	23 %	43 %	33 %
Kautokeino øst	22 %	57 %	21 %	20 %	51 %	28 %	19 %	56 %	25 %
Kautokeino midt	22 %	48 %	30 %	20 %	51 %	29 %	19 %	49 %	31 %
Kautokeino vest	19 %	44 %	38 %	15 %	47 %	39 %	14 %	47 %	39 %
Vest-Finnmark	21 %	49 %	30 %	19 %	50 %	31 %	18 %	51 %	32 %
Troms	11 %	35 %	54 %	16 %	41 %	43 %	13 %	49 %	38 %
Nordland	13 %	48 %	39 %	17 %	49 %	34 %	15 %	45 %	40 %
Nord-Trøndelag	16 %	46 %	38 %	15 %	39 %	46 %	15 %	36 %	49 %
Sør-Tr./Hedmark	11 %	45 %	43 %	7 %	42 %	51 %	6 %	43 %	51 %
Totalt	19 %	46 %	35 %	19 %	45 %	36 %	18 %	46 %	36 %

Tabell 7.2.13 Fordeling av siidaandelsleders reintall i samisk reindrift etter siidaandelsleders alder (prosent)

Reinbeite- område	2010			2015			2017		
	Alder			Alder			Alder		
	< 30	30-50	> 50	< 30	30-50	> 50	< 30	30-50	> 50
Polmak/Varanger	16 %	43 %	41 %	9 %	52 %	40 %	13 %	54 %	33 %
Karasjok øst	3 %	54 %	44 %	15 %	52 %	34 %	18 %	54 %	28 %
Karasjok vest	13 %	57 %	30 %	19 %	48 %	33 %	24 %	49 %	28 %
Øst-Finnmark	11 %	51 %	38 %	14 %	51 %	35 %	18 %	52 %	30 %
Kautokeino øst	12 %	63 %	25 %	5 %	60 %	35 %	6 %	69 %	24 %
Kautokeino midt	7 %	54 %	38 %	7 %	56 %	37 %	9 %	57 %	34 %
Kautokeino vest	8 %	47 %	45 %	4 %	49 %	47 %	2 %	57 %	42 %
Vest-Finnmark	9 %	55 %	36 %	6 %	55 %	40 %	6 %	60 %	34 %
Troms	3 %	36 %	61 %	6 %	46 %	47 %	9 %	49 %	42 %
Nordland	1 %	58 %	41 %	8 %	58 %	35 %	2 %	54 %	44 %
Nord-Trøndelag	3 %	52 %	45 %	5 %	41 %	54 %	8 %	38 %	54 %
Sør-Tr./Hedmark	4 %	47 %	49 %	0 %	44 %	56 %	0 %	46 %	54 %
Totalt	8 %	52 %	40 %	8 %	51 %	41 %	10 %	53 %	37 %

Tabellene 7.2.12 og 7.2.13 viser at reintallet fordelt etter alder har holdt seg veldig stabilt i perioden 2010-2017, både når det gjelder fordeling av totalt reintall og siidaandelsleders reintall.

Tabell 7.2.14 viser siidaandelsleders reintall i samisk reindrift fordelt etter siidaandelsleders alder. Det gjøres oppmerksom på at i enkelte siidaandeler har ikke leder rein, mens andre medlemmer i siidaandelen er reineiere.

Tabell 7.2.14 a) Siidaandelsleders reintall i samisk reindrift i 2017 fordelt etter siidaandelsleders alder

Siidaandelsleders alder	2017				
	Antall enheter	Reintall			
		1-99	100-250	251-600	>600
< 30	52	12 %	62 %	23 %	4 %
30-50	258	12 %	39 %	45 %	4 %
51-67	183	17 %	42 %	40 %	1 %
> 67	25	32 %	20 %	40 %	8 %
Totalt	518	15 %	42 %	41 %	3 %

Tabell 7.2.14 a) viser at i 2017 hadde flest siidaandelsledere i aldersgruppen under 30 et reintall på mellom 100 og 250. I aldersgruppene 30-50 lå flest på et reintall på mellom 251-600, mens i aldersgruppen 51-67 hadde flest et reintall på 100-250. I gruppen med siidaandelsleder på over 67 hadde flest et reintall på mellom 251-600.

Tabell 7.2.14 b) Siidaandelsleders reintall i samisk reindrift i 2015 fordelt etter siidaandelsleders alder

Siidaandelsleders alder	2015				
	Antall enheter	Reintall			
		1-99	100-250	251-600	>600
< 30	48	10 %	60 %	27 %	2 %
30-50	250	13 %	40 %	44 %	3 %
51-67	198	25 %	35 %	39 %	2 %
> 67	24	21 %	50 %	21 %	8 %
Totalt	520	18 %	40 %	39 %	3 %

Tabell 7.2.14 b) viser at i 2015 hadde flest siidaandelsleder i aldersgruppene under 30 og over 67 et reintall på mellom 100 og 250, mens i aldersgruppene 30-50 og 51-67 lå flest på et reintall mellom 251 og 600.

Tabell 7.2.14 c) Siidaandelsleders reintall i samisk reindrift i 2010 fordelt etter siidaandelsleders alder

Siidaandelsleders alder	2010				
	Antall enheter	Reintall			
		1-99	100-250	251-600	>600
< 30	52	25 %	40 %	31 %	4 %
30-50	252	11 %	34 %	49 %	6 %
51-67	204	19 %	34 %	43 %	4 %
> 67	22	36 %	27 %	23 %	14 %
Totalt	530	16 %	35 %	44 %	5 %

Tabell 7.2.14 c) viser at i 2010 hadde flest siidaandelsledere i aldersgruppen under 30 et reintall på mellom 100 og 250, i aldersgruppene 30-50 og 51-67 lå flest på et reintall mellom 251 og 600 og i aldersgruppen over 67 hadde flest et reintall på under 100.

8. Vurderinger av materialet

8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene

Økonomisk utvalg ser det som sin hovedoppgave å peke på hovedtrekk i reindriftens økonomiske utvikling i forhold til mål og virkemidler for næringen. Primært er det en oppgave å legge frem regnskap for siste år, og prognose for utviklingen det påfølgende året. Utvalget peker også på mer generelle og langsiktige utviklingstrekk som antas å ha betydning for partenes utforming av reindriftpolitikken.

Forskjellene innenfor de enkelte reinbeiteområdene kan ofte være større enn mellom reinbeiteområdene. Likevel er det slik at den økonomiske utviklingen varierer mellom områdene, og at det er klare regionale forskjeller. Utvalget vil derfor gi en særskilt oversikt over utviklingen i hvert enkelt reinbeiteområde.

Hovedfokus for fremstillingen i dette kapitlet er utviklingen for følgende poster:

- Kjøttinntekter (ikke korrigert for endringer i samlet livdyrverdi)
- Statstilskudd
- Erstatninger
- Kostnader

Kjøttinntektene omfatter slakt ved slakterier inkludert bonus, samt beregnet privat forbruk og omsetning. Inntektene fra privat forbruk og omsetning er beregnet ut fra samme priser som fra slakterier. Fra og med 1997 til og med 2014 var grunnlag for beregning av privat forbruk og omsetning 20 dyr per siidaandel og 50 dyr totalt for tamreinlagene. Fra og med 2015 benytter vi det reelle antallet, hentet fra reieneiernes Melding om reindrift.

Økonomisk utvalg henviser til avsnitt om pris under kap.3.2, for beskrivelse av prisreduksjonen fra 2008 til 2009 og inntekts- og kostnadsreduksjonen fra 2015 til 2016. Jfr. beskrivelsen i kap. 3.2 er det i dette kapitlet markert brudd i inntekts- og kostnadslinjene i figurene.

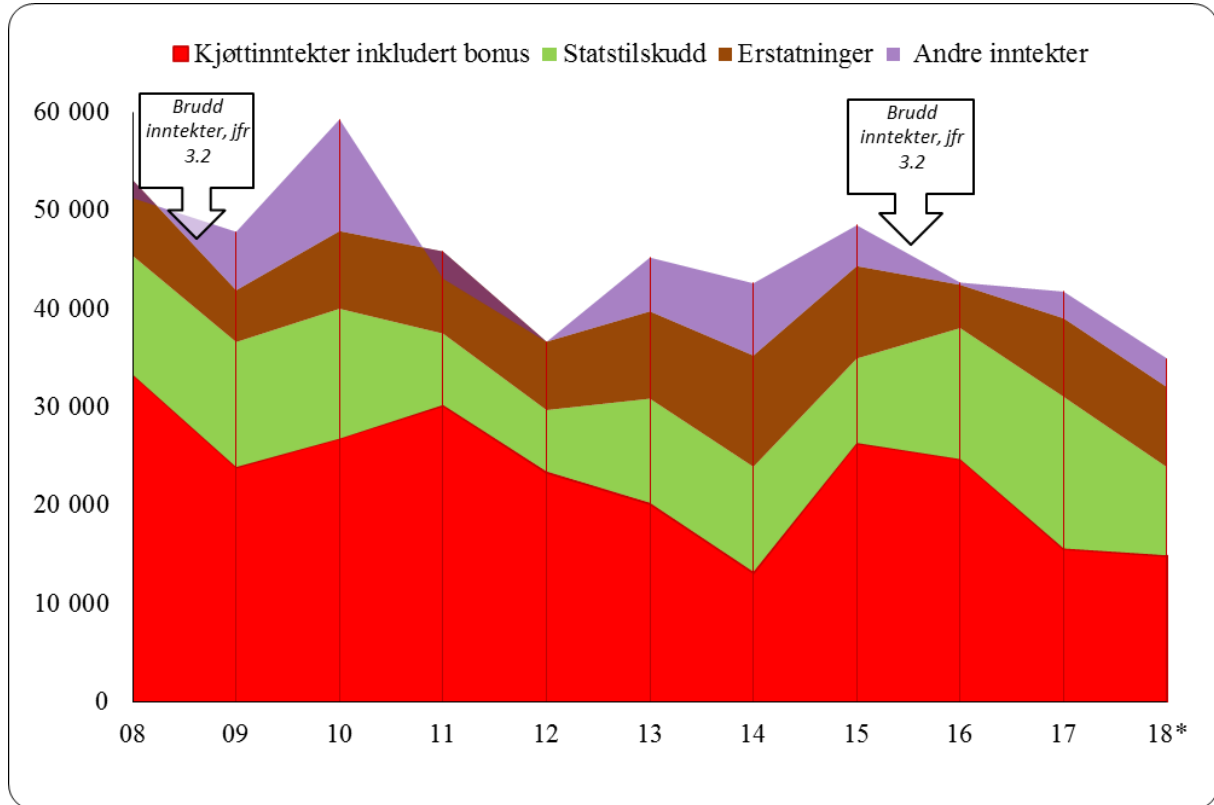
Statstilskuddene omfatter ordinære tilskudd, andre tilskudd, ekstraordinære tilskudd, tiltak mot radioaktivitet, tilskudd til næringskombinasjoner/tilleggsnæringer, VSP/Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet, samt at konfliktdempende tiltak i forhold til rovvilt er inkludert fra 2007.

Erstatninger omfatter erstatninger for tap av rein og erstatninger for arealinngrep. I erstatninger for tap av rein inngår rovvilterstatninger, erstatninger for rein drept av tog og beregnede erstatninger fra forsikringsselskapene for rein drept av bil.

Kostnadene omfatter siidaandelens kostnader, felleskostnader og kostnader i tamreinlag.

Det gjøres oppmerksom på at det er brukt ulik skalering på y-aksen i figurene i kapittel 8.1, og at budsjettall på områdenivå er innarbeidet i figurene. Det understrekes at den områdevis fordelingen av budsjettallene er usikker.

Polmak/Varanger

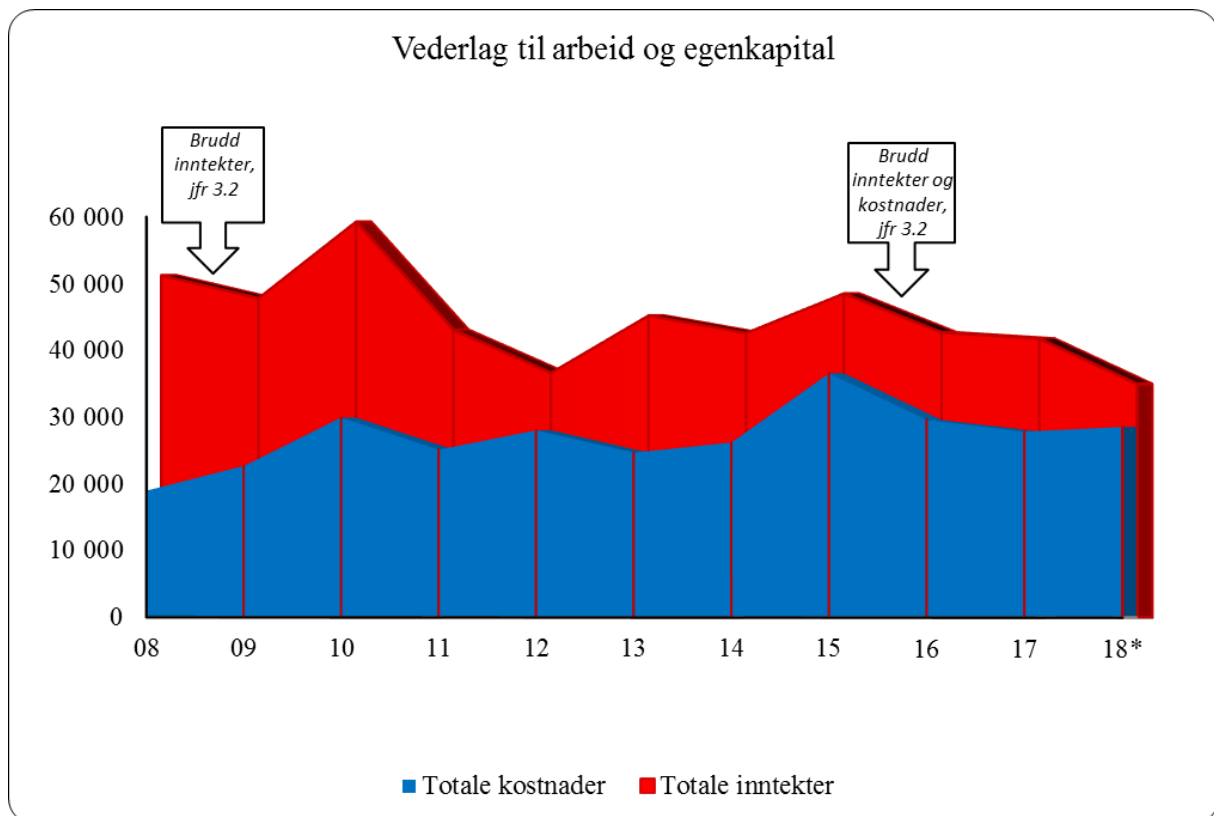
Figur 8.1.1 Utvikling i størrelsen på inntekstpostene i reindriftens totalregnskap i Polmak/Varanger i perioden 2008-2018 (*Budsjett tall for 2018) (2017 kroner)

Det totale oversiktsbildet viser at økonomien i reindriften i Polmak/Varanger har vært best i 2007-2010. Sammenlignet med øvrige områder har Polmak/Varanger gjennom hele perioden utpekt seg som et område med sunn økonomi. Som den eneste av sonene i Øst-Finnmark har Polmak/Varanger et positivt vederlag til arbeid og egenkapital gjennom hele perioden.

Kjøttinntektene var til og med 2011 på et jevnt høyere nivå enn i siste del av perioden, med 2008 og 2011 som de beste årene. Vi ser at 2015 ble tilnærmet like bra som 08 og 11, og forklaringen er den samme for alle tre årene, et høyt slakteuttak kombinert med høye priser som resulterer i et bra inntektsnivå. Lave kostnader var med på å bidra til et godt resultat på vederlaget til arbeid og egenkapital. Fra og med 2013 snudde imidlertid dette, og som følge av reduksjon i slakteuttaket i 2013 og 2014 ble også kjøttinntektene redusert. Det har periodevis vært problemer med låste beiter i området. Under slike forhold har reinen blitt fôret. Låste beiter kan være en årsak til at slakteuttaket i 2014 gikk ned. I 2015 hadde imidlertid Polmak/Varanger et hopp i kostnadsutviklingen, og vederlaget var dermed ikke så høyt som det kunne ha vært med tanke på slakteuttaket og kjøttinntektene dette året. I 2016 reduserte kostnadene igjen, og vederlag til arbeid og egenkapital økte. Som følge av en stor reduksjon i slakteuttaket i 2017 grunnet en vanskelig vår med nedising av beiter, reduseres kjøttinntektene. Kostnadene reduseres også dette året, og dette fører til en liten økning i vederlag til arbeid og egenkapital.

Statstilskuddene har i perioden variert en del. I hele perioden sett under ett er det årene 2008-2010 og 2016-2017 som har gitt de største utbetalingene. Sammenligner vi tilskuddene med slakteuttaket ser vi at Polmak/Varanger hadde et høyt slakteuttak i 2008, i perioden 2010-2012, samt i 2015 og 2016. Dette gjenspeiles i tilskuddene for de påfølgende årene. Økningen i 2013 og 2014 henger sammen med at flere, ved tilpasning av reintallet, hadde oppfylt vilkårene for tilskudd.

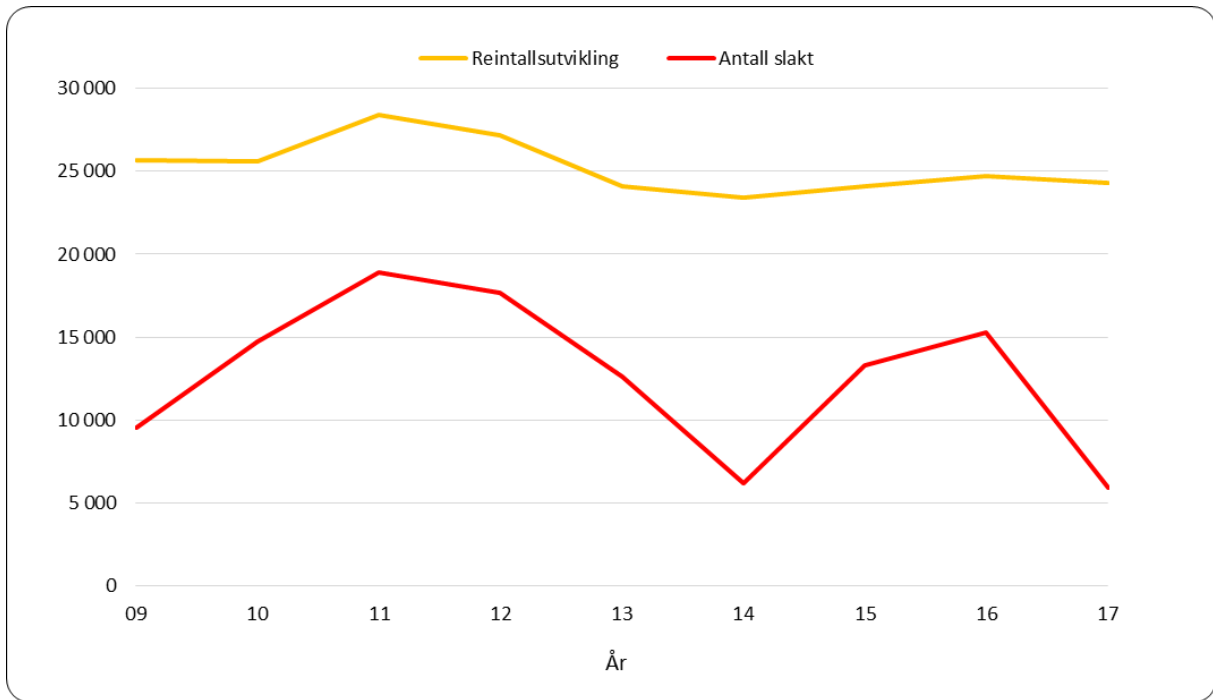
Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt i Polmak/Varanger de fem siste årene (2013-2017) er på ca. 41 prosent (andel erstattet i forhold til omsøkt). Rovvilttapet i området er høyt, men stabilt. I områder hvor det er høyt slakteuttak, er tap til rovvilt lavt.

Figur 8.1.2 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriften totalregnskap i Polmak/Varanger i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)

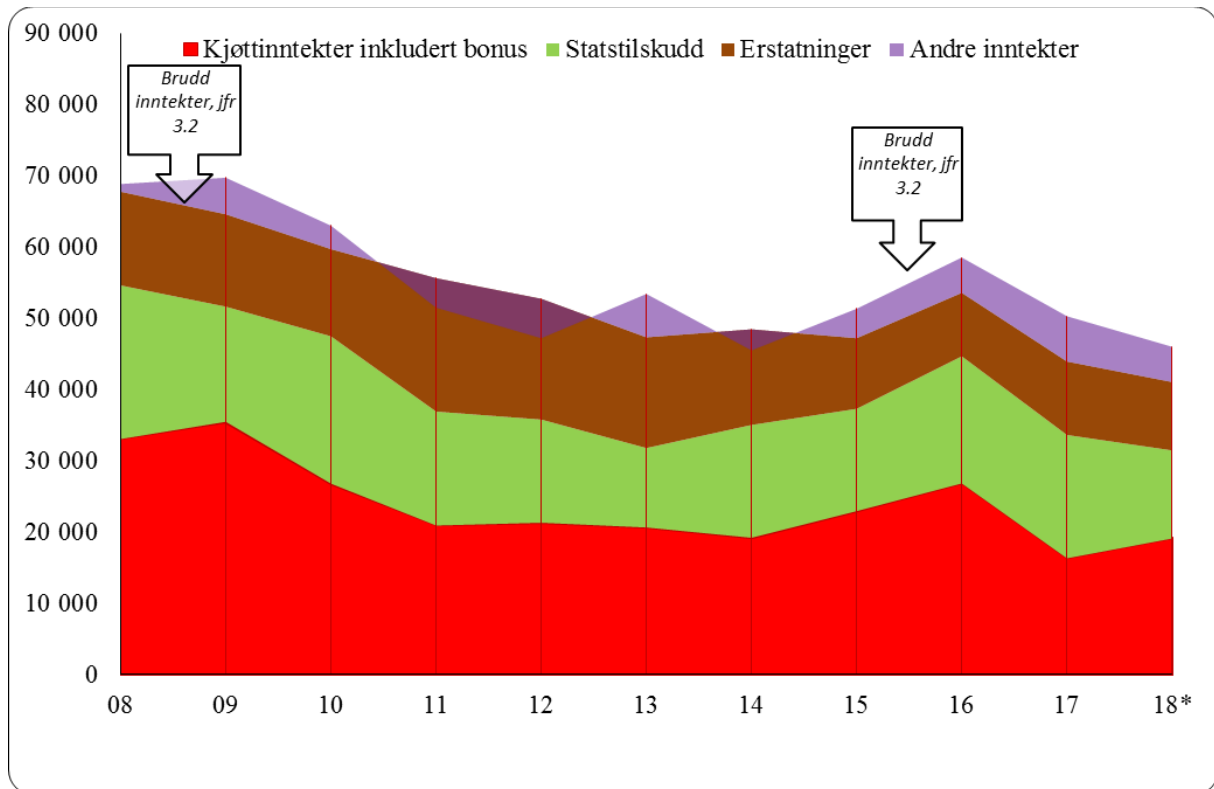
Kostnadene er en post som har økt jevnt i sammenligningsperioden. Dette er en generell utvikling, og Polmak/Varanger skiller seg ikke ut i så måte. I 2010 og 2015 ser vi periodens høyeste nivå. Økningen skyldes høyere driftskostnader samt større utgifter knyttet til slakting. I 2011 har Polmak/Varanger, som de fleste andre områder, redusert sine kostnader, og det er spesielt på postene utstyr og anlegg reduksjonen kom. Fra 2012 til 2014 ser vi et kostnadsnivå som er forholdsvis stabilt, men at de fortsatt jevnt over ligger høyere enn nivået på kjøttinntektene. I 2015 øker kostnadene, da spesielt på postene varekjøp og anlegg. I 2016 og 2017 reduseres disse postene igjen, det samme med de totale kostnadene.

Polmak/Varanger har hatt et forholdsvis stabilt reintall i sammenligningsperioden. Dette området har ikke hatt samme variasjon i reintallet slik situasjonen har vært i resten av Øst-Finnmark.

Figur 8.1.3 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Polmak/Varanger i perioden 2009-2017

Karasjok

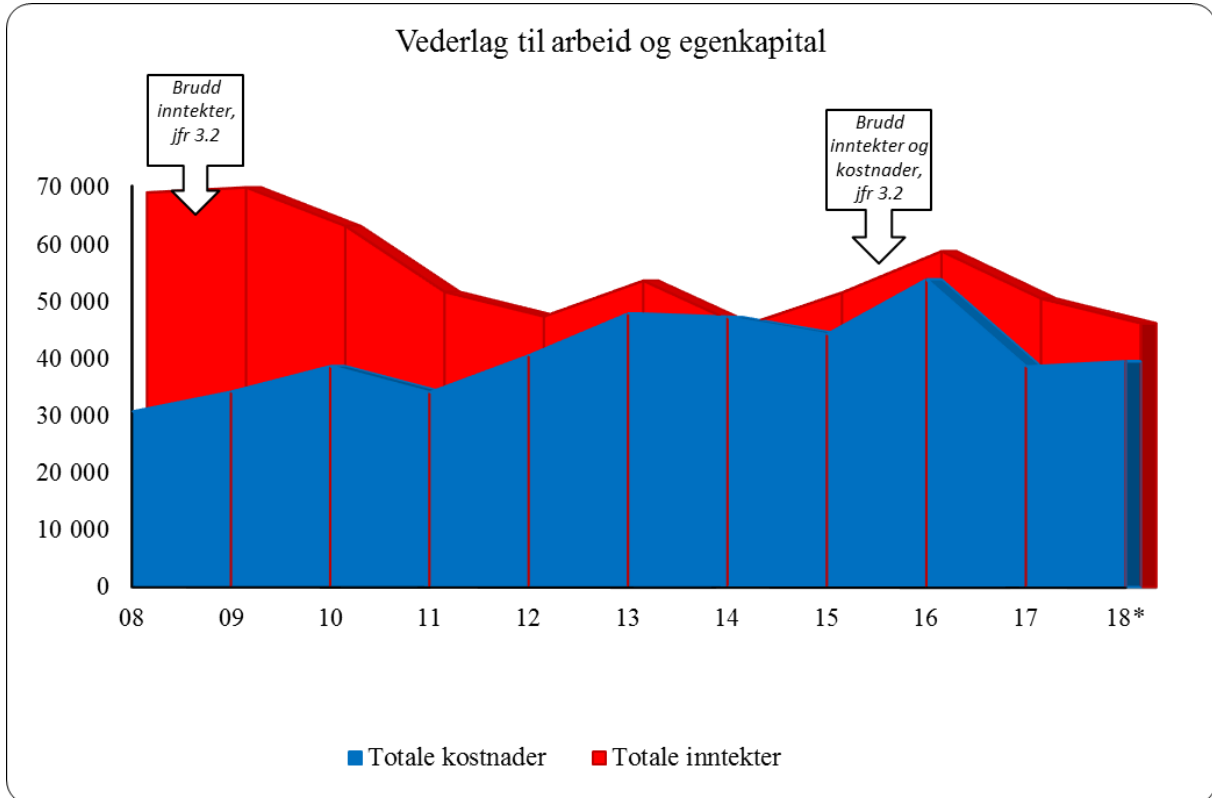

Figur 8.1.4 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Karasjok i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)

Kjøttinntektene i dette området har vært varierende. I årene 2011-2014 stabiliserte de seg noe på et lavere nivå enn i første del av sammenligningsperioden, mens de i 2015 og 2016 igjen var økende. På grunn av et lavere slakteuttak i 2017, ble kjøttinntektene redusert. Gode kjøttinntekter er avhengige av at antall slakt økes for å kompensere for de lavere slaktevektene. Fra og med 2011 reduseres slakteuttaket i Karasjok sammenlignet med perioden før, men på tross av en viss økning i 2012 og 2013 framkommer ingen økning i kjøttinntektene. Et høyt slakteuttak kombinert med en prisøkning er bakgrunnen for de økte kjøttinntektene i 2015. I Karasjok var det, som i øvrige områder, en betydelig prisøkning til og med 2008. Området har imidlertid gjennom stort sett hele perioden vært det området som har de laveste prisene per kg slakt. Dette har sammenheng med lavere vekter og derav lavere pris. Prisbildet for Karasjok ser imidlertid ut til å ha endret seg de siste årene, og på tross av fortsatt lave slaktevekter så er prisnivået økende. I 2017 var det for området en prisøkning på 6 prosent sammenlignet med året før.

Antall tonn har ikke økt proporsjonalt med antall slakt. For 2010 er det likevel en økning i statstilskuddene. Økningen kan relateres til økning i samtlige av de produksjonsavhengige tilskuddene i Karasjok øst. Etter et lavere slakteuttak i 2010/11, ble tilskuddene igjen redusert. Slakteuttaket var i 2011/12 på sitt laveste nivå siden 2004, målt i tonn, mens statstilskuddene er på sitt nest laveste gjennom hele sammenligningsperioden. Reduksjonen i tilskudd fra 2012 til 2013 må ses i sammenheng med manglende oppfyllelse av vilkårene om reintall, men dette har endret seg i 2014 - 2017. For 2016 og 2017 år øker også tilskuddene som en følge av økt slakteuttak foregående år.

Erstatningsutbetalingene i perioden 2008 - 2010 var stabile, både med tanke på arealinngrep og rovvilttap, så er det en markant økning i 2011. I årene etter er det reduserte erstatningsutbetalinger, og i 2016 var utbetalingene redusert med 52 prosent sammenlignet med 2011. Fra 2016 til 2017 øker erstatningsutbetalingene med 16 prosent. Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt i Karasjok de fem siste årene (2013 -2017) er på ca. 24 prosent (andel erstattet i forhold til omsøkt). Rovvilttapet i området er høyt, men stabilt. I områder hvor det er høyt slakteuttak, er tap til rovvilt lavt.

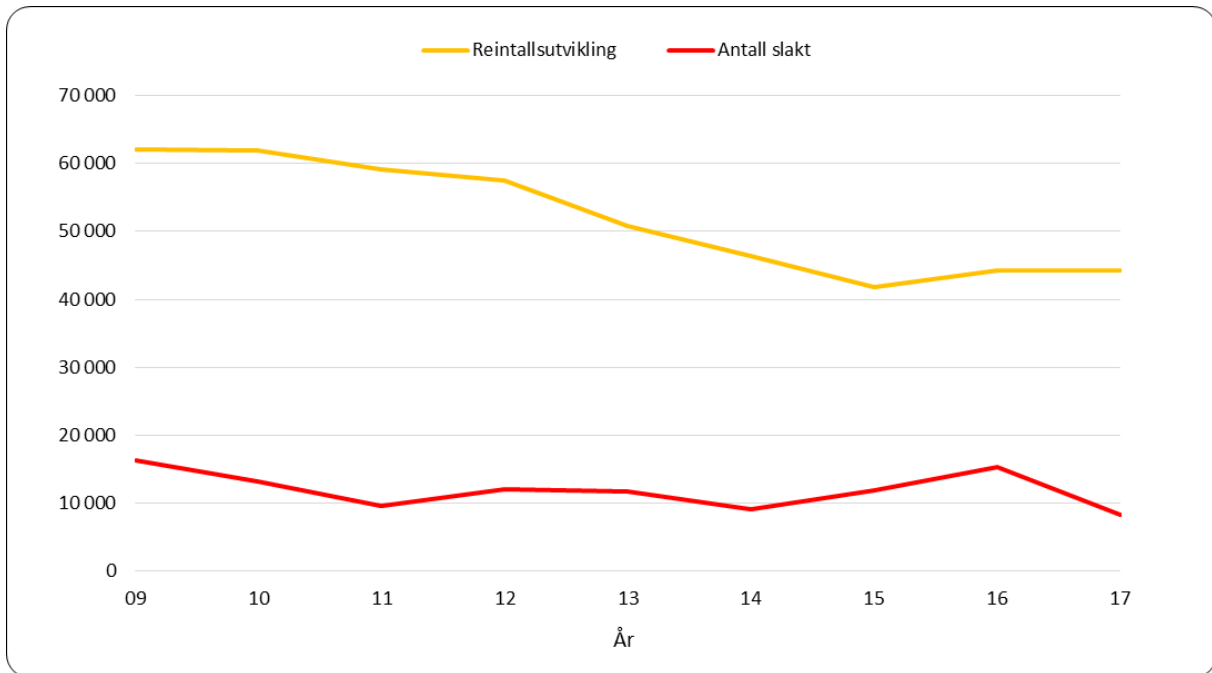
Figur 8.1.5 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriften totalregnskap i Karasjok i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017-kroner)

Kostnadene ligger på et generelt høyt nivå. Fra 2011 var det en jevn økning i sammenligningsperioden, med en topp i 2016. I 2017 reduseres kostnadene sammenlignet med 2016. Det er kun i årene 2008 – 2009 at kjøttinntektene er høyere enn kostnadene. Den største kostnadsarten for dette området er kjøretøy/maskiner, avskrivninger og varekjøp, som gjennom hele perioden har utgjort en betydelig del av de totale utgiftene. Til sammen utgjør disse postene 53 prosent av de totale kostnadene perioden sett under ett.

Målt i resultatmålet for arbeid og egenkapital har 2008 og 2009 markert seg som de beste årene i sammenligningsperioden. Uttaket i antall slakt var høyt, og med en stigende kjøttpris i forhold til årene før genererte dette noe høyere inntekter. Erstatningsutbetalingene var også særlig høye dette året.

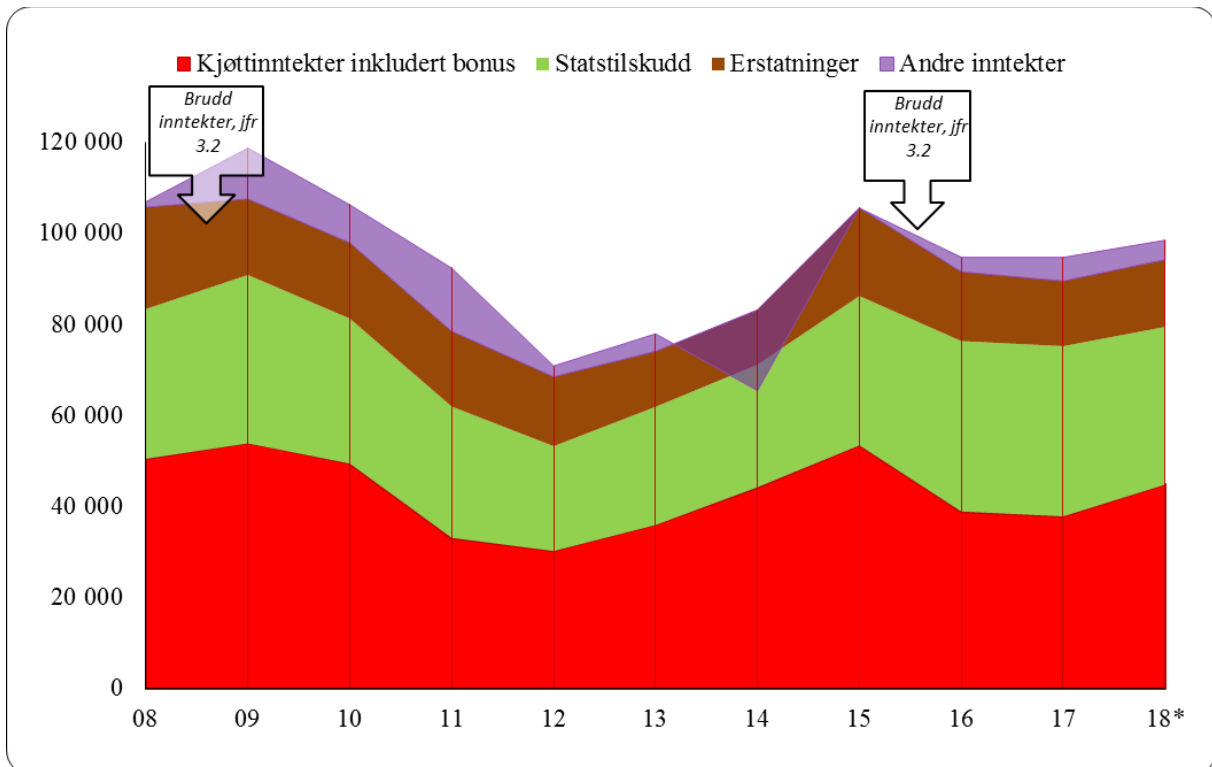
I 2007 var reintallet i Karasjok vest på rundt 20 000 dyr. I påvente av forholdsmessig reduksjon som følge av ny reindriftslov fikk man en topp i 2011-2012 på rundt 30 000 dyr. Etter at siidaene fikk pålegg om forholdsmessig reduksjon gikk reintallet ned igjen til rundt 22 000 dyr i 2014-2015. Etter dette har reintallet i enkelte siidaer igjen økt. Den samme

tendensen finnes i Karasjok øst. Der har reintallet vært på rundt 20 000 dyr etter driftsåret 2012-2013.

Figur 8.1.6 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Karasjok i perioden 2009-2017

Vest-Finnmark

Figur 8.1.7 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Vest-Finnmark i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)

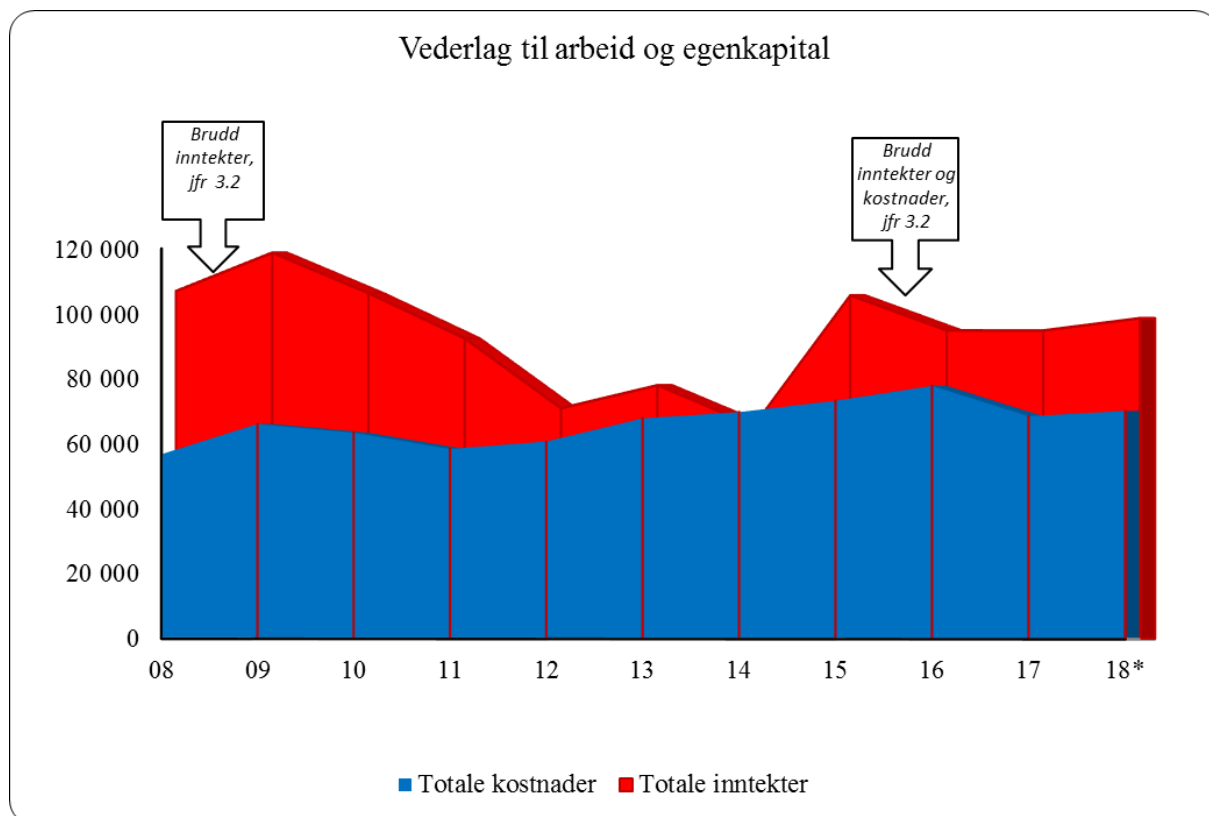
Kjøttinntektene var i perioden 2008 - 2010 på et høyere nivå enn tidligere år. Dette har sammenheng med en økning i slakteuttaket, og selvfølgelig prisnivået. Slakteuttaket gikk i årene 2010 til 2012 mye ned, og vi må helt tilbake til 2003 for å finne et lavere uttak målt i antall. Fra 2013 økte slakteuttaket og inntektene igjen. Slaktevektene er i perioden jevnt over på et lavt nivå. Kjøttinntektene er lavere enn kostnadene gjennom hele perioden. I 2016 og 2017 har Vest-Finnmark reduserte kjøttinntekter som følge av blant annet reduksjon i slakteuttak.

Tilskuddordningene for Vest-Finnmark har vært noe endret i perioden. Fra og med avtaleåret 2009/2010 innførte man en ny tilskuddsmodell som erstattet ordningen med tidligslaktetilskudd og kalveslaktetilskudd. Den nye tilskuddsordningen satte et produksjonskrav på 8 kg per rein i vårflokk, og tilskudd ble utmålt per kg slakt med differensierte satser ut fra slaktetidspunkt. Kravet medfører at flere har måttet slakte mer for å få statstilskudd. I årene 2010-2012 har tilskuddene gått gradvis nedover, men de fire siste årene er de økende. Reduksjonen i 2012 er et resultat av reduksjon i produksjonspremien og Vest-Finnmark-tilskuddet. Som for Karasjok må tilskuddsutbetalingene i perioden ses i sammenheng med manglende oppfyllelse av vilkårene i forhold til fastsatt reintall. Statstilskuddene har økt i perioden frem til 2017, blant annet som følge av økning i kjøttinntektene fra 2012-2016.

Ser vi hele perioden under ett, har erstatningsutbetalingene knyttet til rein tatt av rovvilt blitt redusert fra 16,1 mill. kroner i 2008 til 10,8 mill. kroner i 2017. I 2015 var det en stor økning på erstatning for arealinngrep, dette har sammenheng med at det i 2015 kom inn flere regnskap enn tidligere hvor denne typen erstatning utgjør mye av inntektene. I 2017 var det

omtrent like mange innkomne regnskap fra Vest-Finnmark som i 2016, og erstatninger for arealinngrep hadde en reduksjon på 60 prosent sammenlignet med 2015.

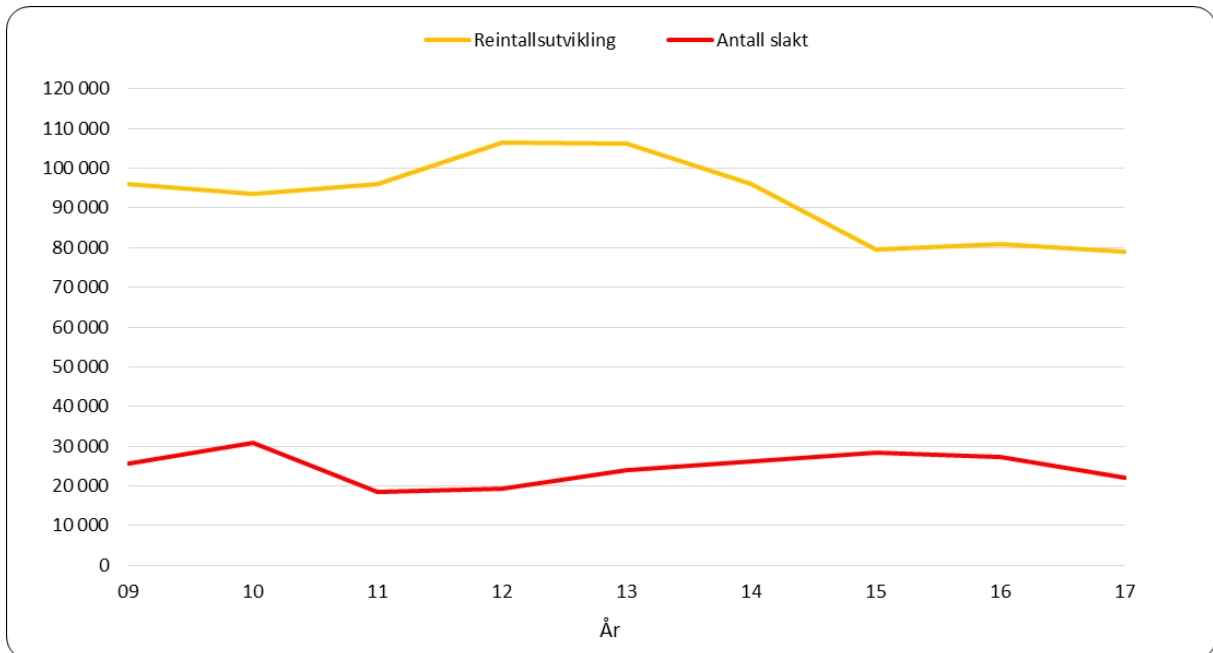
Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt i Vest-Finnmark de fem siste årene (2013-2017) er på ca.15 prosent (andel erstattet i forhold til omsøkt).

Figur 8.1.8 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriften totalregnskap i Vest-Finnmark i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)

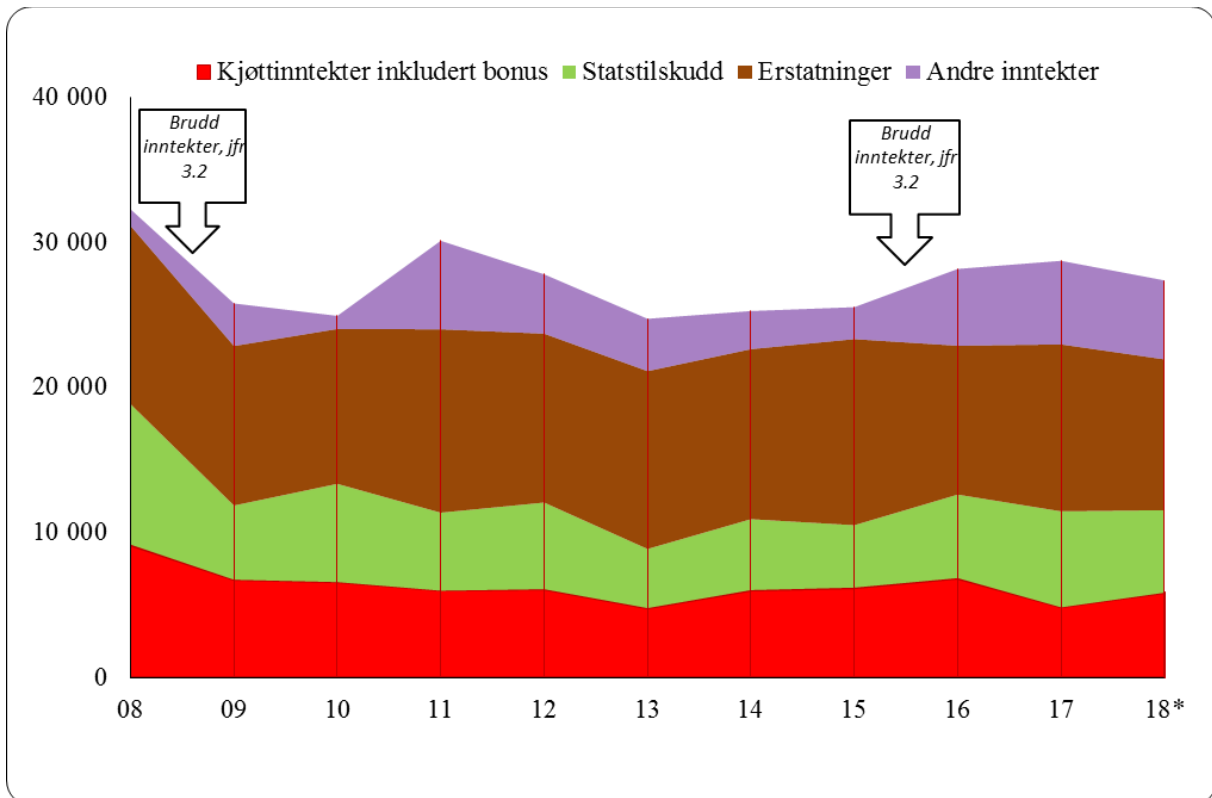
Kostnadsnivået har i alle år ligget godt over kjøttinntektene. Dette kan ha sammenheng med at reintallet i flere distrikt i Vest-Finnmark ut fra gitte føringer er for høyt. Driften av enhetene blir dermed mer ressurskrevende. Om lag 23 prosent av de totale kostnadene gjennom hele perioden kommer av utgifter til kjøretøy og maskiner. Til sammenligning kan nevnes at det samme tallet for hele landet ligger på ca.16 prosent. Vest-Finnmark står alene for om lag 30 prosent av de samlede kostnadene for hele Reindriften-Norge. I 2010 og 2011 reduserte Vest-Finnmark sine kostnader i forhold til årene før, mens kostnadene økte i perioden 2012-2016. I 2017 reduseres kostnadene.

Utfordringen i Vest-Finnmark har de siste årene vært å få ned reintallet til et bærekraftig nivå. Beitepresset gjenspeiler svært lave gjennomsnittsvæker, og i likhet med Karasjok har man i dette området oppnådd lav pris per kg kjøtt. En reduksjon av reintallet skal bidra til økte slaktevekter, og derav økt pris. Reintallet i området er nå redusert.

Figur 8.1.9 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Vest-Finmark i perioden 2009-2017

Troms

Figur 8.1.10 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)

Antall slakt er forholdsvis stabilt. I 2011 ser vi imidlertid en stor reduksjon, noe som kan forklares med at ett av de største distriktene ikke leverte slakt dette året. I årene 2012 til 2015 har slakteuttaket variert noe, og fra 2015 til 2016 økte antall slakt med 19 prosent og fra 2016 til 2017 ble antall slakt redusert med 27 prosent. Troms har blant de høyeste gjennomsnittsvektene på rapportert slakt gjennom stort sett hele perioden.

Troms har tidligere år oppnådd langt høyere priser per kg kjøtt, sammenlignet med øvrige områder. I 2008 hadde man periodens til da høyeste pris på 81,32 kroner. Dette kombinert med et høyt slakteuttak resulterte i et forbedret inntektsnivå som også er periodens beste. I perioden 2014 - 2017 har området igjen landet høyeste gjennomsnittspris per kg kjøtt.

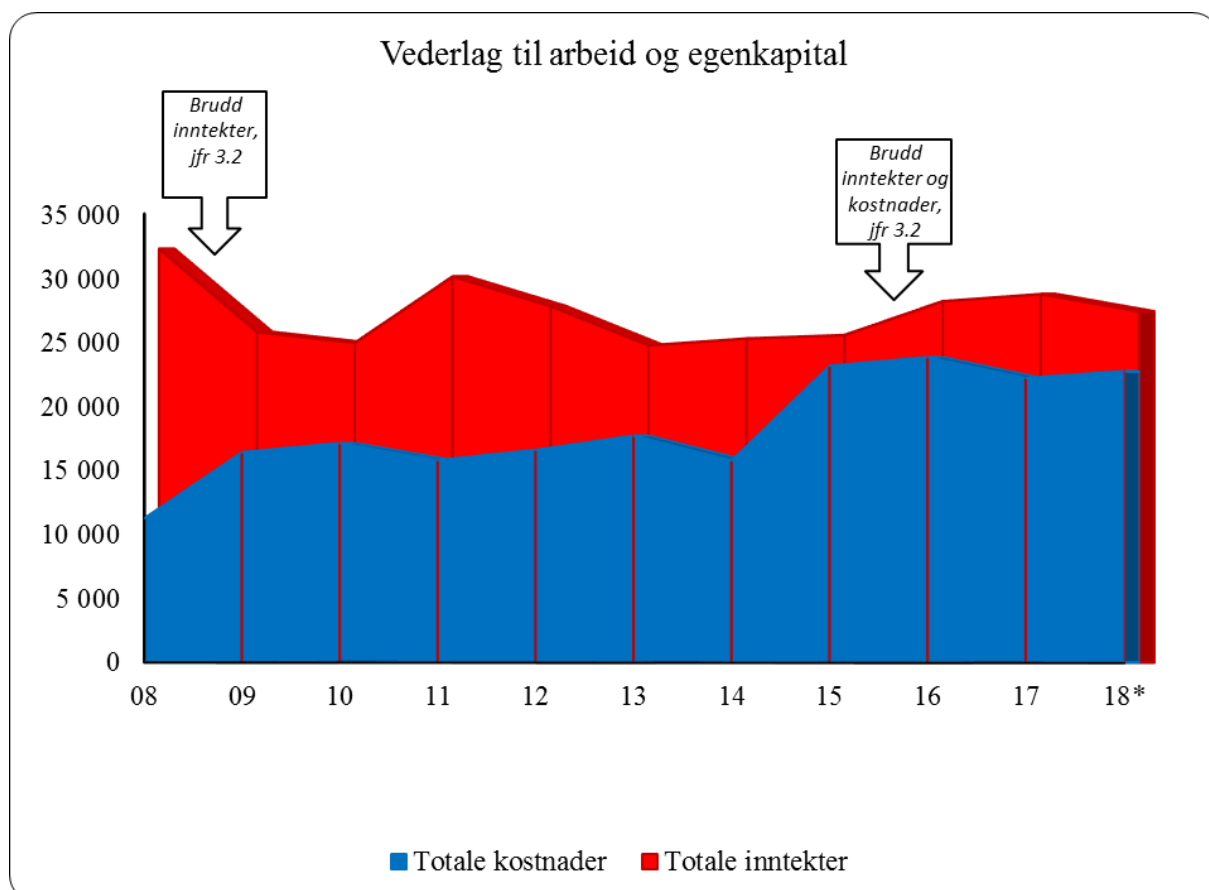
Statstilskuddene har vært noe varierende i perioden. En sannsynlig årsak til den noe varierende utviklingen kan være tilslagsprosenten. Troms skiller seg ut som et område hvor tilslagsprosenten er den laveste blant alle områdene. Bakgrunns materialet viser at tilslagsprosenten fra 2008-2017 har variert fra 51 prosent til 77 prosent. Med så lav andel som søker, eventuelt får innvilget tilskudd, blir utslaget stort når prosenten varierer.

En tilpasning til reindriftsavtalens tilskuddsordninger skal bidra til forbedret økonomi. Tidligere har det vært slik at mange av de som ikke har fått tilskudd i Troms, har fått avslag med bakgrunn i at leder av siidaandelen mottar alderspensjon. En overføring av siidaandelen til yngre generasjoner har vært et av tiltakene for å sikre at siidaandelen oppfyller kravene for å motta tilskudd. I tillegg kan en slik overføring/generasjonsovergang utløse andre tilskudd, jf. ordninger i Reindriftsavtalen, og kan dermed være et virkemiddel for å forbedre økonomien i

de enkelte siidaandelene. Dette ser nå ut til å ha endret seg, de siste årene ser det ut til at hovedtyngden av de som har fått avslag har fått dette med bakgrunn i at de har havnet under de gitte inntektskrav, men fortsatt er det slik at det er noen siidaandeler som ikke mottar tilskudd med bakgrunn i at leder mottar alderspensjon.

Det meldes om at mye rein går tapt til rovvilt, da spesielt til ørn som har en økende bestand. Når mye går tapt til rovvilt, blir det lite igjen å slakte. Dette fører til at flere siidaandeler ikke får slaktet nok til å være berettiget tilskudd, eller de får betydelige reduksjoner i tilskuddsutbetalingene.

Troms er et område hvor erstatningsutbetalingene knyttet opp mot rein tatt av rovvilt har vært stabile i sammenligningsperioden. Erstatning for arealinngrep utbetales som en engangssum og inntektsføres i sin helhet det året erstatningene utbetales. I perioden 2011-2014 er de totale erstatningsutbetalingene stabile. I 2015 og 2016 var det ingen utbetalinger på denne posten, mens det i 2017 igjen var utbetalt erstatning for arealinngrep i Troms. Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt i Troms de fem siste årene (2013-2017) er på ca. 43 prosent (andel erstattet i forhold til omsøkt).

Figur 8.1.11 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)

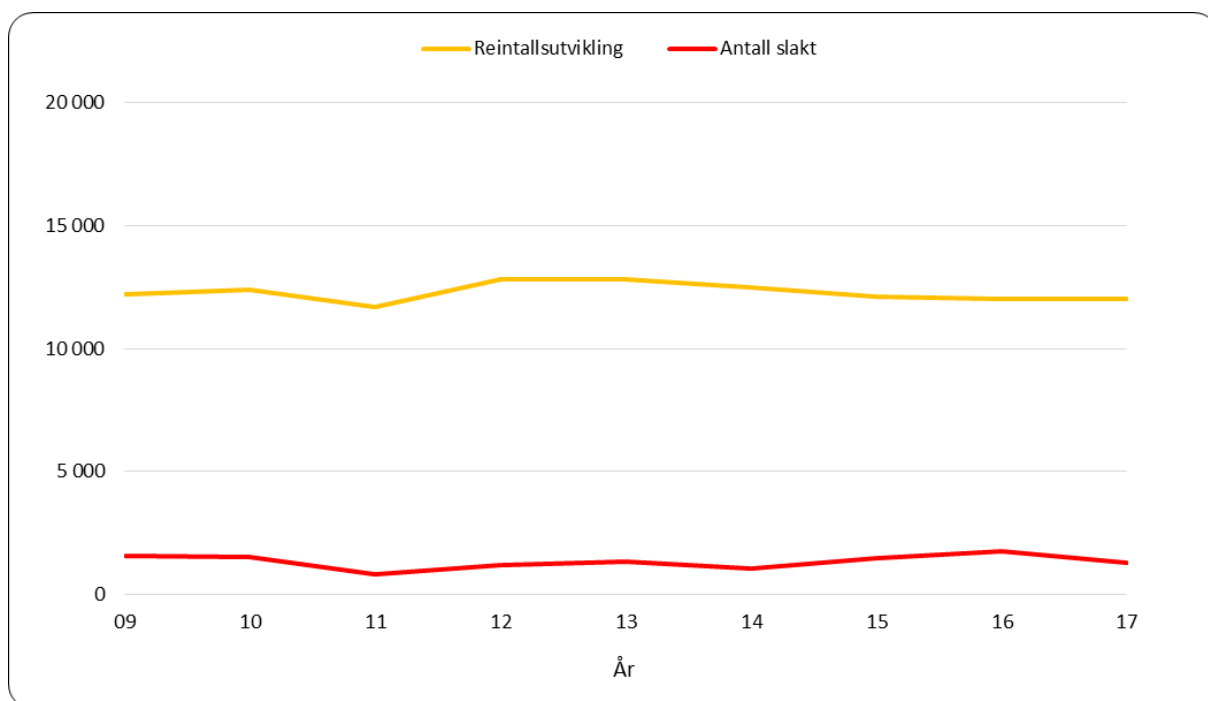
Kostnadsnivået for dette området er betydelig, sett i forhold til inntektene. Store kostnadsposter gjennom hele perioden er utgifter til kjøretøy og maskiner (15 prosent), varekjøp (22 prosent), utstyr (17 prosent), samt avskrivninger (18 prosent). Totalt sett står Troms for 8 prosent av reindriftnæringens totale kostnader perioden sett under ett. Det høye

kostnadsnivået kan blant annet ses i sammenheng med driftsstrukturen med mange små distrikt med få siidaandeler og manglende stordriftsfordeler.

I 2008 var kostnadene på sitt laveste nivå i hele sammenligningsperioden. Noe mindre utgifter til varekjøp, kjøretøy og maskiner, samt frakt og transport bidro til dette. I årene etter har nivået stabilisert seg på et noe høyere nivå. Økningen kom som følge av økning i postene frakt og transport, samt varekjøp. I sammenligningsperioden er kostnadene økt med 97 prosent.

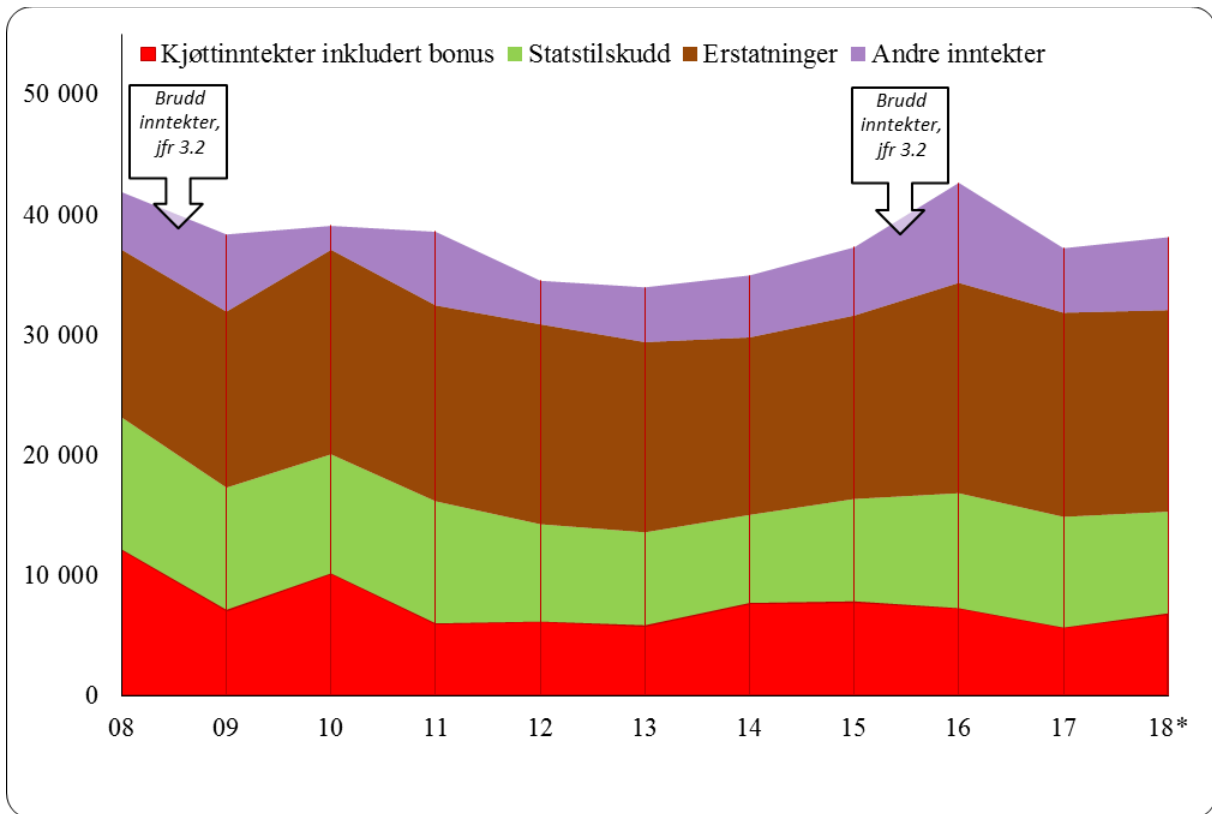
De relativt høye inntektene i 2008, kombinert med et lavt kostnadsnivå dette året, gjorde at vederlag til arbeid og egenkapital ble svært positivt. Dette året hadde sammenligningsperiodens beste årsresultat.

Det meldes om tilfeller av nedising av beiter og kraftig snøfall i 2017 som skapte dårlige beiteforhold i deler av året i Troms.

Figur 8.1.12 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Troms i perioden 2009-2017

Nordland

Figur 8.1.13 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)

I likhet med Troms er Nordland et område hvor økonomien preges av et høyt kostnadsnivå. Dette må også her blant annet ses i sammenheng med driftsstrukturen med mange små distrikt med få siidaandeler. Gjennom hele sammenligningsperioden har kostnadene ligget betydelig over kjøttinntektene. I hele perioden fra 2008 til 2014 var det en jevn økning i kostnadene, mens det i 2015 framkom en liten reduksjon. Fra 2015 til 2017 har kostnadene økt med 8 prosent.

Kjøttinntektene har holdt seg relativt stabile og uten betydelige avvik til og med 2008. I 2009 hadde man en kraftig reduksjon i rapportert slakteuttak, årsaken her er at en del av uttaket i Nordland ble utført som leieslakting i Sverige, og man har ikke innarbeidede rutiner ved svenske slakteri for innsending av slakterapporter. Mens det i 2010 var en økning i kjøttinntektene, var det igjen en reduksjon i årene etter. Inntektene er nå på et betydelig lavere nivå i forhold til perioden fram til 2008 som følge av lavere slakteuttak og priser. Det er tydelig at det slaktes mindre på grunn av tap. I stedet prøver reineieren å holde produksjonsflokken på et stabilt nivå.

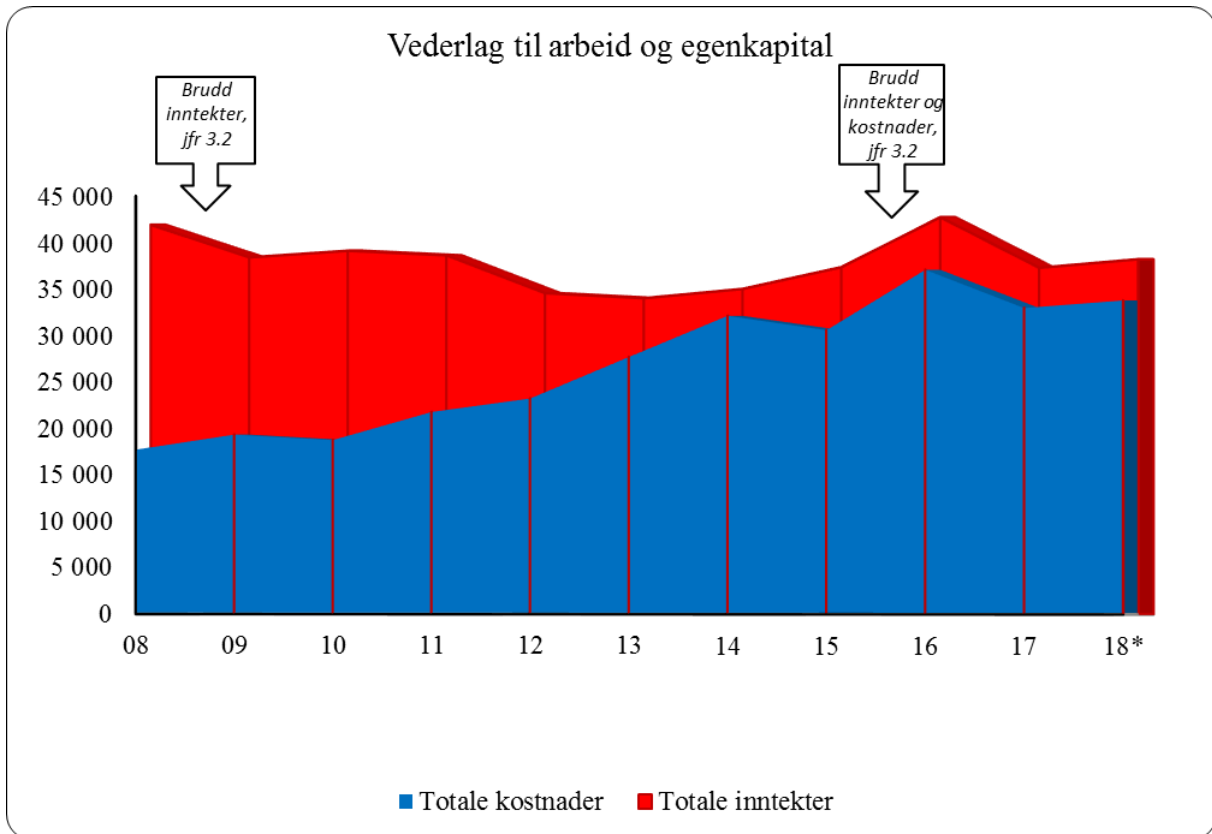
Nordland hadde en betydelig økning i prisen fra 2006 til 2008. Gjennomsnittsprisen var 58,65 kroner i 2006, mens den i 2008 var på 78,72 kroner per kg. Dette tilsvarer en økning på 34 prosent på disse to årene. Den moderate prisnedgangen fra 2008 til 2009 kan ha en sammenheng med den mangelfulle slakterirapporteringen ved at grunnlaget for beregning av priser ikke var representativt for hele området. I 2010 hadde man en prisnedgang på ca. 11 prosent sammenlignet med 2009, en reduksjon som fortsatte i 2011. Etter en mindre økning i 2012 var det igjen en reduksjon i prisnivået i 2013 hvor man nå kom under

gjennomsnittsnivået for landet. Frem til 2017 er prisen derimot økt med 68 prosent sammenlignet med 2013.

Statstilskuddene for Nordland hadde i 2008 en relativt stor økning, nesten en fordobling sammenlignet med året før. Bakgrunns materialet viser at det var posten «andre tilskudd» som representerte økningen, da spesielt investeringer, pramming/transport og tiltak konvensjonsbeiter. Fra 2008 holdt tilskuddene seg på omtrent samme nivå fram til og med 2011. Bakgrunns materialet viser at det hovedsakelig er posten «Andre tilskudd» som reduseres jevnt etter toppen i 2008, men at man i 2010 også har en reduksjon på de produksjonsavhengige tilskuddene. I 2011 ligger man totalt sett på omtrent samme nivå som i 2010, men de produksjonsavhengige tilskuddene står nå for en større andel av den totale potten. Reduksjonen i 2012 er mye på grunn av reduksjon i produksjonspremien og tidligslakt, noe jo også slakteuttaket tyder på. Det er også en viss reduksjon i 2013 og 2014, men i perioden 2015 til 2017 har dette snudd, hovedsakelig som en direkte følge av økt produksjonspremie.

Erstatningsutbetalingene for Nordland har gjennom hele perioden vært forholdsvis stabile. I 2008 økte erstatningsutbetalingene sammenlignet med tidligere år, og økningen knyttet seg til erstatning for arealinngrep. Etter å ha ligget på mellom 0,3 - 0,8 mill. kroner i årene før var dette beløpet i 2008 på 2,6 mill. kroner. Erstatningsutbetalingene knyttet til arealinngrep var neste år igjen gått ned, men denne gangen var det en sterkt økende rovvilterstatning som gjorde at den totale erstatningsposten likevel var økende. Tendensen med økt rovvilterstatning fortsetter i 2010 for deretter å stabilisere seg på dette nivået til og med 2015. Fra 2015 til 2017 økte rovvilterstatningene med om lag 36 prosent. Nordland er også et område hvor erstatninger for trafikkdrepte dyr utgjør en del av de totale erstatningsutbetalingene, om lag 5 prosent av utbetalingene på tap av rein i 2017 baserer seg på denne type tap. Påkjørsler på jernbanen er en viktig tapsårsak i enkelte distrikter i Nordland. Disse tapene er med på å forklare de økte tapene som ikke skyldes økning i rovviltbestanden.

Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt i Nordland de fem siste årene (2013-2017) er på ca. 46 prosent (andel erstattet i forhold til omsøkt). Det er gaupe og jerv som står for den største andelen av tapene i området.

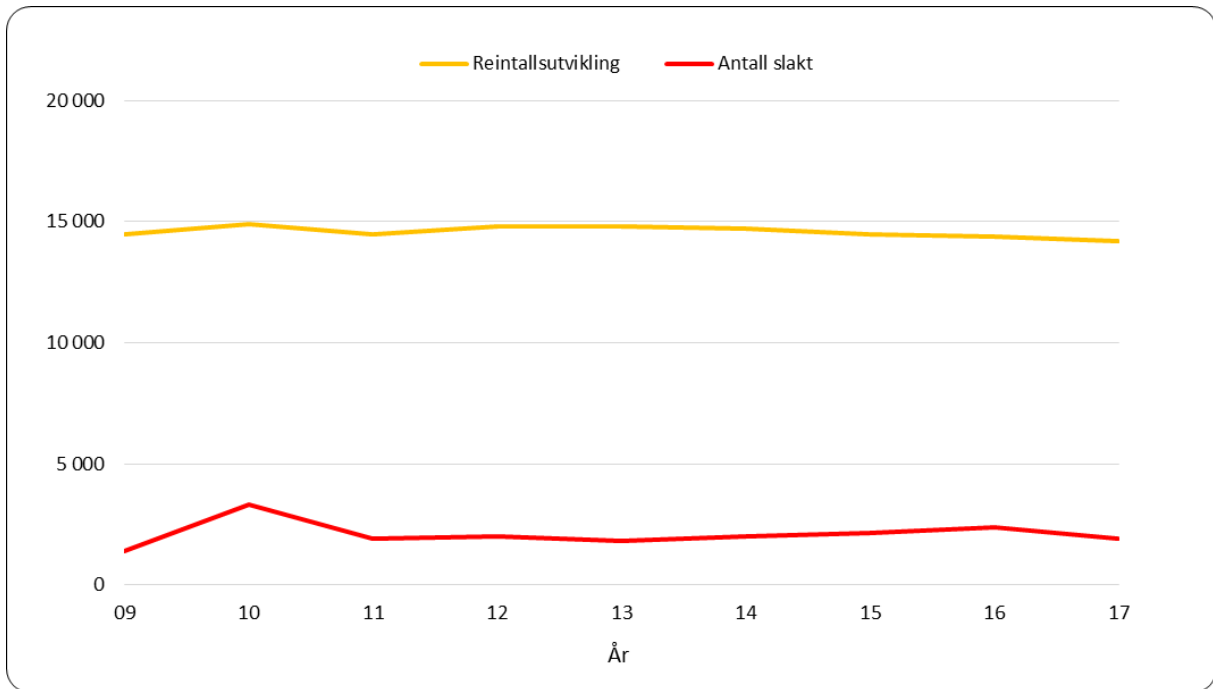
Figur 8.1.14 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)

Kostnadene ligger, som tidligere nevnt, betydelig over kjøttinntektene. Inntektsnivået fra kjøtt og biprodukter er de siste 5 årene på rundt ¼ av kostnadsnivået. Det er utgifter knyttet til kjøretøy og maskiner (12 prosent), varekjøp (23 prosent) og avskrivninger (14 prosent) som står for den største andelen av de totale kostnadene. Disse tre postene utgjør da til sammen om lag 49 prosent av de totale kostnadene. I sammenligningsperioden har kostnadene totalt økt med 92 prosent.

Som tidligere vist til var det et særskilt fall i slakteuttaket i 2009 som skyldes mangelfulle registreringer på grunn av slakting foretatt i Sverige. I 2017 går slakteuttaket ned med om lag 20 prosent sammenlignet med året før. I perioden 2007 til 2010 var det stigning i reintallet, deretter har det vært en svak årlig reduksjon. Flere distrikter i området har et reintall på langt under fastsatt øvre reintall.

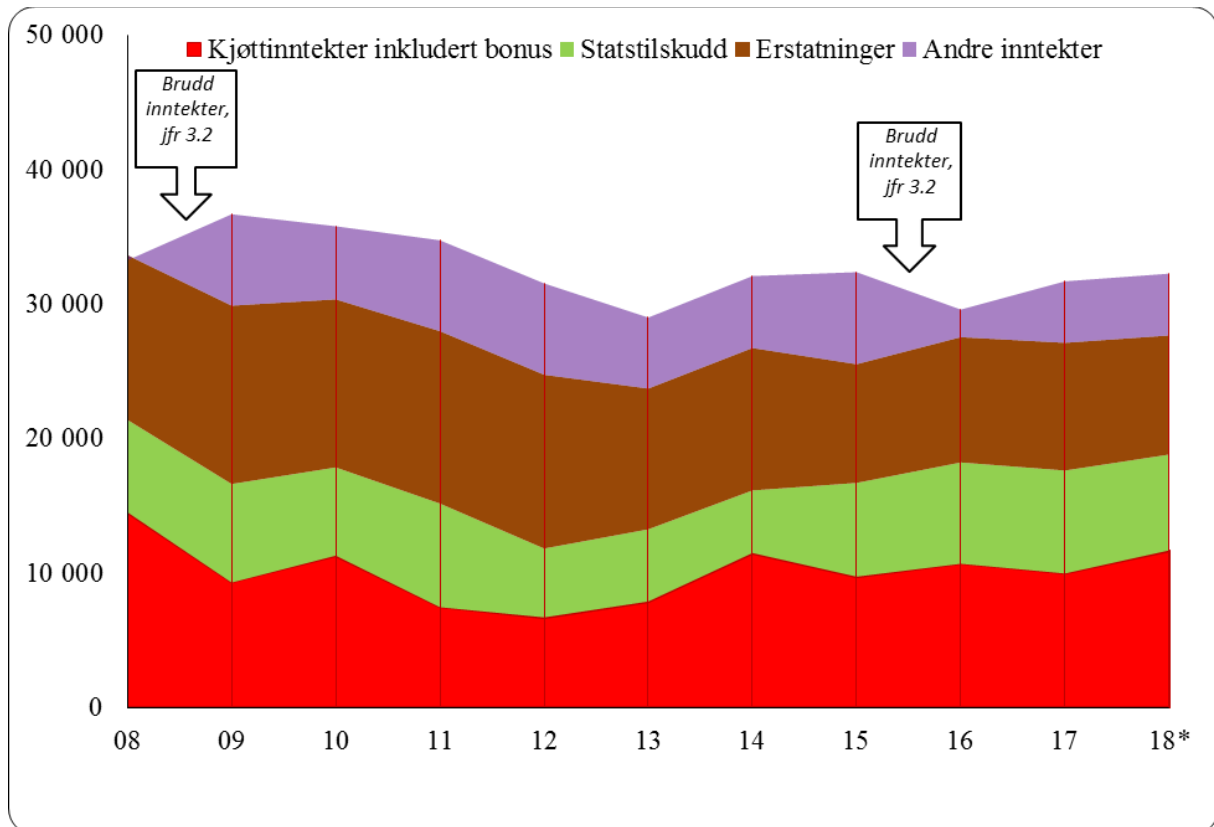
Utviklingen i reintall, tap og slakteuttak har imidlertid også konsekvenser for avlsarbeidet i reindriften. Det er sannsynlig at det blir satt på en del livdyr som under normale forhold ikke hadde blitt brukt som produksjonsdyr. Konsekvensene av dette vil ikke være synlig umiddelbart, men på sikt kan det gi konsekvenser i form av dårligere avlsmateriale i reinflokken.

Beiteforholdene i Nordland har vært stabile fra år til år. Dersom det oppstår vanskelige forhold på vinteren, løser reinbeitedistriktene dette med tilleggsforing, samt at de har tilgang til kystvinterbeite. Tilleggsforing brukes også som tiltak på våren som beredskap mot rovvilt, men det har ikke ført til reduksjon i rovvilttapene sett over år.

Figur 8.1.15 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Nordland i perioden 2009-2017

Nord-Trøndelag

Figur 8.1.16 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)

Kjøttinntektene har vært forholdsvis stabile i hele perioden. 2008 skiller seg ut med høye kjøttinntekter. Prisutviklingen har i sammenligningsperioden variert mye og fra 2013 til 2017 har gjennomsnittsprisen økt jevnt. Inntektsøkningen i 2008 kom som en følge av høyere priser, økning i slakteuttaket samt gode slaktevekter. Gjennomsnittsvektene er svært stabile i perioden 2008 til 2017, med unntak av 2010, hvor man var nede i periodens laveste slaktevekt på 22,7 kg. Vektene i de øvrige årene frem til 2016 har variert fra 23,4 kg til 25,3 kg. I 2017 var gjennomsnittlig slaktevekt 25,2 kg.

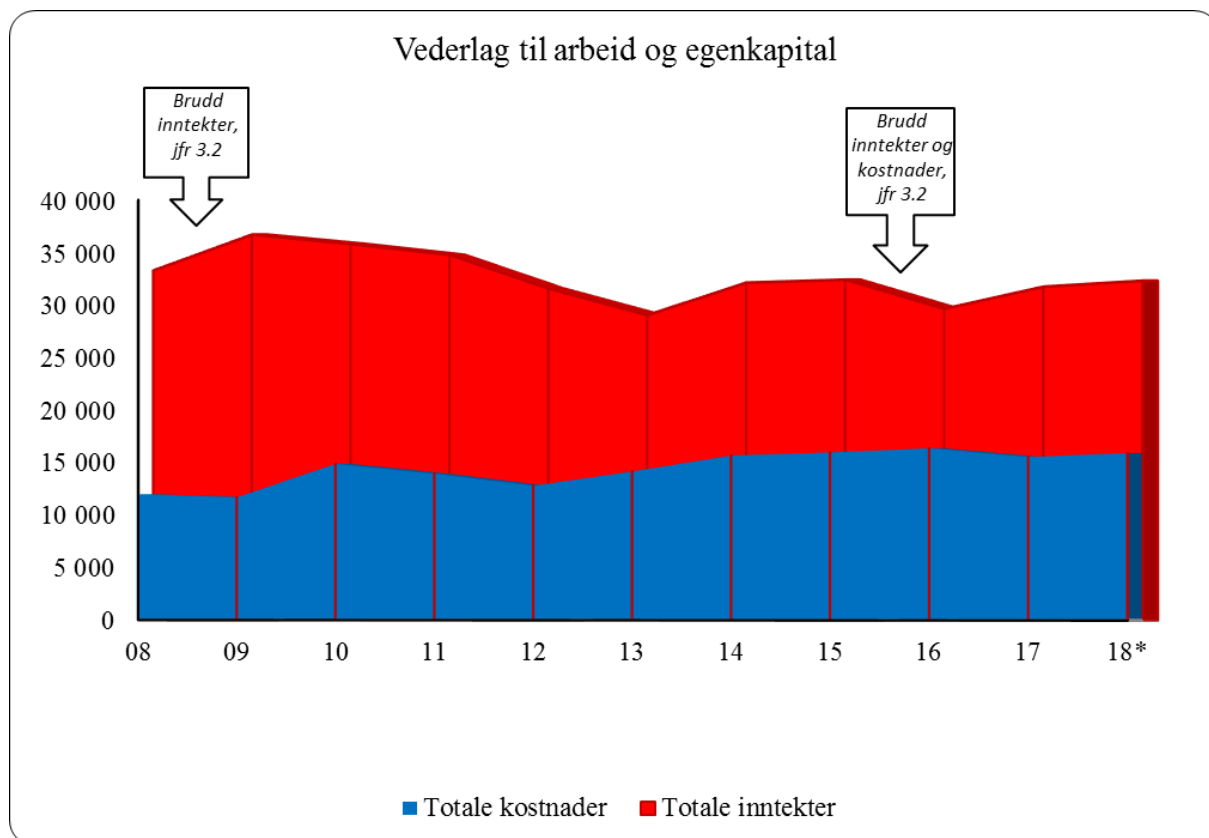
Slakteuttaket i 2016 var det høyeste i sammenligningsperioden, både i antall rein og i kg kjøtt. Sammenligner man imidlertid perioden med perioder før 2007, har slakteuttaket gått ned. Gode produksjonsår, litt mindre tap av rein til rovvilt, større slaktevillighet pga. gode priser og generasjonsoverganger kan trolig forklare økningen i slakteuttak de siste årene.

Det er to hovedperioder for slakting i Nord-Trøndelag. Høstslakt skjer like etter brunst i månedsskiftet oktober/november, når slaktevekter, kvalitet og pris er på topp. Vinterslakten tas rundt juletider. Forholdene for den tidligere vinterslakten like før jul har i dette området vært utfordrende i flere år, på grunn av høye temperaturer, lite frost og nedbør i form av regn i november og desember. Dette har resultert i at i snitt de ti siste årene er 30 prosent av reinen slaktet etter nyttår.

Tilskuddsnivået i Nord-Trøndelag har i sammenligningsperioden vært relativt stabilt. Både produksjonspremie, kalveslaktetilskudd og tidligslaktetilskudd er direkte knyttet opp mot enten kjøttverdien eller slakteuttaket, og varierer i samme takt som kjøttinntekten.

Erstatningsnivået for dyr tatt av rovvilt var økende frem til og med 2012. I perioden 2013 til 2015 var imidlertid utbetalingene nedadgående. I 2016 og 2017 økte utbetalingene litt. Erstatningsandelen (antall erstattet i forhold til omsøkt) var i perioden 2014 - 2017 på under 50 prosent. Dette tallet lå i 2008 på 63,5 prosent. Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt i Nord-Trøndelag de fem siste årene (2013-2017) er på ca. 48 prosent.

Erstatningsutbetalingene i Nord-Trøndelag er i hovedsak knyttet mot rein tatt av rovvilt. Utbetalingene knyttet til arealinngrep utgjør ca. 5 prosent av de totale erstatningene i 2017 og er således av mindre betydning for den økonomiske utviklingen i dette området.

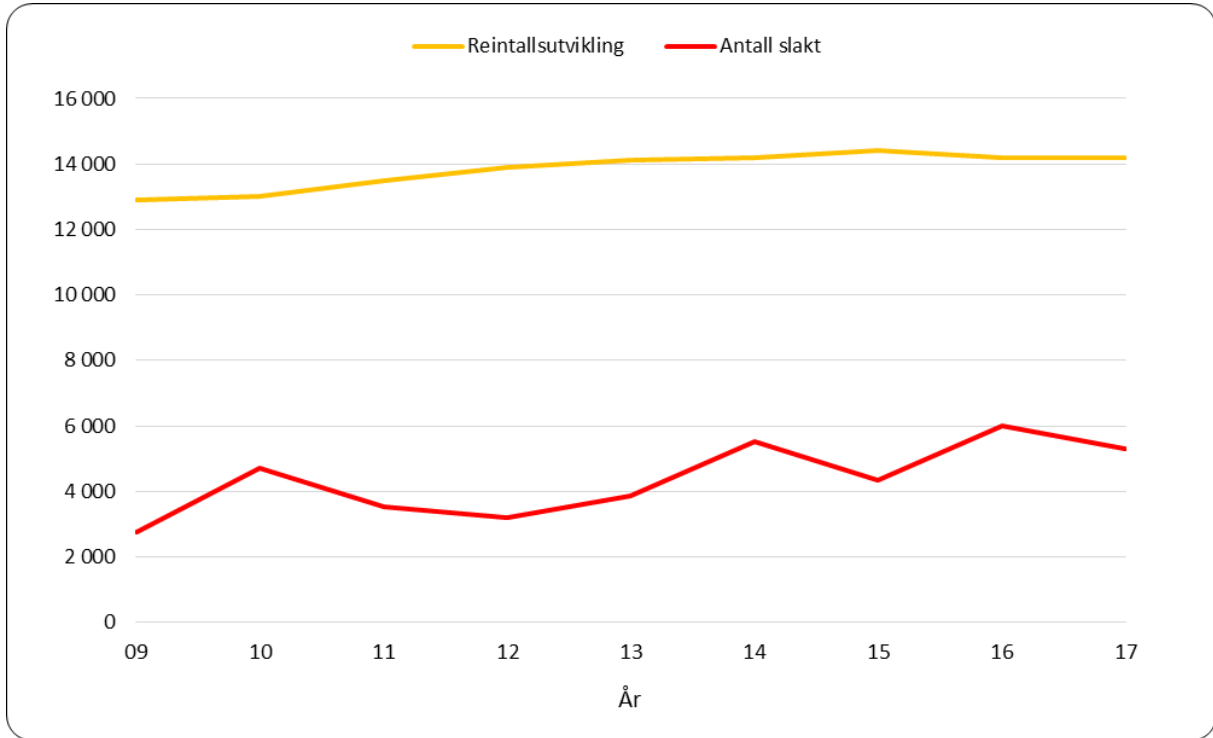
Figur 8.1.17 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2008-2018 (*Budsjetttall for 2018) (2017 kroner)

Kostnadsnivået har vært stigende i perioden fram til 2010, og de stabiliserte seg på dette nivået til og med 2013. I 2014 - 2017 ser vi en forholdsvis stor kostnadsøkning sammenlignet med årene før, og man var på periodens høyeste nivå i 2016. Bakgrunns materialet viser at det særlig er utgifter til leie, forsikringer og strøm/energi som har økt. Generelt mener man imidlertid at det økte kostnadsnivået gjennom perioden sannsynligvis også har en sammenheng med rovviltsituasjonen. Både dokumentasjonskravene og økte behov for gjeting og tilsyn har økt bruken av motoriserte kjøretøyer betraktelig. Endret områdebruk har også medført større bruk av helikopter i forbindelse med samlinger. Bakgrunns materialet viser at postene frakt og transport, leie og fremmedtjenester, som kan relateres til ovenstående, til sammen utgjør ca. 22 prosent av de totale kostnadene. Gjennomsnitt i landet for øvrig på disse postene er ca. 15 prosent.

I sammenligningsperioden har reintallet økt med ca. 2 600 dyr i Nord-Trøndelag. Ingen sifter hadde reintall over fastsatt høyeste reintall i området i driftsåret 2017/2018.

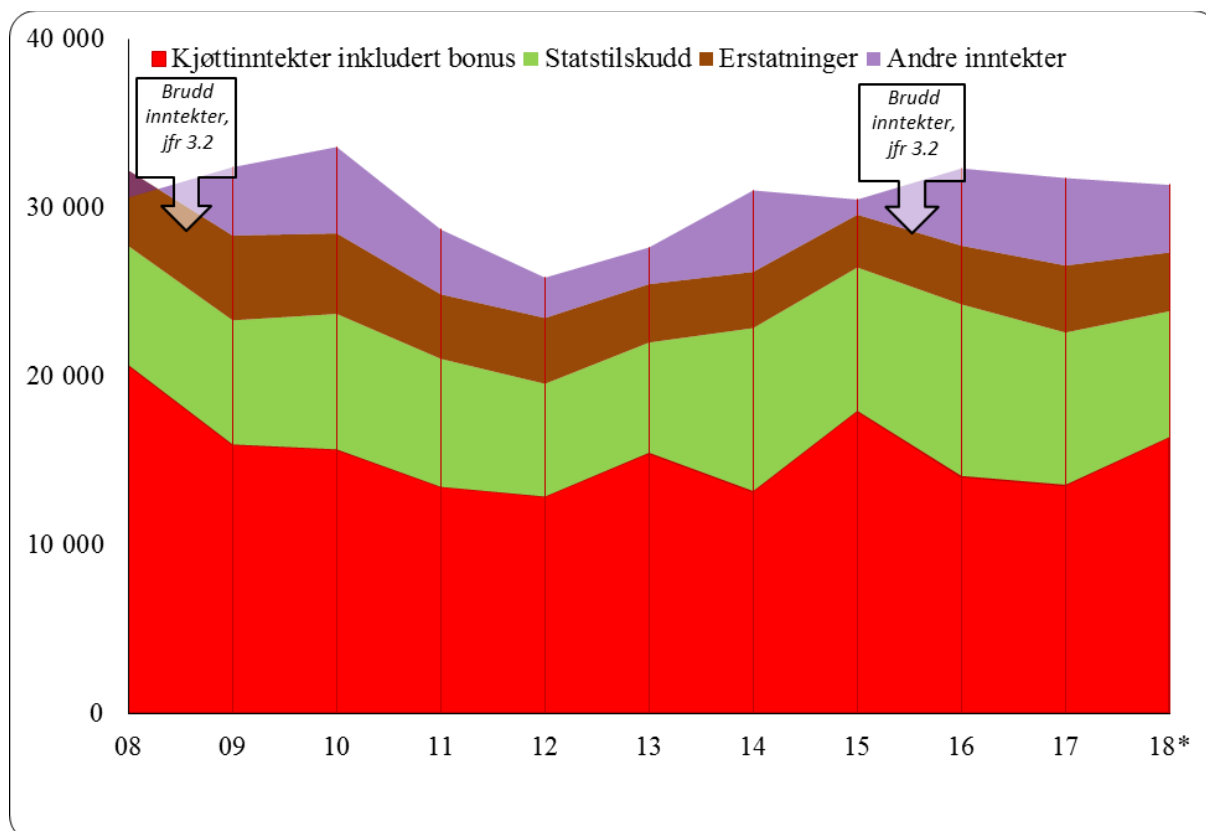
Det meldes om noe problematiske beiteforhold vinteren 2017 med en del nedisete beiter og store snømengder. Snøen lå også lengre utover våren enn normalt. Allikevel kan gode slaktevekter tyde på at simlene var i god kondisjon ved starten av kalvingen i april/mai 2017.

CWD (Chronic Wasting Disease) er påvist i Nordfjella Villreinområde. På grunn av fare for smitte til tamreindriften skaper dette utrygge forhold i området.

Figur 8.1.18 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Nord-Trøndelag i perioden 2009-2017

Sør-Trøndelag/Hedmark

Figur 8.1.19 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)

Utviklingen i Sør-Trøndelag/Hedmark har i stor grad vært preget av stabilitet og forutsigbarhet.

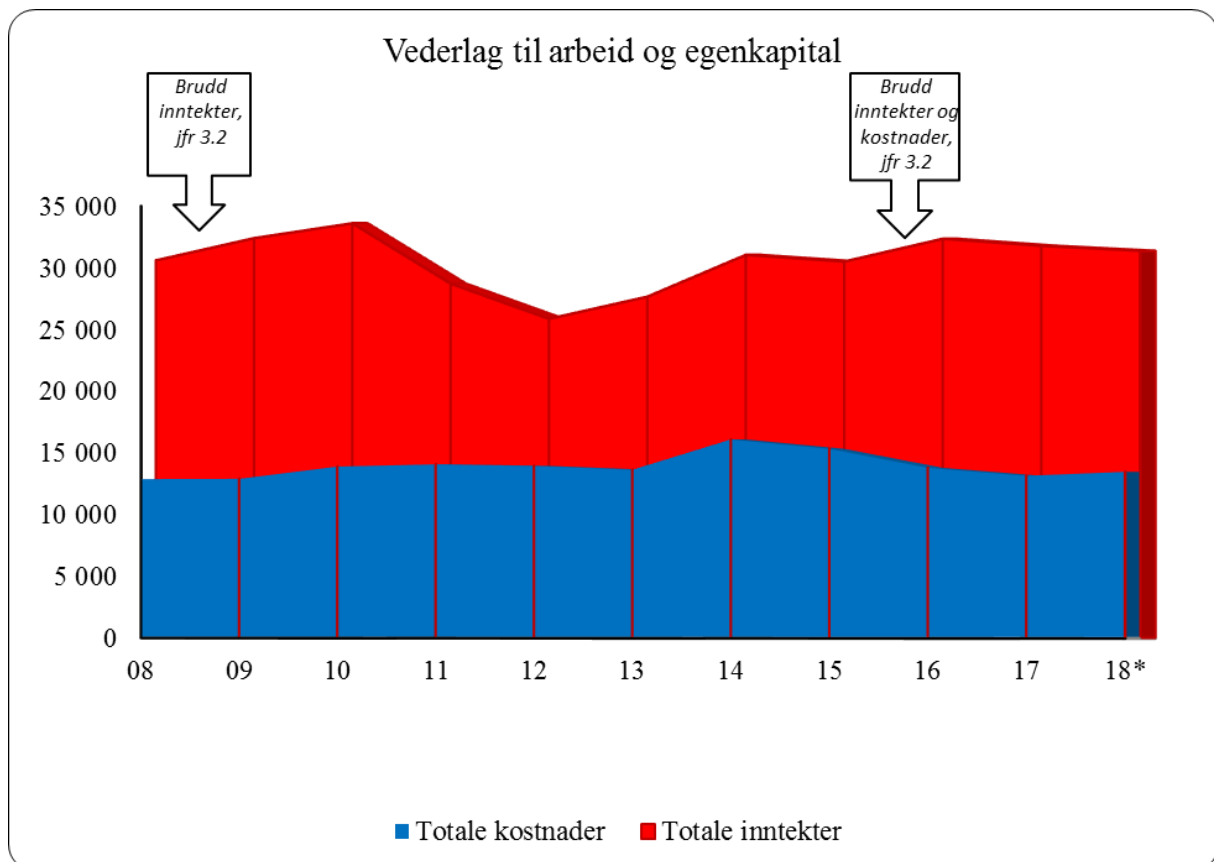
Kjøttinntektene har vært forholdsvis stabile i sammenligningsperioden og har gjennom store deler av perioden vært større enn både kostnader, erstatninger og statstilskudd. Inntektene gikk jevnt nedover fra 2009 til 2012, og kostnadene var da høyere enn kjøttinntektene. Dette gjentok seg i 2014. Forskjellen i 2012 kom som en følge av noe lavere inntekter på grunn av reduksjon i pris per kg kjøtt, mens man i 2014 hadde et særlig lavt slakteuttak sammenlignet med resten av perioden. I 2015 økte både slakteuttak, gjennomsnittlig slaktevekt og pris per kg kjøtt, noe som ga inntektsøkning dette året. I 2016 gikk slakteuttaket litt ned, mens prisen gikk opp, og i 2017 økte både slakteuttaket og prisen litt.

Prisene i Sør-Trøndelag har gjennom hele perioden ligget høyere enn de totale gjennomsnittsprisene for landet sett under ett. I 2008, når de totale gjennomsnittsprisene var på sitt høyeste, oppnådde man i dette området 83,29 kroner brutto per kg kjøtt. Til sammenligning kan nevnes at man i den sonen med lavest pris dette året hadde en pris på 70,12 per kg kjøtt. Både i 2011 og 2012 ser vi en stor prisreduksjon som forklarer fallet i inntektskurven. I årene fra 2013 til 2017 var det igjen en økning i prisen. De gode prisene er i stor grad et resultat av gode slaktevekter og høy kvalitetsklasse på kjøttet.

Gjennomsnittsvektene i Sør-Trøndelag er stabile. I 2009 var de oppe i periodens høyeste gjennomsnittsvekt med 25,9 kg. Sammen med tamreinlagene er dette det området som utpeker seg med høyest totalproduksjon per livrein.

Tilskuddsnivået er stabilt. Fra og med 2006 til og med 2010 var tilskuddsandelen jevnt stigende, etterfulgt av en generell reduksjon i 2011 - 2013 som er jevnt fordelt på de ulike tilskuddene. 2016 var året med periodens høyeste tilskuddsutbetalinger.

Erstatningsutbetalingene er stabile og dreier seg i all hovedsak om erstatninger for rein tatt av rovvilt. I 2011 og 2012 ser vi imidlertid en liten reduksjon i erstatningsutbetalingene. I 2011 er dette et resultat av reduserte erstatninger for arealinngrep, mens det i 2012 er erstatninger for rein tatt av rovvilt som utgjør reduksjonen. Erstatningsutbetalingene i 2011-2014 var stabile, mens man i 2015 hadde de laveste utbetalingene gjennom hele perioden. Fra 2015 til 2017 økte erstatningsutbetalingene med 27 prosent. Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt i Sør-Trøndelag de fem siste årene (2013-2017) er på ca. 38 prosent (andel erstattet i forhold til omsøkt).

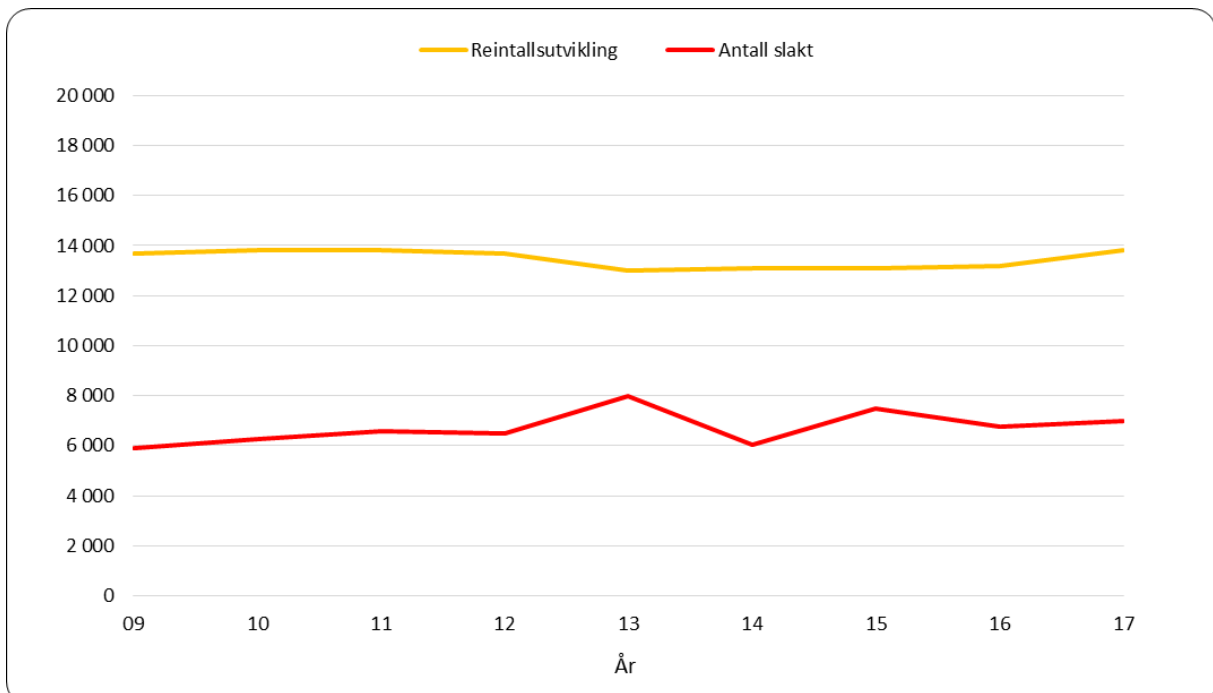
Figur 8.1.20 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)

Kostnadsnivået bærer preg av store utgifter på posten kjøretøy og maskiner som utgjør den største kostnadsposten, med en total gjennomsnittlig andel på 17 prosent for perioden sett under ett. Kostnadsnivået har vært svakt stigende fra og med 2008, og i 2010 ser vi en litt større økning som følge av økte utgifter til utstyr og øvrige varekjøp. Fra 2010 til 2013 har kostnadene vært stabile, også innad mellom kostnadstypene. I 2014 er det en stor økning, som ser ut til å knytte seg til høyere utgifter til kjøretøy/maskiner og utstyr. I 2014 utgjorde sistnevnte 22 prosent av områdets totale kostnader. I perioden 2015 til 2017 var posten kjøretøy/maskiner redusert, mens posten utstyr økte. Til sammen utgjør de 34 prosent av kostnadene i sammenligningsperioden.

Perioden sett under ett er det 2010 som kan betegnes som periodens beste år, da var vederlaget til arbeid og egenkapital på sitt høyeste.

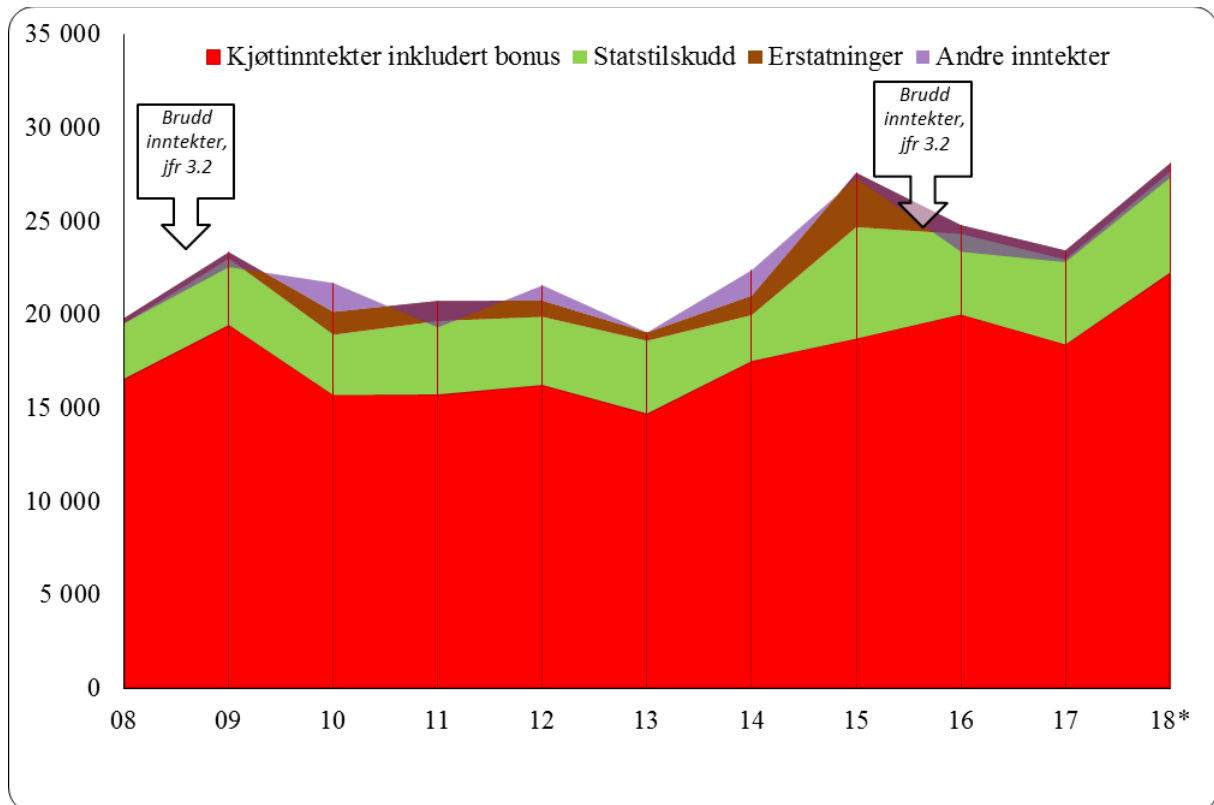
Indikatorer som produksjon per livrein, slaktevekter og tap forteller at beiteforholdene i Sør-Trøndelag/Hedmark er stabile. Befaringer og tilbakemelding fra reindriften forteller også om gode beiteforhold og ingen antydning til nedbeiting. Endrede klimaforhold vanskeliggjør tilgangen til beite vintertid, noe som medfører en del uro i flokkene, økt ressursbruk, og problematikk rundt rein utenfor lovlig beiteområde. Dette har resultert i et økende konfliktnivå mellom reindrift og landbruk de siste 5-6 år.

CWD (Chronic Wasting Disease) er påvist i Nordfjella Villreinområde. På grunn av fare for smitte til tamreindriften skaper dette utrygge forhold i området.

Figur 8.1.21 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2009-2017

Tamreinlag

Figur 8.1.22 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap hos tamreinlagene i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)

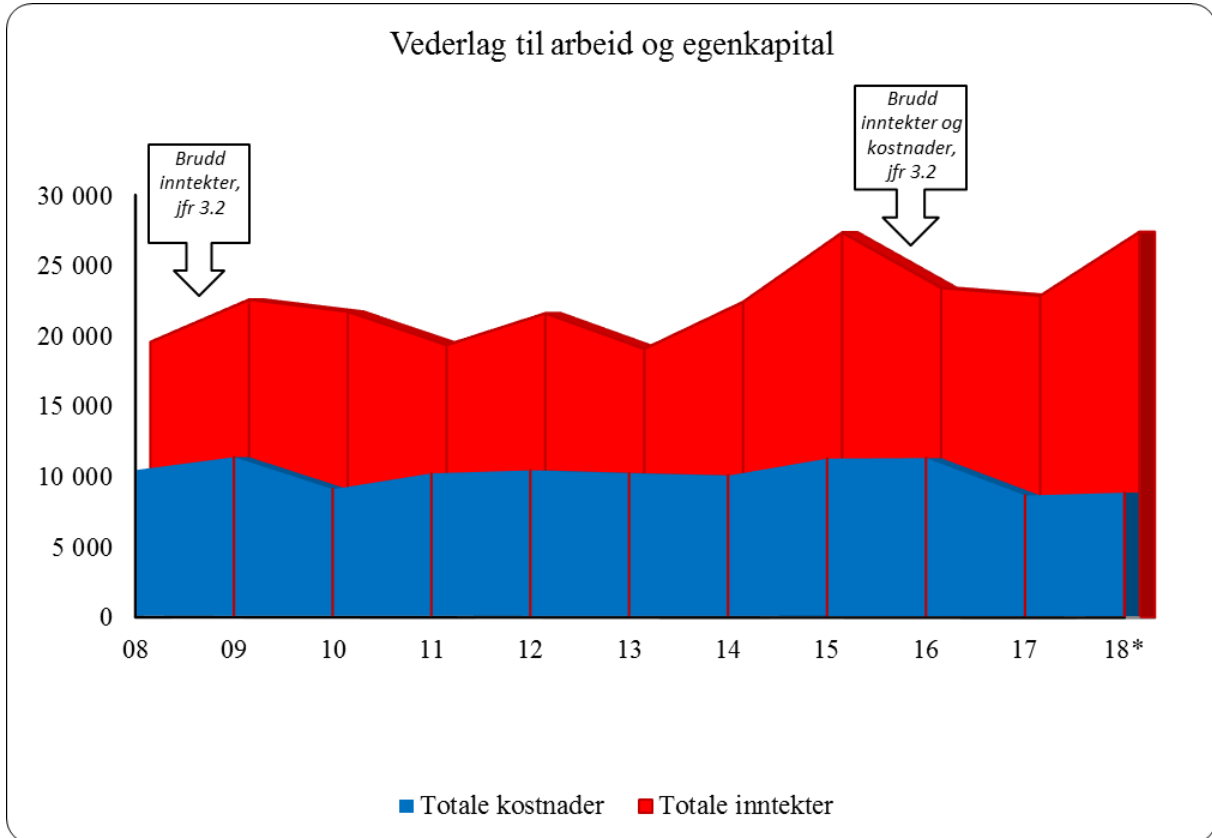
Kjøttinntektene har gjennom hele perioden vært høyere enn de øvrige hovedpostene, og den økonomiske situasjonen hos tamreinlagene har dermed vært gjennomgående positiv. Inntektsreduksjonen i 2010 og 2013 kom som en kombinasjon av lavere gjennomsnittsvekter og lavere slakteuttak. I 2012 hadde området periodens høyeste gjennomsnittlige slaktevekt på 31,2 kg. I 2017 lå gjennomsnittsvekten på 30,0 kg.

Fra 2008 til 2013 gikk gjennomsnittsprisen per kg kjøtt ned med 20 prosent. Tamreinlagene hadde likevel i 2013 den høyeste bruttopris på landsbasis med 67,34 kroner, og på lik linje med de øvrige områdene har disse økt jevnt til og med 2017.

Tilskuddsnivået har vært noe varierende gjennom perioden. Tamreinlagene har stabile inntektsoverføringer på de ordinære tilskuddene. De postene som skaper variasjoner i de totale tilskuddsbeløpene er hvorvidt det foreligger investeringer som utløser tilskudd, samt størrelsen på tilskudd til tiltak mot radioaktiv forurensning. Tamreinlagene er det området som gjennom årene har mottatt hovedandelen av denne typen tilskudd. Det er særlig kompensasjonen for tidligslakt som har vært dominerende. I 2011 og 2015 hadde også tamreinlagene forholdsvis store utbetalinger knyttet til tap av rein ved ulykke, noe som gav utslag i en høyere utbetaling på de totale tilskuddene.

Erstatningsnivået hos tamreinlagene har vært svært lavt, og omfatter kun erstatninger for tap av rein. Dette tilsier at man her mister få dyr til rovvilt, noe som gir mer forutsigbare rammer for produksjon av reinkjøtt til menneskelig føde. I 2010 og 2011 var det en markant økning på dette området. Sammenlignet med 2009 økte erstatningsutbetalingene for rein tatt av rovvilt

med omlag 260 prosent. Dette var noe redusert i 2012 og 2013, men økte igjen i 2014 og 2015. I 2017 ble erstatningsutbetalingene til tamreinlagene redusert med 83 prosent sammenlignet med 2015. Den totale erstatningsandelen for rein tatt av rovvilt hos tamreinlagene de fem siste årene (2013-2017) er på ca. 45 prosent (andel erstattet i forhold til omsøkt).

Figur 8.1.23 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriften totalregnskap i tamreinlagene i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)

Kostnadene har stort sett vært stabile, i perioden 2007 til og med 2014 har de variert mellom 8,6 mill. kroner og 9,6 mill. kroner. I 2015 er det derimot en økning til 10,8 mill. kroner, før de reduseres til 10,7 mill. kroner i 2016. Økningen i 2015 kommer som en direkte følge av at utstyrsposten er bortimot fordoblet. Variasjoner i kostnadsføringen gjør det vanskelig å finne tendenser, men vi ser at det stort sett er utstyrsposten og varekjøp som står for mesteparten av kostnadene med sine 63 prosent av de totale kostnadene gjennom sammenligningsperioden. Lønnsutgiftene holdes utenfor i Totalregnskapet. Dette har sammenheng med at vederlag til arbeid og egenkapital skal omfatte godtgjørelse for egen og leid arbeidskraft. Som følge av organisasjonsformen, gir dette særlig utslag for tamreinlagene, der lønnsutgiftene til gjetere er en betydelig kostnadspost. I 2017 utgjorde kostnader for arbeidskraft i tamreinlagene i overkant av 10 mill. kroner.

Tamreinlagene er også det området som utpeker seg med høyest produktivitet blant samtlige områder. Totalproduksjonen per livrein¹ gjennom perioden har ligget mellom 14 kg per dyr og 18,7 kg per dyr. Gjennomsnittet for hele reindriften gjennom perioden har ligget mellom 5,2

¹ Tall fra Ressursregnskapet for reindriftnæringen.

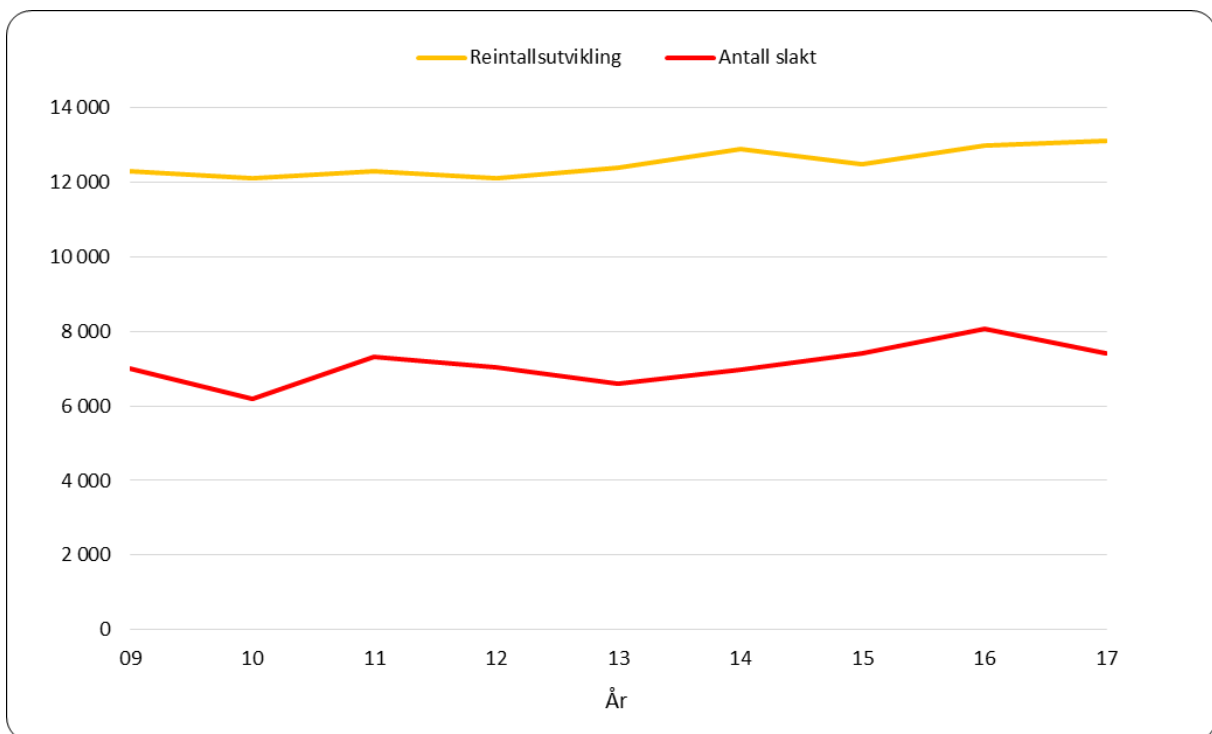
kg per dyr og 8,7 kg per dyr, hvor den høyeste produktiviteten var i begynnelsen av perioden. Høy totalproduksjon per livrein innebærer god kalvetilgang, lite tap og gode slaktevekter.

I 2015 var resultatmålet for arbeid og egenkapital på sitt høyeste gjennom sammenligningsperioden. Dette med bakgrunn i høyere inntekter fra kjøtt samt økning i statstilskudd og erstatninger. Sammenlignet med 2015 ble vederlaget for arbeid og egenkapital redusert med 12 prosent i 2017. Reduksjonen kom i hovedsak av reduksjon i andre inntekter, statstilskudd og erstatninger.

Indikatorer som produksjon per livrein, slaktevekter og tap forteller at beiteforholdene er stabile. Tilbakemeldinger fra reindriften forteller om gode beiteforhold og ingen antydning til nedbeiting. Tamreinlagene har lave totaltap, dette er en kombinasjon av lite rovvilt og gode beiter.

CWD (Chronic Wasting Disease) er påvist i Nordfjella Villreinområde. På grunn av fare for smitte til tamreindriften skaper dette utrygge forhold i området.

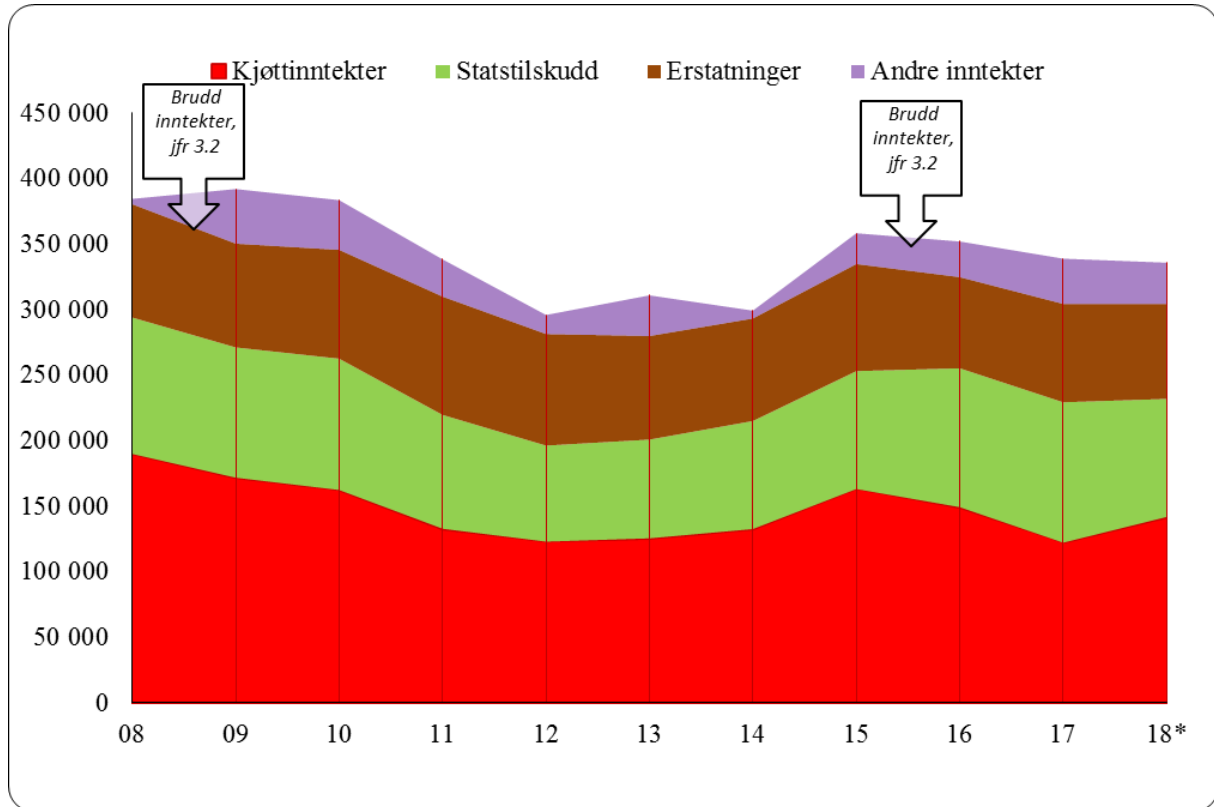
Forutsetningen for tamreinlagene er konsesjon som igjen forutsetter leieavtaler med grunneiere. Lite forutsigbare og svært dyre leieavtaler er en utfordring for tamreinlagene.

Figur 8.1.24 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt hos tamreinlagene i perioden 2009-2017

8.2 Generelle vurderinger

I dette avsnittet vurderes den økonomiske utviklingen i reindriftsnæringen med utgangspunkt i sentrale poster i totalregnskapet. Figurene 8.2.1 og 8.2.2 danner grunnlaget for vurderingene.

Figur 8.2.1 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)

Kjøttinntektene var økende til og med 2008. I 2009 opplevde man imidlertid en reduksjon i inntektene, dette med bakgrunn i avdekking av feil prisrapportering fra slakteri. Her henvises det til avsnitt om priser under kap 3.2.

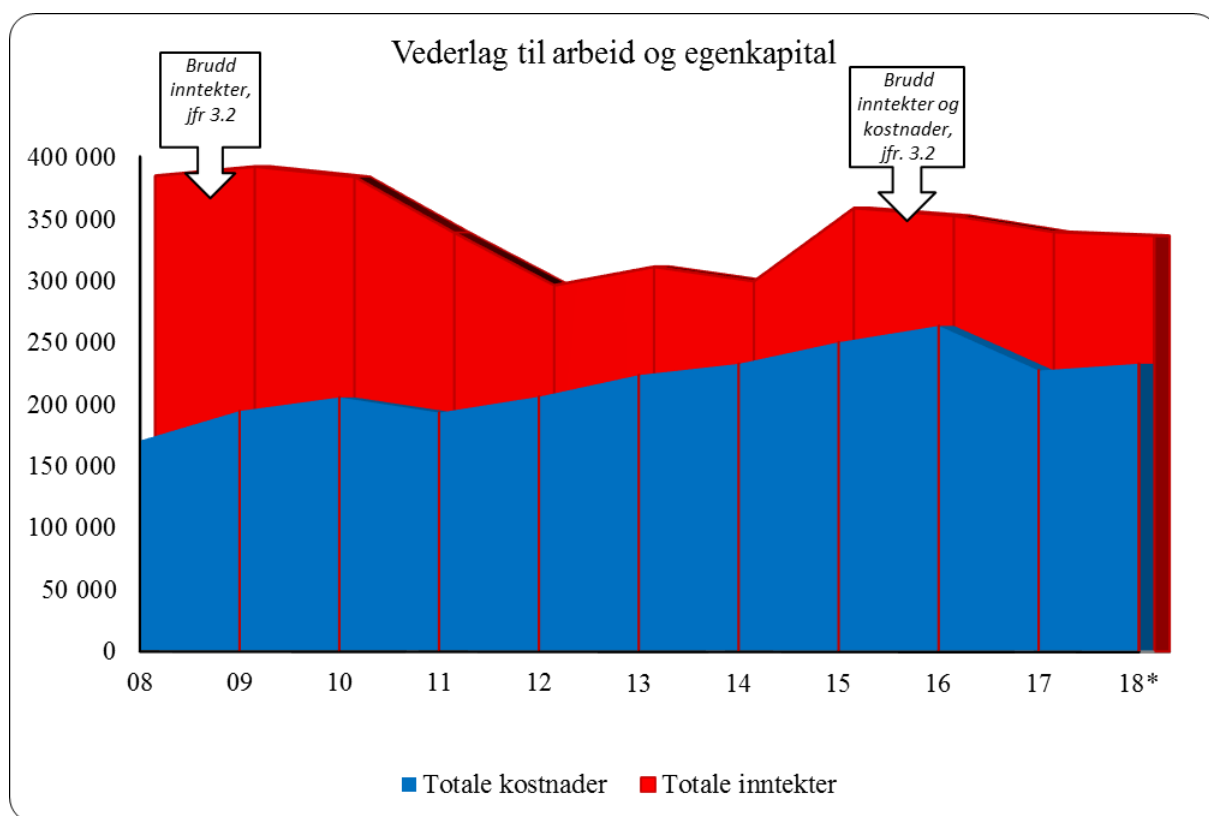
I 2010 gjorde en vanskelig markedssituasjon at prisene ble ytterligere redusert, etter at de først var korrigert ned som følge av feilrapporteringen. Prisreduksjonen fortsatte til og med 2012, mens den de siste årene har hatt en positiv utvikling. Økningen i nettoppris fra 2012 til 2017 er på 69 prosent.

Slaktekvantumet er redusert med 27 prosent fra 2008 til 2017. Antall slakt er i samme periode redusert med 22 prosent og gjennomsnittlig slaktevekt uendret på 22,50 kg. Samtidig ser vi at vektene i 2009 og i 2016 var på sitt høyeste perioden sett under ett, med 22,7 kg. Den gjennomsnittlige slaktevekten påvirkes også av hvor stor andel kalveslaktet utgjør. Andel kalveslakt var 70 prosent i 2009 og 78 prosent i 2016.

Tilskuddsnivået målt i faste priser har vært varierende, med en nedadgående tendens gjennom perioden. De største utbetalingene fra 2007 til 2015 finnes i perioden 2008 til 2010, men økningen disse årene baserte seg i stor grad på den type tilskudd som ikke er produksjonsrettet. Dersom man ser på de tilskuddene som er direkte avhengig av

produksjonen, utgjorde disse i årene 2014 og 2015 en større andel av de totale tilskuddene enn i perioden for øvrig. I 2016 og 2017 er de totale tilskuddsutbetalingene på sitt høyeste nivå i perioden, og det er produksjonspremien og kalveslaktetilskuddet som står for hoveddelen av økningen.

Med unntak av 2009 hadde erstatningsutbetalingene en stor økning hvert år frem til 2011, og det er hovedsakelig utbetalinger knyttet til rovvilttap som utgjør økningen. I årene etter var utbetalingene nedadgående, og bakgrunnsmateriale viser også at den totale erstatningsandelen (andel erstattet i forhold til omsøkt) gikk ned. I 2015 var det en økning i utbetalingene knyttet til erstatninger for arealinngrep. I 2016 reduserte både erstatningsutbetalingene til tap av rein og arealinngrep seg, mens de i 2017 økte.

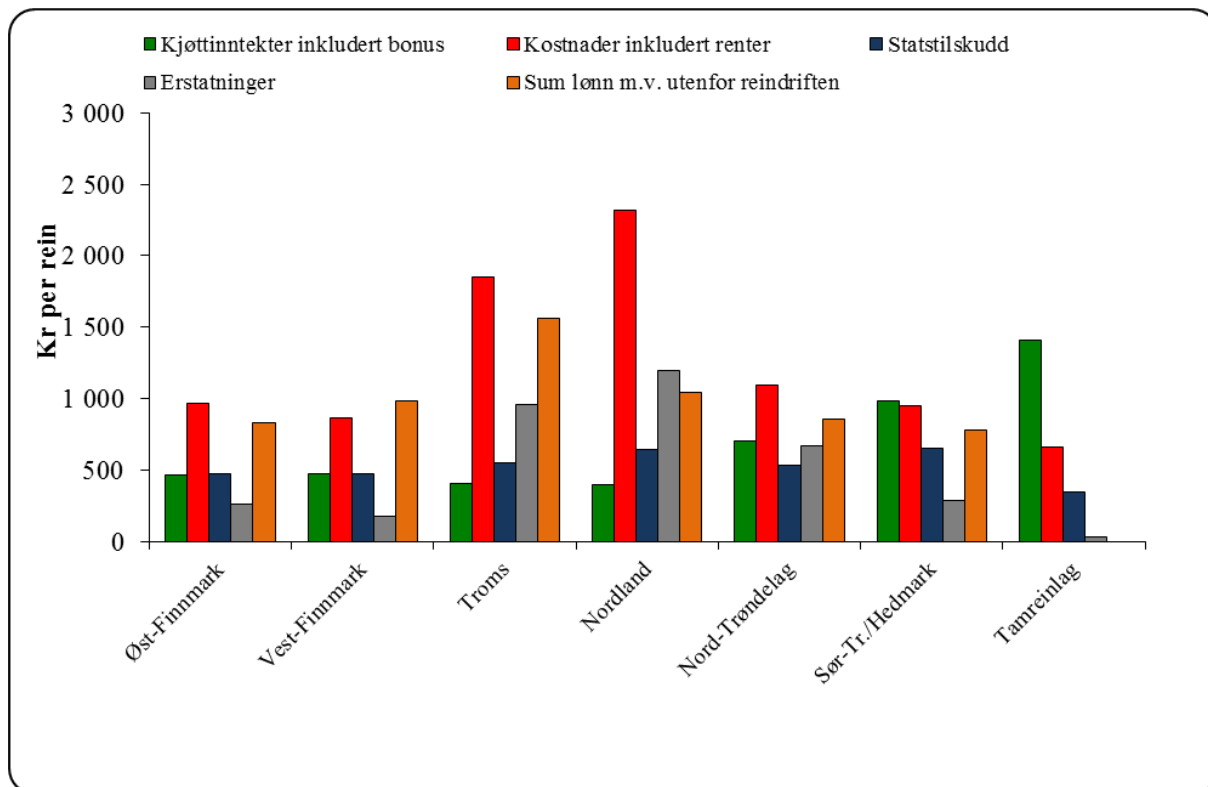

Figur 8.2.2 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)

Kostnadene har økt hvert år, med unntak av 2011 og 2017. Kostnadene i 2017, sammenlignet med det året i sammenligningsperioden hvor kostnadene var på sitt laveste (2008), økte med omlag 34 prosent. De største utgiftene går til kjøretøy og maskiner (16 prosent), avskrivninger (18 prosent), utstyr (15 prosent) og varekjøp (14 prosent). Dette er beregnet for perioden under ett. For øvrig ser man at postene varekjøp og utstyr er poster som har en økende tendens nesten hele perioden igjennom. Bakgrunnsmateriale viser at disse to postene har en økning på henholdsvis 154 prosent og 159 prosent fra 2008 til og med 2017.

Reindriftsnæringen har totalt sett hatt en forholdsvis svak økonomi i hele sammenligningsperioden. Kjøttinntektene har i det vesentlige vært lavere enn kostnadene, med unntak av i 2008. Man har i stor grad vært avhengig av statstilskudd og erstatninger. Resultatmålene blir deretter, og 2008 er periodens beste år ut fra vederlaget til arbeid og egenkapital.

Figur 8.2.3 viser fordelingen av totalregnskapets hovedposter i 2017 etter reinbeiteområde og reintall. Som det fremgår av kapittel 7.1, har ”sum lønn m.v. utenfor reindriften” stor betydning for økonomien i næringen. For å gi et inntrykk av hvor stor betydning disse inntektene har, er også sum lønn m.v. tatt med i figuren.

Figur 8.2.3 Fordeling av totalregnskapets hovedposter og ”sum lønn m.v. utenfor næringen” i 2017 etter reintall (kroner per rein)

Det fremgår av figuren at Sør-Trøndelag/Hedmark og tamreinlagene har den sunneste økonomien i næringen. Her er kjøttinntektene per rein større enn kostnadene, statstilskuddene og erstatningene per rein.

Erstatningene per rein er høyest i Troms og Nordland, og lavest i tamreinlagene.

Statstilskuddene per rein er høyest i Sør-Trøndelag/Hedmark, og lavest i tamreinlagene.

Troms og Nordland skiller seg ut som reinbeiteområdene med den svakeste økonomien i næringen, ettersom kostnadene per rein ligger klart høyest, kombinert med lave kjøttinntekter per rein.

Figuren viser for øvrig at «sum lønn med videre utenfor reindriften» i de samiske reinbeiteområdene har størst betydning i Troms og Nordland.

Vedlegg

1. Tabeller

Vedleggstabell 1 Kjøttinntekter i 2017 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	Ant. slakt	Gjennom- snittsvekt ¹	Tonn	Snittpris	Verdi (1000 kr)
Polmak/ Varanger	6 179	24,29	150	74,43	11 170
Karasjok øst	2 910	23,24	68	76,40	5 168
Karasjok vest	6 729	20,63	139	72,58	10 078
Øst-Finnmark	15 818	22,54	357	74,06	26 406
Kautokeino øst	5 404	21,69	117	76,27	8 938
Kautokeino midt	10 204	19,18	196	71,44	13 984
Kautokeino vest	9 489	18,84	179	70,26	12 558
Vest-Finnmark	25 097	19,59	492	72,07	35 434
Troms	1 608	31,35	50	95,92	4 835
Nordland	2 145	32,64	70	80,84	5 659
Nord-Trøndelag	5 533	25,60	142	68,28	9 671
Sør-Tr./Hedm.	7 233	24,34	176	77,07	13 567
Tamreinlag	7 463	30,05	224	82,11	18 416
Totalt	64 897	23,28	1 511	75,46	113 989

Vedleggstabell 2 Kjøttinntekter i perioden 2012-16 (1 000 kroner)

Slakteuttak	2013	2014	2015	2016	2017
Slakteri	69 842	63 091	76 349	82 894	59 033
Privat	10 840	10 840	7 846	6 919	5 864
Totalt antall dyr	80 682	73 931	84 195	89 813	64 897
Gj. sn. vekt ¹	23,24	23,79	22,77	23,23	23,28
Prod. i tonn	1 875	1 759	1 917	2 086	1 511
Pris (kr/kg)	60,92	69,78	80,28	70,20	75,46
Inntekt	114 221	122 767	153 896	146 468	113 989

¹ Inklusive beregnet privat forbruk og omsetning

Vedleggstabell 3 Ordinære inntektsoverføringer i perioden 2013-17 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	2013	2014	2015	2016	2017
Polmak/Varanger	9 382	9 447	7 144	12 197	14 740
Karasjok øst	4 092	3 762	3 836	5 688	6 496
Karasjok vest	4 230	7 196	6 900	9 559	9 145
Øst-Finnmark	17 705	20 406	17 880	27 444	30 381
Kautokeino øst	4 774	6 459	6 933	7 160	8 577
Kautokeino midt	6 604	8 752	9 895	11 111	11 397
Kautokeino vest	2 808	2 230	6 050	9 331	8 818
Vest-Finnmark	14 186	17 441	22 878	27 602	28 791
Troms	2 441	3 166	2 705	3 659	3 654
Nordland	3 315	2 750	3 723	3 725	3 858
Nord-Trøndelag	3 668	3 566	5 330	5 770	6 319
Sør-Tr./Hedmark	5 858	8 436	6 800	9 160	8 650
Tamreinlag	3 135	2 278	3 835	4 141	4 501
Totalt	50 308	58 043	63 151	81 502	86 154

Vedleggstabell 4 Inntektsoverføringer per siidaandel i 2017 (1 000 kroner)

Reinbeiteområde	2017		
	Prod. avh.	Andre	Totalt
Polmak/Varanger	334 999	3 877	338 876
Karasjok øst	124 916	2 019	126 935
Karasjok vest	130 646	8 864	139 510
Øst-Finnmark	183 017	5 398	188 415
Kautokeino øst	138 335	44 999	183 334
Kautokeino midt	119 965	27 697	147 662
Kautokeino vest	154 700	16 429	171 129
Vest-Finnmark	134 539	29 709	164 248
Troms	73 075	34 770	107 845
Nordland	91 862	26 991	118 853
Nord-Trøndelag	162 029	6 615	168 644
Sør-Tr./Hedmark	288 341	-	288 341
Sum tilskudd per siidaandel	150 931	19 194	170 124

Vedleggstabell 5 Tiltak mot radioaktivitet i perioden 1990-2017 (1 000 kroner)

År	Anlegg/ foring/tap	Tidlig slakt	Kostholds- komp.	Nedføring	Totalt
1990	1833	-	3281	-	5 114
1991	2200	-	2515	-	4 715
1992	2 811	-	1 358	-	4 169
1993	2 306	682	1 276	-	4 264
1994	1 017	1 360	1 492	-	3 869
1995	3 352	2 005	1 217	-	6 574
1996	1 702	778	855	-	3 334
1997	867	1 892	866	-	3 625
1998	1 613	1 312	807	-	3 732
1999	1 276	1 560	806	-	3 633
2000	554	1 597	618	30	2 799
2001	498	1 456	775	192	2 921
2002	173	1 234	403	85	1 894
2003	270	1 186	1 021	180	2 657
2004	310	1 013	707	197	2 227
2005	186	1 673	686	-	2 545
2006	-	1 075	156	-	1 231
2008	343	156	132	-	631
2009	412	518	4	1	935
2010	545	273	13	6	837
2011	755	774	4	-	1 532
2012	266	530	3	37	835
2013	337	377	-	-	715
2014	-	57	-	224	281
2015	-	-	-	167	167
2016	-	-	-	-	-
2017	-	-	-	-	-
Total	23 626	21 508	18 995	1 119	65 236

Vedleggstabell 6 Erstatninger for tap av rein 2013-17 (1 000 kroner)

	2013	2014	2015	2016	2017
Miljødirektoratet – tap rovvilt	62 771	62 775	58 940	58 703	66 401
Jernbaneverket – tap tog	2 433	1 006	2 069	680	611
Forsikringsselskaper – tap bil	2 320	2 768	1 006	1 309	1 489
Reindriftsavtalen – andre store tap	202	-	1 835	1 090	-
Totalt	67 725	66 550	63 850	61 783	68 501

2. Tabelloversikt

Forord	1
Sammendrag	3
Čoahkkáigeassu	6
Innhold	9
1. Økonomisk utvalg	11
1.1 Mandat.....	11
1.2 Medlemmer og sekretariat.....	11
1.3 Utvalgets arbeid.....	11
2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken	13
2.1 Reindriftspolitiske mål	13
2.2 Reindriftspolitiske virkemidler	14
3. Grunnlag og forutsetninger	16
3.1 Prinsipper	16
3.2 Materiale og metode.....	16
4.Totalregnskap 2017 og budsjett 2018	24
4.1 Produksjonsbaserte inntekter.....	24
<i>Tabell 4.1.1 Kjøttinntekter i 2017 og 2016 (1 000 kroner)</i>	24
<i>Tabell 4.1.2 Bonus utbetalt i 2017 basert på slakt i 2016</i>	25
<i>Tabell 4.1.3 Fordeling av antall slakt til slakteri mellom ulike sesonger</i>	26
<i>Tabell 4.1.4 Andel av totalt slakt, og andel vinterslakt</i>	26
<i>Tabell 4.1.5 Utvikling i gjennomsnittsvekter (slakt til slakteri) i perioden 2013-17 (kg)</i>	27
<i>Tabell 4.1.6 Gjennomsnittlige slaktevekter (levert til slakteri) for kalv, voksne dyr og totalt i 2016 og 2017 (kg)</i>	27
<i>Tabell 4.1.7 Nettoprisutvikling i perioden 2013-17, og endring fra 2016 til 2017 (kroner per kg kjøtt omsatt via slakteri)</i>	29
<i>Tabell 4.1.8 Utvikling i verdien av den totale kjøttproduksjonen i perioden 2013-17</i>	29
<i>Tabell 4.1.9 Korrigert reintall per 31. mars i perioden 2013-17, og reintall per 31. mars 2018 (avrundet)</i>	33
<i>Tabell 4.1.10 Produksjon, bestand og verdi i perioden 2013-17</i>	34
<i>Tabell 4.1.11 Verdi av endring i samlet livdyrverdi for perioden 1. januar - 31. desember i 2017 og 2016</i>	34
<i>Tabell 4.1.12 Binæringsinntekter i perioden 2013-17 (1 000 kroner)</i>	35
<i>Tabell 4.1.13 Andre produksjonsbaserte inntekter i 2017 (1 000 kroner)</i>	36
4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader	36
<i>Tabell 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2013-2017 (1 000 kroner)</i>	37
<i>Tabell 4.2.2 Inntektsoverføringer i 2017 etter inntektspost og reinbeiteområde (1 000 kroner)</i>	38
<i>Tabell 4.2.3 Tilskudd til tilleggsnæringer i perioden (1 000 kroner)</i>	41
<i>Tabell 4.2.4 Utbetalinger til reindriftsutøvere over Verdiskapingsprogrammet/Reinprogrammet/Utviklingsprogrammet (1 000 kroner)</i>	42
<i>Tabell 4.2.5 Forebyggende tiltak mot rovvilt etter tiltakstype i 2017 (1 000 kr)</i>	43
<i>Tabell 4.2.6 Forebyggende tiltak mot rovvilt etter tilskuddsmottaker i 2017 (1 000 kr)</i>	44
4.3 Erstatninger	44
<i>Tabell 4.3.1 Erstatning for tap av rein i perioden 2013-17 (1 000 kroner)</i>	45
<i>Tabell 4.3.2 Antall erstattede fordelt på skadevolder i perioden 2015-17</i>	46
<i>Tabell 4.3.3 Antall erstattede per område i 2017 fordelt på skadevolder</i>	46
<i>Tabell 4.3.4 Erstatning for arealinngrep i perioden 2013-16 (1 000 kroner)</i>	47

4.4 Kostnader	47
Tabell 4.4.1 Siidaandelenes kostnader i perioden 2014-17 (1 000 kroner).....	48
Tabell 4.4.2 Siidaandelenes kostnader i 2017 etter kostnadsart (1 000 kroner)	48
Tabell 4.4.3 Felleskostnader i perioden 2014-17 (1 000 kroner).....	51
Tabell 4.4.4 Felleskostnader i 2017 etter kostnadsart (1 000 kroner).....	52
Tabell 4.4.5 Tamreinlagenes totale kostnader i perioden 2013-16 (1 000 kroner).....	52
Tabell 4.4.6 Totale kostnader i 2017 etter kostnadsart (1 000 kroner)	53
Tabell 4.4.7 Totale kostnader i perioden 2014-17 etter kostnadsart (1 000 kroner).....	55
Tabell 4.4.8 Totale kostnader i perioden 2008-2017 etter kostnadsart (1 000 kroner).....	57
Tabell 4.4.9 Utvikling av kostnader i perioden 2010-17 på postene Varekjøp og Utstyr (1 000 kroner).....	58
Tabell 4.4.10 Slakterienes priser på slakting, inkl. frakt	58
4.5 Kapitalforhold.....	58
Tabell 4.5.1 Siidaandelenes samlede kapitalforhold i 2017 (1 000 kroner).....	59
Tabell 4.5.2 Siidaandelenes samlede kapitalforhold i perioden 2014-17 (1 000 kroner)	59
Tabell 4.5.3 Rentekostnader i perioden 2014-17 (1 000 kroner).....	60
Tabell 4.5.4 Total gjeld, renter og rentesats i samisk reindrift i perioden 2014-17	60
Tabell 4.5.5 Prosentvis fordeling av antall oppnådde reindrifftsfradrag for 2017, etter fradragenes størrelse.....	61
4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler	61
Tabell 4.6.1 Arbeidsforbruk og antall siidaandeler i 2017.....	62
4.7 Sammendrag av totalregnskapet.....	62
Tabell 4.7.1 Sammendrag av reindriffts totalregnskap i perioden 2014-17, og endring fra 2016 til 2017 (1 000 kroner)	63
Tabell 4.7.2 Totalregnskap for 2017 fordelt etter reinbeiteområder (1 000 kroner).....	65
Tabell 4.7.3. Totalregnskap for 2017 fordelt på soner i Finnmark (1 000 kroner)	67
Tabell 4.7.4 Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk i perioden 2014-17 (kroner)	69
Tabell 4.7.5 Vederlag til arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden 2014-17 (kroner). 69	
4.8 Budsjett 2018.....	71
Tabell 4.7.1 Sammendrag av reindriffts totalregnskap i perioden 2014-17, og endring fra 2016 til 2017 (1 000 kroner)	63
Tabell 4.7.2 Totalregnskap for 2017 fordelt etter reinbeiteområder (1 000 kroner).....	65
Tabell 4.7.3. Totalregnskap for 2017 fordelt på soner i Finnmark (1 000 kroner)	67
Tabell 4.7.4 Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk i perioden 2014-17 (kroner)	69
Tabell 4.7.5 Vederlag til arbeid og egenkapital per siidaandel i perioden 2014-17 (kroner). 69	
Tilleggsinformasjon	75
5. Nærmere om reindrifftsavtalen.....	76
5.1 Innledning.....	76
5.2 Reindrifftsavtalen 2018/2019	77
5.3 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme.....	78
Tabell 5.3.1 Fordeling av reindrifftsavtalens ramme de fem siste avtaleårene (mill. kroner) .	78
Tabell 5.3.2 Utbetalinger over reindrifftsavtalens ramme de fire siste årene (mill. kroner)....	79
Tabell 5.3.3 Spesifikasjon av rammen for post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd de fem siste avtaleårene (mill. kroner).....	79
Tabell 5.3.4 Spesifikasjon av regnskapet for post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd de fire siste avtaleårene (mill. kroner).....	79
5.4 Reindriffts utviklingsfond.....	80
Tabell 5.4.1 Fordeling av bevilgninger over Reindriffts utviklingsfond de fire siste årene 2014-2017 (1 000 kroner)	81

<i>Tabell 5.4.2 Innvilgede prosjektsøknader over Utviklingsprogrammet fra oppstarten og frem til 15.08.2018*</i>	82
<i>Tabell 5.4.3 Innvilgede prosjektsøknader</i>	83
<i>Tabell 5.4.4 Innvilgede prosjektsøknader til konfliktforebyggende tiltak mellom reindrift og berørt part i perioden 2015-18, antall prosjekter og beløp (1 000 kroner)</i>	84
5.5 Kostnadssenkende og direkte tilskudd	84
<i>Tabell 5.5.1 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2017/18 (totalt)</i>	85
<i>Tabell 5.5.2 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2017/18 (innvilget), og totalt for 2016/17</i>	86
<i>Tabell 5.5.3 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de fem siste driftsårene (tilslagsprosent)</i>	87
<i>Tabell 5.5.4 Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2017/18, avslag eller ikke søkt</i>	88
<i>Tabell 5.5.5 Utbetalte tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag i perioden 2013-17 (utbetalingsår) (1 000 kroner)</i>	90
<i>Tabell 5.5.6 Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag driftsåret 2017/18, avslag eller ikke søkt</i>	91
<i>Tabell 5.5.7 Tilskudd til slakterier de tre siste driftsårene, etter utbetalingsår (1 000 kroner)</i>	92
<i>Tabell 5.5.8 Tilskudd for rapportering av slaktet rein og lagerbeholdning, etter utbetalingsår (1 000 kroner)</i>	92
6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften	93
6.1 Kjøttinntekter	93
6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet	97
6.3 Rovvilt.....	99
<i>Tabell 6.3.1 Oppgitte rovvilttap i forhold til oppgitte totale tap (prosent)</i>	100
<i>Tabell 6.3.2 Erstattede rovvilttap i forhold til oppgitte rovvilttap (prosent)</i>	101
<i>Tabell 6.3.3 Rovvilt og reintall i samisk reindrift</i>	102
6.4 Erstatninger	103
6.5 Kostnader	104
6.6 Vederlag til arbeid og egenkapital	106
6.7 Markedsforhold	108
<i>Tabell 6.7.1 Import av reinkjøtt de fem siste årene – gjelder all import, det vil si import både til full og redusert tollsats (tonn)</i>	109
<i>Tabell 6.7.2 Eksport av reinkjøtt de fem siste årene (tonn)</i>	109
7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier	113
7.1 Inntekter utenfor reindriftnæringen	113
<i>Tabell 7.1.1 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2017, 2016 og 2013 (1 000 kroner)</i>	113
<i>Tabell 7.1.2 Sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2017 for siidaandelsledere med ektefeller og siidaandelsledere uten ektefeller (1 000 kroner)</i>	114
<i>Tabell 7.1.3 Gj.sn sum lønn m.v. utenfor reindriften i 2017 (1 000 kroner per siidaandel)</i> ..	115
<i>Tabell 7.1.4 Andel kvinnelige og mannlige siidaandelsledere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2017 (prosent)</i>	115
<i>Tabell 7.1.5 Andel kvinnelige og mannlige ektefeller og samboere som har lønns- og/eller næringsinntekter utenfor reindriften i 2017 (prosent)</i>	116
7.2 Strukturutvikling og sysselsetting	116
<i>Tabell 7.2.1 Antall personer per enhet (siidaandel/familieenhet)</i>	119
<i>Tabell 7.2.2 Beregnet arbeidsforbruk i 2017/2018</i>	121
<i>Tabell 7.2.3 Beregnet arbeidsforbruk (antall årsverk) i perioden 2014-18</i>	121
<i>Tabell 7.2.4 Antall siidaandeler i samisk reindrift de ti siste driftsårene</i>	122

Tabell 7.2.5 Antall personer i samisk reindrift de ti siste årene	122
Tabell 7.2.6 Arbeidsforbruk for kvinner i 2017	123
Tabell 7.2.7 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2017/2018 med kvinner som innehavere, fordelt etter siidaandelslederens alder og siidaandelens reintall	124
Tabell 7.2.8 Antall siidaandeler i samisk reindrift i 2017/2018 med menn som innehavere, fordelt etter siidaandelslederens alder og siidaandelens reintall	124
Tabell 7.2.9 Antall felles siidaandeler i samisk reindrift i 2017/2018	125
Tabell 7.2.10 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2017/2018 etter reineierens kjønn (prosent)	125
Tabell 7.2.11 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift i 2017/2018 etter reineierens medlemstype (prosent)	126
Tabell 7.2.12 Fordeling av totalt reintall i samisk reindrift etter reineiers alder (prosent) ..	126
Tabell 7.2.13 Fordeling av siidaandelsleders reintall i samisk reindrift etter siidaandelsleders alder (prosent)	127
Tabell 7.2.14 a) Siidaandelsleders reintall i samisk reindrift i 2017 fordelt etter siidaandelsleders alder	127
8. Vurderinger av materialet	129
8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene	129
8.2 Generelle vurderinger	155
Vedlegg	158
1. Tabeller	158
Vedleggstabell 1 Kjøttinntekter i 2017 (1 000 kroner)	158
Vedleggstabell 2 Kjøttinntekter i perioden 2012-16 (1 000 kroner)	158
Vedleggstabell 3 Ordinære inntektsoverføringer i perioden 2013-17 (1 000 kroner)	159
Vedleggstabell 4 Inntektsoverføringer per siidaandel i 2017 (1 000 kroner)	159
Vedleggstabell 5 Tiltak mot radioaktivitet i perioden 1990-2017 (1 000 kroner)	160
Vedleggstabell 6 Erstatninger for tap av rein 2013-17 (1 000 kroner)	160
2. Tabelloversikt	161
3. Figuroversikt	164
4. Kart over reinbeiteområdene	168
5. Ordforklaringer	171

3. Figuroversikt

Forord	1
Sammendrag	3
Čoahkkáigeassu	6
Innhold	9
1. Økonomisk utvalg	11
1.1 Mandat	11
1.2 Medlemmer og sekretariat	11
1.3 Utvalgets arbeid	11
2. Mål og virkemidler i reindriftspolitikken	13
2.1 Reindriftspolitiske mål	13
2.2 Reindriftspolitiske virkemidler	14
3. Grunnlag og forutsetninger	16
3.1 Prinsipper	16

3.2 Materiale og metode	16
4. Totalregnskap 2017 og budsjett 2018	24
4.1 Produksjonsbaserte inntekter	24
<i>Figur 4.1.1 Gjennomsnittlige kjøttinntekter per siidaandel (samisk reindrift) i 2017 (1000 kroner) Kurven viser gjennomsnittlig reintall per siidaandel. Linjen viser gjennomsnittlig kjøttinntekt for den samiske reindriften i hele landet.</i>	<i>30</i>
<i>Figur 4.1.2 Gjennomsnittlige kjøttinntekter per rein i vårflokk i 2017 (kroner per rein).....</i>	<i>31</i>
<i>Figur 4.1.3 a) Fordeling av de ulike klassene i klassifiseringssystemet for reinsdyrkjøtt i 2017.</i>	<i>32</i>
4.2 Statstilskudd, tiltak mot radioaktivitet og forebyggende tiltak mot rovviltskader	36
<i>Figur 4.2.1 Inntektsoverføringer i perioden 2014-2017 (1 000 kroner).....</i>	<i>39</i>
<i>Figur 4.2.2 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer per siidaandel og gjennomsnitt for alle områder i 2017 (1 000 kroner).....</i>	<i>40</i>
<i>Figur 4.2.3 Gjennomsnittlige inntektsoverføringer per kg kjøtt i 2017</i>	<i>40</i>
4.3 Erstatninger	44
4.4 Kostnader	47
<i>Figur 4.4.1 Gjennomsnittlige kostnader (kroner per rein) i perioden 2015-17 etter siidaandelsleders reintall</i>	<i>50</i>
<i>Figur 4.4.2 Totale kostnader (eksklusive renter) per rein og per kg produsert kjøtt i 2017 ...</i>	<i>56</i>
<i>Figur 4.4.3 Totale kostnader (eksklusive renter) i perioden 2015-17 (1 000 kroner)</i>	<i>56</i>
4.5 Kapitalforhold	58
4.6 Antall årsverk og antall siidaandeler	61
4.7 Sammendrag av totalregnskapet.....	62
<i>Figur 4.7.1 Fordeling av totalregnskapets hovedposter i 2017 etter reintall, per område (kroner per rein).....</i>	<i>68</i>
<i>Figur 4.7.2 Fordeling av totalregnskapets hovedposter i 2017 etter reintall, fordelt på soner (kroner per rein).....</i>	<i>68</i>
<i>Figur 4.7.3 Kjøttinntekter per siidaandel og totale kostnader per siidaandel i 2017 (1 000 kroner).....</i>	<i>70</i>
<i>Figur 4.7.4 Totale inntekter per siidaandel og totale kostnader per siidaandel i 2017 (1 000 kroner).....</i>	<i>70</i>
4.8 Budsjett 2018.....	71
Tilleggsinformasjon	75
5. Nærmere om reindriftsavtalen.....	76
5.1 Innledning.....	76
5.2 Reindriftsavtalen 2018/2019	77
5.3 Fordeling av reindriftsavtalens ramme	78
5.4 Reindriftens utviklingsfond.....	80
5.5 Kostnadssenkende og direkte tilskudd	84
<i>Figur 5.5.1 Direkte tilskudd til siidaandeler og tamreinlag de tre siste driftsårene (1 000 kroner).....</i>	<i>85</i>
<i>Figur 5.5.2 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler driftsåret 2017/2018 (Tall i 1 000 kroner per siidaandel).....</i>	<i>89</i>
<i>Figur 5.5.3 Gjennomsnittlige tilskudd til siidaandeler og tamreinlag driftsåret 2017/18 (kroner per kg)</i>	<i>89</i>
6. Langsiktige utviklingstrekk for reindriften.....	93
6.1 Kjøttinntekter	93
<i>Figur 6.1.1 Reindriften kjøttinntekter i perioden 2008-2017 (søyler), sammenholdt med prisutviklingen (produsentpris inklusive tilskudd) (kurve) (2017 kroner)</i>	<i>94</i>

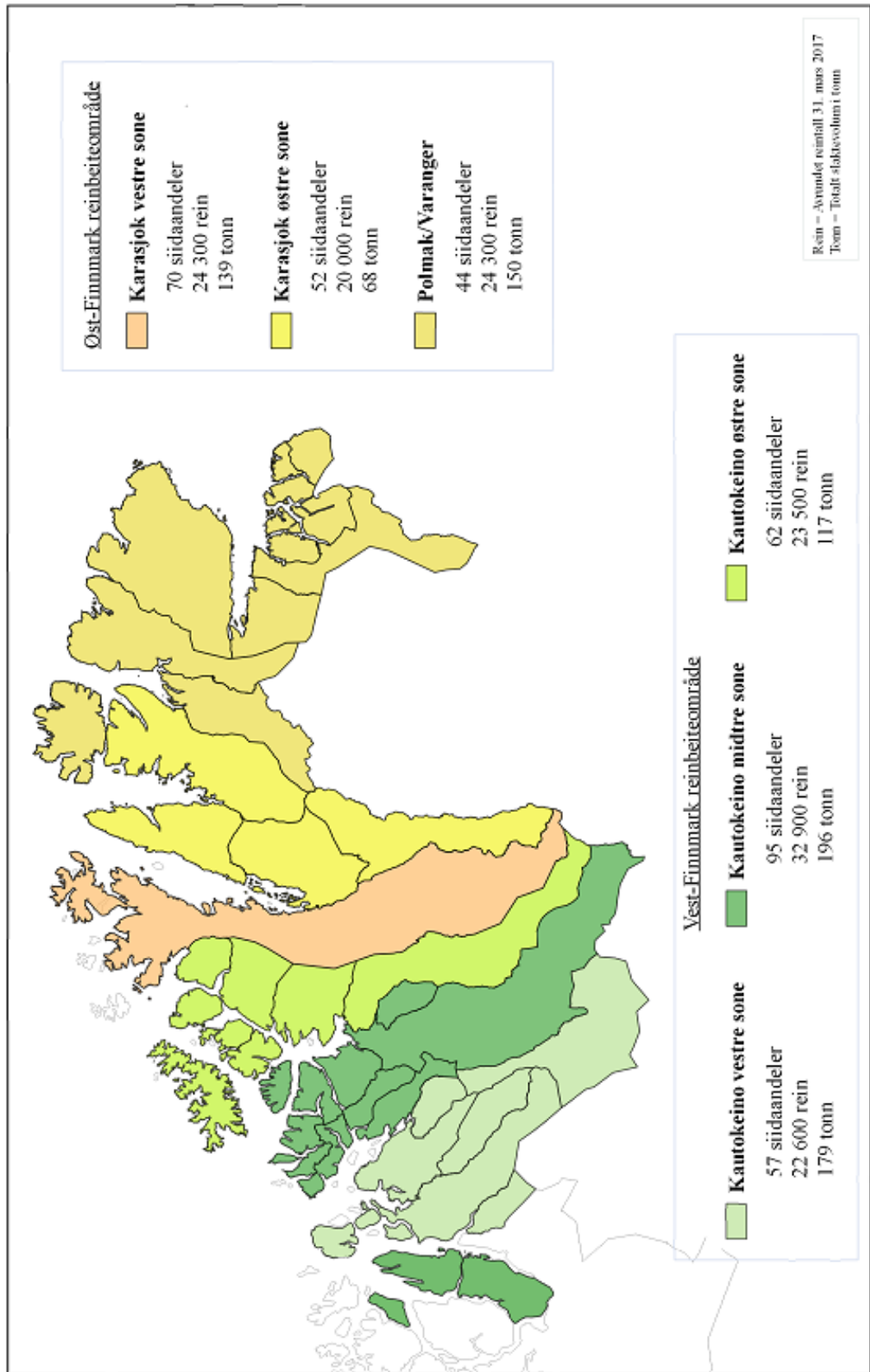
<i>Figur 6.1.2 Produsentpris for kjøtt av rein, storfe og lam, eksklusive tilskudd (2017 kroner).....</i>	95
<i>Figur 6.1.3 Utvikling i reintall per 31. mars i perioden 2008-2017 (korrigert reintall).....</i>	96
<i>Figur 6.1.4 Totalproduksjon (tonn) og produksjon per dyr i vårflokk (kg per rein).....</i>	97
<i>6.2 Statstilskudd og tiltak mot radioaktivitet.....</i>	97
<i>Figur 6.2.1 Tilskudd med inntektsvirkning i perioden 2008-2017 (2017 kroner).....</i>	98
<i>Figur 6.2.2 Tiltakskostnader mot radioaktivitet i perioden 2008-2017 (2017 kroner).....</i>	99
<i>6.3 Rovvilt.....</i>	99
<i>Figur 6.3.1 Oppgitte tap av rein i driftsåret 2017/18 fordelt på tapsårsak (prosent).....</i>	100
<i>Figur 6.3.2 Utbetalte rovvilterstatninger til reindriftsnæringen i perioden 2016-2017 (2017 kroner).....</i>	101
<i>6.4 Erstatninger.....</i>	103
<i>Figur 6.4.1 Erstatninger i perioden 2008-2017 (2017 kroner).....</i>	104
<i>6.5 Kostnader.....</i>	104
<i>Figur 6.5.1 Kostnadsutviklingen i reindriftsnæringen i perioden 2008-2017 (2017 kroner).....</i>	104
<i>Figur 6.5.2 Utvikling i siidaandelenes gjennomsnittlige kostnader (søyler) (2017 kroner) og siidaandelenes gjennomsnittlige reintall.....</i>	105
<i>6.6 Vederlag til arbeid og egenkapital.....</i>	106
<i>Figur 6.6.1 Utvikling i størrelsen på en del hovedposter i reindriften totalregnskap (2017 kroner) (Produksjonsinntekter er kjøttinntekter korrigert for endringer i livdyrverdien).....</i>	106
<i>Figur 6.6.2 Utvikling i vederlag til arbeid og egenkapital. (2017 kroner).....</i>	107
<i>6.7 Markedsforhold.....</i>	108
<i>Figur 6.7.1 Fordeling mellom innenlandsk produksjon (slakt ved registrerte slakterier) og import i perioden 2008-2017 (tonn).....</i>	108
<i>Figur 6.7.2 Reintallsutviklingen i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden.....</i>	110
<i>Figur 6.7.3 Totalt antall registrerte slaktedyr i Sverige, Finland og Norge.....</i>	111
<i>Figur 6.7.4 Pris til reineier i Sverige, Finland og Norge i den siste tiårsperioden (pris per kg, 2015-euro).....</i>	112
7. Husholdsinntekter for reindriftsfamilier.....	113
<i>7.1 Inntekter utenfor reindriftsnæringen.....</i>	113
<i>7.2 Strukturutvikling og sysselsetting.....</i>	116
<i>Figur 7.2.1 Antall enheter i samisk reindrift i perioden 1960-2018.....</i>	117
<i>Figur 7.2.2 Antall personer i samisk reindrift i perioden 1960-2018.....</i>	118
<i>Figur 7.2.3 Antall registrerte reinmerker i perioden 1960-2018.....</i>	119
<i>Figur 7.2.4 Antall aktive merker i perioden 2016-2018.....</i>	120
8. Vurderinger av materialet.....	129
<i>8.1 Vurderinger av situasjonen i de ulike reinbeiteområdene og sonene.....</i>	129
<i>Figur 8.1.1 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriften totalregnskap i Polmak/Varanger i perioden 2008-2018 (*Budsjett tall for 2018) (2017 kroner).....</i>	130
<i>Figur 8.1.2 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriften totalregnskap i Polmak/Varanger i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner).....</i>	131
<i>Figur 8.1.3 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Polmak/Varanger i perioden 2009-2017.....</i>	132
<i>Figur 8.1.4 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriften totalregnskap i Karasjok i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner).....</i>	133
<i>Figur 8.1.5 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriften totalregnskap i Karasjok i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017-kroner).....</i>	134
<i>Figur 8.1.6 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Karasjok i perioden 2009-2017.....</i>	135

<i>Figur 8.1.7 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Vest-Finnmark i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)</i>	136
<i>Figur 8.1.8 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Vest-Finnmark i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)</i>	137
<i>Figur 8.1.9 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Vest-Finnmark i perioden 2009-2017</i>	138
<i>Figur 8.1.10 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)</i>	139
<i>Figur 8.1.11 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Troms i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)</i>	140
<i>Figur 8.1.12 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Troms i perioden 2009-2017</i>	141
<i>Figur 8.1.13 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)</i>	142
<i>Figur 8.1.14 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Nordland i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)</i>	144
<i>Figur 8.1.15 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Nordland i perioden 2009-2017</i>	145
<i>Figur 8.1.16 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)</i>	146
<i>Figur 8.1.17 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Nord-Trøndelag i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)</i>	147
<i>Figur 8.1.18 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Nord-Trøndelag i perioden 2009-2017</i>	148
<i>Figur 8.1.19 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)</i>	149
<i>Figur 8.1.20 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)</i>	150
<i>Figur 8.1.21 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt i Sør-Trøndelag/Hedmark i perioden 2009-2017</i>	151
<i>Figur 8.1.22 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap hos tamreinlagene i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)</i>	152
<i>Figur 8.1.23 Utvikling i størrelsen på hovedpostene i reindriftens totalregnskap i tamreinlagene i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)</i>	153
<i>Figur 8.1.24 Utvikling i størrelsen på reintall og antall slakt hos tamreinlagene i perioden 2009-2017</i>	154
8.2 Generelle vurderinger	155
<i>Figur 8.2.1 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)</i>	155
<i>Figur 8.2.2 Utvikling i størrelsen på inntektspostene i reindriftens totalregnskap i perioden 2008-2018 (*Budsjett-tall for 2018) (2017 kroner)</i>	156
<i>Figur 8.2.3 Fordeling av totalregnskapets hovedposter og "sum lønn m.v. utenfor næringen" i 2017 etter reintall (kroner per rein)</i>	157
Vedlegg	158
1. Tabeller.....	158
2. Tabelloversikt.....	161
3. Figuroversikt.....	164
4. Kart over reinbeiteområdene.....	168
5. Ordforklaringer.....	171

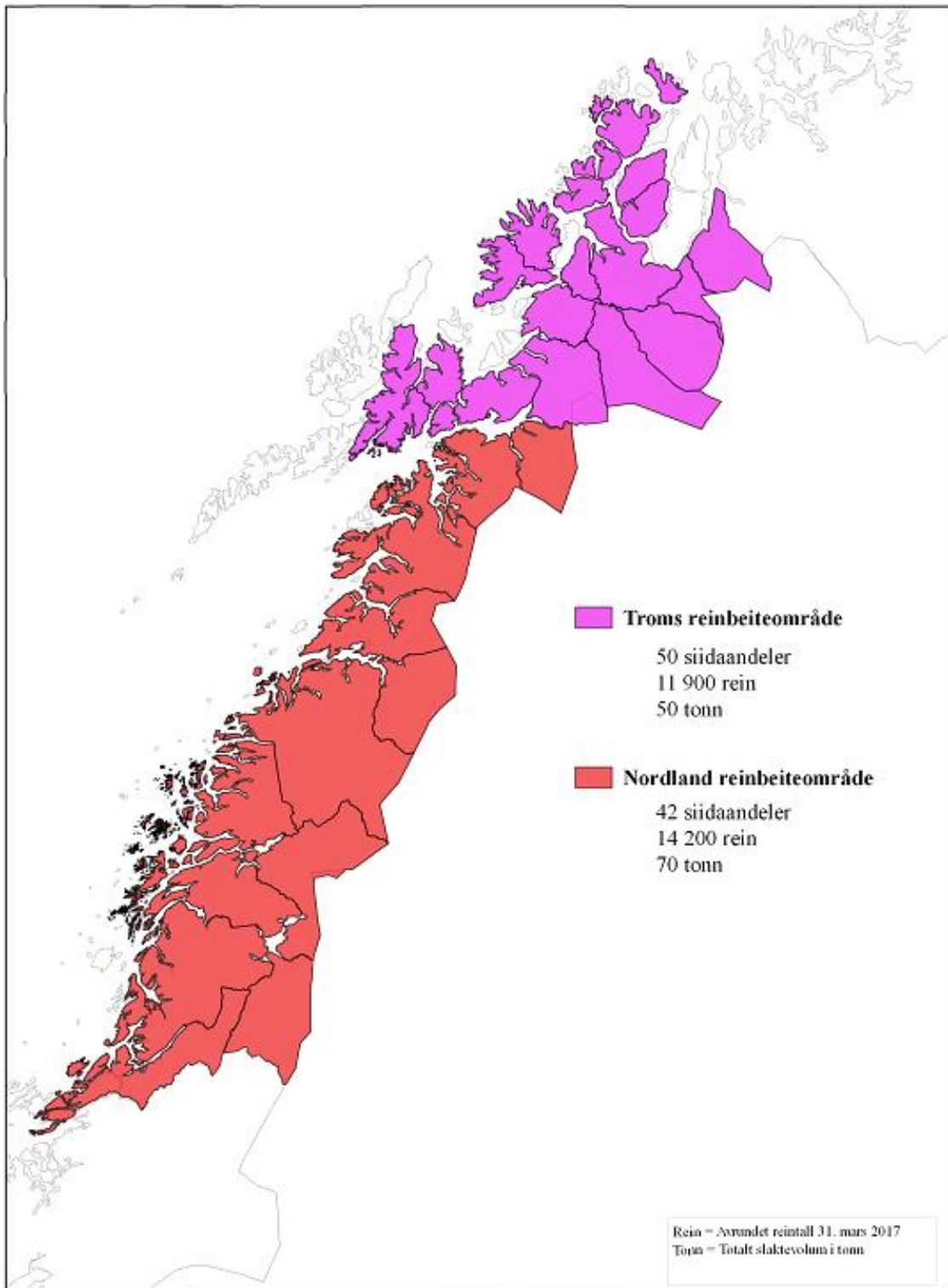
4. Kart over reinbeiteområdene

Reindriften i Finnmark

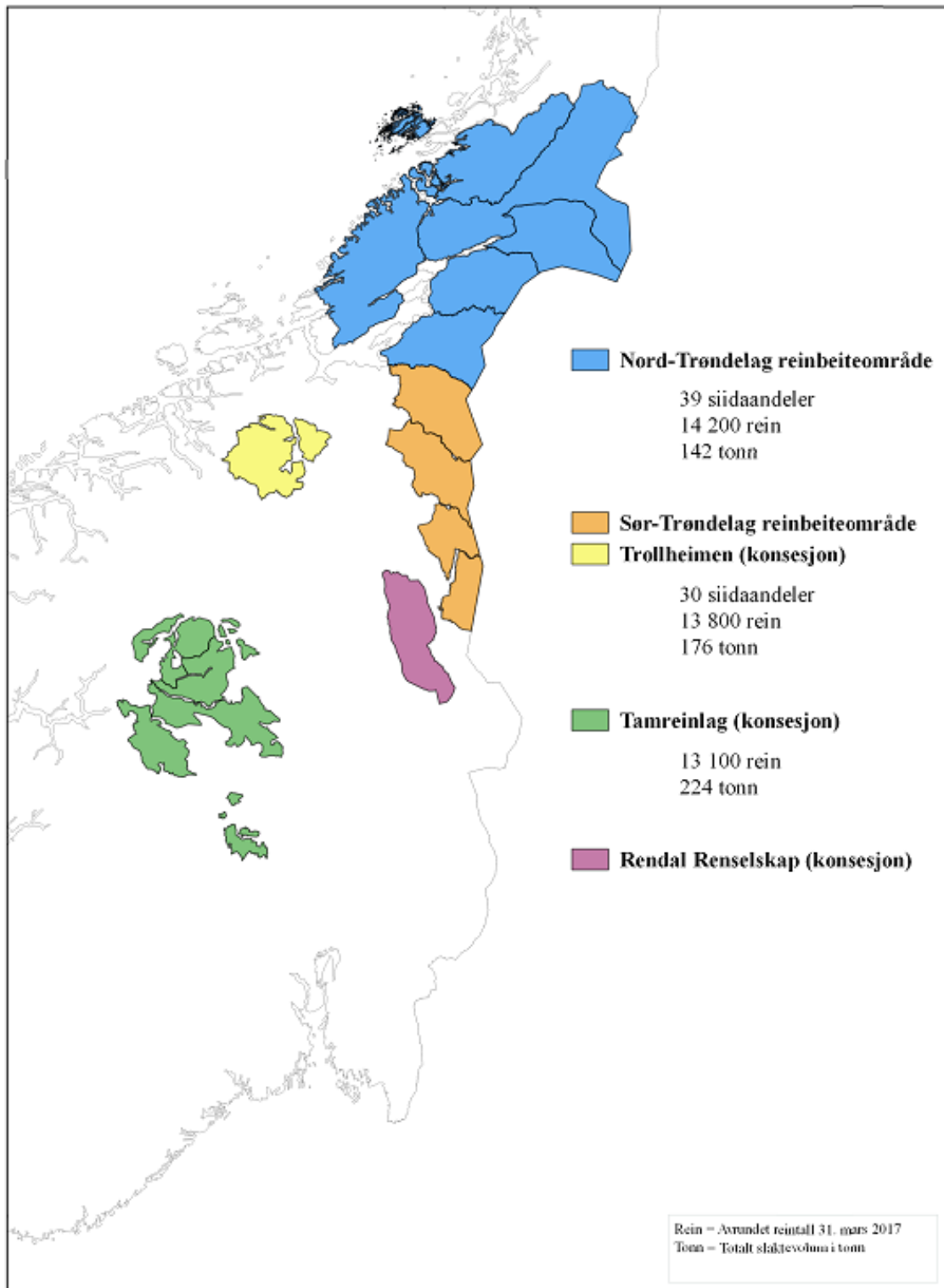

Reindriften i Troms og Nordland

Kartdata: Kartverket og Landbruksdirektoratet

Reindriften i Trøndelag og konsesjonsområder

Kartdata: Kartverket og Landbruksdirektoratet

5. Ordforklaringer

<i>Aktiv siidaandel</i>	Siidaandel som er oppført med rein i utgående beholdning (per 31. mars) i Melding om reindrift.
<i>Andre tilskudd</i>	Tilskudd til øvrige reindrifftsanlegg, livdyrlån, gjeterhytter, ekstraordinær satsing på infrastrukturtiltak, pramming/transport, tiltak konvensjonsbeiter, utdanningsstipend, avviklingslønn, fagbrevordning i reindrifften, feltbarnehage og innløsning av siidaandel.
<i>Binæringsinntekter</i>	Inntekter av duodji, jakt, fiske, bærplukking og annen virksomhet knyttet til reindrift.
<i>Becquerel (Bq)</i>	Måleenhet for radioaktivitet.
<i>Bruttopris</i>	Pris til reineier fra slakteri, før eventuelle slakte- og fraktekostnader er trukket fra.
<i>CWD</i>	Chronic Wasting Disease eller Skrantesyke er en prionsykdom hos hjortedyr.
<i>Distriktstilskudd</i>	Direkte tilskudd til reinbeitedistrikter (over Reindrifftsavtalen).
<i>Driftstilskudd</i>	Særskilt driftstilskudd til siidaandeler der leder er under 30 år (over Reindrifftsavtalen).
<i>Driftsår</i>	1. april – 31. mars (reindrifftsåret).
<i>Duodji</i>	Samisk husflid.
<i>Ektefelletillegg</i>	Direkte tilskudd til siidaandeler der begge ektefeller utøver aktiv reindrift (over Reindrifftsavtalen).
<i>Felles siidaandel</i>	Siidaandel drevet av to ansvarlige ledere i fellesskap (ektefeller/samboere).
<i>Felleskostnader</i>	Felles kostnader som dekkes av reinbeitedistriktet, reindrifftsfondet eller særskilte erstatningsfond.
<i>Gápmasat</i>	Leggskinn.
<i>Hovedavtalen</i>	Avtale som ligger til grunn for de årlige reindrifftsforhandlingene (revidert i 1992/93 – St.prp. nr. 66 (1992-1993)), inngått mellom Staten ved Landbruksdepartementet og Norske reindrifftsamers landsforbund (NRL).

<i>Investeringer</i>	Inngår under ordinære tilskudd, og omfatter tilskudd til øvrige reindrifftsanlegg, livdyrlån, gjeterhytter og ekstraordinær satsing på infrastrukturiltak.
<i>Kalveslaktetilskudd</i>	Direkte tilskudd til siidaandel for slakt av kalv (over Reindrifftsavtalen).
<i>Kapitalinnsats</i>	Innsats av kapital, for eksempel i form av rein, snøscooter og lignende.
<i>Konsumprisindeks</i>	Statistisk forholdstall for forbruksvarer (viser prisstigningen).
<i>Korrigert reintall</i>	Reintall per 31. mars korrigert i henhold til opplysninger i siidaandelens Melding om reindrift påfølgende år.
<i>Kostholdskompensasjon</i>	Tilskudd til kompensasjon for alternativt kosthold som følge av radioaktivitet i matrein.
<i>Livdyrverdi</i>	Verdi av levende rein (livdyr).
<i>Låste beiter</i>	Beiter som ikke er tilgjengelige på grunn av klimatiske forhold (is og snø).
<i>Melding om reindrift</i>	Melding som siidaandelene leverer inn hvert driftsår med oversikt over reintall, tap, slakteuttak, siidaandelens medlemmer, med videre.
<i>Nettopris</i>	Pris til reieneier fra slakteri, etter at slakte- og eventuelle fraktkostnader er trukket fra.
<i>NRL</i>	Norske Reindrifftsamers Landsforbund (næringsorganisasjon for norske reindrifftsamer).
<i>Oppgitt rovvilttap</i>	Rovvilttap oppgitt i siidaandelens Melding om reindrift.
<i>Ordinære tilskudd</i>	Distriktstilskudd, produksjonspremie, driftstilskudd, kalveslaktetilskudd, tidligslaktetilskudd, ektefelle tillegg og etableringstilskudd.
<i>Populasjon</i>	Alle individer innenfor et visst område.
<i>Produksjonspremie</i>	Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag som beregnes med utgangspunkt i en prosentsats av avgiftspliktig salg av kjøtt og avgiftspliktige inntekter fra reinen (over Reindrifftsavtalen fra og med 2003/04).
<i>Produktivitet</i>	Kjøttproduksjon per dyr eller per arealenhet.
<i>Reinbeitedistrikt</i>	Reinbeiteområdet er delt inn i flere reinbeitedistrikter (etter reindrifftsloven §2).

<i>Reinbeiteområde</i>	Største forvaltningsenhet innenfor det samiske reindriftsområdet (etter reindrifftsloven §2).
<i>Reindrifftsavtalen</i>	Ettårig økonomisk avtale mellom Staten (ved Landbruks- og matdepartementet) og NRL.
<i>Reindrifftsfond</i>	Offentlig fond til fremme av reindriften (etter reindrifftsloven §47).
<i>Reinmerke</i>	All rein skal være øremerket ved snitt i ørene med eierens registrerte merke. Merking skal foregå innen 31. oktober det året dyret er født. Alle registrerte reinmerker i Norge finnes i et merkeregister.
<i>Samlet livdyrverdi</i>	Summen av alle livdyrverdier.
<i>Ressursregnskapet</i>	Økologisk regnskap over reindriftens ressursgrunnlag og ressursutnyttelse.
<i>RUF</i>	Reindriftens Utviklingsfond.
<i>Samisk reindrift</i>	Reindrift innenfor reinbeitedistrikt, inkludert Trollheimen i Sør-Trøndelag/Hedmark.
<i>Siida/sijte</i>	Geografisk og sosial betegnelse for en gruppe av reieneiere som utøver deler av driften i fellesskap innenfor et bestemt areal.
<i>Siidaandel</i>	En familiegruppe eller enkeltperson som er del av en siida, og som driver reindrift under ledelse av en person eller ektefeller/samboere i fellesskap.
<i>Slakteuttak</i>	Antall slaktedyr eller antall kg slakt.
<i>St.meld. nr. 32 (2016-2017)</i>	Stortingsmeldingen "Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter".
<i>Tamreinlag</i>	Sammenslutning av andelshavere med særskilt tillatelse for reindrift i enkelte sørnorske fjellområder utenfor det samiske reindrifftsområdet (etter reindrifftsloven §5).
<i>Tidligslaktetilskudd</i>	Direkte tilskudd til tidlig slakt (høstslakt) av rein i Finnmark (over Reindrifftsavtalen). Avsluttet i 2011.
<i>Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag</i>	Omfatter produksjonspremie, driftstilskudd til ungdom, kalveslaktetilskudd, etableringstilskudd og ektefelle-/samboertillegg.
<i>Totalkostnader</i>	Summen av siidaandelens kostnader, felleskostnader og kostnader i tamreinlag.

<i>Totalkvantum</i>	Summen av kjøttmengde levert slakteri, privat omsetning og privat forbruk.
<i>Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskapning</i>	Verdiskapingsprogram for reindriften. Ordningen ble i 2013 endret til <i>Reinprogrammet</i> , og fra 01.01.2015 inngår Reinprogrammet i <i>Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskapning</i> . Ordningen administreres av Innovasjon Norge.
<i>Årsverk</i>	Normert arbeidsinnsats gjennom året (i reindriften 1.800 timer).

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO

POSTADRESSE:
Postboks 1450 Vika, 0116 Oslo

BESØKSADRESSE:
Stortingsgt. 28, 0161 Oslo

TELEFON: 78 60 60 00

E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA

BESØKSADRESSE:
Løkkeveien 111, 9510 Alta

www.landbruksdirektoratet.no
